

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
ภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์
The Place Name of Temple in Uttaradit

โดย
จักรกฤษณ์ อุตุ้ม

รายงานการวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ประจำปี 2559
กันยายน 2559

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์และเพื่อศึกษาลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย โดยศึกษาวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ทั้งหมด จำนวน 340 วัด

การพิจารณาด้านโครงสร้างคำ ปรากฏโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์ตั้งแต่คำมูลหนึ่งคำถึงคำมูลหกคำของการตั้งชื่อวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ ในการตั้งชื่อนิยมตั้งชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำมากที่สุด รองลงมาเป็นชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำและชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสี่คำตามลำดับ

การศึกษาด้านลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมายปรากฏการตั้งชื่อวัดเป็นคำขึ้นต้นมากที่สุดคือคำว่า “วัง” มีจำนวน 24 ชื่อ รองลงมาเป็น คำขึ้นต้นว่า “ห้วย” มีจำนวน 20 ชื่อ ทั้งสองคำขึ้นต้นนี้จัดอยู่ในกลุ่มความหมายการตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ และคำขึ้นต้นว่า “นา” มีจำนวน 18 ชื่อ จัดอยู่ในกลุ่มความหมายการตั้งชื่อตามอาชีพ

ในงานวิจัยเรื่องภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์นี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากภาคสนามมาเป็นส่วนประกอบช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ผลการวิจัยเรื่องนี้ปรากฏคุณค่าด้านต่าง ๆ ของภูมินามการตั้งชื่อวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ได้อย่างชัดเจนและลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การศึกษาภูมินามของวัดนับเป็นการสร้างองค์ความรู้และสะท้อนให้เห็นถึงด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา ลักษณะภูมิประเทศของท้องที่ พิษพวรรณธรรมชาติในท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์ตระหนักถึงคุณค่าในท้องถิ่นของตน อีกทั้งหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

คำสำคัญ : ภูมินาม, วัด, จังหวัดอุตรดิตถ์

Abstract

The purposes of this research are to study word structure and to classify temples' names according to their names' meanings. The study covers 340 temples in Uttaradit province.

The results show that there is 1 basic word to 6 basic words in naming temples in Uttaradit. The most common names consist of 2 basic words, 3 basic words and 4 basic words respectively.

In classifying, there are 24 temples using the word "*Wang*" at the beginning of the names and 20 places starting with "*Huay*" which are named according to the rivers and water resources. There are 18 names beginning with "*Na*" which are according to an occupation.

This research is collected the data in Uttaradit province from field work to analyze. The result of this research shows the value in many ways of naming the temples in Uttaradit clearly and prudently. The study is also to get the knowledge and the history of local landscape and plant. These made the community realize and appreciated and other organizations can get this information to have for useful purpose.

Keywords : Place name, Temple, Uttaradit province

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง ภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของหน่วยงาน และบุคคลจำนวนมาก ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์เป็นหน่วยงานที่ให้ทุนอุดหนุนในการทำวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.สนม ครุฑเมือง รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ สายแสง รองศาสตราจารย์ เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์และ ดร.สุชาดา เจียพงษ์ ที่สละเวลาอันมีค่าและให้ความเมตตากรุณาในการตรวจแก้ไข พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณในความเมตตาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หยกแก้ว กมลวรรณ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ที่ช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณ และคอยเป็นแรงผลักดันให้ดำเนินการวิจัยได้เสร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณ ดร.ชลายุทธ์ ครุฑเมือง ดร.วาทัญญู ขลิบเงิน ที่ช่วยตรวจแก้ไข และขอขอบคุณนักศึกษาศาสาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ที่ช่วยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลประวัติและความเป็นมาของการตั้งชื่อวัด

ขอกราบขอบพระคุณพ่ออดุลย์ อุตุ้ม คุณแม่สำเภา อุตุ้ม ที่เลี้ยงดูมาเป็นอย่างดีและส่งเสริมให้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน พร้อมทั้งเป็นกำลังใจให้บุตรคนนี้เสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ตลอดจน เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้องๆ ที่ให้ความช่วยเหลือและคอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย

งานวิจัยเล่มนี้ขอให้เป็นวิทยาทานแก่ผู้ที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อีกทั้งผู้ที่ได้ศึกษางานวิจัยเล่มนี้ด้วย ขอให้ทุกท่านทุกคนประสบแต่ความสุขความเจริญ จักทำการสิ่งใดที่ถูกต้องที่ควรขอให้สำเร็จตามที่ประสงค์ทุกประการ มีปัญญาสว่างทั้งในทางโลกและทางธรรมตราบเท่าเข้าสู่พระนิพพาน เทอญ

จักรกฤษณ์ อุตุ้ม

กันยายน 2559

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
ABSTRACT.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ช
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ขอบเขตการวิจัย.....	2
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย.....	4
วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดอุตรดิตถ์.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภูมินาม.....	13
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมินาม.....	15
3 การวิเคราะห์โครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์.....	21
ชื่อวัดที่ประกอบไปด้วยคำมูลคำเดียว.....	21
ชื่อวัดที่ประกอบไปด้วยคำมูลสองคำ.....	22
ชื่อวัดที่ประกอบไปด้วยคำมูลสามคำ.....	39

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
3	ชื่อวัดที่ประกอบไปด้วยคำมูลสี่คำ.....	45
	ชื่อวัดที่ประกอบไปด้วยคำมูลห้าคำ.....	48
	ชื่อวัดที่ประกอบไปด้วยคำมูลหกคำ.....	49
4	การวิเคราะห์ลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย.....	51
	ตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ.....	53
	ตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศ.....	60
	ตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่.....	65
	ตั้งชื่อตามดินแดน กลุ่ม หรือส่วน.....	68
	ตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทาง.....	70
	ตั้งชื่อตามแร่ธาตุและวัตถุธรรมชาติ.....	73
	ตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาติ.....	74
	ตั้งชื่อตามสัตว์.....	77
	ตั้งชื่อตามวัตถุสิ่งของ.....	78
	ตั้งชื่อตามบุคคลหรือชื่อคน.....	79
	ตั้งชื่อตามอาชีพ.....	82
	ตั้งชื่อตามจำนวนหรือปริมาณ.....	84
	ตั้งชื่อตามความเป็นสิริมงคล.....	85
	ตั้งชื่อตามคุณลักษณะ.....	87
	ตั้งชื่อตามกิริยาอาการ.....	89
5	ประวัติความเป็นมาของภูมินามวัด.....	91
	อำเภอเมืองอุดรดิตถ์.....	92
	อำเภอตรอน.....	121

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
5	อำเภอลับแล.....	135
	อำเภอพิชัย.....	150
	อำเภอทองแสนขัน.....	170
	อำเภอท่าปลา.....	180
	อำเภอน้ำป่าด.....	191
	อำเภอพากทำ.....	201
	อำเภอบ้านโคก.....	209
6	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	212
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	212
	สรุปผลการวิจัย.....	212
	อภิปรายผลการวิจัย.....	216
	ข้อเสนอแนะ.....	218
	บรรณานุกรม.....	219
	ภาคผนวก.....	224
	ประวัติผู้วิจัย.....	226

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงจำนวนชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลคำเดียว.....	21
2 แสดงจำนวนชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำ.....	22
3 แสดงจำนวนชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำ.....	39
4 แสดงจำนวนชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสี่คำ.....	46
5 แสดงจำนวนชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลห้าคำ.....	48
6 แสดงจำนวนชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลหกคำ.....	49
7 แสดงจำนวนชื่อวัดที่มีโครงสร้างที่แตกต่างกันตามจำนวนคำมูล.....	50
8 แสดงอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย.....	52
9 แสดงการตั้งชื่อวัดตามน้ำและแหล่งน้ำและความหมาย.....	53
10 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามน้ำและแหล่งน้ำ....	59
11 แสดงการตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศและความหมาย.....	60
12 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศ.	63
13 แสดงการตั้งชื่อวัดตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่และความหมาย.....	65
14 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามสิ่งก่อสร้างหรือ สถานที่.....	67
15 แสดงการตั้งชื่อวัดตามดินแดน กลุ่มหรือส่วนและความหมาย.....	68
16 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามดินแดนกลุ่มหรือ ส่วน.....	68
17 แสดงการตั้งชื่อวัดตามตำแหน่งหรือทิศทางและความหมาย.....	70
18 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามตำแหน่งหรือ ทิศทาง.....	71
19 แสดงการตั้งชื่อวัดตามแร่ธาตุและวัตถุตามธรรมชาติและ ความหมาย.....	73
20 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามแร่ธาตุและวัตถุ ตามธรรมชาติ.....	73

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
21 แสดงการตั้งชื่อวัดตามพีชพรรณธรรมชาติและความหมาย.....	74
22 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามพีชพรรณ ธรรมชาติ.....	76
23 แสดงการตั้งชื่อวัดตามสัตว์และความหมาย.....	77
24 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามสัตว์.....	77
25 แสดงการตั้งชื่อวัดตามวัตถุสิ่งของและความหมาย.....	78
26 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามวัตถุสิ่งของและ ความหมาย.....	78
27 แสดงการตั้งชื่อวัดตามบุคคลหรือชื่อบุคคลและความหมาย.....	79
28 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามบุคคลหรือชื่อ บุคคล.....	80
29 แสดงการตั้งชื่อวัดตามอาชีพและความหมาย.....	82
30 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามอาชีพ.....	83
31 แสดงการตั้งชื่อวัดตามจำนวนหรือปริมาณและความหมาย.....	84
32 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามจำนวนหรือ ปริมาณ.....	84
33 แสดงการตั้งชื่อวัดตามความเป็นสิริมงคลและความหมาย.....	85
34 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามความเป็นสิริมงคล	86
35 แสดงการตั้งชื่อวัดตามคุณลักษณะและความหมาย.....	87
36 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามคุณลักษณะ.....	88
37 แสดงการตั้งชื่อวัดตามกิริยาอาการและความหมาย.....	89
38 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและคำร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามกิริยาอาการ.....	89
39 แสดงลำดับการตั้งชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย.....	90

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภูมิ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556 หน้า 872) ให้ความหมายไว้ว่า “แผ่นดิน ที่ดิน” คำว่า นาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556 หน้า 621) ให้ความหมายไว้ว่า “ชื่อ” เมื่อรวมกันเป็นคำว่า ภูมินาม จึงหมายถึง “ชื่อของพื้นที่” ดังที่ กัญญา จันทรรวชาต (2536 หน้า 1) กล่าวว่า “ภูมินาม แปลโดยรูปศัพท์ว่า ชื่อของสถานที่ ภูมินามหรือชื่อเรียกสถานที่ต่าง ๆ ที่ปรากฏบนพื้นที่ทั่วไปนั้น เป็นการกำหนดความแตกต่างเบื้องต้นทางพื้นที่อย่างหนึ่งของมนุษย์ เพื่อให้ใช้เรียกสถานที่ใดสถานที่หนึ่งได้อย่างจำเพาะเจาะจงและบ่งบอกได้ว่าเป็นสถานที่ใด” การตั้งชื่อสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง มักตั้งชื่อมาจากความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หรือสภาพภูมิประเทศของพื้นที่นั้น ๆ อีกทั้งยังบ่งบอกถึงสภาพแวดล้อมและลักษณะบางประการของพื้นที่ แสดงออกให้เห็นถึงเรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นแก่คนยุคปัจจุบัน

ภูมินามวัดเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่น ทำให้ทราบถึงสภาพภูมิประเทศ เช่น วัดที่มีชื่อนำหน้าว่า “ดอย ม่อน เนิน” ได้แก่ วัดดอยท่าเสา วัดม่อนหินขาว วัดเนินสว่าง บ่งบอกถึงสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่สูง หรือวัดที่มีชื่อนำหน้าว่า “ห้วย คลอง คุ่ง” ได้แก่ วัดห้วยลึก วัดคลองโพธิ์ วัดคุ่งวารี บ่งบอกถึงแหล่งน้ำของท้องถิ่นนั้น ๆ นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นถึงอาชีพของคนในท้องถิ่น เช่น วัดที่มีชื่อนำหน้าว่า “ไร่ นา” ได้แก่ วัดไร่อ้อย วัดน่าน้อย บ่งบอกถึงอาชีพการทำไร่ทำนาของคนในท้องถิ่น ภูมินามของวัดในท้องถิ่นต่าง ๆ นั้น คนรุ่นใหม่ขาดความรู้ความเข้าใจในชื่อของถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ อาจมีการสูญหายไปจึงต้องมีการศึกษาเรื่องภูมินามชื่อวัด ดังที่ นฤมล ตุงคะโหด (2547 หน้า 62) กล่าวว่า “การตั้งชื่อวัดเป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางภาษาอย่างหนึ่ง ที่จะสะท้อนให้เห็นโครงสร้างทางภาษาแล้ว ความหมายและที่มาของชื่อวัดยังสะท้อนให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาของวัด สภาพแวดล้อมรอบ ๆ วัด สภาพภูมิประเทศ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อและค่านิยมของคนในสังคมในแต่ละช่วงเวลาได้เป็นอย่างดี” เช่นเดียวกับการตั้งชื่อสถานที่ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน สามารถบ่งบอกถึงสภาพความเป็นอยู่ว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ที่นั่นเป็นอย่างไร (กรทริศ บัวสรวง, 2554 หน้า 15)

การตั้งชื่ออาจจะเป็นชื่อบุคคล สถานที่ หรือสิ่งของ จะเห็นได้ว่าแตกต่างกันไปตามค่านิยมและความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น การตั้งชื่อของคนสมัยก่อนมักเป็นคำพยางค์เดียวสั้น ๆ ไม่ค่อยไพเราะเนื่องจากมีความเชื่อว่า ถ้าตั้งชื่อน่าเกลียดน่ากลัวแล้วผีจะไม่เอาไป เช่น หมา ช้าง ม่วง แจ้ง ฯลฯ ชื่อหรือสกุลบางชื่อก็ตั้งตามถิ่นที่อยู่หรือเป็นลักษณะเฉพาะถิ่น เช่น ณ ออยุธยา ณ เชียงใหม่ (พูนพงษ์ งามเกษม, 2522 หน้า 117) หรือมีคำว่า คำ หงส์ มักเป็นค่านามสกุลของชาวจังหวัดแพร่ เช่น คำขัน หงส์

หนึ่ง เป็นต้น นอกจากการตั้งชื่อบุคคลแล้ว ยังมีการตั้งชื่อสัตว์และยานพาหนะ เช่น รถ เรือ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการตั้งชื่อสถานที่ด้วย การตั้งชื่อสถานที่นั้น หมายถึงชื่อของสถานที่ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ ลำคลอง เป็นต้น หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นด้วย เช่น ถนน สะพาน เขื่อน หมู่บ้าน วัด เป็นต้น ซึ่งการตั้งชื่อสถานที่ต่าง ๆ นั้นมีหลายวิธี เช่น การตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ (เขาทะเล - จังหวัดชุมพร) การตั้งชื่อตามพรรณไม้ (บางลำพู - กรุงเทพฯ) ตั้งชื่อตามสัตว์ (บางหัวเสือ - จังหวัดสมุทรปราการ) การตั้งชื่อตามตำนาน นิทาน หรือตัวละครในนิทาน (ถ้าผานางคอย - จังหวัดแพร่) การตั้งชื่อตามเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ (ประตู่ชัย - จังหวัดแพร่) การตั้งชื่อตามชื่อ ชื่อสกุล หรือตำแหน่งของบุคคล (ถนนนิมมานเหมินท์ - จังหวัดเชียงใหม่) การตั้งชื่อตามความเชื่อ (เขาบวชนาค - จังหวัดนครสวรรค์) การตั้งชื่อตามลำดับหรือขนาด (ตำบลเก้าห้อง - จังหวัดสุพรรณบุรี) การตั้งชื่อตามกลุ่มชาติพันธุ์ (วัดลาว - กรุงเทพฯ) และการตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพ (บ้านช่างหล่อ - กรุงเทพฯ) (เรไร ไพรวรรณ, 2553 หน้า 55)

การศึกษาเรื่องภูมินามของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ สถานที่ ชื่อบุคคล และจังหวัดต่าง ๆ นั้นมีผู้ศึกษาอยู่มาก แต่การศึกษาภูมินามวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์ยังไม่มีปรากฏ ซึ่งการศึกษาภูมินามนี้ตรงกับ ความสนใจของผู้วิจัยที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภูมินามวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญที่จะศึกษาโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์และศึกษาลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่ม ความหมาย อีกทั้งยังเป็นการเก็บรวบรวมประวัติความเป็นมาของการตั้งชื่อวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้งหมดที่ยังไม่มีผู้รวบรวมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ให้ผู้ที่สนใจได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของการตั้งชื่อวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อเป็นประโยชน์ทำให้ทราบถึงวิธีการตั้งภูมินามของชื่อวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์ อันแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและทำให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของชื่อวัดของตน อีกทั้งยังเป็นข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ ให้นักโบราณคดีหรือนักประวัติศาสตร์นำไปเป็นข้อมูลประกอบเพื่อหาหลักฐานอ้างอิง ให้น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์
2. เพื่อศึกษาลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาภูมินามวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาชื่อวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์ทั้งหมดภายในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยแบ่งขอบเขตของแหล่งข้อมูล ออกเป็นดังนี้

1. ขอบเขตแหล่งข้อมูล แบ่งออกเป็น

- 1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์วิทยากร
- 1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสาร หนังสือที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

2. ขอบเขตแหล่งข้อมูลในการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลชื่อวัดจากสำนักงานพระพุทธศาสนาทั้งหมดในจังหวัดอุตรดิตถ์ มีทั้งสิ้นจำนวน 340 วัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

เก็บรวบรวมข้อมูลชื่อวัดจากสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการปรับปรุงล่าสุดเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2559 จำนวน 340 วัด ศึกษาทั้งชื่อวัดและชื่อสำนักสงฆ์ทั้งหมดในจังหวัดอุตรดิตถ์ และลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามสอบถามข้อมูลจากวิทยากร เช่น เจ้าอาวาสวัด พระลูกวัด ตลอดจนผู้นำชุมชน ชาวบ้านหรือผู้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับวัดนั้น ๆ แล้วนำมาบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งชื่อวัดที่เก็บรวบรวมได้จากสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุตรดิตถ์ มีดังนี้

อำเภอ	สำนักสงฆ์	วัด	รวม
เมืองอุตรดิตถ์	23	63	86
ตรอน	8	22	30
ลับแล	6	34	40
พิชัย	12	45	57
ทองแสนขัน	14	12	26
ท่าปลา	19	20	39
น้ำปาด	15	14	29
พากท่า	13	11	24
บ้านโคก	6	3	9
รวม	116	224	340

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภูมินาม หมายถึง การเรียกชื่อสถานที่ เป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่มนุษย์ตั้งขึ้นเพื่อเรียกสถานที่ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีทางการดำเนินชีวิตของคน ในจังหวัดอุตรดิตถ์

วัด หมายถึง สถานที่ทางศาสนา โดยปรกติมีโบสถ์ วิหาร และที่อยู่ของสงฆ์หรือนักบวชในจังหวัดอุตรดิตถ์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงโครงสร้างของภาษาและลักษณะการตั้งชื่อที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์
2. หน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ สามารถนำข้อมูลและผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่า ด้านประวัติศาสตร์ ด้านการท่องเที่ยว ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านการศึกษา เป็นต้น
3. เป็นการเก็บบันทึกข้อมูลประวัติและความเป็นมาของการตั้งชื่อวัดทั้งหมดในจังหวัดอุตรดิตถ์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ชนรุ่นหลังและผู้สนใจได้ทราบถึงภูมินามการตั้งชื่อวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้การศึกษา ได้แก่ ข้อมูลชื่อวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งผู้ศึกษาได้ ใช้ข้อมูลจากสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุตรดิตถ์ พุทธศักราช 2559 มีทั้งสิ้นจำนวน 340 วัด ประกอบกับข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

1.1 ข้อมูลเอกสาร ได้จากการสืบค้นข้อมูลจากเอกสารที่เป็นผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชื่อวัด ชื่อหมู่บ้าน และการตั้งชื่อต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลขั้นพื้นฐานของวัดทั้งหมด 340 วัด ซึ่งสามารถสืบค้นข้อมูลได้จากสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ตั้ง ศาลาการเปรียญ ชั้น 2 วัดกลาง ถนนเจริญธรรม ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

1.2 ข้อมูลภาคสนาม ในการศึกษาข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้เดินทางเก็บข้อมูลทั้ง 340 วัด โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลขอความร่วมมือและความอนุเคราะห์จากวิทยากรผู้มีความรู้และเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านในพื้นที่ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัด โดยวิทยากรมีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไปวิทยากรดังกล่าวมีทั้งหมด 340 คน (ดังบทที่ 5)

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ระบุประเด็นคำถามอย่างกว้าง วิทยากรสามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระ ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อวัด ประวัติการก่อตั้งวัด ผู้ก่อตั้งวัด ความเป็นมาของชื่อวัด และให้วิทยากรอ่านออกเสียงชื่อวัดให้ฟัง (ดังภาคผนวก)

2.2 เครื่องบันทึกเสียง

2.3 กล้องถ่ายภาพ

3. การจัดกระทำข้อมูล

3.1 ถ่ายเสียงจากเครื่องบันทึกเสียงเป็นลายลักษณ์อักษรคำต่อคำ

3.2 ปรับเปลี่ยนข้อความจากภาษาเดิมของวิทยากร เช่น ภาษาถิ่นเหนือ ภาษาถิ่นอีสาน เป็นต้น ให้เป็นภาษาไทยกลาง โดยมีลักษณะของข้อความที่ยังคงความหมายเค้าความเดิมของวิทยากรให้มากที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาภูมินามวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 เก็บรวบรวมและจัดกระทำข้อมูลประวัติและความเป็นมาของวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์

2.2 วิเคราะห์ภูมินามวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยศึกษาและวิเคราะห์ 2 ด้าน ตามเกณฑ์ของ สุภัตรา จิรนนทนาภรณ์และอัญชลี สิงห์น้อย (2547) ที่ได้ศึกษา รายงานการวิจัยภูมินามของหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

1. โครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์

- 1.1 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลคำเดียว
- 1.2 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำ
- 1.3 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำ
- 1.4 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสี่คำ
- 1.5 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลห้าคำ
- 1.6 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลหกคำ

2. ลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย

- 2.1 ตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ
- 2.2 ตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศ
- 2.3 ตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่
- 2.4 ตั้งชื่อตามดินแดน กลุ่ม หรือส่วน
- 2.5 ตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทาง
- 2.6 ตั้งชื่อตามแร่ธาตุและวัตถุธรรมชาติ
- 2.7 ตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาติ
- 2.8 ตั้งชื่อตามสัตว์
- 2.9 ตั้งชื่อตามวัตถุสิ่งของ
- 2.10 ตั้งชื่อตามบุคคลหรือชื่อคน
- 2.11 ตั้งชื่อตามอาชีพ

- 2.12 ตั้งชื่อตามจำนวนหรือปริมาณ
- 2.13 ตั้งชื่อตามความเป็นสิริมงคล
- 2.14 ตั้งชื่อตามคุณลักษณะ
- 2.15 ตั้งชื่อตามกิริยาอาการ

5. การสรุปและอภิปรายผล

- 3.1 สรุปผลการศึกษา
- 3.2 อภิปรายผลการศึกษา
- 3.3 ข้อเสนอแนะ

6. เสนอผลการวิจัย

ในการเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ จะใช้การนำเสนอโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บท

บทที่ 1 บทนำ

- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ขอบเขตของการวิจัย
- ข้อตกลงเบื้องต้น
- นิยามศัพท์เฉพาะ
- ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย
- วิธีดำเนินงานวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 การวิเคราะห์โครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์

บทที่ 4 การวิเคราะห์ลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย

บทที่ 5 ประวัติความเป็นมาของภูมินามวัด

บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

อภิปรายผลการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ประวัติผู้วิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ โดยแยกเป็น 3 ประเด็นดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดอุตรดิตถ์
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภูมินาม
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมินาม

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดอุตรดิตถ์

ประวัติความเป็นมา

การศึกษาทางโบราณคดีที่ผ่านมาช่วยให้เห็นถึงร่องรอยของผู้อาศัยอยู่ในจังหวัดอุตรดิตถ์ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต หลักฐานที่สามารถสืบสร้างได้ว่าเมืองอุตรดิตถ์เคยเป็นชุมชนมาก่อนตั้งแต่ก่อนสมัย ประวัติศาสตร์ เช่น หลักฐานการค้นพบโครงกระดูกมนุษย์ เครื่องมือหินขัด เศษภาชนะดินเผา ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่บ้านบุงวังจั่ว ตำบลป่าเซ่า อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

ต่อมาในสมัยสุโขทัย มีการตั้งเมืองขึ้นหลายเมือง เช่น พงษ์ยั้ง หรือเวียงเจ้าเงาะในท้องที่อำเภอลับแล เมืองตาชูชกในท้องที่อำเภอตรอน เมืองสวางคบุรี ในเขตอำเภอเมือง และยังมีหลักฐานที่สำคัญอีกหลายแห่ง เช่น หลักฐานทางศิลาจารึก หลักฐานทางโบราณคดี

ในปี พุทธศักราช 2442 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้อ้ายศาลากลางจากเมืองพิษณุมาตั้งอยู่ที่เมืองอุตรดิตถ์ เพราะช่วงนั้นเมืองอุตรดิตถ์มีความเจริญทางการค้ามากกว่า ต่อมาปี พุทธศักราช 2459 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเปลี่ยนคำว่าเมืองเป็นจังหวัด ดังนั้น เมืองอุตรดิตถ์จึงเปลี่ยนเป็นจังหวัดอุตรดิตถ์ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

อุตรดิตถ์ในปัจจุบัน

จนในปี พ.ศ. 2522 ทางการได้ตัดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ทำให้เมืองอุตรดิตถ์เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและมีการพัฒนามากขึ้นตามลำดับ เพราะทางเส้นนี้เป็นเส้นทางส่วนหนึ่งของถนนสายเอเชียที่ตัดผ่านมาจากจังหวัดพิษณุโลกผ่านนอกเมืองอุตรดิตถ์เข้าสู่จังหวัดแพร่ ทำให้เส้นทางนี้กลายเป็นเส้นทางคมนาคมทางบกสายหลักของจังหวัดอุตรดิตถ์ และกลายเป็นทางผ่านสำคัญเพื่อเข้าสู่ภาคเหนือ

ตราประจำจังหวัดอุตรดิตถ์

ตราประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ได้ถูกออกแบบโดยพระพรหมพิจิตร เขียนลายเส้นโดย นายอุณห์ เสวตมาลย์ โดยทำเป็นรูปมณฑปประดิษฐานพระแท่นศิลาอาสน์ ต่อมาทางราชการได้เพิ่มรายละเอียด โดยทำรูปครุฑ ซึ่งเป็นตราแผ่นดิน และลวดลายกนกมาประกอบไว้ พร้อมทั้งเพิ่มตัวอักษรอุตรดิตถ์เข้าไว้ในตราด้วย

ธงประจำจังหวัดอุตรดิตถ์

มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 120 เซนติเมตร ยาว 180 เซนติเมตร มีพื้นสี แสดคาดแถบสีม่วงแก่ ขนาด 70 เซนติเมตร 2 ริ้วตัดผ่านกลางผืนธง เป็นรูปกากบาท และตรงกลาง ผืนธงจะมีเครื่องหมายดวงตราประจำจังหวัด มีสัญลักษณ์เป็นพระแท่นศิลาอาสน์ มีมณฑปสี่เหลี่ยม ครอบอยู่ สองข้างของมณฑปเป็นลวดลายกนกสีน้ำเงินเข้ม ด้านหน้ามณฑปมีรูปครุฑสีแดง ทั้งหมด บรรจุในกรอบวงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 70 เซนติเมตร ด้านล่างมีตัวหนังสือชื่อจังหวัด เส้นรอบ ขอบวงกลมจะมีริ้วแถบของด้านนอกสุดเป็นสีเหลือง ขนาด 2 เซนติเมตร ริ้วแถบของด้านในเป็นสีแดง ขนาด 1 เซนติเมตร ส่วนในกรอบตัวหนังสือชื่อจังหวัดพื้นสีเหลืองตัวหนังสือสูง 6 เซนติเมตร ปักสีแดง

คำขวัญประจำจังหวัดอุตรดิตถ์

เหล็กน้ำพี้ลือเลื่อง เมืองลางสาดหวาน บ้านพระยาพิชัยดาบหัก ถิ่นสักใหญ่ของโลก

คำขวัญประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ แต่งขึ้นในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์ในสมัยนั้น ได้นำนโยบายนี้เข้าสู่ที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการและมีการคิดประกอบคำขวัญจังหวัดอุตรดิตถ์ขึ้นเป็นตัวอย่าง เพื่อมอบให้วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์กำหนดกรอบ แนวคิดการประกวดคำขวัญประจำจังหวัดต่อไป อย่างไรก็ตามก็คำขวัญที่คิดในที่ประชุมส่วนราชการได้ถูก เผยแพร่อย่างกว้างขวางและเป็นที่รู้จักทั่วไป จึงไม่ได้มีการคิดประกวดคำขวัญใหม่ ทำให้คำขวัญ ดังกล่าวยังคงใช้เป็นคำขวัญประจำจังหวัดมาจนปัจจุบัน

ต้นไม้ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์

ต้นสัก

ดอกไม้ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์

ดอกประดู่ เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ ในราวปี พ.ศ. 2504 รัฐบาลเริ่มใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกได้มีโครงการ พัฒนาท้องถิ่นหลายรูปแบบส่วนใหญ่ เน้นเรื่องเศรษฐกิจในชุมชนเป็นหลักเพื่อเป็นแบบอย่างในการพัฒนาส่วนหนึ่งจังหวัดจึงมีนโยบายให้

หน่วยงานราชการ ทุกแห่งปลูกไม้ประดับและไม้ยืนต้นในพื้นที่ของส่วนราชการทุกแห่งและ เสนอแนะให้ ปลูกพันธุ์ไม้ ชื่อกัลปพฤกษ์ และพันธุ์ไม้ประดับ แต่พันธุ์ไม้ที่ปลูกทั้ง 2 มีเพียงดอกประดู่ที่บ้าน สะพรั่ง ทางจังหวัดจึงตั้งให้ดอกประดู่เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์เรื่อยมา

ลักษณะทางภูมิศาสตร์

จังหวัดอุตรดิตถ์ตั้งอยู่ใต้สุดของภาคเหนือ โดยมีพื้นที่ประมาณ 7,854 ตารางกิโลเมตร ใหญ่เป็นอันดับ 25 ของประเทศ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถไฟ ประมาณ 485 กิโลเมตร และโดยสายทางรถยนต์ ประมาณ 490 กิโลเมตร มีจังหวัดที่มีอาณาเขตติดกัน ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดแพร่และจังหวัดน่าน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลก และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเขตแนวพรมแดน 120 กิโลเมตร

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลก

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสุโขทัย

ลักษณะทางภูมิประเทศ

ลักษณะทางภูมิประเทศของจังหวัดอุตรดิตถ์ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีความสูงของพื้นประมาณ 50 – 100 เมตรจากระดับน้ำทะเล เกิดอยู่บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำน่าน และลำน้ำสาขาต่างๆที่ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำน่าน สภาพพื้นที่ค่อนข้างเรียบ พบอยู่ในเขตอำเภอตรอน อำเภอพิชัย อำเภอเมือง อำเภอลับแล และอำเภอทองแสนขัน

2. เป็นที่ราบระหว่างหุบเขา มีความสูงระหว่าง 100 – 400 เมตรจากระดับน้ำทะเล เป็นที่ราบแถบระหว่างหุบเขาตามแนวคลองตรอน น้ำปาด คลองแม่พร่อง ห้วยน้ำไคร้ สลับกับภูมิประเทศที่เป็นเนินเขา พบในอำเภอทองแสนขัน อำเภอลับแล อำเภอน้ำปาด อำเภอปากท่า อำเภอบ้านโคก

3. เขตภูเขา และที่สูง มีความสูงระหว่าง 400 – 1000 เมตรจากระดับน้ำทะเล เป็นภูมิประเทศที่พบประมาณครึ่งหนึ่งของจังหวัดอุตรดิตถ์ ได้แก่บริเวณภาคเหนือ และตะวันออกของจังหวัด โดยเฉพาะในเขตอำเภอบ้านโคก อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำปาด อำเภอปากท่า

การปกครองส่วนภูมิภาค

การปกครองแบ่งออกเป็น 9 อำเภอ 67 ตำบล 562 หมู่บ้าน

1. อำเภอเมืองอุตรดิตถ์

2. อำเภอตรอน

3. อำเภอบ้านลาด
4. อำเภอน้ำปาด
5. อำเภอฟากท่า
6. อำเภอบ้านโคก
7. อำเภอพิชัย
8. อำเภอลับแล
9. อำเภอทองแสนขัน

เศรษฐกิจ

จังหวัดอุตรดิตถ์มีผลผลิตสาขาที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจังหวัดคือ สาขาการเกษตร รองลงไปคือการอุตสาหกรรม การประมง และการพาณิชย์

พืชเศรษฐกิจของจังหวัดที่สำคัญคือ กล้วยไม้มีการปลูกมากที่สุดในประเทศ นอกจากนี้ก็มีทุเรียน เงาะ มังคุด สับปะรด ลำไย ส่วนพืชไร่ที่เป็นพืชเศรษฐกิจคือ ข้าว อ้อย ข้าวโพด กระเทียม ถั่วต่าง ๆ และยาสูบ เป็นต้น

มีพื้นที่ปลูกอ้อยมากเพราะมีโรงงานน้ำตาลถึง 2 แห่ง มีโรงงานผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง โรงงานผลิตไวน์กล้วยไม้ โรงงานผลิตเส้นไหม โรงงานผลิตดินขาว โรงงานถลุงแร่ขนาดเล็ก เป็นต้น

มีการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนหลายอย่างเช่น การทำไม้กวาดตองกง การทอผ้า การจักสานเครื่องใช้ไม้ไผ่ การทำเครื่องปั้นดินเผา การตีเหล็กทำเครื่องใช้เกษตรกรรมและทำมีด เป็นต้น

สภาพความคล่องตัวของเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอลับแล อำเภอพิชัย มีธนาคารพาณิชย์คอยให้บริการอยู่หลายแห่ง จากสภาพทั่วไปแล้วจังหวัดอุตรดิตถ์มีค่าครองชีพของประชากรอยู่ในระดับปานกลาง

ทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดอุตรดิตถ์มีทรัพยากรป่าไม้ที่สมบูรณ์ มี ทรัพยากรแร่ธาตุหลายชนิด เช่น แร่พลวง เหล็ก ทองแดง ยิปซัม แร่ใยหิน ดินขาว ทล็ก แต่ยังไม่ได้นำไปใช้ในทางเศรษฐกิจ และมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำน่าน ไหลผ่านเขตจังหวัดเป็นระยะความยาวถึง 160 กิโลเมตร แม่น้ำปาด ห้วยพูล คลองแม่พร่อง ห้วยน้ำพี คลองตรอน ห้วยน้ำลอก นอกจากนั้นมีเขื่อนและฝายกักเก็บน้ำเพื่อการชลประทาน คือ เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนดินช่องเขาขาดหรือแซดเดิล ฝายสมเด็จพระเจ้า และฝายหลวงลับแลซึ่งเป็นฝายแรกในประเทศไทย

อุตสาหกรรม

ทางด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดอุตรดิตถ์นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กเป็น อุตสาหกรรมในครัวเรือน คือ อุตสาหกรรมแปรรูปผลไม้ อุตสาหกรรมน้ำตาล อุตสาหกรรมทอผ้า และ อุตสาหกรรมน้ำปลา ส่วนในเรื่องของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เช่น เหมืองแร่ ยานยนต์ เคมีภัณฑ์ ยังไม่เกิดขึ้นในจังหวัดอุตรดิตถ์ ถึงแม้อุตรดิตถ์จะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ต่าง ๆ ก็ตาม

ประชากร

ประชากรท้องถิ่นดั้งเดิมของจังหวัด คือชนพื้นถิ่นไทยสยามและไทยวน ผู้เป็นเจ้าของซาก โครงกระดูกและเครื่องมือหินและสำริดสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ค้นพบในจังหวัด ต่อมาพื้นที่ตั้งเมือง อุตรดิตถ์เป็นทางผ่านสำคัญมาตั้งแต่สมัยอารยธรรมดองซอน ทำให้มีการเคลื่อนย้ายผู้คนจำนวนมาก มาจากที่ต่าง ๆ มากขึ้นเรื่อยมาในสมัยทวารวดีและอาณาจักรขอมดังปรากฏหลักฐานเมืองโบราณที่ เวียงเจ้าเงาะ จนมาในสมัยสมัยสุโขทัยได้มีเมืองเกิดขึ้นมากมาย เช่น เมืองฝาง เมืองทุ่งยั้ง เมืองตาชูชก และเมืองพิชัย และด้วยการเป็นเส้นทางการค้าทางน้ำ ทำให้ชาวเมืองอุตรดิตถ์ในสมัยโบราณมีที่มา จากหลายเผ่าพันธุ์ แต่กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมสืบเนื่องมาจนปัจจุบันคือไทยสยามจากอาณาจักร สุโขทัยที่อาศัยอยู่ในแถบอำเภอกงพิชัย และไทยวนจากอาณาจักรล้านนาที่อพยพจากเชียงใหม่มาอาศัย อยู่ในแถบอำเภอลับแล

ศาสนา

พระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทสำคัญตั้งแต่ก่อนปีพุทธศักราช 1002 เพราะเมืองสวางคบุรี ในยุคนั้นเจริญรุ่งเรืองด้วยพุทธศาสนา มีพระมหาธาตุเจดีย์เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของ พระพุทธเจ้าไว้แต่ครั้งพระเจ้าอโศกมหาราช อันเป็นเครื่องสักการบูชาแก่มหาชนชาวอุตรดิตถ์ที่มีต่อ พระพุทธศาสนาอย่างช้านาน

ปัจจุบัน ประชากรของจังหวัดอุตรดิตถ์ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทลังกาวงศ์ ประมาณร้อยละ 99.66 มีจำนวนวัดในพระพุทธศาสนาถึง 312 วัด พระสงฆ์สามเณรกว่าพันรูป นอกจากนี้ยังมีศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ซึ่งเข้ามาเผยแพร่ในภายหลัง ส่วนใหญ่จะเป็นคนนอก พื้นที่ ที่อพยพย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดอุตรดิตถ์ในช่วงไม่ถึงร้อยปีที่ผ่านมา

วัฒนธรรม

สภาพพื้นที่ของจังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ในเขตรอยต่อ 3 วัฒนธรรม คือวัฒนธรรมล้านนา วัฒนธรรมล้านช้าง และวัฒนธรรมไทยกลาง เป็นผลให้ลักษณะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษาถิ่นและงาน

ประเพณีพื้นบ้านต่าง ๆ มีลักษณะผสมผสาน บางส่วนพูดภาษาไทยถิ่นเหนือ (คำเมือง) บางส่วนพูดภาษาไทยภาคกลาง บางส่วนพูดภาษาลาว และบางส่วนพูดภาษาท้องถิ่นของตน

1. วัฒนธรรมล้านนา กลุ่มนี้อาศัยอยู่ในทางตอนเหนือของอำเภอลับแล อำเภอบ้านโคก อำเภอท่าปลา ตอนเหนือของพื้นที่อำเภอเมืองบางส่วน กลุ่มนี้จะได้รับอิทธิพลมาจากทางแพร่และน่าน

2. วัฒนธรรมล้านช้าง กลุ่มวัฒนธรรมล้านช้างแบบหลวงพระบางจะกระจัดกระจายตัวอยู่ในเขตอำเภอทองแสนขัน น้ำปาด ฟากท่า และอำเภอบ้านโคก กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ใช้ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบาง และเป็นกลุ่มที่มีความผูกพันทางสังคมและวัฒนธรรมกับเมืองหลวงพระบาง

3. กลุ่มวัฒนธรรมไทยภาคกลาง กลุ่มนี้ใช้ภาษาไทยกลางซึ่งมีสองสำเนียง คือ กลุ่ม สำเนียงภาษาสุโขทัย ได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอพิชัย อำเภอเมืองบางส่วน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มสำเนียงภาษาอยุธยาหรือภาษากรุงเทพ กลุ่มนี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง อำเภอตรอนบางส่วน

งานเทศกาล และงานประจำปีจังหวัดอุตรดิตถ์

งานประเพณีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (วันอัฐมีบูชา) วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง

งานไหว้สาเจ้าฟ้าอำมฤมาร กษัตริย์พระองค์แรกแห่งนครลับแล มีการแห่ขบวนตุงล้านนาที่ยาวที่สุด จัดขึ้นในช่วงเดือน 6 ของทุกปี

งานเทศกาลพระยาพิชัยดาบหักและงานกาชาดประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ ในระหว่างวันที่ 7-16 มกราคมของทุกปี

งานเทศกาลกลางสาดหวาน และสินค้า OTOP เมืองอุตรดิตถ์ ประมาณเดือนกันยายนและตุลาคมของทุกปี

งานเทศกาลทุเรียนและผลไม้เมืองลับแล ณ เทศบาลตำบลหัวดง อำเภอลับแล ในระหว่างวันที่ 19-22 พฤษภาคม กำหนดการจะอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม มิถุนายน กรกฎาคม

งานประเพณีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในวันอัฐมีบูชา จัดในระหว่างวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ถึง วันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 และเป็นแห่งเดียวในประเทศไทยที่ยังมีประเพณีนี้อยู่

ประเพณีแข่งขันพายเรือยาวประจำปี (22-24 สิงหาคมของทุกปี) จัดโดยเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ บริเวณลานอเนกประสงค์ริมแม่น้ำน่าน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์

งานเทศกาลเฉลิมฉลองไหลแพไฟเฉลิมพระเกียรติ พิธีขอบคุณพืชพันธุ์ธัญญาหารและสายน้ำ วันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี บริเวณลานอเนกประสงค์ริมแม่น้ำน่าน อำเภอตรอน

งานเทศกาลดอกฝ้ายบาน จัดกลางเดือนธันวาคมของทุกปีบริเวณสนามกีฬาอำเภอบ้านโคก

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภูมินาม

ความหมายของภูมินาม

นิรัตน์ มุมทอง (2550 หน้า 252) กล่าวว่าภูมินามหมายถึง ชื่อที่บุคคลในแต่ละกลุ่มกำหนดรับรู้เข้าใจร่วมกันเพื่ออธิบายถึงที่ตั้งเฉพาะ ภูมินามนั้นส่วนมากจะตั้งตามลักษณะที่ตั้งทางกายภาพ ภูมิหลัง ประวัติความเป็นมา ประเพณี สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่รู้จักกันดีของคนในท้องถิ่น

เรไร ไพรวรรณ (2553 หน้า 289) ได้กล่าวถึงความหมายของภูมินามไว้ว่า โดยรูปศัพท์ “ภูมินาม” หมายถึง ชื่อของแผ่นดิน สำหรับความหมายที่ใช้กันโดยทั่วไป นอกจากจะใช้หมายถึง ชื่อของแผ่นดินแล้วยังหมายรวมถึงชื่อของสถานที่ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา แม่น้ำ ลำคลอง และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นด้วย เช่น ถนน สะพาน หมู่บ้าน เป็นต้น คำว่า “ภูมินาม” ในบางครั้งก็มีผู้ใช้เรียกว่า “ชื่อบ้านนามเมือง” คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องอีกคำหนึ่งคือคำว่า “ภูมิวิทยา” ซึ่งหมายถึง การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชื่อบ้านนามเมือง ราชบัณฑิตยสถาน (2556 หน้า 872) ได้ให้ความหมายของคำว่า ภูมิ ไว้สามความหมาย ความหมายที่หนึ่ง เป็นคำนาม หมายถึง แผ่นดิน ที่ดิน ความหมายที่สอง เป็นคำนาม หมายถึง พื้น ชั้น พื้นเพ ความรู้ เช่น อวดภูมิ อมภูมิ และความหมายที่สามเป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง สง่า โอโถง งามอาจ ผึ่งผาย เช่น วางภูมิ

ราชบัณฑิตยสถาน (2556 หน้า 621) ได้ให้ความหมายของคำว่า นาม ไว้ว่า นาม เป็นคำนาม หมายถึง ชื่อ, ราชศัพท์ใช้คำว่า พระนาม คำชนิดหนึ่งในไวยากรณ์ สำหรับเรียกคน สัตว์ และสิ่งของต่าง ๆ สิ่งที่ไม่ใช่รูป คือ จิตใจ คู่กับ รูป (ป.)

สรุปได้ว่า ภูมินาม หมายถึง ชื่อของถิ่นที่หรือสถานที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นหรือสิ่งที่ธรรมชาติรังสรรค์ขึ้นมาเอง เช่น อำเภอ ตำบล ถนน น้ำตก แม่น้ำ ภูเขา ล้วนแล้วแต่มีชื่อทั้งสิ้น

ประเภทของภูมินาม

มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ (2547 หน้า 14) ได้แบ่งประเภทของการตั้งชื่อท้องถิ่นไว้ 7 ประเภทคือ

1. การตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศของท้องถิ่น
2. การตั้งชื่อตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานและอาชีพ
3. การตั้งชื่อตามพันธุ์พืช หรือพันธุ์สัตว์ซึ่งมีมากในท้องถิ่น
4. การตั้งชื่อตามตำนานนิทานที่เล่าต่อกันมาในท้องถิ่น
5. การตั้งชื่อตามชื่ออันเป็นมงคลนาม
6. การตั้งชื่อตามชื่อบุคคลสำคัญ

7. การตั้งชื่อตามองค์กรและสถานที่สำคัญที่ตั้งอยู่ในท้องที่

เรไร ไพรวรรณ (2553 หน้า 289) ได้จำแนกประเภทของภูมินามไว้ 9 ประเภทคือ

1. ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ คือ การตั้งชื่อที่มีความสัมพันธ์กับรูปลักษณะของพื้นที่ สิ่งแวดล้อมหรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของสถานที่นั้น ๆ บางครั้งก็อาจจะผสมความคิดจินตนาการจากสิ่งที่มองเห็นเปรียบเทียบกับสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน
 2. ตั้งชื่อตามพันธุ์ไม้
 3. ตั้งชื่อตามสัตว์ ภูมินามที่ตั้งชื่อตามชื่อสัตว์ มักจะใช้เรียกพื้นที่ซึ่งมีรูปร่างลักษณะคล้ายสัตว์ หรือเป็นพื้นที่ ๆ มีสัตว์ชนิดหนึ่งชุกชุม หลากหลายพันธุ์ และในบางครั้งก็เรียกตามกิริยาอาการของสัตว์
 4. ตั้งชื่อตามตำนาน นิทาน หรือตัวละครในนิทาน ภูมินามลักษณะนี้จะมีเนื้อหาสนุกสนาน น่าสนใจ บางเรื่องก็มีเนื้อเรื่องอธิบายถึงสถานที่หลายแห่ง และสถานที่บางแห่งก็อาจจะมีเรื่องเล่าหลายสำนวน
 5. ตั้งชื่อตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ภูมินามลักษณะนี้จะมีที่มาจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ของชาติ หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และมักจะเป็นการตั้งชื่อสถานที่หรือสิ่งก่อสร้างสำคัญ ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ วัด วัง บ้าน เมือง อาคาร สะพาน คลอง เจดีย์
 6. ตั้งตามชื่อ ชื่อสกุล หรือตำแหน่งของบุคคล
 7. ตั้งชื่อตามความเชื่อ ภูมินามในลักษณะนี้เป็นการตั้งชื่อตามความเชื่อและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับความเชื่อ
 8. ตั้งชื่อตามลำดับ จำนวน หรือขนาด
 9. ตั้งชื่อตามกลุ่มชาติพันธุ์ การตั้งชื่อในลักษณะนี้จะสัมพันธ์กับการอพยพโยกย้ายและการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนชาติต่าง ๆ ในประเทศไทย เช่น จีน มอญ เขมร ลาว ญวน เป็นต้น
- สรุปได้ว่า ประเภทของการตั้งชื่อนั้นจะตั้งตามจุดเด่นในสถานที่นั้นและการตั้งชื่อจะตั้งชื่อให้เป็นมงคลอันสามารถจำแนกได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ตั้งชื่อตามชื่อสิ่งที่มีความสำคัญต่าง ๆ ในบริเวณนั้น ไม่ว่าจะเป็นคน วัด หรือสถานที่อื่น ๆ หรือแม้กระทั่ง เชื้อชาติ การทำมาหากิน ก็ถือว่าเป็นชื่อที่มีความสำคัญ
2. ตั้งชื่อตามสิ่งที่พบเห็นว่าเป็นจุดเด่นหรือมีมาก
3. ตั้งชื่อตามตำนานนิทานความเชื่อที่เล่าสืบต่อกันมา

ความสำคัญของภูมินาม

เรไร ไพรวรรณ (2553 หน้า 334) ได้กล่าวถึงคุณค่าของภูมินามไว้ว่า การศึกษาเรื่องภูมินามเป็นการศึกษาเพื่อที่จะเข้าใจความหมาย และที่มาของชื่อบ้านนามเมืองในท้องถิ่นต่าง ๆ ประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับจากการศึกษามากมาย กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. เป็นหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครอง
2. เป็นแหล่งข้อมูลทางภาษา
3. ให้ความรู้ด้านชีววิทยา
4. สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตของคนในท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การศึกษาเรื่องภูมินามมีความสำคัญต่อคนในท้องถิ่นหรือต่างถิ่นที่ต้องการทราบถึงความเป็นมา ความสำคัญของท้องถิ่น ว่ามีแหล่งกำเนิดมาจากอะไร อันเป็นการอนุรักษ์ สืบสาน สิ่งต่าง ๆ ไว้ให้คงอยู่ อันเป็นการสะท้อนสภาพวัฒนธรรม ภาษา วิถีชีวิต ของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมินาม

ธนพร ใจปลื้ม (2544) ได้ศึกษาวิเคราะห์การใช้คำในการตั้งชื่อบุคคลที่มีช่วงวัยต่างกัน ในตำบลเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์คำที่ใช้ในการตั้งชื่อและเปรียบเทียบการใช้คำในการตั้งชื่อบุคคลที่มีช่วงวัยต่างกัน ในตำบลเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และเสนอผลการศึกษาแบบวิธีพรรณนาวิเคราะห์ การศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มบุคคลออกเป็น 3 ช่วงวัย คือ ช่วงวัยที่ 1 อายุ 60 ปีขึ้นไป ช่วงวัยที่ 2 อายุ 30 - 50 ปี ช่วงวัยที่ 3 อายุ 1 - 20 ปี พื้นที่แหล่งข้อมูลมีทั้งหมด 5 หมู่บ้าน จำนวนผู้บอกภาษา 2,329 คน

ผลการศึกษาก่อสร้างคำในการตั้งชื่อ ผู้วิจัยพบว่าคำที่ใช้ในการตั้งชื่อทั้ง 3 ช่วงวัย มีการนำคำมูลและคำประสมมาใช้ในการตั้งชื่อ จำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 41.95 รองลงมาเป็นคำประสม ร้อยละ 15.33 และใช้คำซ้อนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.77

ด้านความหมายโดยอรรถ ปรากฏว่ามีการใช้คำในการตั้งชื่อที่สื่อถึงรูปร่างลักษณะ ความงาม และบ่งเพศมากที่สุดร้อยละ 13.83 รองลงมาเป็นชื่อที่สื่อถึงอาการ ร้อยละ 13.40 และใช้ชื่อที่ไม่มี ความหมายน้อยที่สุด ร้อยละ 2.10 และใช้ชื่อที่สื่อความหมายโดยนัย ร้อยละ 3.82 ด้านที่มาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อปรากฏว่าใช้ภาษาต่างประเทศในการตั้งชื่อมากที่สุดร้อยละ 76.73 รองลงมาเป็นภาษาไทย ร้อยละ 16.70 และใช้ภาษาไทยประสมกับภาษาต่างประเทศน้อยที่สุด ร้อยละ 6.57

ด้านที่มาทางวัฒนธรรมในการตั้งชื่อปรากฏว่าเป็นการตั้งชื่อ เพราะเชื่อว่าชื่อนั้นๆ มีความหมายดีมากที่สุด ร้อยละ 84.46 รองลงมาเป็นการตั้งชื่อให้สอดคล้องบุคคลแวดล้อม ร้อยละ 12.62 และตั้งตามเหตุการณ์ตอนเกิด ร้อยละ 2.06 และตั้งชื่อเพราะเหตุผลอื่นๆ น้อยที่สุดร้อยละ 0.56

อมรรัตน์ วันยาว (2545) ได้ศึกษาการตั้งชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการใช้ภาษาในการตั้งชื่อบุคคลของ

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท ในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทางด้านโครงสร้างทางภาษาของชื่อ ที่มาของคำที่ใช้และความหมาย เพื่อเปรียบเทียบค่านิยมและความเชื่อจากการตั้งชื่อบุคคลในกลุ่มอายุ 4 กลุ่ม แยกเป็นกลุ่มชาย/หญิง ได้แก่กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป กลุ่มอายุ 41-60 ปี กลุ่มอายุ 21-41 ปี และกลุ่มอายุ 1-20 ปี กลุ่มละ 200 คน เสนอผลการศึกษาโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้ โครงสร้างทางภาษาของชื่อบุคคล พบว่า กลุ่มบุคคลที่มีอายุมากโครงสร้างของคำจะมีจำนวนพยางค์น้อยกว่ากลุ่มบุคคลที่มีอายุน้อยตามลำดับ

ที่มาของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อบุคคล พบว่า กลุ่มบุคคลที่มีอายุมากชื่อจะมาจากภาษาไทย รองลงมาจะเป็นชื่อที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนกลุ่มบุคคลที่มีอายุน้อยชื่อจะมาจากภาษาบาลีสันสกฤต รองลงมาเป็นชื่อที่มาจากภาษาไทยตามลำดับ

ความหมายของคำที่นำมาตั้งชื่อบุคคล พบว่า กลุ่มบุคคลอายุมากชื่อจะมีความหมายที่เป็นลักษณะของอากัปกริยา ลักษณะรูปร่างสัณฐาน สี จำนวนนับและคำที่มีความหมายเป็นคำถามส่วนชื่อของกลุ่มบุคคลอายุน้อยชื่อจะมีความหมายที่เป็นสิริมงคลแก่บุคคลเจ้าของชื่อแยกเป็นกลุ่มชายชื่อจะมีลักษณะของการมีเกียรติศักดิ์ศรี ชื่อเสียง วงศ์ตระกูล พ่อ แม่ เทพเจ้าความกล้าหาญ อำนาจและความเจริญรุ่งเรือง ส่วนกลุ่มหญิงนั้นชื่อจะมีความหมายไปในลักษณะของความสวยงาม ความพึงพอใจ ความเหมาะสม เป็นกลุ่มที่รักและมีระเบียบวินัย ผลการศึกษานี้เป็นเครื่องบ่งชี้ได้ว่าค่านิยมและความเชื่อของชาวผู้ไทในการตั้งชื่อบุคคลมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป

จันทร์กมล สติธรวณิชย์ (2547) ศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อธุรกิจร้านค้าสองช่วงเวลาในอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้า วิธีการนำคำมาใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจร้านค้าและแนวโน้มในการตั้งชื่อธุรกิจร้านค้าโดยการศึกษาดูออกเป็นสองช่วงเวลา

ผลการศึกษาพบว่า ชื่อธุรกิจร้านค้าในอำเภอพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีที่มาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อที่หลายภาษาด้วยกัน ได้แก่ ในชื่อธุรกิจร้านค้าช่วงแรกมีการใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาชวา ภาษาโปรตุเกตุ ชื่อธุรกิจร้านค้าช่วงหลังมีการใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร เช่นเดียวกับชื่อธุรกิจร้านค้าช่วงแรก นอกจากนี้ยังพบว่ามีการนำภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาฝรั่งเศสมาใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าและไม่ปรากฏชื่อที่ใช้ ภาษาชวาและภาษาโปรตุเกตุ ในช่วงหลังด้านวิธีการนำคำมาใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ หน่วยคำเดียว และคำประสมแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะได้แก่ หน่วยหลักกับหน่วยขยาย เช่น บ้านกลางอ่าว หน่วยหลักกับหน่วยหลัก เช่น ร้านสุมนา และหน่วยขยายกับหน่วยหลัก เช่น แอฟริกาบาร์ แนวโน้มในการตั้งชื่อธุรกิจร้านค้าสามารถจำแนกได้เป็น 6 ประเภท คือ ธุรกิจการค้าที่เป็นชื่อบุคคล ธุรกิจการค้าที่เป็นชื่อสถานที่ หรือมีชื่อสถานที่ประกอบ ธุรกิจการค้าที่ใช้คำที่มีความหมายบ่งบอกถึงธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ธุรกิจการค้าที่ใช้คำที่มีความหมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง

ความเป็นสิริมงคล ธุรกิจการค้าที่ใช้คำบ่งบอกถึงปีที่ก่อตั้ง และสุดท้ายธุรกิจการค้าที่ประกอบด้วยคำ หรือใช้คำที่มีความหมายบ่งบอกถึงธุรกิจการค้า หรืออาชีพ

นฤมล ตุงคะโหด (2547) ได้ศึกษา การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์นี้ศึกษาคตินิยมในการตั้งชื่อวัดทางพระพุทธศาสนาของคนไทย ซึ่งสัมพันธ์กับสภาพ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและภาษา โดยการศึกษาที่มาหรือความหมายของชื่อ และลักษณะภาษาที่ใช้ จากชื่อวัดในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 440 วัด วิธีการศึกษาจากเอกสารด้านประวัติศาสตร์ ควบคู่กับการใช้วิธีสัมภาษณ์บุคคลในพื้นที่ ผลการศึกษาการตั้งชื่อวัดพบว่า ชื่อวัดแบ่งออกเป็นชื่อ พื้นบ้านและชื่อราชการ โดยภาษาที่ใช้มีความแตกต่างกันทั้งในด้านที่มาความหมาย และลักษณะ ภาษาที่ใช้ โดยที่มาความหมายของชื่อพื้นบ้านมีความนิยมใช้ชื่อที่แสดงถึงสภาพแวดล้อมบริเวณวัด หรือสิ่งที่มีอยู่ในวัด ในขณะที่การตั้งชื่อราชการมีความนิยมใช้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในการ สร้างวัด นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อมีความแตกต่างกัน โดยการตั้งชื่อพื้นบ้าน นิยมใช้ภาษาไทย แต่ การตั้งชื่อราชการมีความนิยมใช้ภาษาบาลี/สันสกฤต การศึกษาความสัมพันธ์ ของชื่อพื้นบ้านและชื่อราชการ พบว่าการเปลี่ยนชื่อพื้นบ้านเป็นชื่อราชการประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ ชื่อที่ยังคงความหมายเดิม หรือมีเค้าความหมายเดิมอยู่ และชื่อที่มีการเปลี่ยนความหมายไปจาก เดิม จากการศึกษาชื่อวัดในกรุงเทพมหานคร ได้แสดงให้เห็นว่า ชื่อพื้นบ้านและชื่อราชการของวัดต่าง ก็สะท้อนวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อความนึกคิด ความเชื่อ ของคน ใน สังคมไทยในแต่ละยุคสมัยได้

สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์และอัญชลี สิงห์น้อย (2547 หน้า 781) ได้ทำการวิจัยเรื่องภูมินาม ของหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่าการจำแนกนามทั่วไปของชื่อ หมู่บ้านตามกลุ่มความหมาย อัตราส่วนของการตั้งชื่อตามกลุ่มความหมายต่างๆ ได้แก่ แหล่งน้ำ จำนวน 460 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 41.78 ภูมิประเทศ จำนวน 214 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 19.43 สิ่งก่อสร้าง/สถานที่ จำนวน 74 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.72 ดินแดน/กลุ่ม/ส่วน จำนวน 14 ชื่อ คิดเป็น ร้อยละ 1.27 ตำแหน่ง/ทิศทาง จำนวน 28 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.54 แร่ธาตุ/วัตถุธรรมชาติ จำนวน 18 ชื่อคิดเป็นร้อยละ 1.63 พืชพรรณธรรมชาติ จำนวน 94 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8.54 อวัยวะ จำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.54 สัตว์ จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.27 สิ่งของจำนวน 13 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.18 บุคคล จำนวน 23 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.10 อาชีพ จำนวน 50 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.54 จำนวน/ ปริมาณ จำนวน 9 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.82 ความเป็นสิริมงคล จำนวน 17 ชื่อคิดเป็นร้อยละ 1.54 คุณสมบัติ/ลักษณะ จำนวน 30 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.72 กิริยาอาการ จำนวน 17 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.54 อื่น ๆ จำนวน 7 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.64 รวม 1,010 ชื่อ

นิรัตน์ มุมทอง (2550 หน้า 252) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมร ถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่าการกระจายของภูมินามที่มาจาก

ภาษาเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 13 อำเภอ และ 4 กิ่งอำเภอ มีการกระจายแตกต่าง โดยหนาแน่นที่สุดในอำเภอเมืองสุรินทร์ รองลงไปได้แก่ อำเภอปราสาท อำเภอสังขะ อำเภอศีขรภูมิ อำเภอท่าตูม อำเภอกาบเชิง อำเภอบัวเขต อำเภอลำดวน กิ่งอำเภอพนมดงรักอำเภอจอมพระ อำเภอชุมพลบุรี กิ่งอำเภอศรีณรงค์ อำเภอรัตนบุรี อำเภอสนม อำเภอสำโรงทาบ ส่วนกิ่งอำเภอโนนนารายณ์ ไม่พบภูมินามใดที่มีที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยเลย นอกจากนี้ยังพบว่า มีภูมินามในบางเขตอำเภอที่ความหมายปนกันระหว่างภาษาเขมรถิ่นไทยกับภาษาถิ่นลาวหรือภาษาไทยอีสาน หรือภาษาเขมรถิ่นไทยปนกับภาษาส่วย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาทางภาษาที่มีการยืมคำมาจากภาษาถิ่นอื่นที่อยู่ใกล้เคียงหรือมีอิทธิพลกว่ามาใช้

ปิ่นฤทัย คงทอง (2550 หน้า 128) ได้ศึกษาเรื่องการตั้งชื่อภูมินามในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตที่ปรากฏตามภูมินามในอำเภอปากพนัง มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เนื่องจากสภาพสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของผู้คนต่างจากที่เคยเห็นมา วิถีชีวิตไม่ได้เป็นไปตามรูปแบบเดิม ผู้คนให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตรูปแบบใหม่ แต่ความเป็นมาของภูมินามยังคงอยู่กับสังคมและหมู่บ้าน แต่ผู้คนในหมู่บ้านจะไม่ค่อยให้ความสำคัญกับประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านว่ามีที่มาอย่างไร รวมทั้งการถ่ายทอดเรื่องราวยังคงไม่มีความแน่นอน เนื่องจากผู้ได้รับข้อมูลแต่ละบุคคลได้รับข้อมูลที่แตกต่างกันมาแล้วนำมาถ่ายทอดส่งผลให้ข้อมูลนั้นมีความหลากหลาย

นควัฒน์ สาระ (2550) ศึกษาการตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี : ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อร้านค้ากับวิถีชีวิตในชุมชน จำนวนทั้งหมด 296 ชื่อ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการตั้งชื่อและการสื่อความหมายของชื่อร้านค้าในเขตศูนย์กลางของอำเภอสายบุรีและในเขตศูนย์กลางของอำเภอโคกโพธิ์ ตลอดจนความสัมพันธ์ของชื่อกับวิถีชีวิตต่าง ๆ ของคนในชุมชน

เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์ (2551) ศึกษาเรื่อง วัดในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา : การศึกษาการตั้งชื่อและความสัมพันธ์กับบริบททางสังคม พบว่า ชื่อวัดที่นำมาจากชื่อบุคคล หรือชื่อเรียกสิ่งต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว ได้แก่ การตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้าน ตั้งชื่อวัดตามลักษณะ ภูมิประเทศ ตั้งชื่อวัดตามชื่อพันธุ์ไม้ ตั้งชื่อวัดตามแหล่งน้ำ ตั้งชื่อวัดตามทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งชื่อวัดตามความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตั้งชื่อวัดตามถ้อยคำที่เป็นมงคล ตั้งชื่อวัดตามสิ่งสำคัญในพระพุทธศาสนา ตั้งชื่อวัดตามโบราณวัตถุหรือโบราณสถาน ตั้งชื่อวัดตามสิ่งก่อสร้าง ตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ตั้งชื่อวัดตามตำนานหรือนิทานพื้นบ้าน และตั้งชื่อวัดตามผู้มีความสำคัญในการสร้างวัด

รติการ์ณ สุขเกษม (2554 หน้า 260) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้าภายในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่าการตั้งชื่อธุรกิจการค้าภายในเทศบาลนครหาดใหญ่ มีดังนี้

1. ที่มาการตั้งชื่อมาจากคำที่มาจากภาษาไทย คำที่มาจากภาษาไทยบนภาษาต่างประเทศ คำที่มาจากภาษาต่างประเทศและใช้อักษรย่อและตัวเลข
2. ลักษณะการตั้งชื่อเป็นคำเดี่ยว คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ การสร้างคำตามแบบภาษาต่างประเทศ การใช้อักษรย่อและสุดท้ายการใช้ตัวเลขมาประกอบคำ
3. ความหมายของชื่อธุรกิจการค้าที่ได้มาจากชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ตราสินค้า ชื่อบุคคลและสถานที่ และชื่อธุรกิจที่ได้มาจากหลากหลายประเภท คือ ความหมายที่บอกลักษณะของธุรกิจการค้า คุณภาพสินค้า อำนาจชัยชนะ ความมั่งคั่งร่ำรวย ธรรมชาติ มิตรภาพ คุณธรรม ความสุข ความมั่นคงและความหมายอื่น ๆ

การตั้งชื่อธุรกิจการค้าในเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นั้นนิยมใช้คำที่มาจากภาษาต่างประเทศมากที่สุดอันเนื่องมาจากอิทธิพลการค้าและการท่องเที่ยว

รุจิเรข บุรวิฆเษตรกร (2555) ได้ศึกษาการตั้งชื่อของชาวไทดำ หมู่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้วอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อของ ชาวไทดำ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยการวิเคราะห์โครงสร้างพยางค์ความหมายของชื่อ ลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ และเปรียบเทียบลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของชาวไทยดำ 2 ช่วงอายุ ได้แก่ กลุ่มอายุแรกเกิดถึง 40 ปี และกลุ่มอายุ 40 ปีขึ้นไป รวมทั้งสิ้น 338 ชื่อ

ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างพยางค์ชื่อชาวไทดำแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ โครงสร้างพยางค์เดียว โครงสร้างสองพยางค์ โครงสร้างสามพยางค์และโครงสร้างสี่พยางค์ ส่วนความหมายของชื่อที่ปรากฏสามารถแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. วงความหมายของชื่อชาวไทดำ พบทั้งหมด 6 วงความหมาย ได้แก่ 1) สิ่งที่ปรารถนา/ความเป็นสิริมงคล 2) บ่งบอกลักษณะบุคคล 3) คุณสมบัติอันพึงประสงค์ 4) สิ่งแวดล้อม 5) ความเชื่อ 6) อื่น ๆ และ 2. โครงสร้างวงความหมายจากการศึกษาพบว่าในชื่อหนึ่ง ๆ อาจมีความหมายของชื่อมากกว่า วงความเดียว ดังนั้นจึงสามารถจำแนกโครงสร้างวงความหมายออกเป็น 2 ลักษณะ คือ โครงสร้างวงความหมายเดียวและโครงสร้างสองวงความหมาย การเลือกใช้ภาษาในการตั้งชื่อของชาวไทดำพบว่ามี 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาถิ่น ภาษาบาลี สันสกฤตและภาษาเขมร สามารถจำแนกการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ชื่อที่มีภาษาเดียวและชื่อที่มีหลายภาษา โดยชื่อของเพศชายและเพศหญิงจะมีลักษณะแตกต่างกันตามช่วงอายุ

ผลการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของชาวไทดำ 2 ช่วงอายุ พบว่า มีความแตกต่างกัน กลุ่มอายุแรกเกิดถึง 40 ปี นิยมตั้งชื่อเป็นโครงสร้างสามพยางค์ ความหมายของชื่อส่วนใหญ่อยู่ในวงความหมายสิ่งที่ปรารถนา/ความเป็นสิริมงคลมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มอายุ 40 ปีขึ้นไป นิยมตั้งชื่อด้วยโครงสร้างสองพยางค์และความหมายของชื่อที่พบมากที่สุดอยู่ใน วงความหมายบ่ง

บอกบุคคล ส่วนภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของชาวไทยดำทั้ง 2 ช่วงอายุนั้นนิยมตั้งชื่อด้วยภาษาบาลี สันสกฤต แต่พบข้อสังเกตว่าเพศชายกลุ่มที่ 1 ไม่ปรากฏชื่อที่ตั้งด้วยภาษาไทย ในขณะที่ ชื่อของเพศชายกลุ่มที่ 2 พบชื่อที่ตั้งด้วยภาษาไทยมากเป็นอันดับที่สอง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมินาม ผู้วิจัยสนใจที่จะใช้กรอบการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ของ สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์และอัญชลี สิงห์น้อย (2547) ที่ได้ศึกษา รายงานการวิจัยภูมินามของหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้

1. โครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์

- 1.1 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลคำเดียว
- 1.2 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำ
- 1.3 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำ
- 1.4 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสี่คำ
- 1.5 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลห้าคำ
- 1.6 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลหกคำ

2. ลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย

- 2.1 ตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ
- 2.2 ตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศ
- 2.3 ตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่
- 2.4 ตั้งชื่อตามดินแดน กลุ่ม หรือส่วน
- 2.5 ตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทาง
- 2.6 ตั้งชื่อตามแร่ธาตุและวัตถุธรรมชาติ
- 2.7 ตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาติ
- 2.8 ตั้งชื่อตามสัตว์
- 2.9 ตั้งชื่อตามวัตถุสิ่งของ
- 2.10 ตั้งชื่อตามบุคคลหรือชื่อคน
- 2.11 ตั้งชื่อตามอาชีพ
- 2.12 ตั้งชื่อตามจำนวนหรือปริมาณ
- 2.13 ตั้งชื่อตามความเป็นสิริมงคล
- 2.14 ตั้งชื่อตามคุณลักษณะ
- 2.15 ตั้งชื่อตามกิริยาอาการ

บทที่ 3

การวิเคราะห์โครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์

การวิเคราะห์โครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์ภูมินามวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์ ประกอบด้วย ภูมินามชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ การพิจารณาชื่อวัดจะพิจารณาคำมูลที่ต่อกับคำว่าวัด เช่น วัด คลองโพธิ์ จะพิจารณาแค่ คลองโพธิ์ ซึ่งมีคำว่า คลอง เป็นคำหลัก และคำว่า โพธิ์ เป็นคำขยาย ตามลักษณะทั่วไปของไวยากรณ์ไทยที่มีองค์ประกอบหน่วยระดับวลีหรือคำเป็น คำหลัก + คำขยาย

ชื่อวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์มีที่มาในการตั้งชื่อจากทั้งภาษาไทย ภาษาถิ่นต่าง ๆ ในประเทศไทย และภาษาต่างประเทศ การพิจารณาชื่อภาษาไทยในที่นี้จะ หมายถึง ภาษาในภาพคิดของคนไทยว่าเป็นภาษาไทย ซึ่งไม่ว่าจะเป็นไทยถิ่นใดก็ตาม รวมถึงภาษาต่าง ๆ ที่เข้ามาในภาษาไทย เป็นเวลานานจนยากที่คนไทยทั่วไปจะแยกออกว่าเป็นภาษาต่างประเทศได้ เช่น ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาเขมร ภาษามอญ เป็นต้น ดังนั้นชื่อ วัดอรุณญิการาม วัดกุ่มภิลทอง จะพิจารณาเป็นภาษาไทย ภาษาที่จัดว่าเป็นภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในที่นี้หมายถึงชื่อหมู่บ้านที่คนไทยทั่วไปสามารถระบุได้ว่าไม่ใช่ภาษาไทยเป็นภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย เช่นคำว่า วัดม่อนปรางค์ ที่เป็นภาษาถิ่นพายัพ เป็นต้น (สุพิศรา จิรนนทนาภรณ์และอัญชลี สิงห์น้อย 2547 หน้า 19)

1. ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลคำเดียว

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลคำเดียว ปราบกฎ 3 ชื่อ ดังต่อไปนี้

ลำดับที่	ชื่อวัด
1.	วัดกลาง (กลาง)
2.	วัดจirim (จirim)

ลำดับที่	ชื่อวัด
3.	วัดเอกา (เอกา)
คิดเป็นร้อยละ 0.88 (จาก 340)	

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลคำเดียว

2. ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำ

ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำขึ้นไปจะมีลักษณะการสร้างคำโดยการนำคำมูลที่มีอยู่เดิมมาประสมกัน โดยมีความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์คือคำแรกเป็นคำหลัก คำที่สองเป็นคำขยาย ตามโครงสร้างวลีในไวยากรณ์ไทยโดยทั่วไป ดังแสดงเป็นแผนภูมิ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำ ปรากฏ 227 ชื่อ ดังต่อไปนี้

ลำดับที่	ชื่อวัด
1.	วัดคิ่งตะเภา (คิ่ง + ตะเภา)
2.	วัดป่ากล้วย (ป่า + กล้วย)
3.	วัดหนองปล้อง (หนอง + ปล้อง)
4.	วัดเขาแก้ว (เขา + แก้ว)

ลำดับที่	ชื่อวัด
5.	วัดจิ้งงาม (จิ้ง + งาม)
6.	วัดปากฝาง (ปาก + ฝาง)
7.	วัดวังขอน (วัง + ขอน)
8.	วัดศรีธาราม (ศรี + ธาราม)
9.	วัดนาโป่ง (นา + โป่ง)
10.	วัดแนวคีรี (แนว + คีรี)
11.	วัดคลองโพธิ์ (คลอง + โพธิ์)
12.	วัดท่าถนน (ท่า + ถนน)
13.	วัดขุนฝาง (ขุน + ฝาง)
14.	วัดท้ายตลาด (ท้าย + ตลาด)
15.	วัดธรรมาธิปไตย (ธรรมมา + ธิปไตย)
16.	วัดไผ่ล้อม (ไผ่ + ล้อม)
17.	วัดจอมคีรี (จอม + คีรี)
18.	วัดคู้งวารี (คู้ + งวารี)

ลำดับที่	ชื่อวัด
19.	วัดทองเหลือ (ทอง + เหลือ)
20.	วัดเขาผึ้ง (เขา + ผึ้ง)
21.	วัดกุมภีร์ทอง (กุมภีร์ + ทอง)
22.	วัดคู้ยง (คู้ + ยง)
23.	วัดเด่นดำน (เด่น + ดำ)
24.	วัดประชาธรรม (ประชา + ธรรม)
25.	วัดแม่เฉย (แม่ + เฉย)
26.	วัดห้วยกั้ง (ห้วย + กั้ง)
27.	วัดห้วยฮ้าง (ห้วย + ฮ้าง)
28.	วัดทุ่งเศรษฐี (ทุ่ง + เศรษฐี)
29.	วัดหนองกลาย (หนอง + กลาย)
30.	วัดหมอนไม้ (หมอน + ไม้)
31.	วัดผาจักร (ผา + จักร)
32.	วัดผาจุก (ผา + จุก)

ลำดับที่	ชื่อวัด
33.	วัดเด่นกระต่าย (เด่น + กระต่าย)
34.	วัดสุวรรณคีรี (สุวรรณ + คีรี)
35.	วัดท่าทอง (ท่า + ทอง)
36.	วัดวังกะพี้ (วัง + กะพี้)
37.	วัดวังโป่ง (วัง + โป่ง)
38.	วัดยางจุ่ม (ยาง + จุ่ม)
39.	วัดยางโทน (ยาง + โทน)
40.	วัดวังดิน (วัง + ดิน)
41.	วัดเกาะเรไร (เกาะ + เรไร)
42.	วัดดอยแก้ว (ดอย + แก้ว)
43.	วัดทับใหม่ (ทับ + ใหม่)
44.	วัดเนินโพธิ์ (เนิน + โพธิ์)
45.	วัดไผ่ใหญ่ (ไผ่ + ใหญ่)
46.	วัดวังหมู (วัง + หมู)

ลำดับที่	ชื่อวัด
47.	วัดช่องลม (ช่อง + ลม)
48.	วัดนาน้อย (นา + น้อย)
49.	วัดวังแดง (วัง + แดง)
50.	วัดห้วยโป่ง (ห้วย + โป่ง)
51.	วัดหาดจิว (หาด + จิว)
52.	วัดวังถ้ำ (วัง + ถ้ำ)
53.	วัดหน้าฝาย (หน้า + ฝาย)
54.	วัดข่อยสูง (ข่อย + สูง)
55.	วัดสักลาย (สัก + ลาย)
56.	วัดแหลมทอง (แหลม + ทอง)
57.	วัดไชยมงคล (ไชย + มงคล)
58.	วัดดอยแก้ว (ดอย + แก้ว)
59.	วัดราษฎร์สามัคคี (ราษฎร์ + สามัคคี)
60.	วัดศรีสะอาด (ศรี + สะอาด)

ลำดับที่	ชื่อวัด
61.	วัดชำทอง (ชำ + ทอง)
62.	วัดพงสะตือ (พง + สะตือ)
63.	วัดมงคลนิมิต (มงคล + นิมิต)
64.	วัดดอยสวรรค์ (ดอย + สวรรค์)
65.	วัดนิคมพิชัย (นิคม + พิชัย)
66.	วัดวังหิน (วัง + หิน)
67.	วัดศรัทธาพร (ศรัทธา + พร)
68.	วัดคลังคราช (คะ-ลิ่ง-คะ-ราช) มาจากคำว่า (กลิ้งค์ + ราช)
69.	วัดแหลมคุณ (แหลม + คุณ)
70.	วัดโพนร้อง (โพน + ร้อง)
71.	วัดลานชุม (ลาน + ชุม)
72.	วัดนากล้า (นา + กล้า)
73.	วัดน้ำไคร้ (น้ำ + ไคร้)
74.	วัดห้วยแมง (ห้วย + แมง)

ลำดับที่	ชื่อวัด
75.	วัดโพนทัน (โพน + ทัน)
76.	วัดโพนสว่าง (โพน + สว่าง)
77.	วัดห้วยคอม (ห้วย + คอม)
78.	วัดห้วยเนียม (ห้วย + เนียม)
79.	วัดต้นตาล (ต้น + ตาล)
80.	วัดโพธิ์หย่อน (โพธิ์ + หย่อน)
81.	วัดส่องแดด (ส่อง + แดด)
82.	วัดประชาสวรรค์ (ประชา + สวรรค์)
83.	วัดโพนธาตุ (โพน + ธาตุ)
84.	วัดช่องลม (ช่อง + ลม)
85.	วัดชุมพล (ชุม + พล)
86.	วัดต้นตะคร้อ (ต้น + ตะคร้อ)
87.	วัดทรายมูล (ทราย + มูล)
88.	วัดปากปาด (ปาก + ปาด)

ลำดับที่	ชื่อวัด
89.	วัดไผ่ล้อม (ไผ่ + ล้อม)
90.	วัดวังทอง (วัง + ทอง)
91.	วัดพรหมประสิทธิ์ (พรหม + ประสิทธิ์)
92.	วัดห้วยมุ่น (ห้วย + มุ่น)
93.	วัดบ้านลุ่ม (บ้าน + ลุ่ม)
94.	วัดผาโปด (ผา + โปด)
95.	วัดมหาธาตุ (มหา + ธาตุ)
96.	วัดวังอ้อ (วัง + อ้อ)
97.	วัดห้วยลึก (ห้วย + ลึก)
98.	วัดหัวทุ่ง (หัว + ทุ่ง)
99.	วัดกกต้อง (กก + ต้อง)
100.	วัดนาไพร (นา + ไพร)
101.	วัดนาหน้า (นา + หน้า)
102.	วัดโพธิ์ชัย (โพธิ์ + ชัย)

ลำดับที่	ชื่อวัด
103.	วัดฟากนา (ฟาก + นา)
104.	วัดวังขวัญ (วัง + ขวัญ)
105.	วัดโพธิ์เตี้ย (โพธิ์ + เตี้ย)
106.	วัดโพนคู (โพน + คู)
107.	วัดห้วยใส (ห้วย + ใส)
108.	วัดนาแซง (นา + แซง)
109.	วัดบ้านเดิน (บ้าน + เดิน)
110.	วัดโพนลาน (โพน + ลาน)
111.	วัดสองห้อง (สอง + ห้อง)
112.	วัดท่าแฝก (ท่า + แฝก)
113.	วัดน้ำปึง (น้ำ + ปึง)
114.	วัดประชาธรรม (ประชา + ธรรม)
115.	วัดปากลี (ปาก + ลี)
116.	วัดห้วยอ้อย (ห้วย + อ้อย)

ลำดับที่	ชื่อวัด
117.	วัดท่าปลา (ท่า + ปลา)
118.	วัดน้ำคอม (น้ำ + คอม)
119.	วัดเนินสว่าง (เนิน + สว่าง)
120.	วัดห้วยเลิศ (ห้วย + เลิศ)
121.	วัดหาดลั้ง (หาด + ลั้ง)
122.	วัดงอมถ้ำ (งอม + ถ้ำ)
123.	วัดป่ากั้ง (ป่า + กั้ง)
124.	วัดน้ำพร้าว (น้ำ + พพร้าว)
125.	วัดน้ำหมัน (น้ำ + หมัน)
126.	วัดชำบ้อ (ชำ + บ้อ)
127.	วัดประชานิมิตร (ประชา + นิมิตร)
128.	วัดผาเต่า (มงคล + นิมิตร)
129.	วัดผาเลือด (ผา + เลือด)
130.	วัดเนินสิงห์ (เนิน + สิงห์)

ลำดับที่	ชื่อวัด
131.	วัดหนองโบสถ์ (หนอง + โบสถ์)
132.	วัดตีนดอย (ตีน + ดอย)
133.	วัดนาโห่ง (นา + โห่ง)
134.	วัดนาขุม (นา + ขุม)
135.	วัดห้วยเหล่า (ห้วย + เหล่า)
136.	วัดโคกเหนือ (โคก + เหนือ)
137.	วัดห้วยครั่ง (ห้วย + ครั่ง)
138.	วัดปากนา (ปาก + นา)
139.	วัดโคกใหม่ (โคก + ใหม่)
140.	วัดจอมแจ้ง (จอม + แจ้ง)
141.	วัดกองโค (กอง + โค)
142.	วัดคลองกล้วย (คลอง + กล้วย)
143.	วัดบางนา (บาง + นา)
144.	วัดป่าแต้ว (ป่า + แต้ว)

ลำดับที่	ชื่อวัด
145.	วัดราษฎร์ประดิษฐ์ (ราษฎร์ + ประดิษฐ์)
146.	วัดดอกไม้ (ดอก + ไม้)
147.	วัดป่ากะพี้ (ป่า + กะพี้)
148.	วัดชำตก (ชำ + ตก)
149.	วัดชำสอง (ชำ + สอง)
150.	วัดชำหนึ่ง (ชำ + หนึ่ง)
151.	วัดเต่าไห (เต่า + ไห)
152.	วัดคีรีวงกต (คีรี + วงกต)
153.	วัดนายาง (นา + ยาง)
154.	วัดนาอิซาง (นา + อิซาง)
155.	วัดหลักร้อย (หลัก + ร้อย)
156.	วัดฟากบึง (ฟาก + บึง)
157.	วัดคลองละวาน (คลอง + ละวาน)
158.	วัดมหาธาตุ (มหา + ธาตุ)

ลำดับที่	ชื่อวัด
159.	วัดวังเพนียด (วัง + เพนียด)
160.	วัดคลองกะพั่ว (คลอง + กะพั่ว)
161.	วัดหาดกำแพง (หาด + กำแพง)
162.	วัดบ้านเกาะ (บ้าน + เกาะ)
163.	วัดบ้านดารา (บ้าน + ดารา)
164.	วัดวังสะโม (วัง + สะโม)
165.	วัดวังส้มโม (วัง + ส้มโม)
166.	วัดโรงม้า (โรง + ม้า)
167.	วัดเกาะวารี (เกาะ + วารี)
168.	วัดนาอิน (นา + อิน)
169.	วัดบ้านขอม (บ้าน + ขอม)
170.	วัดบ้านดง (บ้าน + ดง)
171.	วัดคลองละมุง (คลอง + ละมุง)
172.	วัดไร่อ้อย (ไร่ + อ้อย)

ลำดับที่	ชื่อวัด
173.	วัดวังตอ (วัง + ตอ)
174.	วัดวังผักรุง (วัง + ผักรุง)
175.	วัดบึงส้มพันธ์ (บึง + ส้มพันธ์)
176.	วัดดอนไชย (ดอน + ไชย)
177.	วัดนาทะเล (นา + ทะเล)
178.	วัดน้ำใส (น้ำ + ใส)
179.	วัดร่องเสี้ยว (ร่อง + เสี้ยว)
180.	วัดห้องสูง (ห้อง + สูง)
181.	วัดไชยจุมพล (ไชย + จุมพล)
182.	วัดฤๅษีสำราญ (ฤๅษี + สำราญ)
183.	วัดไผ่ล้อม (ไผ่ + ล้อม)
184.	วัดโพธิ์ทอง (โพธิ์ + ทอง)
185.	วัดสว่างอารมณ์ (สว่าง + อารมณ์)
186.	วัดดอนสัก (ดอน + สัก)

ลำดับที่	ชื่อวัด
187.	วัดดอยมูล (ดอย + มูล)
188.	วัดทุ่งเอี้ยง (ทุ่ง + เอี้ยง)
189.	วัดโพธิบัลลังค์ (โพธิ + บัลลังค์)
190.	วัดดอนแก้ว (ดอน + แก้ว)
191.	วัดดอนคำ (ดอน + คำ)
192.	วัดฝักราก (ฝัก + ราก)
193.	วัดหัวดง (หัว + ดง)
194.	วัดประทุมคงคา (ประทุม + คงคา)
195.	วัดป่ายาง (ป่า+ ยาง)
196.	วัดม่อนปรางค์ (ม่อน + ปรางค์)
197.	วัดเสาหิน (เสา + หิน)
198.	วัดน้ำพี (น้ำ + พี)
199.	วัดหนองหิน (หนอง + หิน)
200.	วัดท่าช้าง (ท่า + ช้าง)

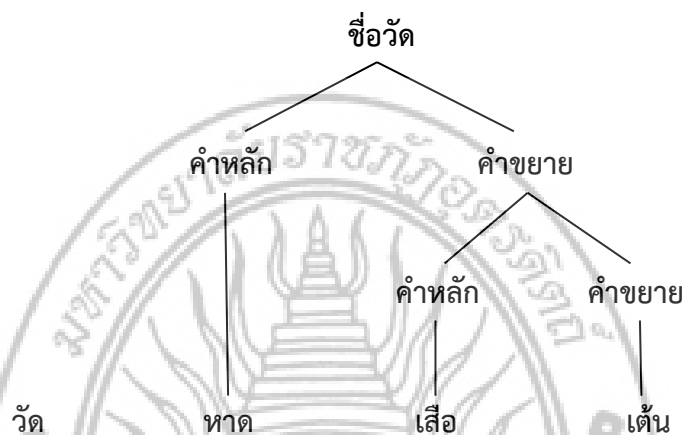
ลำดับที่	ชื่อวัด
201.	วัดบ่อทอง (บ่อ + ทอง)
202.	วัดปางหมื่น (ปาง + หมื่น)
203.	วัดวังเบน (วัง + เบน)
204.	วัดแสนขัน (แสน + ขัน)
205.	วัดศรีวังกฎ (ศรี + วังกฎ)
206.	วัดวังปรากฏ (วัง + ปรากฏ)
207.	วัดปางวุ่น (ปาง + วุ่น)
208.	วัดผักขวง (ผัก + ขวง)
209.	วัดวังตะเคียน (วัง + ตะเคียน)
210.	วัดวังโป่ง (วัง + โป่ง)
211.	วัดโพธาราม (โพธ + อาราม)
212.	วัดบุพพาราม (บุพพ + อาราม)
213.	วัดป่าเช่า (ป่า + เช่า)
214.	วัดสามัคยาราม (สามัคย + อาราม)

ลำดับที่	ชื่อวัด
215.	วัดอรัญญิการาม (อรัญญิก + อาราม)
216.	วัดเสกษนาราม(สะ-เกษ-นา-ราม) มาจากคำว่า(สระเกษ + อาราม)
217.	วัดเบญจมาราม (เบญจม + อาราม)
218.	วัดบ่อพระ (บ่อ + พระ)
219.	วัดพิบูลทอง (พิบูล + ทอง)
220.	วัดโพธิ์ล้อม (โพธิ์ + ล้อม)
221.	วัดวรดิทธาวาส (วรดิทธ + อาวาส)
222.	วัดนางสิง (นาง + สิง)
223.	วัดนาคะนึ่ง (นา + คะนึ่ง)
224.	วัดเนินชัย (เนิน + ชัย)
225.	วัดเนินสวน (เนิน + สวน)
226.	วัดห้วยสุน (ห้วย + สุน)
227.	วัดเด่นกระต่าย (เด่น + กระต่าย)
คิดเป็นร้อยละ 66.76 (จาก 340)	

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนชื่อวัดที่ประกอบคำมูลสองคำ

3. ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำ

ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำสร้างจากการนำคำมูลมาประสมกันเช่นเดียวกันคำใน ส่วนแรกจะแสดงถึงความหมายเช่นเดียวกับชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำ 2 คำโดยมีคำที่ 2 และหรือ คำที่ 3 ขยายบ่งความเฉพาะเจาะจง ดังแสดงเป็นแผนภูมิ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำ ปราบกฎ 82 ชื่อ ดังต่อไปนี้

ลำดับที่	ชื่อวัด
1.	วัดป่าสักเรไร (ป่า + สัก + เรไร)
2.	วัดหาดเสื่อต้น (หาด + เสื่อ + ต้น)
3.	วัดใหม่เจริญธรรม (ใหม่ + เจริญ + ธรรม)
4.	วัดใหม่ช่องลม (ใหม่ + ช่อง + ลม)
5.	วัดดอยท่าเสา (ดอย + ท่า + เสา)
6.	วัดใหญ่ท่าเสา (ใหญ่ + ท่า + เสา)

ลำดับที่	ชื่อวัด
7.	วัดชายเขาเหนือ (ชาย + เขา + เหนือ)
8.	วัดน้ำริดใต้ (น้ำ + ริด + ใต้)
9.	วัดน้ำริดเหนือ (น้ำ + ริด + เหนือ)
10.	วัดดำนนาขาม (ด่าน + นา + ขาม)
11.	วัดปางต้นผึ้ง (ปาง + ต้น + ผึ้ง)
12.	วัดบุงวังจิว (บุง + วัง + จิว)
13.	วัดคลองนาพง (คลอง + นา + พง)
14.	วัดม่อนหินขาว (ม่อน + หิน + ขาว)
15.	วัดหนองป่าไร่ (หนอง + ป่า + ไร่)
16.	วัดสิงห์ศรีสว่าง (สิงห์ + ศรี + สว่าง)
17.	วัดดงข้างดี (ดง + ข้าง + ดี)
18.	วัดไผ่ลูกช้าง (ไผ่ + ลูก + ช้าง)
19.	วัดหลวงป่ายาง (หลวง + ป่า + ยาง)
20.	วัดบ้านแก่งไต้ (บ้าน + แก่ง + ไต้)

ลำดับที่	ชื่อวัด
21.	วัดหมู่ห้าสามัคคี (หมู่ + ห้า + สามัคคี)
22.	วัดศรีพุทธโคดม (ศรี + พุทธ + โคดม)
23.	วัดสังจาราษฎร์บำรุง (สังจา + ราษฎร์ + บำรุง)
24.	วัดหาดสองแคว (หาด + สอง + แคว)
25.	วัดน่าน้ำพาย (นา + น้ำ + พาย)
26.	วัดปากห้วยแค (ปาก + ห้วย + แค)
27.	วัดวังผาชัน (วัง + ผา + ชัน)
28.	วัดห้วยน้ำไหล (ห้วย + น้ำ + ไหล)
29.	วัดชัยชนะพล (ชัย + ชนะ + พล)
30.	วัดห้วยไข่เขียว (ห้วย + ไข่ + เขียว)
31.	วัดนาไร่เดียว (นา + ไร่ + เดียว)
32.	วัดห้วยต้าใต้ (ห้วย + ต้า + ใต้)
33.	วัดหาดสองแคว (หาด + สอง + แคว)
34.	วัดน้ำสิงห์ใต้ (น้ำ + สิงห์ + ใต้)

ลำดับที่	ชื่อวัด
35.	วัดน้ำสิงห์เหนือ (น้ำ + สิงห์ + เหนือ)
36.	วัดห้วยต้าเหนือ (ห้วย + ต้า + เหนือ)
37.	วัดหาดล้าใต้ (หาด + ล้า + ใต้)
38.	วัดหาดล้าเหนือ (หาด + ล้า + เหนือ)
39.	วัดหนองย่ารำ (หนอง + ย่า + รำ)
40.	วัดหาดไก่อ้อย (หาด + ไก่อ + ้อย)
41.	วัดโพธิ์ชัยศรี (โพธิ์ + ชัย + ศรี)
42.	วัดท่าดินแดง (ท่า + ดิน + แดง)
43.	วัดท่าไม้เหนือ (ท่า + ไม้ + เหนือ)
44.	วัดขวางชัยภูมิ (ขวาง + ชัย + ภูมิ)
45.	วัดศรีจำปาศักดิ์ (ศรี + จำปา + ศักดิ์)
46.	วัดประชาศรีทธารธรรม (ประชา + ศรีทธา + ธรรม)
47.	วัดหน้าพระธาตุ (หน้า + พระ + ธาตุ)
48.	วัดใหม่สามัคคีธรรม (ใหม่ + สามัคคี + ธรรม)

ลำดับที่	ชื่อวัด
49.	วัดม่อนนางเหลียว (ม่อน + นาง + เหลียว)
50.	วัดร่มโพธิญาณ (ร่ม + โพธิ + ญาณ)
51.	วัดพระบรมธาตุ (พระ + บรม + ธาตุ)
52.	วัดนานกกก (นา + นก + กก)
53.	วัดดงสระแก้ว (ดง + สระ + แก้ว)
54.	วัดเจดีย์ศรีวิหาร (เจดีย์ + ศรี + วิหาร)
55.	วัดห้วยปลาตุก (ห้วย + ปลา + ตุก)
56.	วัดราชคีรีวิเศษ (ราช + คีรี + วิเศษ)
57.	วัดศรีบุญเรือง (ศรี + บุญ + เรือง)
58.	วัดใหม่เจริญธรรม (ใหม่ + เจริญ + ธรรม)
59.	วัดนาลับแลง (นา + ลับ + แลง)
60.	วัดนาป่าคาย (นา + ป่า + คาย)
61.	วัดไร่ห้วยพี (ไร่ + ห้วย + พี)
62.	วัดสว่างคลองตรอน (สว่าง + คลอง + ตรอน)

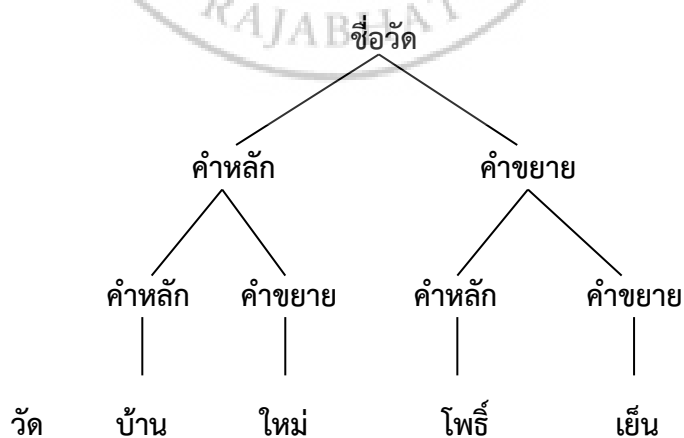
ลำดับที่	ชื่อวัด
63.	วัดม่อนพัฒนาราม (ม่อน + พัฒน + อาราม)
64.	วัดเกษมจิตตาราม (เกษม + จิตต + อาราม)
65.	วัดโพธิ์दारาราม (โพธิ์ + ดารา + อาราม)
66.	วัดใหม่เจริญสุข (ใหม่ + เจริญ + สุข)
67.	วัดป่าพุทธวิโมกข์ (ป่า + พุทธ + วิโมกข์)
68.	วัดน้ำวังหลวง (น้ำ + วัง + หลวง)
69.	วัดป่าที่ป่าราม (ป่า + ปที่ป + อาราม)
70.	วัดถาวรสามัคคีธรรม (ถาวร + สามัคคี + ธรรม)
71.	วัดราชร์เจริญธรรม (ราชร์ + เจริญ + ธรรม)
72.	วัดทุ่งป่ากระถิน (ทุ่ง + ป่า + กระถิน)
73.	วัดพลอยสังวรนิรันดร์ (พลอย + สังวร + นิรันดร์)
74.	วัดสิงห์คอมพัฒนา (สิงห์ + คอม + พัฒนา)
75.	วัดวังหัวดอย (วัง + หัว + ดอย)
76.	วัดปากห้วยฉลอง (ปาก + ห้วย + ฉลอง)

ลำดับที่	ชื่อวัด
77.	วัดผาเต่าบ้ำรุง (ผา + เต่า + บ้ำรุง)
78.	วัดเหล่าป่าสา (เหล่า + ป่า+สา)
79.	วัดหนองคันธามาศ (หนอง + คันธ+มาศ)
80.	วัดใหม่เยาวชน (ใหม่ + เยาว + ชน)
81.	วัดใหม่เชียงแสน (ใหม่ + เชียง + แสน)
82.	วัดท้องลับแล (ท้อง + ลับ + แล)
คิดเป็นร้อยละ 24.12 (จาก 340)	

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนชื่อวัดที่ประกอบคำมูลสามคำ

4. ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสี่คำ

ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูล 4 คำ คำในส่วนแรกจะแสดงลักษณะความหมายเช่นเดียวกับชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูล 2 คำ และชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูล 3 คำ โดยมีคำอื่นขยายบ่งความเฉพาะเจาะจง ดังแสดงเป็นแผนภูมิ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสี่คำ ปรากฏ 22 ชื่อ ดังต่อไปนี้

ลำดับที่	ชื่อวัด
1.	วัดห้วยฉลองราษฎร์บำรุง (ห้วย + ฉลอง + ราษฎร์ + บำรุง)
2.	วัดบ้านใหม่โพธิ์เย็น (บ้าน + ใหม่ + โพธิ์ + เย็น)
3.	วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย (ศรี + สะอาด + โพธิ์ + ชัย)
4.	วัดเขาดินสุวรรณบาท (เขา + ดิน + สุวรรณ + บาท)
5.	วัดพระแท่นศิลาอาสน์ (พระ + แท่น + ศิลา + อาสน์)
6.	วัดดอนมูลน้ำลอก (ดอน + มูล + น้ำ + ลอก)
7.	วัดน้ำหมื่นน้อยสามัคคี (น้ำ + หมี่ + น้อย + สามัคคี)
8.	วัดร้องลึกศรีชุมภรณ์ (ร้อง + ลึก + ศรี + ชุมภรณ์)
9.	วัดหนองผาสันติการาม (หนอง + ผา + สันติ + อาราม)
10.	วัดภูเงินวนาราม (ภู + เงิน + วนา + อาราม)
11.	วัดบ่อเปี้ยวนาราม (บ่อ + เปี้ย + วนา + อาราม)
12.	วัดภักดีราษฎร์บูรณาราม (ภักดี + ราษฎร์ + บูรณ + อาราม)
13.	วัดป่าเขื่อนผาจุก (ป่า + เขื่อน + ผา + จุก)

ลำดับที่	ชื่อวัด
14.	วัดเขาดองพรหมประสิทธิ์ (เขา + ดอง + พรหม + ประสิทธิ์)
15.	วัดวังแดงหมู่สอง (วัง + แดง + หมู่ + สอง)
16.	วัดโคกทรายขาวสามัคคี (โคก + ทราย + ขาว + สามัคคี)
17.	วัดวังแดงหมู่สาม (วัง + แดง + หมู่ + สาม)
18.	วัดไผ่สว่างสามัคคีธรรม (ไผ่ + สว่าง + สามัคคี + ธรรม)
19.	วัดคีรีรัตนวนาราม (คีรี + รัตน + วนา + อาราม)
20.	วัดวงษ์สวรรค์สุทธาวาส (วงษ์ + สวรรค์ + สุทธิ + อาวาส)
21.	วัดด่านแม่ค้ำมัน (ด่าน + แม่ + ค้ำ + มัน)
22.	วัดพระยาปิ่นแดน (พระ + ยา + ปิ่น + แดน)
คิดเป็นร้อยละ 6.47 (จาก 340)	

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนชื่อวัดที่ประกอบคำมูลี่คำ

5. ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลห้าคำ

ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูล 5 คำ ซึ่งมีรูปแบบโครงสร้างวากยสัมพันธ์ คือคำที่ 1 ประสมกับคำที่ 2 เป็นคำหลักของชื่อ คำที่ 4 ประสมกับคำที่ 5 แล้วขยายคำที่ 3 แล้วทั้งกลุ่มขยายคำหลักของชื่อ ดังแสดงเป็นแผนภูมิ

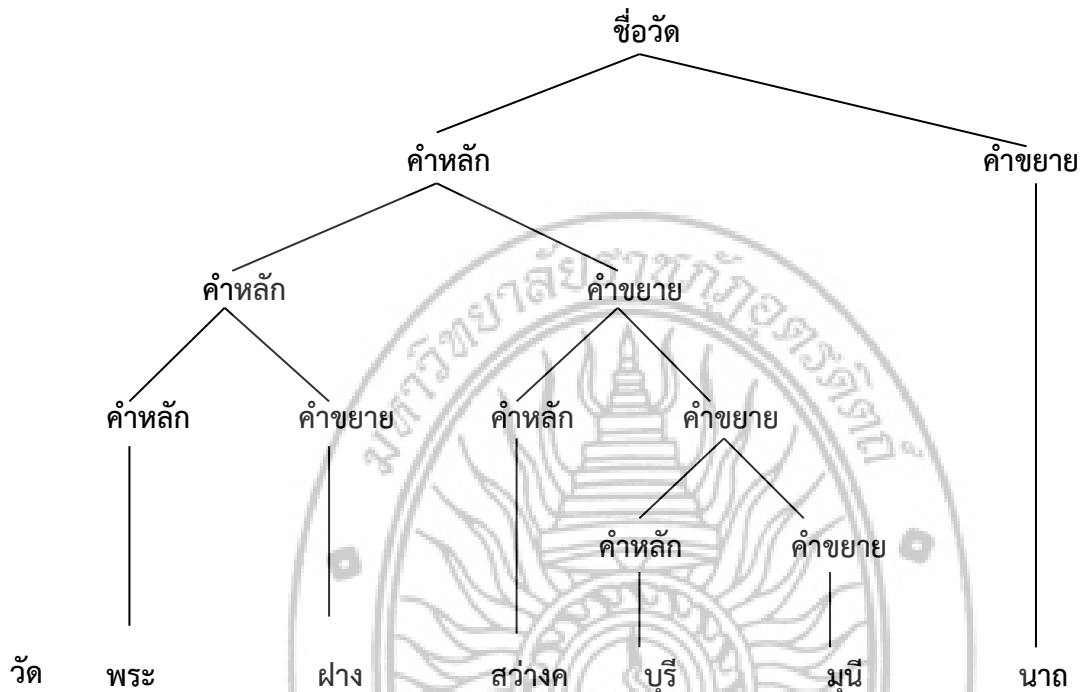
ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลห้าคำ ปรากฏ 5 ชื่อ ดังต่อไปนี้

ลำดับที่	ชื่อวัด
1.	วัดเทพนิมิตจอมคีรีธรรม (เทพ + นิมิต + จอม + คีรี + ธรรม)
2.	วัดพระยืนพุทธบาทยุคล (พระ + ยืน + พุทธ + บาท + ยุคล)
3.	วัดกุฏิพระणीตรังธรรม (กุฏิ + พระ + णी + ตรัง + ธรรม)
4.	วัดศรีอุทุมพรคณารักษ์ (ศรี + อุทุม + พร + คณา + รักษ์)
5.	วัดชำผักหนามชัยมงคล (ชำ + ผัก + หนาม + ชัย + มงคล)
คิดเป็นร้อยละ 1.47 (จาก 340)	

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลห้าคำ

6. ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลหกคำ

ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูล 6 คำ พบจำนวนเพียง 1 ชื่อ คือวัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ แสดงโครงสร้างวากยสัมพันธ์ได้ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลหกคำ ปรากฏ 1 ชื่อ ดังต่อไปนี้

ลำดับที่	ชื่อวัด
1.	วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ (พระ + ฝาง + สว่างค + บุรี + มุนี + นาถ)
คิดเป็นร้อยละ 0.29 (จาก 340)	

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนชื่อวัดที่ประกอบคำมูลหกคำ

โครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์ของชื่อวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ประกอบด้วยคำมูลคำเดียว คำมูลสองคำ คำมูลสามคำ คำมูลสี่คำ คำมูลห้าคำและคำมูลหกคำ สามารถสรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

จำนวนคำมูล	จำนวนชื่อวัด	ร้อยละ(จาก 340)
คำเดียว	3	0.88
สองคำ	227	66.76
สามคำ	82	24.12
สี่คำ	22	6.47
ห้าคำ	5	1.47
หกคำ	1	0.29
รวม	340	100

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนชื่อวัดที่มีโครงสร้างที่แตกต่างกันตามจำนวนคำมูล

บทที่ 4

การวิเคราะห์ลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย

ภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ สามารถจัดจำแนกตามความหมายได้เป็นกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นภาพกว้าง ๆ ของภูมิประเทศ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชาว จังหวัดอุตรดิตถ์ได้เป็นอย่างดี ในการจำแนกกลุ่มความหมายของชื่อวัดจะใช้เกณฑ์ของ สุภัตรา จิรนนทนาภรณ์และอัญชลี สิงห์น้อย (2547) ที่ได้ศึกษา รายงานการวิจัยภูมินามของหมู่บ้านใน เขตภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถวิเคราะห์จัดจำแนกโดยแบ่งเกณฑ์ได้ ดังนี้

1. ตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ เช่น วัดคุ้มตะเภา วัดคลองโพธิ์ วัดหนองปล้อง
2. ตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศ เช่น วัดผาจุก วัดเขาแก้ว วัดดอยท่าเสา
3. ตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่ เช่น วัดบ้านแก่งไต้ วัดโรงม้า วัดห้องสูง
4. ตั้งชื่อตามดินแดน กลุ่ม หรือส่วน เช่น วัดแนวคูรี วัดปากบึง วัดกองโค
5. ตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทาง เช่น วัดกลาง วัดท้ายตลาด วัดหน้าฝาย
6. ตั้งชื่อตามแร่ธาตุและวัตถุธรรมชาติ เช่น วัดทองเหลือง วัดทรายมูล วัดสุวรรณคีรี
7. ตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาติ เช่น วัดข่อยสูง วัดจิงงาม วัดไม้ล้อม
8. ตั้งชื่อตามสัตว์ เช่น วัดกุ่มกัณฑ์ทอง วัดสิงห์ศรีสว่าง วัดเต่าไห
9. ตั้งชื่อตามวัตถุสิ่งของ เช่น วัดหมอนไม้
10. ตั้งชื่อตามบุคคลหรือชื่อคน เช่น วัดขุนฝาง วัดแม่เฉย วัดประชาสวรรค์
11. ตั้งชื่อตามอาชีพ เช่น วัดนากล่า วัดไร่อ้อย
12. ตั้งชื่อตามจำนวนหรือปริมาณ เช่น วัดสองห้อง วัดแสนขัน วัดเบญจมาราม
13. ตั้งชื่อตามความเป็นสิริมงคล เช่น วัดศรีอาราม วัดเกษมจิตตาราม วัดมงคลนิมิตร
14. ตั้งชื่อตามคุณลักษณะ เช่น วัดใหญ่ท่าเสา วัดใหม่เจริญธรรม วัดแหลมทอง
15. ตั้งชื่อตามกิริยาอาการ เช่น วัดส่องแดด วัดขวางชัยภูมิ

ในการจำแนกกลุ่มความหมายของชื่อแต่ละวัด จะพิจารณาเฉพาะคำมูลที่ต่อจากคำว่าวัด เป็นหลัก เช่น วัดคุ้มตะเภา จะพิจารณาเป็นการตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ และวัดเขาแก้ว

จะพิจารณาเป็น การตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศ แต่ถ้าหากคำมูลดังกล่าวนี้ไม่สามารถให้ความหมายของคำได้หรือมีความกำกวม จะพิจารณาจากคำถัดไปประกอบเสริมด้วย เช่น วัดชายเขาเหนือ จะพิจารณาเป็นการตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทาง และจะให้ความหมายคำขึ้นต้นตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

อีกประการหนึ่งหากพบการตั้งชื่อวัดที่มีคำมูลคำแรกมีความหมายเหมือนกัน เช่น วัดศรีวังกฎ วัดภูเงินวนาราม วัดเขาแก้ว จะพิจารณานับรูปที่แตกต่างกันถึงแม้ความจะเหมือนกันก็ตาม และถ้าหากพบชื่อวัดที่มีชื่อเดียวกัน จะพิจารณาว่าวัดนั้นแยกออกจากกันด้วย

อัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามกลุ่มความหมายต่าง ๆ สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

กลุ่มความหมาย	จำนวนชื่อวัด	ร้อยละ(จาก 340)	ลำดับที่
1. ตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ	104	30.59	1
2. ตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศ	64	18.82	2
3. ตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่	20	5.88	5
4. ตั้งชื่อตามดินแดน กลุ่ม หรือส่วน	8	2.35	10
5. ตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทาง	20	5.88	5
6. ตั้งชื่อตามแร่ธาตุและวัตถุธรรมชาติ	4	1.18	11
7. ตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาติ	27	7.94	3
8. ตั้งชื่อตามสัตว์	4	1.18	11
9. ตั้งชื่อตามวัตถุสิ่งของ	1	0.29	15
10. ตั้งชื่อตามบุคคลหรือชื่อคน	22	6.47	4
11. ตั้งชื่อตามอาชีพ	20	5.88	5
12. ตั้งชื่อตามจำนวนหรือปริมาณ	4	1.18	11
13. ตั้งชื่อตามความเป็นสิริมงคล	18	5.29	9
14. ตั้งชื่อตามคุณลักษณะ	20	5.88	5
15. ตั้งชื่อตามกิริยาอาการ	4	1.18	11
รวม	340	100	1-15

ตารางที่ 8 แสดงอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย

1. ตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ

การตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำมีจำนวน 104 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 30.59 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดคุ้งตะเภา	น. ส่วนเว้าโค้งเข้าไปของฝั่งน้ำด้านที่ตรงกันข้ามกับหัวแหลม
2.	วัดหนองปล้อง	น. แอ่งน้ำ
3.	วัดคลองโพธิ์	น. ทางน้ำหรือลำน้ำที่เกิดขึ้นเองหรือขุดเชื่อมกับแม่น้ำหรือทะเล
4.	วัดท่าถนน	น. ฝั่งน้ำสำหรับขึ้นลงหรือจอดเรือ
5.	วัดวังซอน	น. ห้วงน้ำลึก
6.	วัดหนองผาสันติการาม	น. แอ่งน้ำ
7.	วัดน้ำริดใต้	น. ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก คือ น้ำฝน น้ำท่า
8.	วัดน้ำริดเหนือ	น. ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก คือ น้ำฝน น้ำท่า
9.	วัดคุ้งวาริ	น. ส่วนเว้าโค้งเข้าไปของฝั่งน้ำด้านที่ตรงกันข้ามกับหัวแหลม
10.	วัดวังหัวดอย	น. ห้วงน้ำลึก
11.	วัดหนองคันธามาศ	น. แอ่งน้ำ
12.	วัดคุ้งยาง	น. ส่วนเว้าโค้งเข้าไปของฝั่งน้ำด้านที่ตรงกันข้ามกับหัวแหลม
13.	วัดห้วยกั้ง	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
14.	วัดห้วยฮ้า	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
15.	วัดบึงวังจั่ว	น. บึง.
16.	วัดวังกอง	น. ห้วงน้ำลึก

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
17.	วัดหนองกลาย	น. แอ่งน้ำ
18.	วัดคลองนาพง	น. ทางน้ำหรือลำน้ำที่เกิดขึ้นเองหรือขุดเชื่อมกับแม่น้ำหรือทะเล
19.	วัดท่าทอง	น. ฝั่งน้ำสำหรับขึ้นลงหรือจอดเรือ
20.	วัดวังกะพี้	น. ฝั่งน้ำลึก
21.	วัดวังโป่ง	น. ฝั่งน้ำลึก
22.	วัดวังดิน	น. ฝั่งน้ำลึก
23.	วัดวังหมู	น. ฝั่งน้ำลึก
24.	วัดวังแดง	น. ฝั่งน้ำลึก
25.	วัดห้วยโป่ง	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
26.	วัดห้วยฉลองราชบุรี	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
27.	วัดวังถ้ำ	น. ฝั่งน้ำลึก
28.	วัดหนองป่าไร่	น. แอ่งน้ำ
29.	วัดวังแดง	น. ฝั่งน้ำลึก
30.	วัดวังแดงสอง	น. ฝั่งน้ำลึก
31.	วัดวังหิน	น. ฝั่งน้ำลึก
32.	วัดน้ำไคร้	น. ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก คือ น้ำฝน น้ำท่า
33.	วัดวังผาชัน	น. ฝั่งน้ำลึก
34.	วัดห้วยน้ำไหล	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
35.	วัดห้วยแมน	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
36.	วัดห้วยม่น	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
37.	วัดห้วยคอม	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
38.	วัดห้วยเนียม	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
39.	วัดวังอ้อ	น. ห้วงน้ำลึก
40.	วัดห้วยลึก	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
41.	วัดวังขวัญ	น. ห้วงน้ำลึก
42.	วัดห้วยไข่เขียว	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
43.	วัดห้วยใส	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
44.	วัดท่าแฝก	น. ฝั่งน้ำสำหรับขึ้นลงหรือจอดเรือ
45.	วัดน้ำปิง	น. ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก คือ น้ำฝน น้ำท่า
46.	วัดห้วยตำไต้	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
47.	วัดห้วยอ้อย	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
48.	วัดท่าปลา	น. ฝั่งน้ำสำหรับขึ้นลงหรือจอดเรือ
49.	วัดน้ำคอม	น. ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก คือ น้ำฝน น้ำท่า
50.	วัดน้ำสิงห์ใต้	น. ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก คือ น้ำฝน น้ำท่า
51.	วัดน้ำสิงห์เหนือ	น. ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก คือ น้ำฝน น้ำท่า
52.	วัดห้วยเลิศ	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
53.	วัดน้ำพร้าว	น. ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก คือ น้ำฝน น้ำท่า

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
54.	วัดห้วยต้ำเหนือ	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
55.	วัดน้ำหมัน	น. ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก คือ น้ำฝน น้ำท่า
56.	วัดชำบ้อ	(ถิ่น-อีสาน) น. ที่น้ำซับ
57.	วัดชำผักหนามชัยมงคล	(ถิ่น-อีสาน) น. ที่น้ำซับ
58.	วัดหนองย่ำรำ	น. แอ่งน้ำ
59.	วัดหนองโบสถ์	น. แอ่งน้ำ
60.	วัดห้วยเหล่า	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
61.	วัดบ่อเปี้ยนาราม	น. ช่องลึกลงไปในดินหรือในหินใช้เป็นที่ขังน้ำซึ่งปลาเป็นต้น หรือเป็นแหล่งที่เกิดของสิ่งบางอย่าง เช่น บ่อเกลือ บ่อถ่านหิน บ่อแร่
62.	วัดห้วยครั้ง	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาซึ่งอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
63.	วัดคลองกล้วย	น. ทางน้ำหรือลำน้ำที่เกิดขึ้นเองหรือขุดเชื่อมกับแม่น้ำหรือทะเล
64.	วัดคลองละวาน	น. ทางน้ำหรือลำน้ำที่เกิดขึ้นเองหรือขุดเชื่อมกับแม่น้ำหรือทะเล
65.	วัดวังเพี้ยด	น. ห้วงน้ำลึก
66.	วัดคลองกะพัว	น. ทางน้ำหรือลำน้ำที่เกิดขึ้นเองหรือขุดเชื่อมกับแม่น้ำหรือทะเล
67.	วัดวังสะโม	น. ห้วงน้ำลึก
68.	วัดวังส้มโม	น. ห้วงน้ำลึก
69.	วัดท่าไม้เหนือ	น. ฝั่งน้ำสำหรับขึ้นลงหรือจอดเรือ
70.	วัดคลองละมุง	น. ทางน้ำหรือลำน้ำที่เกิดขึ้นเองหรือขุดเชื่อมกับแม่น้ำหรือทะเล
71.	วัดท่าดินแดง	น. ฝั่งน้ำสำหรับขึ้นลงหรือจอดเรือ
72.	วัดวังตอ	น. ห้วงน้ำลึก

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
73.	วัดวังผักรุ้ง	น. ห้วงน้ำลึก
74.	วัดบึงส้มพันธ์	น. แหล่งน้ำขนาดใหญ่ มีน้ำขังตลอดปี
75.	วัดน้ำใส	น. ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก คือ น้ำฝน น้ำท่า
76.	วัดห้วยสุน	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาขังอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
77.	วัดน้ำพี	น. ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก คือ น้ำฝน น้ำท่า
78.	วัดหนองหิน	น. แอ่งน้ำ
79.	วัดห้วยปลาตุ๊ก	น. แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากภูเขามาขังอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง
80.	วัดท่าช้าง	น. ฝั่งน้ำสำหรับขึ้นลงหรือจอดเรือ
81.	วัดบ่อทอง	น. ช่องลึกลงไปใต้อินหรือในหินใช้เป็นที่ขังน้ำขังปลา เป็นต้น หรือเป็นแหล่งที่เกิดของสิ่งบางอย่าง เช่น บ่อเกลือ บ่อถ่านหิน บ่อแร่
82.	วัดวังเบน	น. ห้วงน้ำลึก
83.	วัดวังปรากฏ	น. ห้วงน้ำลึก
84.	วัดน้ำหมื่นน้อยสามัคคี	น. ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก คือ น้ำฝน น้ำท่า
85.	วัดวังตะเคียน	น. ห้วงน้ำลึก
86.	วัดวังโป่ง	น. ห้วงน้ำลึก
87.	วัดหาดเสือเต้น	น. เนินที่ลาดลงไปใต้อินหรือบริเวณที่ตื้นเขินเป็นเนินอยู่กลางน้ำ ส่วนมากเป็นเนินทราย ที่เป็นเนินกรวดหรือเนินหิน เรียกว่า หาดกรวด หาดหิน ก็มี
88.	วัดเกาะเรไร	น. ส่วนของแผ่นดินที่มีน้ำล้อมรอบ ละเมาะ
89.	วัดหาดสองแคว	น. เนินที่ลาดลงไปใต้อินหรือบริเวณที่ตื้นเขินเป็นเนินอยู่กลางน้ำ ส่วนมากเป็นเนินทราย ที่เป็นเนินกรวดหรือเนินหิน เรียกว่า หาดกรวด หาดหิน ก็มี

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
90.	วัด <u>หาด</u> สองแคว	น. เนินที่ลาดลงไปใต้น้ำหรือบริเวณที่ตื้นเขินเป็นเนินอยู่กลางน้ำ ส่วนมากเป็นเนินทราย ที่เป็นเนินกรวดหรือเนินหิน เรียกว่า หาดกรวด หาดหิน ก็มี
91.	วัด <u>น้ำ</u> วังหลวง	น. ของเหลวที่ใช้อาบกินและซักฟอก คือ น้ำฝน น้ำท่า
92.	วัด <u>หาด</u> ลี้	น. เนินที่ลาดลงไปใต้น้ำหรือบริเวณที่ตื้นเขินเป็นเนินอยู่กลางน้ำ ส่วนมากเป็นเนินทราย ที่เป็นเนินกรวดหรือเนินหิน เรียกว่า หาดกรวด หาดหิน ก็มี
93.	วัด <u>หาด</u> ลำไต้	น. เนินที่ลาดลงไปใต้น้ำหรือบริเวณที่ตื้นเขินเป็นเนินอยู่กลางน้ำ ส่วนมากเป็นเนินทราย ที่เป็นเนินกรวดหรือเนินหิน เรียกว่า หาดกรวด หาดหิน ก็มี
94.	วัด <u>หาด</u> ลำเหนือ	น. เนินที่ลาดลงไปใต้น้ำหรือบริเวณที่ตื้นเขินเป็นเนินอยู่กลางน้ำ ส่วนมากเป็นเนินทราย ที่เป็นเนินกรวดหรือเนินหิน เรียกว่า หาดกรวด หาดหิน ก็มี
95.	วัด <u>หาด</u> ไก่อ้อย	น. เนินที่ลาดลงไปใต้น้ำหรือบริเวณที่ตื้นเขินเป็นเนินอยู่กลางน้ำ ส่วนมากเป็นเนินทราย ที่เป็นเนินกรวดหรือเนินหิน เรียกว่า หาดกรวด หาดหิน ก็มี
96.	วัด <u>หาด</u> กำแพง	น. เนินที่ลาดลงไปใต้น้ำหรือบริเวณที่ตื้นเขินเป็นเนินอยู่กลางน้ำ ส่วนมากเป็นเนินทราย ที่เป็นเนินกรวดหรือเนินหิน เรียกว่า หาดกรวด หาดหิน ก็มี
97.	วัด <u>หาด</u> จั่ว	น. เนินที่ลาดลงไปใต้น้ำหรือบริเวณที่ตื้นเขินเป็นเนินอยู่กลางน้ำ ส่วนมากเป็นเนินทราย ที่เป็นเนินกรวดหรือเนินหิน เรียกว่า หาดกรวด หาดหิน ก็มี
98.	วัด <u>เกาะ</u> วารี	น. ส่วนของแผ่นดินที่มีน้ำล้อมรอบ ละเมาะ
99.	วัด <u>บาง</u> นา	น. ทางน้ำเล็ก ๆ ทางน้ำเล็กที่ไหลขึ้นลงตามระดับน้ำในแม่น้ำลำคลอง หรือทะเล
100.	วัด <u>ชำ</u> สอง	น. ที่น้ำซับ
101.	วัด <u>ชำ</u> หนึ่ง	น. ที่น้ำซับ
102.	วัด <u>ชำ</u> ตก	น. ที่น้ำซับ

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
103.	วัด <u>บ่อ</u> พระ	น. ช่องลึกลงไปในดินหรือในหินใช้เป็นที่ขังน้ำขังปลาเป็นต้น หรือเป็นแหล่งที่เกิดของสิ่งบางอย่าง เช่น บ่อเกลือ บ่อถ่านหิน บ่อแร่
104.	วัด <u>ชำ</u> ทอง	น. ที่น้ำซับ

ตารางที่ 9 แสดงการตั้งชื่อวัดตามน้ำและแหล่งน้ำและความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามน้ำและแหล่งน้ำ สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 104)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	คู้	3	2.88	0.88
2.	หนอง	8	7.69	2.35
3.	คลอง	6	5.77	1.76
4.	ท่า	7	6.73	2.06
5.	วัง	24	23.08	7.06
6.	น้ำ	13	12.50	3.82
7.	ห้วย	20	19.23	5.88
8.	บู่	1	0.96	0.29
9.	ชำ	2	1.92	0.59
10.	บ่อ	3	2.88	0.88
11.	บึง	1	0.96	0.29
12.	หาด	9	8.65	2.65
13.	เกาะ	2	1.92	0.59
14.	บาง	1	0.96	0.29
15.	ชำ	4	3.85	1.18
รวม		104	100	30.59

ตารางที่ 10 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามน้ำและแหล่งน้ำ

2. ตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศ

การตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศมีจำนวน 64 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 18.82 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดเขาแก้ว	น. เนินที่นูนสูงขึ้นไปเป็นจอมเด่น
2.	วัดดอยท่าเสา	น. ภูเขา
3.	วัดทุ่งเศรษฐี	น. ที่ราบโล่ง
4.	วัดผาจักร	น. หินที่เขາ เช่น หน้าผา เนินผา ผาลาด ภูเขา เช่น เขิงผา เรียกภูเขาด้านที่มีแผ่นหินตั้งชันว่า หน้าผา
5.	วัดผาจุก	น. หินที่เขา เช่น หน้าผา เนินผา ผาลาด ภูเขา เช่น เขิงผา เรียกภูเขาด้านที่มีแผ่นหินตั้งชันว่า หน้าผา
6.	วัดดอยแก้ว	น. ภูเขา
7.	วัดม่อนหินขาว	(ถิ่น-พ่ายัพ) น. เนินเขา ยอดเขา
8.	วัดเนินโพธิ์	น. โคนขนาดใหญ่ที่ค่อยลาดสูงขึ้นจากระดับเดิม เช่น เนินดิน เนินเขา
9.	วัดดอยแก้ว	น. ภูเขา
10.	วัดดอยสวรรค์	น. ภูเขา
11.	วัดลานซุม	น. บริเวณที่ว่าง สนาม
12.	วัดภูเงินนาราม	น. เนินที่สูงขึ้นเป็นจอม เขา
13.	วัดผาโปด	น. หินที่เขา เช่น หน้าผา เนินผา ผาลาด ภูเขา เช่น เขิงผา เรียกภูเขาด้านที่มีแผ่นหินตั้งชันว่า หน้าผา
14.	วัดเนินสว่าง	น. โคนขนาดใหญ่ที่ค่อยลาดสูงขึ้นจากระดับเดิม เช่น เนินดิน เนินเขา
15.	วัดผาเต่า	น. หินที่เขา เช่น หน้าผา เนินผา ผาลาด ภูเขา เช่น เขิงผา เรียกภูเขาด้านที่มีแผ่นหินตั้งชันว่า หน้าผา
16.	วัดผาเลือด	น. หินที่เขา เช่น หน้าผา เนินผา ผาลาด ภูเขา เช่น เขิงผา เรียกภูเขาด้านที่มีแผ่นหินตั้งชันว่า หน้าผา
17.	วัดเนินสิงห์	น. โคนขนาดใหญ่ที่ค่อยลาดสูงขึ้นจากระดับเดิม เช่น เนินดิน เนินเขา

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
18.	วัดโคกเหนือ	น. ที่ดินที่นูนสูงชันคล้ายเนิน แต่เตี้ยกว่า
19.	วัดโคกใหม่	น. ที่ดินที่นูนสูงชันคล้ายเนิน แต่เตี้ยกว่า
20.	วัดเขาตินสุวรรณบาท	น. เนินที่นูนสูงชันไปเป็นจอมเด่น
21.	วัดศรีวังगत	น. ภูเขา
22.	วัดดอนไชย	น. ที่สูงซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับที่ลุ่ม ที่เขิน ที่ห่างน้ำ เนิน โคน โขด เขิน
23.	วัดม่อนนางเหลียว	(ถิ่น-พายัพ) น. เนินเขา ยอดเขา
24.	วัดดอนสัก	น. ที่สูงซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับที่ลุ่ม ที่เขิน ที่ห่างน้ำ เนิน โคน โขด เขิน
25.	วัดดอยมูล	น. ภูเขา
26.	วัดทุ่งเอียง	น. ที่ราบโล่ง
27.	วัดม่อนพัฒนาราม	(ถิ่น-พายัพ) น. เนินเขา ยอดเขา
28.	วัดดอนแก้ว	น. ที่สูงซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับที่ลุ่ม ที่เขิน ที่ห่างน้ำ เนิน โคน โขด เขิน
29.	วัดดอนคำ	น. ที่สูงซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับที่ลุ่ม ที่เขิน ที่ห่างน้ำ เนิน โคน โขด เขิน
30.	วัดม่อนปรารงค์	(ถิ่น-พายัพ) น. เนินเขา ยอดเขา
31.	วัดดอนมูลน้ำลอก	น. ที่สูงซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับที่ลุ่ม ที่เขิน ที่ห่างน้ำ เนิน โคน โขด เขิน
32.	วัดศรีวังภู	น. ภูเขา
33.	วัดป่ากล้วย	น. ที่ที่มีต้นไม้ต่าง ๆ ขึ้นมา
34.	วัดป่าสักเรไร	น. ที่ที่มีต้นไม้ต่าง ๆ ขึ้นมา
35.	วัดดงช้างดี	น. ป่าที่มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นหนาแน่น
36.	วัดพงสะตือ	น. ดงหญ้าหรือดงไม้ที่เป็นหมู่ ๆ หรือที่รก ๆ เช่น ป่าดงพงพี รกเป็นพง
37.	วัดป่าเช่า	น. ที่ที่มีต้นไม้ต่าง ๆ ขึ้นมา
38.	วัดป่ากั้ง	น. ที่ที่มีต้นไม้ต่าง ๆ ขึ้นมา
39.	วัดป่าแต้ว	น. ที่ที่มีต้นไม้ต่าง ๆ ขึ้นมา
40.	วัดป่ากะพี	น. ที่ที่มีต้นไม้ต่าง ๆ ขึ้นมา

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
41.	วัดอรุณญิการาม	น. ป่า
42.	วัดป่ายาง	น. ที่ที่มีต้นไม้ต่าง ๆ ขึ้นมา
43.	วัดร่องเสี้ยว	น. รอยลึกเป็นช่องทางไปตามยาว สันดินระหว่าง ท้องร่องสำหรับเพาะปลูก เช่น ร่องผัก ร่องมัน.
44.	วัดช่องลม	น. ที่ว่างซึ่งเป็นทางเข้าออกได้ เช่น ช่องเขา ช่อง หน้าต่าง ช่องลม
45.	วัดช่องลม	น. ที่ว่างซึ่งเป็นทางเข้าออกได้ เช่น ช่องเขา ช่อง หน้าต่าง ช่องลม
46.	วัดดงสระแก้ว	น. ป่าที่มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นหนาแน่น
47.	วัดโพธิ์ร้อง	น. จอมปลวก เนินดิน
48.	วัดร่องลึกศรีชุมภรณ์	(ร่อง) น. รอยลึกเป็นช่องทางไปตามยาว สันดิน ระหว่างท้องร่องสำหรับเพาะปลูก เช่น ร่องผัก ร่อง มัน
49.	วัดโพธิ์ลาน	น. จอมปลวก เนินดิน
50.	วัดโพธิ์คู่	น. จอมปลวก เนินดิน
51.	วัดโพธิ์สว่าง	น. จอมปลวก เนินดิน
52.	วัดโพธิ์ทัน	น. จอมปลวก เนินดิน
53.	วัดป่าเขื่อนผาจุก	น. ที่ที่มีต้นไม้ต่าง ๆ ขึ้นมา
54.	วัดเขาตองพรหมประเสริฐ	น. เนินที่เนินสูงขึ้นไปเป็นจอมเด่น
55.	วัดคีรีรัตนวนาราม	น. ภูเขา
56.	วัดป่าพุทธวิโมกข์	น. ที่ที่มีต้นไม้ต่าง ๆ ขึ้นมา
57.	วัดป่าปทีปาราม	น. ที่ที่มีต้นไม้ต่าง ๆ ขึ้นมา
58.	วัดทุ่งป่ากระถิน	น. ที่ราบโล่ง
59.	วัดเนินชัย	น. โคนขนาดใหญ่ที่ค่อยลาดสูงขึ้นจากระดับเดิม เช่น เนินดิน เนินเขา
60.	วัดเนินสวน	น. โคนขนาดใหญ่ที่ค่อยลาดสูงขึ้นจากระดับเดิม เช่น เนินดิน เนินเขา
61.	วัดผาเต่าบ่ารุง	น. หินที่เขา เช่น หน้าผา เนินผา ผาลาด ภูเขา เช่น เชิงผา เรียกภูเขาด้านที่มีแผ่นหินตั้งชันว่า หน้าผา

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
62.	วัดโพธิ์ธาตุ	น. จอมปลวก เนินดิน
63.	วัดโคกทรายขาวสามัคคี	น. ที่ดินที่เนินสูงชันคล้ายเนิน แต่เตี้ยกว่า
64.	วัดเขาผึ้ง	น. เนินที่เนินสูงชันไปเป็นจอมเด่น

ตารางที่ 11 แสดงการตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศและความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศ สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 64)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	เขา	4	6.25	1.18
2.	ดอย	5	7.81	1.47
3.	ทุ่ง	3	4.69	0.88
4.	ผา	6	9.38	1.76
5.	ม่อน	4	6.25	1.18
6.	เนิน	5	7.81	1.47
7.	ลาน	1	1.56	0.29
8.	ภู	1	1.56	0.29
9.	โคก	3	4.69	0.88
10.	คีรี	3	4.69	0.88
11.	ดอน	5	7.81	1.47
12.	ป่า	10	15.63	2.94
13.	ดง	2	3.13	0.59
14.	พง	1	1.56	0.29
15.	อรัญ	1	1.56	0.29
16.	ร่อง	1	1.56	0.29
17.	ช่อง	2	3.13	0.59

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 64)	ร้อยละ(จาก 340)
18.	โพน	6	9.38	1.76
19.	ร้อง(ร้อง)	1	1.56	0.29
	รวม	64	100	18.82

ตารางที่ 12 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศ

3. ตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่

การตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่ที่มีจำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.88 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดบ้านใหม่โพธิ์เย็น	น. ที่อยู่ เช่น เลขบ้าน เจ้าบ้าน สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า บริเวณที่เรือนตั้งอยู่ เช่น เขตบ้าน หมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ถิ่นที่มีมนุษย์อยู่ เช่น สร้างเป็นบ้านเป็นเมือง
2.	วัดบ้านแก่งไต้	น. ที่อยู่ เช่น เลขบ้าน เจ้าบ้าน สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า บริเวณที่เรือนตั้งอยู่ เช่น เขตบ้าน หมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ถิ่นที่มีมนุษย์อยู่ เช่น สร้างเป็นบ้านเป็นเมือง
3.	วัดบ้านลุ่ม	น. ที่อยู่ เช่น เลขบ้าน เจ้าบ้าน สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า บริเวณที่เรือนตั้งอยู่ เช่น เขตบ้าน หมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ถิ่นที่มีมนุษย์อยู่ เช่น สร้างเป็นบ้านเป็นเมือง
4.	วัดบ้านเคียน	น. ที่อยู่ เช่น เลขบ้าน เจ้าบ้าน สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า บริเวณที่เรือนตั้งอยู่ เช่น เขตบ้าน หมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ถิ่นที่มีมนุษย์อยู่ เช่น สร้างเป็นบ้านเป็นเมือง
5.	วัดบ้านเกาะ	น. ที่อยู่ เช่น เลขบ้าน เจ้าบ้าน สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า บริเวณที่เรือนตั้งอยู่ เช่น เขตบ้าน หมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ถิ่นที่มีมนุษย์อยู่ เช่น สร้างเป็นบ้านเป็นเมือง

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
6.	วัดบ้านดารา	น. ที่อยู่ เช่น เลขบ้าน เจ้าบ้าน สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า บริเวณที่เรือนตั้งอยู่ เช่น เขตบ้าน หมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ถิ่นที่มีมนุษย์อยู่ เช่น สร้างเป็นบ้านเป็นเมือง
7.	วัดโรงม้า	น. สิ่งปลูกสร้างที่มีหลังคาคลุม ปรกติพื้นอยู่ติดกับดิน สำหรับเป็นที่อยู่อาศัย ประกอบการ หรือไว้สิ่งของเป็นต้น เช่น โรงลิเก โรงทอผ้าโรงเหล้า โรงรถ โรงพิมพ์ ลักษณะนามว่า โรง เช่น ลิเกโรงหนึ่งโรงทอผ้า ๒ โรง
8.	วัดบ้านหอม	น. ที่อยู่ เช่น เลขบ้าน เจ้าบ้าน สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า บริเวณที่เรือนตั้งอยู่ เช่น เขตบ้าน หมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ถิ่นที่มีมนุษย์อยู่ เช่น สร้างเป็นบ้านเป็นเมือง
9.	วัดบ้านดง	น. ที่อยู่ เช่น เลขบ้าน เจ้าบ้าน สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า บริเวณที่เรือนตั้งอยู่ เช่น เขตบ้าน หมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ถิ่นที่มีมนุษย์อยู่ เช่น สร้างเป็นบ้านเป็นเมือง
10.	วัดห้องสูง	น. ส่วนของเรือนหรือตึกเป็นต้นที่มีฝากันเป็นตอน ๆ
11.	วัดด่านแม่คำมัน	น. ทางผ่าน เช่น ด่านช้าง ทางผ่านพรมแดนระหว่างประเทศ เช่น ด่านเจดีย์สามองค์ ด่านสิงขร
12.	วัดกุฎีพระฤๅษีทรงธรรม	น. เรือนหรือตึกสำหรับพระภิกษุสามเณรอยู่
13.	วัดเจดีย์ศรีวิหาร	น. สิ่งซึ่งก่อเป็นรูปคล้ายลอมฟาง มียอดแหลม บรรจุสิ่งที้นับถือมีพระธาตุเป็นต้น สิ่งหรือบุคคลที่เคารพนับถือ
14.	วัดด่านนาขาม	น. ทางผ่าน เช่น ด่านช้าง ทางผ่านพรมแดนระหว่างประเทศ เช่น ด่านเจดีย์สามองค์ ด่านสิงขร

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
15.	วัดเสนาหิน	น. ไม้หลัก ไม้สำหรับปักทำเป็นหลัก
16.	วัดหลักร้อย	น. เสาที่ปักไว้ ที่ผูก ที่มัน เช่น เอาเรือไปผูกไว้กับหลัก
17.	วัดทับใหม่	น. กระท่อมหรือสิ่งปลูกสร้างที่ทำอยู่ชั่วคราว
18.	วัดปางต้นผึ้ง	น. ที่พักกลางป่าชั่วคราว เช่น ตั้งปาง
19.	วัดปางวุ่น	น. ที่พักกลางป่าชั่วคราว เช่น ตั้งปาง
20.	วัดปางหมื่น	น. ที่พักกลางป่าชั่วคราว เช่น ตั้งปาง

ตารางที่ 13 แสดงการตั้งชื่อวัดตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่และความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่ สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 64)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	บ้าน	8	40.00	2.35
2.	โรง	1	5.00	0.29
3.	ห้อง	1	5.00	0.29
4.	ด่าน	2	10.00	0.59
5.	กุฏิ	1	5.00	0.29
6.	เจดีย์	1	5.00	0.29
7.	เสา	1	5.00	0.29
8.	หลัก	1	5.00	0.29
9.	ทับ	1	5.00	0.29
10.	ปาง	3	15.00	0.88
รวม		20	100	5.88

ตารางที่ 14 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่

4. ตั้งชื่อตามดินแดน กลุ่ม หรือส่วน

การตั้งชื่อตามดินแดน กลุ่ม หรือส่วน มีจำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.35 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัด <u>แนวคีรี</u>	น. สิ่งที่มีลักษณะเป็นแถว เช่น แนวสน แนวรั้ว หรือเป็นเส้นเป็นทางยาวไป
2.	วัด <u>พากนา</u>	น. ฝั่ง ข้าง เช่น อยู่พากนี้ เรือข้ามพาก พากฟ้า
3.	วัด <u>พากบึง</u>	น. ฝั่ง ข้าง เช่น อยู่พากนี้ เรือข้ามพาก พากฟ้า
4.	วัด <u>พากนา</u>	น. ฝั่ง ข้าง เช่น อยู่พากนี้ เรือข้ามพาก พากฟ้า
5.	วัด <u>หมู่ห้าสามัคคี</u>	น. กลุ่มชนิดเดียวกัน เช่น หมู่ดาว หมู่เมฆ
6.	วัด <u>กองโค</u>	น. สิ่งต่าง ๆ ที่รวมกันไว้เช่นนั้น เช่น กองมะม่วง กองฟืน
7.	วัด <u>เหล่าป่าสา</u>	น. พวก ก๊ก เช่น เหล่ามนุษย์ เหล่าสัตว์ เหล่าอินทรพาล กำลังพลของทหารซึ่งประกอบด้วยคำอื่นมีลักษณะเฉพาะของงาน เช่น เหล่าทหารปืนใหญ่ เหล่าทหารราบ
8.	วัด <u>นิคมพิชัย</u>	น. หมู่บ้านขนาดใหญ่ ถิ่นฐานหรือชุมชนที่เกิดขึ้นจากการตั้งหลักแหล่ง หมู่บ้านใหญ่หรือตำบลที่ประชาชนเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่เพื่อประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน เช่น นิคมสร้างตนเอง นิคมอุตสาหกรรม

ตารางที่ 15 แสดงการตั้งชื่อวัดตามดินแดน กลุ่มหรือส่วนและความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามดินแดน กลุ่มหรือส่วน สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 8)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	แนว	1	12.50	0.29

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 8)	ร้อยละ(จาก 340)
2.	ฟาก	3	37.50	0.88
3.	หมู่	1	12.50	0.29
4.	กอง	1	12.50	0.29
5.	เหล่า	1	12.50	0.29
6.	นิคม	1	12.50	0.29
รวม		8	100	2.35

ตารางที่ 16 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามดินแดน กลุ่มหรือ
ส่วน

5. ตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทาง

การตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทางมีจำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.88 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดกลาง	น. ส่วนที่ไม่ค่อนข้างใดข้างหนึ่ง โดยปริยาย หมายความว่า ในที่หรือเวลาระหว่าง เช่น กลางฝน
2.	วัดจอมคีรี	น. ยอดที่สูงที่สุดของสิ่งที่มีฐานใหญ่ปลายเรียวเล็กขึ้นไป เช่น จอมเขา
3.	วัดชายเขาเหนือ	น. ส่วนริมหรือปลายของสิ่งของบางอย่าง เช่น ชายผ้า ชายจีวร ส่วนที่สุดเขต ริม เช่น ชายป่า ชายแดน ชายทะเล
4.	วัดหน้าพระธาตุ	น. ส่วนบนของบางสิ่ง เช่น หน้าขนม ข้าวเหนียว หน้าสังขยา หน้าปกหนังสือ
5.	วัดท้ายตลาด	น. ส่วนที่อยู่สุดด้านหนึ่ง ตรงข้ามกับ ด้านหัว เช่น ท้ายเรือ ตรงข้ามกับ ด้านหน้า เช่น ท้ายวัง ตรงข้ามกับ ต้น เช่น ท้ายฤดู
6.	วัดหน้าฝาย	น. ส่วนบนของบางสิ่ง เช่น หน้าขนม ข้าวเหนียว หน้าสังขยา หน้าปกหนังสือ
7.	วัดกกต๋อง	น. โคน เช่น กกไม้ ต้น เช่น กกขา ลำต้น เช่น กกเส้า
8.	วัดจริม	ว. สุตท้าย เช่น จริมจิต ว่า จิตดวงสุตท้าย
9.	วัดจอมแจ้ง	น. ยอดที่สูงที่สุดของสิ่งที่มีฐานใหญ่ปลายเรียวเล็กขึ้นไป เช่น จอมเขา
10.	วัดปากฝาง	น.ต้นทางสำหรับเข้าออก เช่น ปากช่อง ปากตรอก
11.	วัดปากห้วยแค	น.ต้นทางสำหรับเข้าออก เช่น ปากช่อง ปากตรอก
12.	วัดปากปาด	น.ต้นทางสำหรับเข้าออก เช่น ปากช่อง ปากตรอก
13.	วัดหัวทุ่ง	น.ส่วนแห่งสิ่งของบางอย่างที่อยู่ข้างหน้า หรือข้างต้น หรือแรกเริ่ม เรียกว่าหัวของสิ่งนั้น ๆ เช่น หัวเรือ หัวถนน หัวที

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
14.	วัดปากสี	น.ต้นทางสำหรับเข้าออก เช่น ปากช่อง ปากตรอก
15.	วัดตีนดอย	น. เเชิง ขอบ ที่ตั้ง
16.	วัดท้องลับแล	น.พื้นที่หรือบริเวณที่กว้างใหญ่ เช่น ท้องน้ำ ท้องฟ้า ท้องทุ่ง ท้องไร่ ท้องนา ท้องถนน
17.	วัดหัวดง	น.ส่วนแห่งสิ่งของบางอย่างที่อยู่ข้างหน้า หรือ ข้างต้น หรือแรกเริ่ม เรียกว่าหัวของสิ่งนั้น ๆ เช่น หัวเรือ หัวถนน หัวที่
18.	วัดบุพพาราม	ว. ก่อน ที่แรก เบื้องต้น เบื้องหน้า
19.	วัดบรมธาตุ	ว. อย่างยิ่ง ที่สุด (มักใช้นำหน้าคำที่เกี่ยวกับ พระพุทธเจ้า พระเจ้าแผ่นดิน และพระอัครมเหสี เป็นต้น เพื่อแสดงพระเกียรติยศยิ่งใหญ่) เช่น บรม ศาสดา บรมบพิตร บรมราชินี บรมมหाराชวัง
20.	วัดปากห้วยฉลอง	น.ต้นทางสำหรับเข้าออก เช่น ปากช่อง ปากตรอก

ตารางที่ 17 แสดงการตั้งชื่อวัดตามตำแหน่งหรือทิศทางและความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามตำแหน่งหรือทิศทาง สามารถแสดงได้ดังตาราง
ต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 20)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	กลาง	1	5.00	0.29
2.	จอม	2	10.00	0.59
3.	ชาย	1	5.00	0.29
4.	หน้า	2	10.00	0.59
5.	ท้าย	1	5.00	0.29
6.	กก	1	5.00	0.29
7.	จริม	1	5.00	0.29
8.	ปาก	5	25.00	1.47

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 20)	ร้อยละ(จาก 340)
9.	หัว	2	10.00	0.59
10.	ตีน	1	5.00	0.29
11.	ท้อง	1	5.00	0.29
12.	บุพ	1	5.00	0.29
13.	บรม	1	5.00	0.29
รวม		20	100	5.88

ตารางที่ 18 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามตำแหน่งหรือทิศทาง

6. ตั้งชื่อตามแร่ธาตุและวัตถุตามธรรมชาติ

การตั้งชื่อตามแร่ธาตุและวัตถุตามธรรมชาติมีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.18 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดทองเหลือง	น. ธาตุแท้ชนิดหนึ่งเนื้อแน่นมาก สีเหลืองสุกปลั่ง เป็นโลหะมีค่า เช่น บ่อทอง เหยี่ยทอง ทองแท่ง ทองลิม เรียกเต็มว่า ทองคำ
2.	วัดสุวรรณคีรี	น. ทอง
3.	วัดพลอยสังวรนิรันดร์	น. หินที่มีเนื้อใสสีต่าง ๆ ใช้ทำเป็นเครื่องประดับมี ห้วแหวน เป็นต้น
4.	วัดทรายมูล	น. วัตถุที่เป็นเศษหินขนาดเล็ก มีลักษณะซุยร่วนไม่ เกาะกันมีหลายชนิด เช่น ทรายขี้เป็ด ทรายหยาบ ทรายละเอียด

ตารางที่ 19 แสดงการตั้งชื่อวัดตามแร่ธาตุและวัตถุตามธรรมชาติและ ความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามแร่ธาตุและวัตถุตามธรรมชาติ สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 4)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	ทอง	1	25.00	0.29
2.	สุวรรณ	1	25.00	0.29
3.	ทราย	1	25.00	0.29
4.	พลอย	1	25.00	0.29
รวม		4	100	1.18

ตารางที่ 20 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามแร่ธาตุและวัตถุตามธรรมชาติ

7. ตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาติ

การตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาติมีจำนวน 27 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.94 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดวังงาม	น. ชื่อไม้ต้นขนาดใหญ่ชนิด
2.	วัดไผ่ล้อม	น. ชื่อไม้พุ่มหลายชนิดและหลายสกุลในวงศ์ Gramineae ขึ้นเป็นกอ ลำต้นเป็นปล้อง ๆ
3.	วัดยางจุ่ม	น. ชื่อไม้ต้นขนาดใหญ่หลายชนิดในสกุล
4.	วัดยางโตน	น. ชื่อไม้ต้นขนาดใหญ่หลายชนิดในสกุล
5.	วัดไผ่ใหญ่	น. ชื่อไม้พุ่มหลายชนิดและหลายสกุลในวงศ์ Gramineae ขึ้นเป็นกอ ลำต้นเป็นปล้อง ๆ
6.	วัดข่อยสูง	น. ชื่อไม้ต้นขนาดย่อมถึงขนาดกลางชนิด <i>Streblus asper</i>
7.	วัดไผ่ลูกช้าง	น. ชื่อไม้พุ่มหลายชนิดและหลายสกุลในวงศ์ Gramineae ขึ้นเป็นกอ ลำต้นเป็นปล้อง ๆ
8.	วัดต้นตาล	น. ลำของต้นไม้ เป็นชื่อรวมทั่วไปของต้นไม้และพืชผักต่าง ๆ เช่น ต้นมะขาม ต้นสัก ต้นหญ้า ต้นผักชี ต้นข้าว
9.	วัดโพธิ์หย่อน	น. ชื่อต้นไม้เป็นที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า บัดนี้หมายถึงต้นไม้จำพวกโพ
10.	วัดต้นตะคร้อ	น. ลำของต้นไม้ เป็นชื่อรวมทั่วไปของต้นไม้และพืชผักต่าง ๆ เช่น ต้นมะขาม ต้นสัก ต้นหญ้า ต้นผักชี ต้นข้าว
11.	วัดไผ่ล้อม	น. ชื่อไม้พุ่มหลายชนิดและหลายสกุลในวงศ์ Gramineae ขึ้นเป็นกอ ลำต้นเป็นปล้อง ๆ
12.	วัดโพธิ์ชัย	น. ชื่อต้นไม้เป็นที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า บัดนี้หมายถึงต้นไม้จำพวกโพ
13.	วัดโพธิ์เตี้ย	น. ชื่อต้นไม้เป็นที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า บัดนี้หมายถึงต้นไม้จำพวกโพ

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
14.	วัดโพธิ์ชัยศรี	น. ชื่อต้นไม้เป็นที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า บัดนี้ หมายถึงต้นไม้จำพวกโพ
15.	วัดดอกไม้	น. ส่วนหนึ่งของพรรณไม้ที่ผลิออกจากต้นหรือกิ่ง มีหน้าที่ทำให้เกิดผลและเมล็ดเพื่อสืบพันธุ์ มีเกสรและเรณูเป็นเครื่องสืบพันธุ์ เรียกเต็มว่า ดอกไม้
16.	วัดโพธิ์दारาราม	น. ชื่อต้นไม้เป็นที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า บัดนี้ หมายถึงต้นไม้จำพวกโพ
17.	วัดโพธาราม	น. ชื่อต้นไม้เป็นที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า บัดนี้ หมายถึงต้นไม้จำพวกโพ
18.	วัดไผ่ล้อม	น. ชื่อไม้พุ่มหลายชนิดและหลายสกุลในวงศ์ Gramineae ขึ้นเป็นกอ ลำต้นเป็นปล้อง ๆ
19.	วัดโพธิ์ทอง	น. ชื่อต้นไม้เป็นที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า บัดนี้ หมายถึงต้นไม้จำพวกโพ
20.	วัดผักกราก	น. พืชที่ใช้เป็นอาหาร ใช้เป็นค่านำหน้าชื่อพืชบางจำพวก เช่น ผักกาด ผักกูด ผักปลาบ ผักหนอก
21.	วัดปทุมคงคา	น. บัวหลวง บัวก้าน
22.	วัดผักขวง	น. พืชที่ใช้เป็นอาหาร ใช้เป็นค่านำหน้าชื่อพืชบางจำพวก เช่น ผักกาด ผักกูด ผักปลาบ ผักหนอก
23.	วัดสุกาลัย	น. ชื่อไม้ต้นชนิด
24.	วัดไผ่สว่างสามัคคีธรรม	น. ชื่อไม้พุ่มหลายชนิดและหลายสกุลในวงศ์ Gramineae ขึ้นเป็นกอ ลำต้นเป็นปล้อง ๆ
25.	วัดพิบูลทอง	น. ชื่อไม้ต้นชนิด <i>Mimusops elengi</i> L. ในวงศ์ Sapotaceae กลีบดอกจกแหลม กลิ่นหอมและหอมอยู่จนแห้ง ใช้ทำยาได้
26.	วัดโพธิ์ล้อม	น. ชื่อต้นไม้เป็นที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า บัดนี้ หมายถึงต้นไม้จำพวกโพ
27.	วัดโพธิ์บัลลังก์	น. ชื่อต้นไม้เป็นที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า บัดนี้ หมายถึงต้นไม้จำพวกโพ

ตารางที่ 21 แสดงการตั้งชื่อวัดตามพืชพรรณธรรมชาติและความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามพืชพรรณธรรมชาติ สามารถแสดงได้ดังตาราง
ต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 27)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	จิ้ง	1	3.70	0.29
2.	ไผ่	6	22.22	1.76
3.	ยาง	2	7.41	0.59
4.	ช่อย	1	3.70	0.29
5.	ต้น	2	7.41	0.59
6.	โพธิ์	9	33.33	2.65
7.	ดอก	1	3.70	0.29
8.	ผัก	2	7.41	0.59
9.	ปทุม	1	3.70	0.29
10.	สัก	1	3.70	0.29
11.	พิกุล	1	3.70	0.29
	รวม	27	100	7.94

ตารางที่ 22 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามพืชพรรณธรรมชาติ

8. ตั้งชื่อตามสัตว์

การตั้งชื่อตามสัตว์มีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.18 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดเต่าไห	น.สัตว์ คลานมีกระดองแข็ง หัวผลุบโผล่จากกระดอง
2.	วัดกุมภีร์ทอง	(กุมภีร์) น. จระเข้
3.	วัดสิงห์ศรีสว่าง	น. สัตว์ร้ายประเภทเสือ แต่มีกำลังมากกว่า มีขนสร้อยคอ ในตำนานว่ามีหลายจำพวก เช่น ดิณราชสีห์ ว่าเป็นราชสีห์ที่กินหญ้าเป็นอาหาร ราชสีห์ก็ว่า
4.	วัดสิงห์คอมพัฒนา	น. สัตว์ร้ายประเภทเสือ แต่มีกำลังมากกว่า มีขนสร้อยคอ ในตำนานว่ามีหลายจำพวก เช่น ดิณราชสีห์ ว่าเป็นราชสีห์ที่กินหญ้าเป็นอาหาร ราชสีห์ก็ว่า

ตารางที่ 23 แสดงการตั้งชื่อวัดตามสัตว์และความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามสัตว์ สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 4)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	เต่า	1	25.00	0.29
2.	กุมภีร์(กุมภีร์)	1	25.00	0.29
3.	สิงห์	2	50.00	0.59
รวม		4	100	1.18

ตารางที่ 24 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามสัตว์

9. ตั้งชื่อตามวัตถุดิบของ

การตั้งชื่อตามวัตถุดิบของมีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.29 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดหมอนไม้	น. เครื่องสำหรับหนุนศีรษะหรือหนุนสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น เรียกตามรูปทรงก็มี เช่น หมอนขวาน หมอนตะพาน หมอนหน้าอิฐ เรียกตามวัตถุประสงค์ที่ใช้สอยก็มี เช่น หมอนหนุนศีรษะ หมอนหนุนเท้า หมอนหนุนรางรถไฟ เรียกตามวัตถุที่ใช้ทำก็มี เช่น หมอนไม้ หมอนอิฐ

ตารางที่ 25 แสดงการตั้งชื่อวัดตามวัตถุดิบของและความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามวัตถุดิบของ สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 1)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	หมอน	1	100.00	0.29
	รวม	1	100	0.29

ตารางที่ 26 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามวัตถุดิบของและความหมาย

10. ตั้งชื่อตามบุคคลหรือชื่อบุคคล

การตั้งชื่อตามบุคคลหรือชื่อบุคคลมีจำนวน 22 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.47 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดขุนฝาง	น. ผู้เป็นใหญ่ หัวหน้า บรรดาศักดิ์ข้าราชการรองจากหลวงลงมา เช่น ขุนวิจิตรมาตรา เรียกหมากรุกตัวสำคัญที่สุด
2.	วัดราชศิรีวิเศษ	น. พระเจ้าแผ่นดิน พญา (ใช้แก่สัตว์) เช่น นาคราช คือพญานาค สีหราช คือ พญาราชสีห์ คำนี้มักใช้ประกอบกับคำอื่น ถ้าคำเดียวมักใช้ว่า ราชา
3.	วัดแม่เฉย	น. เรียกสิ่งที่เป็นประธานของสิ่งต่าง ๆ ในพวกเดียวกัน เช่น แม่กระได แม่แคร่ แม่แบบ
4.	วัดประชาธรรม	น. หมู่คน เช่น ปวงประชา
5.	วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ	น. ใช้ประกอบหน้าคำอื่นแสดงความยกย่อง
6.	วัดเทพนิมิตรจวมคีรีธรรม	น. เทวดา
7.	วัดราษฎร์สามัคคี	น. พลเมืองของประเทศ
8.	วัดประชาสวรรค์	น. หมู่คน เช่น ปวงประชา
9.	วัดพรหมประสิทธิ์	น. ชื่อพระเป็นเจ้าของผู้สร้างโลกตามศาสนาพราหมณ์ เทพในพรหมโลกจำพวกมีรูป เรียก รูปพรหม มี 16 ชั้น จำพวกไม่มีรูป เรียก อรูปพรหม มี 4 ชั้นตามคติพระพุทธศาสนา
10.	วัดประชาธรรม	น. หมู่คน เช่น ปวงประชา
11.	วัดประชานิมิต	น. หมู่คน เช่น ปวงประชา
12.	วัดราษฎร์ประดิษฐ์	น. พลเมืองของประเทศ
13.	วัดประชาศรัทธาราม	น. หมู่คน เช่น ปวงประชา
14.	วัดวงศ์สวรรค์สุทธาวาส	น. วงศ์
15.	วัดพระยาปิ่นแดน	น. ใช้ประกอบหน้าคำอื่นแสดงความยกย่อง
16.	วัดพระยืนพุทธบาทยุคล	น. ใช้ประกอบหน้าคำอื่นแสดงความยกย่อง
17.	วัดราษฎร์เจริญธรรม	น. พลเมืองของประเทศ

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
18.	วัดฤๅษีสำราญ	น. ฤๅษี นักบวชพวกหนึ่ง มีมาก่อนพุทธกาล สละบ้านเรือนออกไปบำเพ็ญพรตแสวงหาความสงบ
19.	วัดพระแท่นศิลาอาสน์	น. ใช้ประกอบหน้าคำอื่นแสดงความยกย่อง
20.	วัดนางลิ่ง	น. คำประกอบหน้าคำเพื่อแสดงว่าเป็นเพศหญิง เช่น นางฟ้า นางบำเรอ นางละคร นางพระกำนัล
21.	วัดคัลลิ่งคราช	(กัลลิ่ง) น. เรียกชาวอินเดียใต้พวกหนึ่งที่มีผิวดำว่า แขนกกัลลิ่ง กัลลิ่ง หรือ กะเล็ง ก็ว่า. (คำนี้เดิมหมายถึงชาวอินเดียที่มาจากแคว้นกัลลิ่งคราชภูฏาร์)
22.	วัดเสกษนาราม	(สะเกษ) น. นามสกุล

ตารางที่ 27 แสดงการตั้งชื่อวัดตามบุคคลหรือชื่อบุคคลและความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามบุคคลหรือชื่อบุคคล สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 22)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	ขุน	1	4.55	0.29
2.	ราช	1	4.55	0.29
3.	แม่	1	4.55	0.29
4.	ประชา	5	22.73	1.47
5.	พระ	4	18.18	1.18
6.	เทพ	1	4.55	0.29
7.	ราษฎร์	3	13.64	0.88
8.	พรหม	1	4.55	0.29
9.	วงศ์	1	4.55	0.29
10.	ฤๅษี	1	4.55	0.29
11.	นาง	1	4.55	0.29

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 22)	ร้อยละ(จาก 340)
12.	คลัง(กลิ้งค์)	1	4.55	0.29
13.	เสกษ(สะเกษ)	1	4.55	0.29
	รวม	22	100	6.47

ตารางที่ 28 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามบุคคลหรือชื่อบุคคล

11. ตั้งชื่อตามอาชีพ

การตั้งชื่อตามอาชีพมีจำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.88 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดไร่ห้วยพี	น. ที่ปลูกพืชและต้นไม้บนไหล่เขาหรือในที่ดอน พื้นที่ราบที่ใช้ปลูกพืชอื่น ๆ นอกจากข้าว เช่น ไร่ ฝ้าย ไร่ถั่ว ไร่เตย ไร่แดง ไร่
2.	วัดนากล่า	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับ ปลูกข้าวเป็นต้น
3.	วัดนาไพร	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับ ปลูกข้าวเป็นต้น
4.	วัดนาคะเนิง	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับ ปลูกข้าวเป็นต้น
5.	วัดนาหน้า	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับ ปลูกข้าวเป็นต้น
6.	วัดนาแซง	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับ ปลูกข้าวเป็นต้น
7.	วัดนาไร่เดียว	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับ ปลูกข้าวเป็นต้น
8.	วัดนาชุม	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับ ปลูกข้าวเป็นต้น
9.	วัดนาโห่ง	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับ ปลูกข้าวเป็นต้น
10.	วัดนายายง	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับ ปลูกข้าวเป็นต้น
11.	วัดนาอิชาง	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับ ปลูกข้าวเป็นต้น
12.	วัดนาอิน	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับ ปลูกข้าวเป็นต้น

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
13.	วัดนาทะเล	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับปลูกข้าวเป็นต้น
14.	วัดนาโป่ง	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับปลูกข้าวเป็นต้น
15.	วัดนายน้อย	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับปลูกข้าวเป็นต้น
16.	วัดน่าน้ำพาย	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับปลูกข้าวเป็นต้น
17.	วัดนาลับแลง	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับปลูกข้าวเป็นต้น
18.	วัดนาป่าคาย	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับปลูกข้าวเป็นต้น
19.	วัดน่านกกก	น. พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับปลูกข้าวเป็นต้น
20.	วัดไร่อ้อย	น. ที่ปลูกพืชและต้นไม้บนไหล่เขาหรือในที่ดอน พื้นที่ราบที่ใช้ปลูกพืชอื่น ๆ นอกจากข้าว เช่น ไร่ฝ้าย ไร่ถั่ว ไร่แดงโม

ตารางที่ 29 แสดงการตั้งชื่อวัดตามอาชีพและความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามอาชีพ สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 20)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	ไร่	2	10.00	0.59
2.	นา	18	90.00	5.29
รวม		20	100	5.88

ตารางที่ 30 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามอาชีพ

12. ตั้งชื่อตามจำนวนหรือปริมาณ

การตั้งชื่อตามจำนวนหรือปริมาณ มีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.18 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดสองห้อง	น. จำนวนหนึ่งบวกหนึ่ง
2.	วัดเบญจมาราม	ว. ห้า ลำดับที่ ๕
3.	วัดเอกรา	ว. หนึ่ง คนเดียว โดดเดี่ยว
4.	วัดแสนขัน	ว. สิบหมื่น

ตารางที่ 31 แสดงการตั้งชื่อวัดตามจำนวนหรือปริมาณและความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามจำนวนหรือปริมาณ สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 4)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	สอง	1	25.00	0.29
2.	เบญจ	1	25.00	0.29
3.	เอกรา	1	25.00	0.29
4.	แสน	1	25.00	0.29
รวม		4	100	1.18

ตารางที่ 32 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามจำนวนหรือปริมาณ

13. ตั้งชื่อตามความเป็นสิริมงคล

การตั้งชื่อตามความเป็นสิริมงคลมีจำนวน 18 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.29 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดศรีอาราม	น. มิ่ง สิริมงคล ความรุ่งเรือง ความสว่างสดใส ความงามความเจริญ เช่นศรีบ้าน ศรีเรือน ศรีเมือง
2.	วัดเกษมจิตตาราม	น. ความสุขสบาย ความปลอดภัย มักใช้เข้ากับคำอื่น เช่น สุขเกษม เกษมศานต์
3.	วัดธรรมาธิปไตย	(ธรรมะ) น. คุณความดี เช่น เป็นคนมีธรรมะ เป็นคนมีศีลมีธรรม
4.	วัดไชยมงคล	ว. ดีกว่า เจริญกว่า
5.	วัดศรีสะอาด	น. มิ่ง สิริมงคล ความรุ่งเรือง ความสว่างสดใส ความงามความเจริญ เช่นศรีบ้าน ศรีเรือน ศรีเมือง
6.	วัดมงคลนิมิตร	น. เหตุที่นำมาซึ่งความเจริญ
7.	วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย	น. มิ่ง สิริมงคล ความรุ่งเรือง ความสว่างสดใส ความงามความเจริญ เช่นศรีบ้าน ศรีเรือน ศรีเมือง
8.	วัดศรีจำปาศักดิ์	น. มิ่ง สิริมงคล ความรุ่งเรือง ความสว่างสดใส ความงามความเจริญ เช่นศรีบ้าน ศรีเรือน ศรีเมือง
9.	วัดไชยจุมพล	ว. ดีกว่า เจริญกว่า
10.	วัดศรีอุทุมพรคณารักษ์	น. มิ่ง สิริมงคล ความรุ่งเรือง ความสว่างสดใส ความงามความเจริญ เช่นศรีบ้าน ศรีเรือน ศรีเมือง
11.	วัดศรีบุญเรือง	น. มิ่ง สิริมงคล ความรุ่งเรือง ความสว่างสดใส ความงามความเจริญ เช่นศรีบ้าน ศรีเรือน ศรีเมือง
12.	วัดชัยชนะพล	น. การชนะ ความชนะ
13.	วัดสามัคยาราม	(สามัคคี) น. ความพร้อมเพรียงกัน, ความปรองดองกัน
14.	วัดภัททิราษฏร์บูรณาราม	น. ความจงรัก ความเลื่อมใสยิ่ง
15.	วัดศรัทธาพร	น. ความเชื่อ ความเลื่อมใส
16.	วัดสัจจราชฐ์บำรุง	(สัจจะ) ว. แท้, จริง

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
17.	วัดศรีพุทธโคดม	น. มิ่ง สิริมงคล ความรุ่งเรือง ความสว่างไสว ความงามความเจริญ เช่นศรีบ้าน ศรีเรือน ศรีเมือง
18.	วัดวุฒิตถาวาส	ว. ยอดเยี่ยม ประเสริฐ เลิศ

ตารางที่ 33 แสดงการตั้งชื่อวัดตามความเป็นสิริมงคลและความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามความเป็นสิริมงคล สามารถแสดงได้ ดังตาราง
ต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 18)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	ศรี	7	38.89	2.06
2.	เกษม	1	5.56	0.29
3.	ธรรมา(ธรรมะ)	1	5.56	0.29
4.	ไชย	2	11.11	0.59
5.	มงคล	1	5.56	0.29
6.	ชัย	1	5.56	0.29
7.	สามัคค(สามัคคี)	1	5.56	0.29
8.	ภักดี	1	5.56	0.29
9.	ศรัทธา	1	5.56	0.29
10.	สัจจา(สัจจะ)	1	5.56	0.29
11.	วร	1	5.56	0.29
รวม		18	100	5.29

ตารางที่ 34 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามความเป็นสิริมงคล

14. ตั้งชื่อตามคุณลักษณะ

การตั้งชื่อตามคุณลักษณะมีจำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.88 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดใหม่เจริญธรรม	ว. เพิ่งมี เช่น มาใหม่ รุ่นใหม่
2.	วัดใหม่ช่องลม	ว. เพิ่งมี เช่น มาใหม่ รุ่นใหม่
3.	วัดใหญ่ท่าเสา	ว. เพิ่งมี เช่น มาใหม่ รุ่นใหม่
4.	วัดเด่นดำน	ว. ที่ปรากฏเห็นได้ชัดจะแจ้งเพราะนูนขึ้นมา ยื่นล้ำออกมา หรือสูงใหญ่กว่าธรรมดา โดยปริยาย หมายความว่า มีคุณสมบัติหรือความสามารถเยี่ยม เช่น สวยเด่น ดีเด่น
5.	วัดเด่นกระต่าย	ว. ที่ปรากฏเห็นได้ชัดจะแจ้งเพราะนูนขึ้นมา ยื่นล้ำออกมา หรือสูงใหญ่กว่าธรรมดา โดยปริยาย หมายความว่า มีคุณสมบัติหรือความสามารถเยี่ยม เช่น สวยเด่น ดีเด่น
6.	วัดใหม่เยาวชน	ว. เพิ่งมี เช่น มาใหม่ รุ่นใหม่
7.	วัดหลวงป่ายาง	ว. เป็นใหญ่ เช่น ภรรยาหลวง ใหญ่ เช่น เขาหลวง ผึ้งหลวง
8.	วัดแหลมทอง	ว. มีปลายเลี่ยมคม เช่น มีดปลายแหลม
9.	วัดแหลมคูณ	ว. มีปลายเลี่ยมคม เช่น มีดปลายแหลม
10.	วัดมหาธาตุ	ว. ใหญ่ ยิ่งใหญ่
11.	วัดมหาธาตุ	ว. ใหญ่ ยิ่งใหญ่
12.	วัดเด่นกระต่าย	ว. ที่ปรากฏเห็นได้ชัดจะแจ้งเพราะนูนขึ้นมา ยื่นล้ำออกมา หรือสูงใหญ่กว่าธรรมดา โดยปริยาย หมายความว่า มีคุณสมบัติหรือความสามารถเยี่ยม เช่น สวยเด่น ดีเด่น
13.	วัดใหม่สามัคคีธรรม	ว. เพิ่งมี เช่น มาใหม่ รุ่นใหม่
14.	วัดใหม่เจริญสุข	ว. เพิ่งมี เช่น มาใหม่ รุ่นใหม่
15.	วัดใหม่เชียงแสน	ว. เพิ่งมี เช่น มาใหม่ รุ่นใหม่

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
16.	วัดใหม่เจริญธรรม	ว. เพิ่งมี เช่น มาใหม่ รุ่นใหม่
17.	วัดสว่างอารมณ์	ว. ระยะเวลาฟ้าสว่าง ระยะเวลาเมื่อรุ่งอรุณ เช่น สว่างแล้ว กระจ่าง มีแสงมาก เช่น แสงไฟสว่าง แสงจันทร์สว่าง
18.	วัดสว่างคลองตรอน	ว. ระยะเวลาฟ้าสว่าง ระยะเวลาเมื่อรุ่งอรุณ เช่น สว่างแล้ว กระจ่าง มีแสงมาก เช่น แสงไฟสว่าง แสงจันทร์สว่าง
19.	วัดร่มโพธิญาณ	น. บริเวณที่แดดส่องไม่ถึง เช่น ร่มไม้
20.	วัดถาวรสามัคคีธรรม	ว. มั่นคง ยั่งยืน คงทน

ตารางที่ 35 แสดงการตั้งชื่อวัดตามคุณลักษณะและความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามคุณลักษณะ สามารถแสดงได้ ดังตารางต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 20)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	ใหม่	7	35.00	2.06
2.	ใหญ่	1	5.00	0.29
3.	เด่น	3	15.00	0.88
4.	หลวง	1	5.00	0.29
5.	แหลม	2	10.00	0.59
6.	มหา	2	10.00	0.59
7.	สว่าง	2	10.00	0.59
8.	ร่ม	1	5.00	0.29
9.	ถาวร	1	5.00	0.29
รวม		20	100	5.88

ตารางที่ 36 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามคุณลักษณะ

15. ตั้งชื่อตามกิริยาอาการ

การตั้งชื่อตามกิริยาอาการมีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.18 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด ดังตารางต่อไปนี้

จำนวน	ชื่อวัด	ความหมาย
1.	วัดส่องแดด	ก. ฉายแสง เช่น แดดส่อง ไฟส่อง ส่องไฟ แสงจันทร์ ส่อง ตะวันส่องหน้า ฉายแสงดู เช่น ส่องสัตวินป่า ส่องทาง ส่องกบ
2.	วัดชุมพล	ก. มารวมกันจากที่ต่าง ๆ เช่น ชุมพล
3.	วัดงอมถ้ำ	ก. สุกจัด แก่จัด เหนื่อยมาก บอบช้ำ
4.	วัดขวางชัยภูมิ	ก. กีดกัน สกัด

ตารางที่ 37 แสดงการตั้งชื่อวัดตามกิริยาอาการและความหมาย

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามกิริยาอาการ สามารถแสดงได้ ดังตารางต่อไปนี้

ที่	คำขึ้นต้น	จำนวน	ร้อยละ(จาก 6)	ร้อยละ(จาก 340)
1.	ส่อง	1	16.67	0.29
2.	ชุม	1	16.67	0.29
3.	งอม	1	16.67	0.29
4.	ขวาง	1	16.67	0.29
รวม		4	100	1.18

ตารางที่ 38 แสดงคำขึ้นต้น จำนวนและค่าร้อยละ ของการตั้งชื่อวัดตามกิริยาอาการ

สรุปอัตราส่วนของการตั้งชื่อวัดตามกลุ่มความหมายต่าง ๆ เรียงจากมากไปหาน้อย สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

กลุ่มความหมาย	จำนวนชื่อวัด	ร้อยละ(จาก340)	ลำดับ
ตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ	104	30.59	1
ตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศ	64	18.82	2
ตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาติ	27	7.94	3
ตั้งชื่อตามบุคคลหรือชื่อคน	22	6.47	4
ตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่	20	5.88	5
ตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทาง	20	5.88	5
ตั้งชื่อตามอาชีพ	20	5.88	5
ตั้งชื่อตามคุณลักษณะ	20	5.88	5
ตั้งชื่อตามความเป็นสิริมงคล	18	5.29	9
ตั้งชื่อตามดินแดน กลุ่ม หรือส่วน	8	2.35	10
ตั้งชื่อตามแร่ธาตุและวัตถุธรรมชาติ	4	1.18	11
ตั้งชื่อตามสัตว์	4	1.18	11
ตั้งชื่อตามจำนวนหรือปริมาณ	4	1.18	11
ตั้งชื่อตามกิริยาอาการ	4	1.18	11
ตั้งชื่อตามวัตถุสิ่งของ	1	0.29	15
รวม	340	100.00	1-15

ตารางที่ 39 แสดงลำดับการตั้งชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย

บทที่ 5

ประวัติความเป็นมาของภูมินามวัด

การวิจัยเรื่อง “ภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์” ผู้ศึกษาได้เก็บ ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิทยากรที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไปและมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ อีกทั้ง เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านว่าเป็นผู้ที่มีความรู้อย่างแท้จริง เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งการเก็บรวบรวมประวัติความเป็นมาของภูมินามวัดในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ถ่ายเสียงจากเครื่องบันทึกเสียง เป็นลายลักษณ์อักษรคำต่อคำและปรับเปลี่ยนข้อความจากภาษาเดิมของวิทยากรเช่น ภาษาถิ่นเหนือ ภาษาถิ่นอีสาน เป็นต้น ให้เป็นภาษาไทยกลาง โดยมีลักษณะของข้อความที่ยังคงความหมายเค้าความ เดิมของวิทยากรให้มากที่สุด

การรวบรวมประวัติความเป็นมาของการตั้งชื่อวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมชื่อวัด ในจังหวัดอุตรดิตถ์ทั้งหมด 340 วัด ซึ่งผู้ศึกษาได้ขอความอนุเคราะห์รายชื่อวัดจากสำนักงาน พระพุทธศาสนา จังหวัดอุตรดิตถ์ พุทธศักราช 2559 มีทั้งสิ้นจำนวน 340 วัด จากนั้นจึงลงพื้นที่เก็บ ข้อมูลภาคสนามโดยศึกษาทั้งชื่อวัดและชื่อสำนักสงฆ์ทั้งหมดในจังหวัดอุตรดิตถ์และได้จัดกระทำข้อมูล โดยการเรียงลำดับไปแต่อำเภอ มีรายละเอียดดังนี้

อำเภอ	สำนักสงฆ์	วัด	รวม
เมืองอุตรดิตถ์	23	63	86
ตรอน	8	22	30
ลับแล	6	34	40
พิชัย	12	45	57
ทองแสนขัน	14	12	26
ท่าปลา	19	20	39
น้ำปาด	15	14	29
ปากท่า	13	11	24
บ้านโคก	6	3	9
รวม	116	224	340

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์

1. **วัดเหล่าป่าสา** ตั้งอยู่ที่บ้านเหล่าป่าสา หมู่ที่ 1 ตำบลขุนฝาง อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามคำบอกเล่าของเจ้าอาวาสบอกว่า วัดนี้สร้างขึ้น ประมาณ พ.ศ. 2479 พระครูศิริบุญย์ วัด (เจ้าอาวาสคนปัจจุบัน) เล่าว่าวัดเหล่าป่าสาเดิมเป็นวัดอยู่ในหมู่บ้าน โดยพระครูบาสุ่มเป็นคนก่อตั้งวัด วัดมีอายุประมาณ 100 กว่าปีท่านบอกว่าให้สังเกตจากต้นไม้ที่อยู่ในวัดแห่งนี้เพราะต้นไม้นี้มีอายุมายาวนาน ที่แห่งนี้มีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากสมัยก่อนมีคนศรัทธาอยากจะทำวัดด้วยชาวบ้านมีศรัทธาแรงกล้าจึงร่วมมือร่วมใจกันสร้างวัดขึ้น แต่ปัจจุบันย้ายวัดจากในหมู่บ้านขึ้นมาอยู่ม่อนขมิ้น (เขาเตี้ย ๆ) บนเชิงเขา เหตุที่ย้ายขึ้นมาบนเขาได้เช่นนี้เพราะว่าหน้าน้ำท่วม และได้ย้ายวัดมาจากในหมู่บ้านมาอยู่บนคอยขมิ้นแห่งนี้ แต่ก็ยังมีชื่อเดิมคือวัดเหล่าป่าสา ไม่ได้มีการใช้ชื่อวัดตามคอยขมิ้นแต่อย่างใด ยังเป็นวัดเหล่าป่าสามาจนถึงปัจจุบัน เมื่อก่อนที่แห่งนี้เป็นเหล่าของต้นชุมสา ที่เขานำมาทำกระดาษสา มีอยู่มากมายเต็มไปหมดจึงนำมาตั้งชื่อวัดแห่งนี้ จนมีชื่อเรียกวัดแห่งนี้มาจนถึงปัจจุบันว่า วัดเหล่าป่าสา

ผู้ให้ข้อมูล พระมหาบุญเพ็ง จิรธรรมโม อายุ 76 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กุมภาพันธ์ 2559

2. **วัดขุนฝาง** ตั้งอยู่ที่บ้านขุนฝาง หมู่ที่ 5 ตำบลขุนฝาง อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามคำบอกเล่าของเจ้าอาวาสบอกว่า วัดนี้สร้างขึ้น ประมาณ พ.ศ. 2484 เดิมชื่อวัดจอมคีรี เกิดจากการอพยพของชาวบ้านจากอำเภอลับแลได้เดินทางออกจากบ้านโคกช้างมาอยู่ที่บ้านปากฝาง จากนั้นชาวบ้านก็ได้มีการตั้งถิ่นฐานและได้จับจองที่ดินบุกเบิกทำนาที่ทำกินตามที่ต้องการ และได้กระจายแบ่งออกมา เมื่อคนในครอบครัวมีการแต่งงาน ก็แยกย้ายกันออกมาตั้งถิ่นฐานแห่งใหม่โดยได้เดินทางจากปากฝางขึ้นมาอยู่ที่ขุนฝางและกระจายกันไป โดยเดินทางด้วยเท้าตั้งแต่ 6 โมงเช้าจนถึง 6 โมงเย็นระยะทาง 15 กิโลเมตร เมื่อคนในครอบครัว แต่งงานแล้วก็ต่างพากันแยกออกมาตั้งถิ่นฐานที่แห่งใหม่ และชักชวนพรรคพวกที่สนิทมาอยู่ เมื่อมีหมู่บ้าน ลูกหลานก็เยอะขึ้น จึงได้มีการไปขอที่อำเภอในการสร้างวัดและโรงเรียน เพื่อให้เด็กได้เรียนหนังสือ โดยวัดแห่งนี้เกิดจากการร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านช่วยกันก่อตั้ง และเกิดเป็นวัดขุนฝาง ประจำหมู่บ้านขุนฝางเป็นต้นมา ชื่อวัดตั้งชื่อตามหมู่บ้าน ชื่อว่า ขุนฝาง (ขุน แปลว่า ต้นน้ำ, ฝาง แปลว่า ไม้ฝาง) เหตุที่ชื่อขุนฝางเพราะ สมัยก่อนที่บริเวณแห่งนี้เป็นเขตของต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์และเต็มไปด้วยไม้ฝาง จึงทำให้เกิดชื่อวัดนี้ว่า วัดขุนฝาง

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการนันท สุธะสิโน อายุ 62 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กุมภาพันธ์ 2559

3. **วัดป่าพุทธวิโมกข์** ตั้งอยู่ที่บ้านขุนฝาง หมู่ที่ 5 ตำบลขุนฝาง อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2531 วัดนี้เดิมเป็นเพียงสำนักสงฆ์เท่านั้น เดิมชื่อว่า วัด

พุทธวิโมกข์ ต่อมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ประกาศตั้งเป็นวัดเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 จึงตั้งเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น วัดป่าพุทธวิโมกข์ เดิมคำว่า “ป่า” ลงไปเพราะบริเวณรอบ ๆ วัดเป็นป่าไม้อุดมสมบูรณ์ เหตุที่ยังใช้ชื่อที่มีเค้าเดิมอยู่เพราะเห็นว่ามีความหมายดี พุทธะ แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน วิโมกข์ แปลว่า ความหลุดพ้น วัดป่าพุทธวิโมกข์มีพื้นที่วัดเป็นเนินเขา ทิวทัศน์สวยงาม อากาศดี มีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ โบสถ์ที่ประดิษฐานสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา และยังเป็นสถานที่สำหรับเข้าค่ายพุทธบุตร มีพระธาตุเจดีย์ม่อนแก้ว สร้างขึ้นเมื่อ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 โดย นาวาอากาศ วิทย์ ชัยชนะ นางพิมพ์สิริ ปานวิจิตร เมื่อสร้างเสร็จก็ได้มีการทำพิธีกฐิน เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุหรือพระอัฐิของพระพุทธเจ้าขึ้น เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2546 มีพระภิกษุจำพรรษาอยู่ไม่แน่นอน ปัจจุบันมีพระจำพรรษาอยู่ 1 รูปคือเจ้าอาวาสวัด จำพรรษามา 17 พรรษา

ผู้ให้ข้อมูล พระสมุห์ชนะ ธัมเมสโก อายุ 67 ปี ตำแหน่งเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กุมภาพันธ์ 2559

4. วัดป่ากล้วย ตั้งอยู่ที่บ้านป่ากล้วย หมู่ที่ 2 ตำบลคิ่งตะเกา อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ วัดป่ากล้วย มีที่ดินที่ตั้งวัดจำนวน 11 ไร่ 3 งาน 85 ตารางวา พุทธศาสนิกชนได้ร่วมใจกันสร้างวัดนี้เพื่อเป็นที่ประกอบศาสนกิจและกิจกรรมของชุมชน ได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างวัดตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ มีพระบรมราชโองการพระราชทานวิสุงคามสีมา ปี พ.ศ. 2420 หลวงพ่อเฉลิมโชค ฉันทชาโต เล่าว่า วัดนี้ป่ากล้วยแห่งนี้เป็นวัดเก่าแก่ของยุคคนก่อน ๆ มา สร้างขึ้นโดยชาวมอญ ในยุคที่มอญเจริญรุ่งเรืองโดยการค้าขายทางเรือ โดยชาวมอญนั่งเรือมาจากทางระนอง เป็นช่วงที่ชาวมอญเจริญรุ่งเรืองมาก และชาวมอญได้เผยแพร่วัฒนธรรมของตนตามที่ค้าขายต่าง ๆ สินค้าที่นำมาขายทำจากดินเผา เช่น โอ่งปั้น ไหมปั้น ชามปั้น และครก ค่าที่เหน็ดเหนื่อยนั้น บังเอิญว่าวันนั้นมาจอดที่ท่าน้ำที่ปัจจุบันคือวัดป่ากล้วย เกิดศรัทธาการสร้างวัดของชาวมอญแรงกล้ามาก การสร้างวัดของชาวมอญที่ตรงไหนเหมาะก็จะสร้างวัดที่นั่น เพราะคนสมัยก่อนชอบทำบุญมีศรัทธาในการทำบุญมากและได้สร้างวัดขึ้นโดยชาวมอญได้ตั้งหลักฐานที่เป็นสัญลักษณ์ไว้ คือมีเสาหงษ์ ที่ทำเป็นสัญลักษณ์ไว้ อย่างเช่นวัดป่ากล้วยก็มีเสาหงษ์ เป็นรูปหงษ์ทองรูปทรงบวจากพม่า ตั้งอยู่ที่หน้าวัด ทำให้ทราบได้ว่าวัดนี้มีประวัติยาวนานมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เมื่อกาลเวลาผ่านไปจึงทำให้วัดแห่งนี้ กลายเป็นป่าและการเกิดการทับถมของสภาพแวดล้อมที่ผ่านกาลเวลามายาวนาน จนมาในยุคของหลวงตาอินทร์ที่เป็นเจ้าอาวาสองค์แรกของการก่อตั้งวัดป่ากล้วยนี้ขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ 3 หลวงพ่อเฉลิมโชค ฉันทชาโต กล่าวว่า เมื่อก่อนที่หลวงตาอินทร์จะมาก่อตั้งวัด ที่แห่งนี้เป็นป่าช้าเก่า เป็นป่าย่านาง ป่าข่อย และป่ากล้วย ชาวบ้านช่วยกันถางที่ และปลูกต้นสักแทน และสร้างวัดขึ้นใหม่

จนมาเป็นวัดปากกล้วยแห่งนี้จนถึงปัจจุบัน เพราะในสมัยก่อนในบริเวณก่อนที่จะตั้งวัดนี้ มีการปลูกกล้วยกันเป็นจำนวนมาก ที่แห่งนี้จึงเต็มไปด้วยดงกล้วย หรือปากกล้วยเต็มไปหมด จึงทำให้วัดถูกเรียกชื่อว่า วัดปากกล้วย

ผู้ให้ข้อมูล พระอาจารย์เฉลิมโชค ฉันทชาโต อายุ 59 ปี ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการสงฆ์ , การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 กุมภาพันธ์ 2559

5. วัดใหม่เจริญธรรม ตั้งอยู่ที่บ้านป่าขนุน หมู่ที่ 3 ตำบลคิ่งตะเกา อำเภอมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินวัดเนื้อที่ 5 ไร่ ได้สร้างเป็นวัดใน พ.ศ. 2482 ประชาชนได้ช่วยกันสร้างวัดนี้ขึ้น เดิมชื่อ "วัดท่าควาย" ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นวัดใหม่เจริญธรรม ลักษณะการตั้งชื่อวัดมาจากความเป็นสิริมงคลทางพระพุทธศาสนา คำว่า "เจริญธรรม" หมายถึง ความเจริญของธรรมะ

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสุจิตพัฒนพิธาน อายุ 57 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส , การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล , 2 กุมภาพันธ์ 2559

6. วัดคิ่งตะเกา ตั้งอยู่ที่บ้านคิ่งตะเกา หมู่ที่ 4 ตำบลคิ่งตะเกา อำเภอมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดโบราณในเขตการปกครองของคณะสงฆ์มหานิกาย สันนิษฐานได้ว่าวัดแห่งนี้เริ่มมีพระภิกษุสงฆ์จำพรรษามาตั้งแต่สมัยอยุธยา เพราะปรากฏหลักฐานในเอกสารการอนุญาตให้ตั้งวัดของทางการที่เป็นเอกสารชั้นเก่าสุดในสมัยธนบุรี เมื่อ พ.ศ. 2313 หลังการเสียกรุงศรีอยุธยาได้เพียง 3 ปี โดยนามวัดเดิมชื่อว่า "คิ่งสำเภา" ตามนามหมู่บ้าน แต่ต่อมาถูกเรียกเพี้ยนเป็น "คิ่งตะเกา" ซึ่งปรากฏหลักฐานว่ามีการเรียกเพี้ยนเช่นนี้มานานแล้วตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ วัดแห่งนี้เป็นวัดที่เก่าแก่ที่สุดในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลคิ่งตะเกา โดยเป็นวัดที่ประดิษฐานของสองพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่เคารพ ศรัทธาของชาวตำบลคิ่งตะเกา ซึ่งพระพุทธรูปทั้งสององค์นั้นจัดได้ว่าเป็น 2 ใน 9 พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์สำคัญแห่งเมืองอุตรดิตถ์ คือ หลวงพ่อสุวรรณเมตตา และ หลวงพ่อสุโขสัมฤทธิ์

ผู้ให้ข้อมูล พระสมุห์สมชาย จิรปัญญา อายุ 52 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 กุมภาพันธ์ 2559

7. วัดป่าสักเรไร ตั้งอยู่ที่บ้านหัวหาด หมู่ที่ 5 ตำบลคิ่งตะเกา อำเภอมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 9 ไร่ 21 ตารางวา ได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2464 ประชาชนได้ร่วมใจกันสร้างวัดนี้ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2520 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 30 เมตร ยาว 50 เมตร เหตุที่ตั้งชื่อวัดว่าป่าสักเรไรนั้น เนื่องมาจากแต่ก่อนพื้นที่ที่ใช้สร้างวัดนี้ เดิมเป็นป่าสักและมีต้นสักขึ้นเป็นจำนวนมาก เมื่อมีการสร้างวัดจึงได้ตัดต้นสักไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น จึงตั้งชื่อว่าวัดป่าสักเรไร

ผู้ให้ข้อมูล พระอาจารย์อธิการบุญศรี จารุวัฒน์ อายุ 59 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 กุมภาพันธ์ 2559

8. วัดหาดเสือเต้น ตั้งอยู่ที่บ้านหาดเสือเต้น หมู่ที่ 6 ตำบลคิ่งตะเกา อำเภอมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ในอดีตสถานที่ตั้งวัดนั้นยังเป็นที่ป่า บริเวณทางด้านหน้าวัดเป็นทางเรียบ ด้านหลังเป็นหาดทรายของแม่น้ำน่าน ตามคำบอกเล่าสืบต่อกันมามีเสืออยู่อาศัยในบริเวณป่านั้น เมื่อถึงเวลากลางคืนพระจันทร์เต็มดวง เสือตัวนั้นชอบออกมาหากิน และมาเล่นที่ชายหาดกินน้ำ บางทีก็กระโดดโลดเต้นเล่นอยู่ตรงนั้น เลยเรียกหมู่บ้านนั้นว่าบ้านหาดเสือเต้น ก่อนที่จะมาเป็นวัด เป็นที่พักสงฆ์มาก่อนแล้วมาตั้งเป็นวัด มีชื่อเรียกว่าวัดท่าควาย เพราะชาวบ้านจะพากันมาเลี้ยงควายที่บริเวณแม่น้ำที่ใกล้กับวัด แต่ไม่นิยมเพราะทำให้เกิดการสับสน เพราะมีวัดท่าควาย 2 แห่ง ระหว่างวัดป่าขนุนกับวัดหาดเสือเต้น จึงเปลี่ยนมาเรียกชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้าน คือวัดหาดเสือเต้นได้รับอนุญาตให้ตั้งวัดเมื่อปีพ.ศ. 2530

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการช่อมุ่ จันทธัมโม อายุ 74 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 กุมภาพันธ์ 2559

9. วัดหนองปล้อง ตั้งอยู่ที่บ้านหนองปล้อง หมู่ที่ 7 ตำบลคิ่งตะเกา อำเภอมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ตัววัดตั้งอยู่บนเนินเขาขนาดย่อม มีชื่อเดิมว่า วัดพุทธสุวรรณหงส์บรรพต วัดหนองปล้อง เป็นวัดที่ตั้งอยู่บนพื้นที่เนินเขาเตี้ย ๆ ห่างจากหนองน้ำประจำหมู่บ้านประมาณ 300 เมตร หนองน้ำนั้นชาวบ้านได้เรียกชื่อว่า “หนองปล้อง” เพราะว่ามีหญ้าปล้องขึ้นเต็มหนองน้ำนั้น ต่อมาเมื่อมีคนมาอยู่อาศัย ทำมาหากิน และอยู่กันเป็นปึกแผ่น ได้รวมตัวกันตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นมา และเอาชื่อหนองน้ำนั้นเป็นชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านหนองปล้อง” จนถึงทุกวันนี้ และชาวบ้านมีความเห็นรวมกันว่าควรมีที่สะดวกในการบำเพ็ญกุศลใกล้ ๆ หมู่บ้าน จึงจัดการก่อสร้างที่พักสงฆ์ขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2523 บนเนินเขาเตี้ยใกล้หมู่บ้าน และได้นิมนต์พระสงฆ์มาจำพรรษาฉลองศรัทธาชาวบ้าน โดยเรียกชื่อที่พักสงฆ์นี้ว่าที่พักสงฆ์พุทธสุวรรณหงษ์บรรพต หลังจากนั้นมากมีพระสงฆ์จำพรรษา ตลอดมามิได้ขาดทุกปี ภายหลังชาวบ้านมีความเห็นพ้องต้องกันว่าสมควรตั้งชื่อที่พักสงฆ์เสียใหม่ว่า ที่พักสงฆ์หนองปล้องให้สอดคล้องกับหมู่บ้าน ต่อมานายสมคิด แยม่นุช (ผู้ใหญ่บ้าน) และ แม่ชีกิมลี อักษรนิตติ (ผู้อุปถัมภ์วัด) พร้อมด้วยชาวบ้านได้พิจารณาว่า ที่พักสงฆ์หนองปล้องนั้นยังไม่เป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงให้นายสมคิด แยม่นุช ทำเรื่องขออนุญาตสร้างวัด และได้รับอนุญาตให้สร้างวัดเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2533 แล้วได้ไปนิมนต์พระสมศักดิ์ สิริธโร จากวัดป่าคา ตำบลประจักษ์ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี มาจำพรรษาพร้อมทั้งปกครองวัดนี้ (นิมนต์มาเมื่อปี พ.ศ. 2530) และได้ก่อสร้างเสนาสนะเรื่อยมา หลังจากได้รับอนุญาตให้สร้างวัดแล้ว ต่อมาได้ดำเนินการขอตั้งวัดในพระพุทธศาสนา ซึ่งได้รับประกาศตั้งเป็นวัดขึ้นในพระพุทธศาสนา มีนามว่า “วัดหนองปล้อง” เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2541

ผู้ให้ข้อมูล นายประทวน เจริญอัน อายุ 69 ปี ตำแหน่ง สมาชิกเทศบาลตำบลคิ่งตะเกา, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 กุมภาพันธ์ 2559

10. **วัดบ่อพระ** ตั้งอยู่ที่บ้านบ่อพระ หมู่ที่ 7 ตำบลคิ่งตะเกา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมวัดบ่อพระคือสำนักสงฆ์ เดิมบ้านบ่อพระเป็นเพียงทางผ่านในการเดินเท้าของชาวบ้าน เพื่อที่จะไปบ้านน้ำพี้และด้วยความกั้นดงแห่งแล้ง มีพระสงฆ์รูปหนึ่งเดินผ่านหมู่บ้านนี้ ไม่มีน้ำดื่มจึงขุดบ่อน้ำขึ้นมา 1 บ่อ จึงเป็นชื่อเรียกขานกันมาจนถึงทุกวันนี้ว่าบ้านบ่อพระ อีกตำนานหนึ่งกล่าวว่า พระธุดงค์ได้ขุดบ่อน้ำและพบพระพุทธรูปในหลุมที่ขุดนั้น จึงเรียกกันต่อมาว่า "บ้านบ่อพระ" และเมื่อมีชุมชนมีผู้คนอยู่หนาแน่นขึ้น ชาวบ้านจึงร่วมใจกันสร้างวัดขึ้นมา มีกุฏิ 1 หลังเป็นไม้ทั้งหลังซึ่งมีหลวงพ่อสมบุรณ์เป็นพระองค์แรกที่จำวัดและต่อมามีหนังสือรับรองการเป็นวัดของสำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ และมีสภาพเป็นวัดตามมาตรา 31 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ณ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 ประกาศให้ตั้งเป็นวัดได้และอนุญาตให้สร้างวัดได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้ให้ข้อมูล นางน้ำผึ้ง โพธิ์ศรี อายุ 44 ปี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 กุมภาพันธ์ 2559

11. **วัดศรีธาราม** ตั้งอยู่ที่บ้านวังวิสุปใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลจี่วงาม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 12 ไร่ 1 งาน 12 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับที่ดินนายทอง เทียมรอด ทิศใต้ติดต่อกับทางหลวง ทิศตะวันออกติดต่อกับที่ดินนายแก้ว มีศรีพันธ์ ทิศตะวันตกติดต่อกับทางสาธารณะ พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบอาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีอุโบสถกว้าง 6 เมตร ยาว 12 เมตร สร้าง พ.ศ. 2448 ศาลาการเปรียญกว้าง 12 เมตร ยาว 21 เมตร หอสวดกว้าง 6 เมตร ยาว 8 เมตร สร้าง พ.ศ. 2501 สร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2384 ประชาชนร่วมใจกันสร้างวัดนี้ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2444 เขตวิสุงคามสีมา มีโรงเรียนประถมศึกษาของทางราชการตั้งอยู่ในที่วัดนี้ด้วย

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสุภุณญาณันท์ อายุ 63 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 กุมภาพันธ์ 2559

12. **วัดใหม่ช่องลม** ตั้งอยู่ที่บ้านวังวิสุปเหนือ หมู่ที่ 3 ตำบลจี่วงาม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดนี้ได้ก่อตั้งมา 200 กว่าปีแล้ว สร้างก่อน พ.ศ. 2473 แต่ก่อนวัดนี้ได้ตั้งอยู่แถวแม่น้ำน่านแล้วเกิดน้ำท่วม จึงมีคนบริจาคที่ดินบนแม่น้ำให้แก่วัด และต่อมาได้มีการย้ายถิ่นที่ตั้งขึ้นมาข้างบนแม่น้ำจึงได้ชื่อว่าวัดใหม่ ส่วนช่องลมนั้นได้มาจากเมื่อก่อตั้งวัดแล้วนั้นมีลมแรงผ่านเข้ามาทางเข้าประตูวัด จึงได้ตั้งชื่อวัดว่า วัดใหม่ช่องลมแต่เดิมวัดนี้ไม่มีการเปลี่ยนชื่อ

ผู้ให้ข้อมูล พระครูอุปลัมภ์วัชรศาสน์ อายุ 48 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 กุมภาพันธ์ 2559

13. วัดเขาแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านจิ้งงาม หมู่ที่ 4 ตำบลจิ้งงาม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อตั้งเป็นวัด 80 ปี ตอนยังไม่ย้ายลงมา มีอายุ 100 กว่าปี แต่ก่อนเป็นวัดเขาแก้วอยู่บนดอย เป็นวัดป่าไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพราะเป็นสำนักสงฆ์ไม่สามารถก่อตั้งเป็นวัดได้ สาเหตุที่ย้ายจากบนดอยลงมาในหมู่บ้านเพราะข้างบนดอยเป็นที่กั้นคารมีพระบ้างไม่มีพระบ้าง บนบริเวณรอบวัดเป็นแม่น้ำ ผู้คนจะมาวัดต้องมาทางน้ำเท่านั้น เวลาช่วงที่น้ำหลาก น้ำท่วมนารอบวัด พระจะบิณฑบาตไม่ได้ คนมาทำบุญไม่ได้พระก็อดข้าว อดน้ำ ต่อมาได้มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ หมื่น พิศาล ได้บริจาคอุทิศที่ให้วัดเขาแก้วและโรงเรียน จึงได้มีการก่อตั้งวัดที่สมบูรณ์ มีโบสถ์ มีศาลา ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่มีการเปลี่ยนชื่อวัด ที่ชื่อวัด เขาแก้วเพราะ เมื่อก่อนวัดอยู่บนเขา จึงได้เรียกว่าวัดเขาแก้ว

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวิจิตรธรรมรส เจ้าอาวาส อายุ 63 ปี ตำแหน่ง รองเจ้าคณะอำเภออุตรดิตถ์, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 กุมภาพันธ์ 2559

14. วัดจิ้งงาม ตั้งอยู่ที่บ้านจิ้งงาม หมู่ที่ 5 ตำบลจิ้งงาม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดจิ้งงามเป็นวัดที่สร้างขึ้นโดยผู้ใหญ่มิเชื้อสายไทยใหญ่ ชื่อว่า “พระยาเจียวคำ” วัดจิ้งงาม เดิมมีชื่อว่า “วัดเจียวงาม” ตั้งตามชื่อผู้ก่อตั้ง สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนกลาง ได้พบหลักฐานการสร้างธรรมาสน์ ซึ่งเป็นศิลปะลาวผสมไทยใหญ่ในราวต้นกรุงธนบุรี สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2322 และปรากฏหลักฐานในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ และในใบวิสุงคามสีมาว่า ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ ร.ศ. 131 ตรงกับวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2455 จากหลักฐานที่ปรากฏพบว่าเป็นวัดจิ้งงาม ไม่ใช่ เจียวงาม จากการสอบถามถึงสาเหตุที่พบและน่าจะเชื่อถือว่า เดิมนั้น ชื่อวัดเจียวงามจริง คือ ตั้งตามชื่อบ้าน ตามคำเรียกของชาวบ้าน เพราะบ้านจิ้งงามในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนมาเมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 เพราะคนเขียนเข้าใจว่าเป็นต้นจิ้ง จึงเขียนเป็น “จิ้งงาม” ดังปรากฏในปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูโสภิตนันทคุณ อายุ 30 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดจิ้งงาม, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 กุมภาพันธ์ 2559

15. วัดวังขอน ตั้งอยู่ที่บ้านวังขอน หมู่ที่ 7 ตำบลจิ้งงาม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ อพยพมาตั้งแต่รัชกาลที่ 3 มาจากเวียงจันทน์ ประเทศลาว ได้อพยพและมาตั้งรกรากกันที่ริมแม่น้ำน่านในเขตบ้านจิ้งงาม ชื่อวัดวังขอน มาจากมีคนกลุ่มหนึ่งได้ล่องแพ แล้วแพไปชนกับโขดหิน จนแพนั้นแตก ขอนไม้ที่ใช้ล่องแพจึงจมอยู่ใต้น้ำ วัดวังขอนเดิมอยู่กลางทุ่งนา แต่สมัยก่อนนั้นวัดโดนน้ำท่วมบ่อย น้ำจากบนภูเขา ชาวบ้านจึงตกลงกันว่าจะย้ายวัดมาอยู่อีกฝั่งหนึ่ง (วัดวังขอนในปัจจุบัน) ย้ายมาตั้งแต่ พ.ศ. 2440 ตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูโสภณจิตการ ตำแหน่งเจ้าอาวาส อายุ 65 ปี, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 กุมภาพันธ์ 2559

16. วัดปากฝาง ตั้งอยู่ที่บ้านปากฝาง หมู่ที่ 9 ตำบลจิ้งงาม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามที่อาจารย์ทองสุข เมืองนนท์ ได้เขียนไว้ว่า หลวงพ่อโค พร้อมด้วยนายพรานพรม ได้พา

ชาวพวนซึ่งถิ่นฐานเดิมอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว ได้อพยพมาจากถิ่นเดิม เมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 ได้พากันข้ามฝั่งโขง สันนิษฐานว่าคงเข้ามาทางอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ มาตั้งแหล่งรวมกันหลายที่ ที่บ้านปากฝางนี้ แห่งนี้ที่เห็นว่าการคมนาคมทางน้ำและทางบกสะดวกมีลำน้ำ่านไหลผ่าน พื้นที่เหมาะสำหรับทำไร่ทำนา จึงสร้างบ้านเรือนขึ้น และตั้งชื่อว่าบ้านปากฝาง เพราะลำคลองฝางมาจบกับลำน้ำ่าน และมีต้นไม้ฝางใหญ่หลายต้น และยังได้สร้างวัดปากฝางขึ้น ต่อมาได้ยกย่องนายพรานพรมเป็นผู้ปกครองบ้านปากฝาง และอาราธนาหลวงพ่อดำขึ้นปกครองวัดตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา วัดปากฝาง สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2416 มีนามตามชื่อบ้าน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูอุตรวิจิตรธรรม ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดปากฝาง, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 กุมภาพันธ์ 2559

17. วัดนาโป่ง ตั้งอยู่ที่บ้านนาโป่ง หมู่ที่ 3 ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมวัดนาโป่งชื่อว่าวัดม่อนถ้ำวิเวการาม ตั้งวัดมาตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2461 แต่เนื่องด้วยพื้นที่วัดเป็นป่ารกชัฏและมีปัญหาเรื่องน้ำและไฟฟ้า ทางวัดพร้อมด้วยคณะศรัทธาจึงพร้อมใจกันรื้อวัดม่อนถ้ำนี้ไปสร้างเป็นวัดหนองผาที่หมู่บ้านหนองผาแล้วปล่อยพื้นที่เดิมให้รกร้าง ให้ชาวบ้านเข้ามาจับจองพื้นที่เพื่อทำการเกษตร ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2515 โดยการนำของ นายแจ็ก จินดาเลิศ ได้ชักชวนชาวบ้านนาโป่งร่วมกันบริจาคที่เพื่อสร้างวัดและดำเนินการถากถางริเริ่มสร้างเป็นวัดม่อนถ้ำชัยมงคลขึ้นมา ที่ชื่อนี้เพราะเนื่องจากบริเวณวัดมีถ้ำลึกประมาณ 2 เมตร ซึ่งชาวบ้านได้สร้างเจ้าแม่กวนอิมไว้ข้างถ้ำเพื่อเป็นที่สักการบูชาของคนในพื้นที่ แล้วได้รับประกาศตั้งเป็นวัดในพระพุทธศาสนาจากกรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2528 และได้เปลี่ยนชื่อ ให้ใช้ชื่อว่าวัดนาโป่งตามชื่อหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล พระมหาณัฐธัญ สันติกโร อายุ 45 พรรษา ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดนาโป่ง, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 กุมภาพันธ์ 2559

18. วัดอรัญญิการาม ตั้งอยู่ที่บ้านหนองคำฮ้อย หมู่ที่ 4 ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2465 โดยครูคร้าม วิเศษสุข และนายวัน พึ่งอรัญ ร่วมกับชาวบ้าน แต่เดิมนั้นมีชื่อว่าวัดเอกศิลา เพราะมีเพียงแค่อ่อนหินก้อนเดียวในบริเวณนั้นและอยู่ใกล้กับบ้านหนองคำฮ้อย ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นวัดอรัญญิการาม อรัญ ที่แปลว่าป่า เพราะบริเวณนั้นเต็มไปด้วยป่าไม้ และสัตว์มากมาย ได้รับวิสุงคามสีมาเมื่อปี พ.ศ. 2503 แถมยังเป็นที่ตั้งของโรงเรียนวัดอรัญญิการามด้วย

ผู้ให้ข้อมูล พระครูกล้วยาณกิตติวัฒน์ อายุ 51 พรรษา ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 กุมภาพันธ์ 2559

19. วัดแนวคีรี ตั้งอยู่ที่บ้านม่อนดินแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดแนวคีรี ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2481 หรือ 70 กว่าปีที่แล้ว โดยพระอาจารย์สอน ซึ่งเป็นพระธุดงค์มาจากลับแล ร่วมกับชาวบ้านและชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธา แต่เดิมวัดแนวคีรีตั้งอยู่ที่หมู่ 7 ตำบลท่าเสา ปัจจุบันเลขที่ 61 หมู่ 5 ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ที่มาของชื่อวัดแนวคีรี ที่ตั้งชื่อนี้เพราะตั้งตามสภาพภูมิประเทศซึ่งวัดแนวคีรี มีภูเขาหลายลูกเรียงสลับซับซ้อนกัน และวัดตั้งอยู่ใกล้ภูเขา เลยตั้งชื่อว่าวัดแนวคีรี

ผู้ให้ข้อมูล นายทองสุข เรือนจันทร์ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน อายุ 57 ปี, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 กุมภาพันธ์ 2559

20. วัดดอยท่าเสา ตั้งอยู่ที่บ้านท่าเสา หมู่ที่ 8 ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดโบราณสันนิษฐานว่าสร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย จากภูมิทัศน์ของวัดจะมีต้นไม้ใหญ่อยู่หลายต้น นับอายุได้หลายร้อยปี จึงคิดว่าวัดดอยท่าเสาน่าจะได้ทำการสร้างมาหลายร้อยปีเช่นกัน เพราะต้นไม้ยังอยู่ เหตุที่ใช้ชื่อวัดดอยท่าเสา เพราะว่าอยู่บนที่ดอนและมีป่าไม้ขึ้นอยู่หนาแน่น ประกอบกับเป็นป่า สมัยก่อนชาวบ้านเรียกว่าวัดป่า ต่อมาวัดก็ได้มีการก่อสร้างสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ขึ้น เช่น ศาลา กุฏิ และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม จับความได้ว่าวัดเริ่มมีการพัฒนามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2463 ที่มีพระครูธรรมกิจจาภิบาล เป็นเจ้าอาวาสเป็นต้นมา ชาวบ้านเรียกท่านว่าหลวงพ่อกลม

ผู้ให้ข้อมูล พระอาจารย์สุชิน จิรปณฺโณ อายุ 48 ปี ตำแหน่ง ครูสอนศีลธรรม, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 กุมภาพันธ์ 2559

21. วัดใหญ่ท่าเสา ตั้งอยู่ที่บ้านท่าเสา ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกายภาค 5 มีเนื้อที่ 32 ไร่ 2 งาน 45 ตารางวา สภาพเดิมเป็นวัดเก่าแก่มากมาตั้งครั้งสมัยโบราณอยู่ติดกับทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวเมืองอุตรดิตถ์ จากหลักฐานประวัติศาสตร์ระบุว่า วัดใหญ่ท่าเสา มีมาพร้อมกับหมู่บ้านท่าเสา ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายหรือเมื่อประมาณ 400 กว่าปีมาแล้วและได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาประมาณ พ.ศ. 2423 วัดใหญ่ท่าเสาตั้งอยู่บ้านท่าเสา เป็นชุมชนที่เริ่มมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายเป็นอย่างน้อยซึ่งเดิมน่าจะเป็นเพียงชุมชนเล็ก ๆ ชื่อของหมู่บ้านคือ ท่าเสา รวมทั้งลักษณะภูมิประเทศ ที่ตั้ง ซึ่งได้ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่านได้เขาย่างว (ค่ายจังหวัดทหารบกในปัจจุบัน) ที่มาของชื่อวัด วัดใหญ่ท่าเสาดเดิมมีชื่อว่า “วัดท่าเสา” แต่เนื่องจากวัดมีเนื้อที่มาก ประกอบกับไม้ที่ใช้ทำเสาศาลาการเปรียญมีขนาดใหญ่มากชาวบ้านจึงเรียนกันว่า “วัดใหญ่ท่าเสา” หรืออีกนัยหนึ่งมีการสันนิษฐานว่าเนื่องจากในสมัยอดีตวัดใหญ่ท่าเสามีเจ้าอาวาส คือ พระครูสว่างคบุรี ในสมัยนั้นมีตำแหน่งทางสงฆ์เทียบเท่ากับเจ้าเมืองในครั้งนั้นซึ่งถือว่าเป็นพระเถระชั้นผู้ใหญ่พอสมควร จึงได้ตั้งชื่อว่า “วัดใหญ่ท่าเสา”

ผู้ให้ข้อมูล พระใบฎีกาสมหมาย สิริจันโท อายุ 40 ปี ตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 กุมภาพันธ์ 2559

22. วัดคลองโพธิ์ (พระอารามหลวง) ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ถนนเจริญธรรม ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดนี้เป็นวัดที่ถูกย้ายมาสร้างขึ้นใหม่ เพราะเดิมนั้น วัดตั้งอยู่ฝั่งคลองโพธิ์ด้านตะวันออก ติดกับ ฝั่งแม่น้ำน่านในปัจจุบัน ซึ่งเดิมนั้นชื่อว่า “วัดป่าข่อย” เป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นมาประมาณปี พ.ศ. 2365 ต่อมาได้ถูกภัยธรรมชาติคือตลิ่งของแม่น้ำน่านถูกน้ำกัดเซาะพังกินเนื้อที่ของวัดเข้ามาเรื่อย ๆ จึงได้ย้าย วัดป่าข่อยมาตั้งวัดใหม่ทางด้านตะวันตกของวัดเก่า ระยะห่างเพียงข้ามคลองโพธิ์ ประชาชนนิยมเรียกว่า “วัดใหม่” ต่อมาให้ปี พ.ศ. 2462 สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เสด็จตรวจการคณะสงฆ์หนเหนือ และได้ตั้งชื่อว่าเป็นวัดคลองโพธิ์ เพราะเนื่องจากมีคลองที่ผ่านหน้าวัดชื่อว่าคลองโพธิ์ แต่นิยมเขียนเป็นคลองโพธิ์ ปัจจุบันจึงได้ชื่อว่า วัดคลองโพธิ์

ผู้ให้ข้อมูล พระเทพปริยัติวิธาน เจ้าคณะจังหวัดอุตรดิตถ์ อายุ 80 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 กุมภาพันธ์ 2559

23. วัดท่าถนอม ตั้งอยู่ที่บ้านสำราญรีน ถนนเกษมราษฎร์ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อพเพชร เป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์สมัยเชียงแสน นิ่งขัดสมาธิเพชร ตามประวัติกล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2436 ขณะหลวงพ่อดวงเจ้าอาวาสวัดหมอนไม้ เดินทางกลับจากรับนิมนต์ที่วัดสว่างอารมณ์ ตำบลไผ่ล้อม อำเภอลับแล เมื่อผ่านวัดสะแกที่เป็นวัดร้าง ได้พบเนินดินเป็นจอมปลวกขนาดใหญ่มีเศพระพุทธรูปโผล่ขึ้นมา เมื่อขุดดูพบว่าเป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ มีลักษณะงดงามมาก จึงนำมาประดิษฐานไว้ที่วัดท่าถนอม มีคนมากราบไหว้บูชาเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเป็นพระพุทธรูปนิ่งขัดสมาธิเพชร จึงเรียกกันว่า หลวงพ่อพเพชร ซึ่งชาวอุตรดิตถ์ต่างเชื่อถือในความศักดิ์สิทธิ์ นิยมมาบนบานศาลกล่าวอยู่เสมอมิได้ขาด โดยเฉพาะพุทธคุณในเรื่องการรับราชการหรือทำงานเกี่ยวกับบ้านเมือง

ผู้ให้ข้อมูล พระอานวย สังวร อายุ 68 พรรษา ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 กุมภาพันธ์ 2559

24. วัดเกษมจิตตาราม ตั้งอยู่ที่บ้านคลองโพธิ์ หมู่ที่ 1 ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ในปี พ.ศ. 2470 เคยมีผู้พบกลองมะโหระทึกสำริดสมัยวัฒนธรรมดองซอน อายุกว่า 2,000 ปี และโบราณวัตถุสมัยก่อนประวัติศาสตร์บนม่อนวัดเกษมจิตตารามแห่งนี้ ปัจจุบันกลองมะโหระทึกดังกล่าวจัดแสดงอยู่ที่พระที่นั่งศิวโมกข์วิมาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร สังกัดคณะสงฆ์มหานิกายมีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 32 ไร่ 45 ตารางวา ได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2473 เดิมมีชื่อว่า “วัดศัลยพงษ์าราม” ได้เปลี่ยนเป็น “วัดเกษมจิตตาราม” ในปี พ.ศ. 2482 วัดเกษมจิตตารามในปัจจุบันเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแห่งเดียวของจังหวัดอุตรดิตถ์ ตามข้อกำหนดของสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีกิจกรรมทางด้านปฏิบัติและเจริญ ภาวนาทุกวัน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2480 ที่มาของชื่อวัด เดิมวัดศัลยพงษ์ารามมีการตั้ง

ชื่อตาม นามสกุลของผู้ที่ถวายที่ดินให้สร้างวัดต่อมาเกิดการเกิดสงครามอิน โดจิ้นจึงได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นวัดเกษมจิตตารามมาจนถึงในปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวินัยธรสมชัย สมจิตโต อายุ 66 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 กุมภาพันธ์ 2559

25. วัดกลาง ตั้งอยู่ที่บ้านเกาะ หมู่ที่ 3 ในเขตตำบลท่าอิฐ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ มีพระอุโบสถเก่าแก่อยู่ 1 หลัง สันนิษฐานว่า สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย มีภาพจิตรกรรมฝาผนังอยู่สามด้าน ลายปูนปั้นที่ช่อฟ้า ใบระกา ทางหงส์และตัวเหรา รวมทั้งที่ซุ้มหน้าต่าง ประติมากรรมวิจิตรงดงามอย่างยิ่ง หน้าบันเป็นไม้จำหลักรูปครุฑจันทน์ มีตราพระราชลัญจกรในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ประดิษฐานอยู่ท่ามกลางลายเครือเถา ก้านขด มีเทพนมอยู่เป็นระยะ มีรูปสัตว์สอดแทรกอยู่ตามลายเครือเถาที่เกี่ยวข้องกันไปอย่างต่อเนื่อง “วัดกลางธรรมสาคร” เดิมชื่อ “วัดโพธาราม” สร้างสมัยอยุธยาตอนปลาย ประมาณปี พ.ศ. 2285 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ประมาณปี พ.ศ.2300 เคยเป็นท่าจอดเรือ เพื่อเดินเท้าไปนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ ต่อมาลำน้ำเปลี่ยนทางเดินจึงเลิกใช้กัน และทางน้ำเดิม กลายเป็นบึงน้ำหน้าวัด ชาวบ้านจึงเรียกวัดนี้ว่า วัดบึงวัดกลาง ที่มาของชื่อวัด ประมาณปี พ.ศ.2300 เคยเป็นท่าจอดเรือ เพื่อเดินเท้าไปนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ ต่อมาลำน้ำเปลี่ยนทางเดินจึงเลิกใช้กัน และทางน้ำเดิมกลายเป็นบึงน้ำหน้าวัด ชาวบ้านจึงเรียกวัดนี้ว่า วัดบึงวัดกลาง หรือวัดกลางธรรมสาคร

ผู้ให้ข้อมูล พระใบฎีกาณกรณ์ชัย เขมวณโณ อายุ 41 ปี ตำแหน่ง ผู้ช่วยเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดอุตรดิตถ์, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 กุมภาพันธ์ 2559

26. วัดหนองผาสันติการาม ตั้งอยู่ที่บ้านหนองผา หมู่ที่ 3 ถนนศรีอุตรานอก ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีความเกี่ยวข้องกับวัดนาโประ็งในปัจจุบัน คือก่อนที่จะมีการจัดตั้งวัดนาโประ็งที่ปัจจุบันนั้น เมื่อก่อนวัดนาโประ็งหรือชื่อเดิมวัดม่อนถ้ำวิเวการาม ได้มีปัญหาเรื่องป่าที่รกร้างและเรื่องปัญหาน้ำและไฟฟ้า ทางวัดพร้อมด้วยคณะศรัทธาจึงพร้อมใจกันรื้อวัดม่อนถ้ำนี้แล้วไปตั้งเป็นวัดหนองผาที่หมู่บ้านหนองผา แล้วปล่อยให้ตามเดิมให้รกร้าง ให้ชาวบ้านมาจับจองทำการเกษตร จนต่อมาก็ได้มีการสร้างวัดนาโประ็งขึ้นหลังจากมีการบริจาคพื้นที่เพื่อสร้างวัดในสถานที่ของวัดนาโประ็งในปัจจุบัน จึงทำให้มีวัดหนองผาสันติการามดังเช่นทุกวันนี้

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการสุรพล จนทาโก อายุ 54 พรรษา ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 กุมภาพันธ์ 2559

27. วัดธรรมาธิปไตย ตั้งอยู่ที่บ้านสี่แยกวัดธรรมมา ถนนสำราญรีน ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ประเภทวัดราษฎร์ นิกายมหานิกาย ได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างวัด ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 เมื่อปี 2345 มีพระบรมราชโองการพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2485 วัด

ธรรมาธิปไตยเดิมชื่อว่า "ท่าทราย" ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่าน (ท่าอิฐล่าง) หรือบ้านบางโพเหนือ เนื่องจากน้ำได้กัดเซาะตลิ่งพังเข้ามาเรื่อย ๆ จนถึงที่ตั้ง วัดจึงย้ายหนีน้ำขึ้นมาห่างจากที่เดิมประมาณสองกิโลเมตรเศษ จากสภาพทำเลที่ตั้งวัดใหม่มีต้นไม้ร่มรื่นมากมาย โดยเฉพาะต้นมะขามขนาดใหญ่อยู่บริเวณวัด จึงได้ให้ชื่อว่า "วัดต้นมะขาม" ในปี พ.ศ. 2345 ต่อมาเจ้าคณะจังหวัดอุตรดิตถ์ได้ส่งพระสุธรรมเมธี (พระมหาบันลือ ธรรมธโช) ป.ธ. 8 เข้ามาเป็นเจ้าอาวาสวัดต้นมะขาม เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2482 พระสุธรรมเมธีจึงได้ดำเนินการขออนุญาตเปลี่ยนชื่อวัดใหม่เป็น "วัดธรรมาธิปไตย" ที่ดินเฉพาะบริเวณที่ตั้งวัด มีเนื้อที่ 19 ไร่ 24 ตารางวา ลักษณะพื้นที่ที่ตั้งวัดและบริเวณโดยรอบเป็นที่ราบตั้งอยู่ใจกลางชุมชน

ผู้ให้ข้อมูล พระสมเกียรติ ตรงต่อกิจ อายุ 64 พรรษา ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 กุมภาพันธ์ 2559

28. วัดท้ายตลาด ตั้งอยู่ที่บ้านท่าอิฐ ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าเสา ตั้ววัดมีเนื้อที่ 19 ไร่ 1 งาน 50 ตารางวา วัดท้ายตลาดเป็นวัดที่ถูกย้ายมาสร้างขึ้นใหม่ เพราะเดิมนั้นวัดตั้งอยู่ที่บ้านท่าอิฐล่าง ติดแม่น้ำน่าน ด้านฝั่งทิศตะวันตก เดิมชื่อว่า "วัดท่าทราย" เป็นวัดเก่าแก่ที่ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างในสมัยใด สืบถามจากคนเก่าแก่ที่มีอายุมาก บอกว่าวัดถูกภัยธรรมชาติ คือน้ำกัดเซาะตลิ่งพังลงมาเรื่อย ๆ นานเข้าก็ถึงภุมิและศาลาการเปรียญ ท่านเจ้าอาวาส รูปแรกคือพระอุปัชฌาย์หรั่ง สุวณโณ จึงได้ย้ายวัดท่าทรายมาสร้างใหม่ที่ท้ายตลาดท่าเสา ห่างจากแม่น้ำน่านประมาณ 100 เมตร ประชาชนมักนิยมเรียกวัดที่ย้ายมาสร้างใหม่ว่า "วัดท้ายตลาด" ได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างวัด ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 เมื่อปี พ.ศ. 2401 มีพระบรมราชโองการพระราชทานวิสุงคามสีมา (อุโบสถหลังเก่า) ปี พ.ศ. 2446 มีพระบรมราชโองการ พระราชทานวิสุงคามสีมา (อุโบสถหลังใหม่) ปี พ.ศ. 2526 ที่ดิน เฉพาะบริเวณที่ตั้งวัด มีเนื้อที่ 5 ไร่ 2 งาน 33 ตารางวา โดยมี หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นโฉนด เลขที่ 328 กรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของวัด

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสังฆรักษ์สิน ฐิตธมโม อายุ 64 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 กุมภาพันธ์ 2559

29. วัดไผ่ล้อม ตั้งอยู่ที่บ้านท่าอิฐล่าง ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2485 แต่เดิมในอดีตชื่อว่าวัดท่าทรายเนื่องจากอยู่ติดกับแม่น้ำ และมักจะเกิดน้ำท่วมบ่อยครั้ง ชาวบ้านจึงได้ลงความเห็นตกลงกันโยกย้ายวัดมาสร้างตั้งบนเนินห่างจากที่ตั้งเก่าประมาณ 100 เมตร และได้ตั้งชื่อใหม่เป็นวัดไผ่ล้อมล่างหรือวัดไผ่ล้อม เพราะบริเวณวัดมีแต่ต้นไผ่ล้อมรอบทั้งหมดและได้รับวิสุงคามสีมา เมื่อปี พ.ศ. 2545

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการสิรา ฐานบุญโญ อายุ 44 พรรษา เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 กุมภาพันธ์ 2559

30. วัดน้ำริดใต้ ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำริด หมู่ที่ 1 ตำบลน้ำริด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดเก่าแก่กว่า 179 ปี ไม่ปรากฏนามผู้สร้าง แต่สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นราว ๆ ปี 2380 โดยมีชื่อเดิมที่ชาวบ้านในพื้นที่ใช้เรียกกันว่า “วัดก้อบไม้” เนื่องจากสมัยนั้นลานวัดเป็นพื้นที่กองท่อนซุงไม้สักก่อนจะลำเลียงไปผูกแพล่องไปตามลำน้ำน่าน จนในปี พ.ศ. 2445 ได้มีการขนานนามวัดขึ้นใหม่ว่า “วัดน้ำริดใต้” ตามชื่อของหมู่บ้าน และเนื่องจากวัดอยู่ทางตอนใต้ของหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล พระธรรพร ธัมมปาโล อายุ 41 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กุมภาพันธ์ 2559

31. วัดน้ำริดเหนือ ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำริด หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำริด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย โดยแต่เดิมหมู่บ้านน้ำริดมีวัดน้ำริดใต้เพียงแห่งเดียว ชุนวาริฤทธิ์ ดำรง เป็นหัวหน้า (กำนัน) อยู่ในขณะนั้น ได้ขอตั้งวัดขึ้นเมื่อประมาณปี 2400 และตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านเดิมว่า “วัดดอยน้ำริด” แต่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “วัดเหนือ” เนื่องจากอยู่ทางตอนเหนือของหมู่บ้านและมีวัดอีกแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของวัดอยู่แล้ว (วัดน้ำริดใต้) ต่อมาจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดน้ำริดเหนือ” เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนเกิดขึ้น

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการจรัญ สันตมโน อายุ 58 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กุมภาพันธ์ 2559

32. วัดจอมคีรี ตั้งอยู่ที่บ้านชายเขา หมู่ที่ 4 ตำบลน้ำริด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ในอดีตหมู่บ้านชายเขามีวัดเพียงวัดเดียว (วัดชายเขาเหนือ) ต่อมาเมื่อหมู่บ้านมีความเจริญขึ้น ได้มีการขยายหมู่บ้านมาทางทิศใต้ จึงมีการสร้างวัดขึ้นใหม่อยู่บนเขาเดี่ยว บริเวณท้ายหมู่บ้าน ชาวบ้านพร้อมใจตั้งชื่อว่า วัดชายเขาใต้ ต่อมาในปี 2492 ได้มีพระครูสุวรรณ ธิตวงศ์ เจ้าอาวาสวัดคีรีวิหาร ท่านสังเกตเห็นว่าวัดได้สร้างอยู่บนเขา จึงได้ตั้งชื่อใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับวัดว่า “วัดจอมคีรี” ชาวบ้านก็เห็นพ้องต้องกันว่าสมควร ดังนั้น วัดชายเขาใต้ จึงมีชื่อว่า วัดจอมคีรี ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการนุตย์ ชันติวิโร อายุ 45 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กุมภาพันธ์ 2559

33. วัดชายเขา ตั้งอยู่ที่บ้านชายเขา หมู่ที่ 5 ตำบลน้ำริด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามประวัติความเป็นมาจากการบอกเล่าของคนโบราณสืบกันต่อมามี เดิมทีนั้นเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ มีบ้านไม่กี่หลัง ยังไม่มีวัดต้องไปอาศัยทำบุญตามวัดหมู่บ้านใกล้เคียง ได้มี พระภิกษุรูปหนึ่ง ชื่อ หลวงพ่อโก้ แห่งวัดดำนานาขาม ได้บิณฑบาตผ่านมาโปรดญาติโยมแถวย่านนี้บ่อยครั้ง เป็นที่เคารพศรัทธาเลื่อมใสของชาวบ้านแถวนี้ และการเดินทางไปมาก็ไม่สะดวกประกอบกับหมู่บ้านแห่งนี้ก็ยังมีวัดให้ประชาชนได้ประกอบกิจกรรม ในทางพระพุทธศาสนา จึงได้กราบนิมนต์ให้ท่านจำพรรษา ณ บนเนินชายเขาแห่งนี้ พร้อมกับได้รวมกันสร้างกุฏิไม่มุงหลังคาให้ท่านได้จำพรรษา ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ต่อมาหมู่บ้านมีมากขึ้น ชาวบ้านจึงได้ร่วมมือกันสร้างขึ้นเป็นวัดชายเขา มีนามตามชื่อหมู่บ้าน นับว่า

หลวงพ่อกัณฑ์ เป็นผู้บุกเบิกและให้กำเนิดสร้างวัดชายเขาริมแม่น้ำเป็นวัดชายเขาริมแม่น้ำตามชื่อหมู่บ้าน นับว่าหลวงพ่อกัณฑ์ เป็นผู้บุกเบิกและให้กำเนิดสร้างวัดชายเขาริมแม่น้ำเป็นรูปแรก

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการวุฒิชัย วัฑฒโก อายุ 47 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กุมภาพันธ์ 2559

34. วัดทองเหลือง ตั้งอยู่ที่บ้านแม่พร่อง หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดทองเหลืองเป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งของจังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ห่างจากตัวเมืองอุตรดิตถ์ไปทางทิศตะวันตก ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ มีหลักฐานถูกค้นพบว่าสร้างขึ้นในสมัยสุโขทัย ประมาณ 700 ปีมาแล้ว ที่มาของชื่อวัด ที่ได้ชื่อว่าวัดทองเหลืองเพราะในสมัยก่อนที่ตรงนั้นจะมีวัด 2 วัด อยู่ตรงข้ามกัน และได้มีการเททองหล่อพระพุทธรูป แล้วทองที่เหลือนั้นได้ล้นออกไปยังทิศเหนือ ซึ่งที่ที่หล่อพระพุทธรูปนั้นอยู่ทางทิศใต้ ชาวบ้านที่มาร่วมเททองหล่อพระจึงพูดกันเป็นคำคล้องจองว่า “ทองล้นอยู่เหนือ ทองเหลืองอยู่ใต้” แล้วจึงนำมาตั้งเป็นชื่อวัดทองล้นกับวัดทองเหลือง ซึ่งในสมัยก่อนวัดทองล้นจะอยู่ตรงข้ามกับวัดทองเหลือง แต่ปัจจุบันไม่มี วัดทองล้นแล้ว เหลือเพียงวัดทองเหลืองที่เรารู้จักกัน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูอุบลรัตน์ธรรมมงคล อายุ 66 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 กุมภาพันธ์ 2559

35. วัดหนองคันธามาศ ตั้งอยู่ที่บ้านหนองคัน หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของทางรถไฟ ได้ดำเนินการก่อสร้างขึ้นมาเป็นที่พักสงฆ์ ตั้งชื่อวัดตามหนองน้ำในหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกว่า หนองคัน เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2514 เนื่องจากประชาชนชาวบ้านหนองคัน หมู่ 5 ตำบลบ้านเกาะ เป็นจำนวนมากต้องเดินทางไปทำบุญที่วัดกลางบั้ง วัดคู้วาริบ้าง ซึ่งเป็นวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้าน หนองคัน ทำให้ได้รับความลำบากในการเดินทางโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน เพราะถนนหนทางยังไม่เจริญผู้คนส่วนใหญ่ต้องเดินไปบุญตักบาตรต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2545 นายถา สวดชิว ร่วมกับผู้มีจิตศรัทธาในหมู่บ้านหนองคันและประชาชนทั่วไปได้รวบรวมทุนและขออนุญาตสร้างวัดขึ้นที่ของผู้มีจิตศรัทธาบริจาคให้ในทิศตะวันตกของทางรถไฟ

ผู้ให้ข้อมูล พระมหาสุภัทท์ โสภณจิตโต ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 กุมภาพันธ์ 2559

36. วัดคู้วาริ ตั้งอยู่ที่บ้านคู้วาริ หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามประวัติความเป็นมาจากคำบอกเล่าของคนโบราณสืบกันต่อมามีเดิมทีนั้นเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ยังไม่มีวัดต้องไปอาศัยทำบุญตามวัดหมู่บ้านใกล้เคียง วัดนี้สร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. 2480 โดยมีหลวงปู่ขึ้นเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก ชื่อวัดตั้งตามชื่อหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านคู้วาริ ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามี การเปลี่ยนชื่อวัด

ผู้ให้ข้อมูล พระสมุห์วันชัย ธนสัมพันธ์ อายุ 59 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2559

37. วัดป่าเช่า ตั้งอยู่ที่บ้านป่าเช่า หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมทีวัดป่าเช่าไม่ได้ตั้งอยู่ในที่ปัจจุบันนี้ วัดป่าเช่าย้ายจากที่เดิมมาตั้งแต่ พ.ศ. 2472 ประมาณ 80 กว่าปีที่แล้ว แต่ย้ายด้วยเหตุผลใดนั้นก็ไม่มีใครทราบ โดยมีหลวงพ่อเล็ก เจ้าอาวาสวัดคนแรก เป็นผู้ก่อตั้งมาตั้งแต่แรก ที่มาของชื่อวัดป่าเช่า ก่อนการก่อตั้งวัด บริเวณที่จะก่อตั้งวัดนั้นเป็นป่าและมีต้นกระเซาเป็นจำนวนมากชาวบ้านและผู้อาศัยละแวกนั้นจึงเรียกชื่อวัดนี้ว่าวัดป่ากระเซา ปัจจุบันมีการเพี้ยนเสียงมาเป็นวัดป่าเช่า ซึ่งเป็นชื่อวัดในปัจจุบันนี้

ผู้ให้ข้อมูล นายสมาน ทับครุฑ อายุ 75 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 กุมภาพันธ์ 2559

38. วัดประชารธรรม ตั้งอยู่ที่บ้านด่านน้ำ หมู่ 1 ตำบลบ้านด่าน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดประชารธรรมก่อสร้างใน พ.ศ. 2336 ในอดีตชาวบ้านเรียกว่า “วัดปากร่องดินหม้อ” สาเหตุที่ตั้งชื่อนี้เพราะว่าบริเวณวัดตั้งอยู่ใกล้คลองดินหม้อ ประกอบกับชาวบ้านได้เข้ามาขุดดินจากคลองมาปั้นหม้อ และนำมาขายในวัด อีกทั้งยังได้มีการเรียกลูกค้าให้มาซื้อหม้อ จึงเป็นที่มาของชื่อ วัดปากร่องดินหม้อ ต่อมาได้มี “หลวงพ่ออุปัชฌาย์ฮวบ” เข้ามาจำพรรษาอยู่ที่วัดปากร่องดินหม้อ ชาวบ้านจึงมีความคิดที่จะบูรณะวัดขึ้นใหม่ จึงได้มีการสร้างศาลาการเปรียญขึ้น โดยชาวบ้านได้ช่วยกันซื้อเสาศาลาคนละ 1 ต้น ในราคาต้นละ 350 บาท พร้อมกันนั้นชาวบ้านก็ได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น “วัดประชารธรรม” ใน พ.ศ. 2444 ซึ่งคำว่า ประชารธรรมก็มาจากการที่ชาวบ้านไปช่วยกันบูรณะวัดขึ้นใหม่ วัดประชารธรรมปัจจุบันมีพระภิกษุจำวัดอยู่ 4 รูป รักษาการแทนเจ้าอาวาส คือ พระสมพงษ์ ชูตินโร อายุ 38 ปี

ผู้ให้ข้อมูล นายโสม ขาวเจริญ อายุ 62 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 กุมภาพันธ์ 2559

39. วัดเด่นด่าน ตั้งอยู่ที่บ้านเด่นด่าน หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านด่าน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกายมีที่ดินวัด เนื้อที่ 9 ไร่อาณาเขตทิศเหนือยาว 2 เส้น 18 วา 1 ศอก ติดต่อกับถนนสาธารณะทิศใต้ยาว 2 เส้น 13 วาติดต่อกับที่ดินนายปุ่น ฤาพุดม ทิศตะวันออกยาว 2 เส้น 9 วา 1 ศอก ติดต่อกับที่ดินนายสมุด คำดำ ทิศตะวันตกยาว 9 วา ติดต่อกับที่ดินนายพิน ก้อมน้อยวัดเด่นด่านกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งเป็นวัดนับตั้งแต่วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2518 มีนามตามชื่อบ้านชาวบ้านนิยมเรียกว่า “วัดสี่แยก” ซึ่งหมู่บ้านเด่นด่านนี้เริ่มตั้งเมื่อ พ.ศ. 2516 ทางราชการได้สร้างถนนศิลาอาสน์เขื่อนสิริกิติ์ชาวบ้านเริ่มอพยพครอบครัวมาตั้งหลักแหล่งตามถนนดังกล่าวเป็นหมู่บ้านเด่นด่าน ต่อมาได้จักสร้างวัดขึ้น ซึ่งอยู่ในเขตนิคมสร้างตนเองลำน้ำน่าน มี

พระภิกษุอยู่จำพรรษาปีละประมาณ 8 รูป สามเณร 5 รูป เจ้าอาวาสมีนามว่า พระอิหารทองแดง
ฐานธมโม ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา

ผู้ให้ข้อมูล ไหวพจน์ พุ่มสี อายุ 48 ปี ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14
กุมภาพันธ์ 2559

40. วัดสามัคยาราม ตั้งอยู่ที่บ้านด่านน้ำ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านด่าน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์
จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งเนื้อวัดเนื้อที่ 10 ไร่ 2 งาน 21 ตารางวา วัดสามัค
ยาราม สร้างขึ้นเป็นวัดตามทะเบียน พ.ศ. 2316 การสร้างวัดเป็นหลักฐานมั่นคงในสมัยของพระ
อุปฌาย์ฮวบ เป็นเจ้าอาวาส เมื่อ พ.ศ. 2470 เป็นต้นมา เดิมเป็นป่าช้าเก่าของ หมู่บ้าน เมื่อหลวงพ่
ฮวบได้มาพบเห็นว่าเป็นทำเลเหมาะสมที่จะสร้างเป็นวัด ท่านจึงบอกกล่าวไปยังชาวบ้านที่มีศรัทธาให้
มาช่วยกัน ด้วยบาริของหลวงพ่ฮวบชาวบ้านจึงมาช่วยกันจนสามารถก่อสร้างกุฏิ ศาลา อุโบสถ และ
เสนาสนะต่าง ๆ จนสำเร็จเป็นวัดสามัคยาราม และพัฒนาต่อเนื่องเจริญรุ่งเรืองมาจนได้รับ
พระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2479 ทางวัดเปิดสอนพระปริยัติธรรมเมื่อ พ.ศ.
2517 มีพระภิกษุจำพรรษาปีละประมาณ 7 รูป สามเณร 3 รูป เจ้าอาวาส คือ พระอิการชาวุโรจน์
วิโรจโน พ.ศ. 2552 - ถึงปัจจุบัน ตอนนี้อยู่ทางวัดกำลังดำเนินการก่อสร้างโรงเรียนสอนพระปริยัติธรรม
ตั้งชื่อวัด สามัคยาราม ชาวบ้านสามัคคีกันช่วยกันก่อสร้างกุฏิ ศาลา อุโบสถต่าง ๆ จนสำเร็จ

ผู้ให้ข้อมูล พระวิวัฒนากร ฉันทธมโมอายุ 40 ปีตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วน
บุคคล, 15 กุมภาพันธ์ 2559

41. วัดกุมภีร์ทอง ตั้งอยู่ที่บ้านไร่ หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านด่าน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัด
อุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย พื้นที่วัดเป็นที่ราบสูงอยู่ริมแม่น้ำน่านทางฝั่งใต้ อาคารเสนาสนะ
ต่าง ๆ มีศาลาการเปรียญ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2495 หอสวดมนต์ สร้าง พ.ศ. 2522 มีกุฏิ จำนวน 1
หลัง สร้างขึ้นติดต่อกับหอสวดมนต์สำหรับบิณฑบาตวัดกุ่มมีพระพุทธรูปประจำศาลาการเปรียญและห
สวดมนต์ วัดกุ่มภีร์ทองสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2333 โดยมีนายมัน นางแพงและนาง
เชื้อ เป็นผู้ริเริ่มดำเนินการจัดสร้างวัดนี้ ระยะเวลาหลวงพ่ทองสุขมาอยู่เป็นประธานสงฆ์ปกครองดูแล
วัด ปัจจุบันมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาประมาณปีละ 5 รูป สามเณร 3 รูป เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ พระ
ครูเกษมศีลานุยุต

ผู้ให้ข้อมูล พระครูเกษมศีลานุยุตอายุ 61 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล,
15 กุมภาพันธ์ 2559

42. วัดคังยาง ตั้งอยู่ที่บ้านคังยาง หมู่ 7 ตำบลบ้านด่าน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัด
อุตรดิตถ์ เดิมบริเวณหน้าวัดมีแต่ต้นยาง ไม่มีถนนทางคมนาคม เมื่อฤดูฝนก็จะจะมีโคลน มีต้นยางเยอะ
จึงตั้งชื่อว่า วัดคังยาง ต่อมามีการสร้างถนนเพื่ออำนวยความสะดวกการเดินทาง บริเวณวัดกว้างขวาง มี
พระพุทธรูปเจ้าทันใจที่ชาวบ้านศรัทธาและเคารพกราบไหว้

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวีรปัญญาวุธ อายุ 65 ปี ตำแหน่งเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 กุมภาพันธ์ 2559

43. วัดน้ำวังหลวง ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านน้ำวังหลวง หมู่ 10 ตำบลบ้านด่าน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดน้ำวังหลวงมีอายุประมาณ 30 ปี ในอดีตบริเวณที่ตั้งของวัดมีลักษณะเป็นบ่อน้ำ เรียกว่า “บ่อน้ำวังหลวง” จากนั้นหลวงพ่อบุญมีได้นำช่างเข้ามาเลี้ยงเพราะเห็นว่าบ่อน้ำนี้มีน้ำให้กิน ให้ใช้ตลอดปีไม่เคยเหือดแห้ง จึงเลี้ยงช่างและพักอาศัยอยู่ที่นั่นเรื่อยมา แต่พออายุสูงขึ้นก็ได้บวชเป็นพระและสร้างพื้นที่ตรงนั้นให้เป็นที่พักสงฆ์และเปลี่ยนเป็นสำนักสงฆ์ในภายหลัง ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่า “วัดน้ำวังหลวงวราราม” ต่อมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ประกาศตั้งเป็นวัดในปี 2558 จึงตั้งชื่อใหม่ว่า “วัดน้ำวังหลวง” โดยเป็นการตัดคำว่า วรารามออกไป เหตุเพราะชื่อมีความยาวจนเกินไป มีพระภิกษุจำพรรษาปีละประมาณ 3 รูป เจ้าอาวาสมีนามว่า พระอธิการวันชาติ ธีระปัญญา อายุ 50 ปี อีก 2 รูปเป็นพระภิกษุที่เข้ามาอยู่ใหม่

ผู้ให้ข้อมูล นายสมบุญ รีดเต็ม อายุ 54 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 กุมภาพันธ์ 2559

44. วัดดำนานาขาม ตั้งอยู่ที่บ้านดำนานาขาม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านดำนานาขาม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ประเภทวัดเป็นวัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดดำนานาขามสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2348 มีชื่อวัดที่ตั้งตามชื่อหมู่บ้าน กล่าวคือ ตั้งอยู่ที่บ้านดำนานาขาม โดยแต่เดิมเป็นด่านพักของทหารที่มีทุ่งนาและต้นมะขามเยอะ และอีกนัยหนึ่งของคำว่า “ขาม” คือ เป็นเขตที่เชื่อว่าจะมีผู้คนเกรงขาม ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำนวน 4 รูป สามเณร 2 รูป เจ้าอาวาส คือ พระครูสถิตธรรมเวทย์ (สุเวทย์ ถาวโร)

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสถิตธรรมเวทย์ อายุ 63 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 กุมภาพันธ์ 2559

45. วัดหน้าฝาย ตั้งอยู่ที่บ้านหน้าฝาย หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านดำนานาขาม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ประเภทวัดเป็นวัดราษฎร์ วัดนิกายธรรมยุต วัดหน้าฝายสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2539 มีชื่อวัดที่ตั้งตามชื่อหมู่บ้าน กล่าวคือ ตั้งอยู่ที่บ้านหน้าฝาย และในหมู่บ้านมีฝายน้ำอยู่ แต่โดยส่วนใหญ่จะรู้จักกันในนามของ “วัดอุตรดิตถ์ธรรมาราม” ซึ่งก็เป็นสถานที่ที่คนส่วนใหญ่ไปปฏิบัติธรรมกัน เป็นวัดที่เงียบสงบ ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำนวน 20 รูป เจ้าอาวาส คือ หลวงพ่อกานต์ วรรณโม (หลวงพ่อกานต์ บันเทิง)

ผู้ให้ข้อมูล พระครูกานต์ วรรณโม อายุ 59 ปี ตำแหน่งเจ้าอาวาส , การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล , 18 กุมภาพันธ์ 2559

46. วัดแม่เฉย ตั้งอยู่ที่บ้านแม่เฉย หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านดำนานาขาม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดแม่เฉยมีพื้นที่วัดเป็นเนินเขา อาคารเสนาะต่าง ๆ มีพระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ

หอสวดมนต์ วัดแม่เฉยสร้างขึ้นเป็นวัดประมาณ พ.ศ. 2451 สังกัดคณะสงฆ์มหานิกายมีนามตามชื่อ บ้าน ซึ่งหมู่บ้านมีแม่น้ำแม่เฉยไหลผ่าน ที่ชาวบ้านเรียกว่า วัดบ้านไร่แม่เฉย ต่อมาเปลี่ยนเป็นวัดแม่เฉยปัจจุบันมีพระจำวัดอยู่ 1 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการราชัน พุทธิสโร อายุ 43 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 กุมภาพันธ์ 2559

47. วัดห้วยกั้ง ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยกั้ง หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านดำนานาขาม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมวัดนี้เป็นเพียงสำนักสงฆ์เท่านั้น สร้างขึ้นมาเมื่อ พ.ศ. 2479 มีนายทอง พรหมพวง อดีตผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ออกความคิดริเริ่ม มีนายสุด สีคำทา นายวัน สุขเนตร นายเตย สอนเนตร และนายสมชาย ทาพอง และชาวบ้านรวมแรงร่วมใจกันเสียสละทรัพย์และแรงงานคนช่วยกันก่อสร้างสำนักสงฆ์ขึ้นมาโดยมีนายสุด สีคำทาและนายไหว ปัญญามูลยกที่ดินประมาณ 8 ไร่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2522 ได้รับหนังสืออนุญาตให้สร้างสัถ์ที่ถูกต้องตามกฎหมายกระทรวง โดยการตั้งชื่อวัดตั้งตามชื่อของหมู่บ้านและมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า วัดห้วยกั้งราษฎร์ศรัทธาธรรม ปัจจุบันมีพระจำวัดอยู่ 2 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการสมบุญ จติปัญญา อายุ 54 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 กุมภาพันธ์ 2559

48. วัดห้วยฮ้า ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยฮ้า หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านดำนานาขาม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เดิมวัดนี้เป็นเพียงสำนักสงฆ์เท่านั้น มีประวัติเล่าว่าเดิมพื้นที่นี้วัดนี้เป็นเพียงเนินเขาเท่านั้น แต่ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2445 มีพระธุดงค์รูปหนึ่งนามว่า พระครูบาศิริ ได้เดินธุดงค์มาเรื่อยและได้มาหยุดพักที่บ้านห้วยฮ้าแห่งนี้ ต่อมาท่านเห็นว่าพื้นที่ตรงนี้เหมาะแก่การสร้างเป็นวัดประจำหมู่บ้านชาวบ้าน จึงรวมกำลังชาวบ้านที่ศรัทธามาร่วมกันสร้างพระอุโบสถและใบเสมาขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2527 แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2533 และได้ตั้งชื่อว่า “วัดห้วยฮ้า” เพราะวัดตั้งอยู่บนเนินเขาในสมัยก่อนเวลาฝนตกก็จะมีลำน้ำห้วยไหลผ่าน ส่วนคำว่า “ฮ้า” นั้นชาวบ้านที่ร่วมก่อตั้งวัดนี้สร้างวัดนี้ อยากให้วันนี้เป็นวัดประจำหมู่บ้านเลยใส่คำว่า ฮ้าลงไป ได้ชื่อเป็นวัดห้วยฮ้า จากนั้นก็ได้ขึ้นทะเบียนเป็นวัดในปีเดียวกันที่สร้างพระ อุโบสถและใบเสมาเสร็จ ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำวัดอยู่ 1 รูป คือเจ้า อาวาสคนปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการแก้ว จันทสโร อายุ 86 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 กุมภาพันธ์ 2559

49. วัดปางต้นผึ้ง ตั้งอยู่ที่บ้านปางต้นผึ้ง หมู่ที่ 8 ตำบลดำนานาขาม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยการก่อสร้างวัดได้เริ่มจากนายสถานีซึ่งเป็นคนลำปาง พ่อลำเทียน แม่ปราณี ฤดี และหลวงพ่อบุระสงค์ และคณะกรรมการในหมู่บ้านช่วยกันก่อตั้งวัดขึ้น โดยชื่อวัดขนานนามตามชื่อหมู่บ้านที่สมัยก่อนมีต้นผึ้งอย่างละหนึ่งต้นและทำรังอยู่เป็นจำนวนมากที่สถานีรถไฟ 1 ต้น ที่หน้าวัด

1 ต้น ชาวบ้านเห็นผิงอยู่มากเลยเรียก บ้านปางต้นผิงตั้งแต่นั้นมา มีพระจำวัดอยู่ทั้งหมด 1 รูป เจ้าอาวาสคนปัจจุบัน พระอธิการธวัช สัญปัญญา

ผู้ให้ข้อมูล นางสาวสุนี ตุ่มตอง อายุ 61 ปี ตำแหน่ง ประธานแม่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 กุมภาพันธ์ 2559

50. วัดบุงวังจิว ตั้งอยู่ที่บ้านบุงวังจิว หมู่ที่ 1 ตำบลป่าเช่า อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ประวัติความเป็นมา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 6 ไร่ 3 งาน 75 ตารางวา กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งเป็นวัดนับตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2516 มีนามตามชื่อของหมู่บ้าน ประชาชนร่วมใจกันสร้างวัดนี้ ชื่อเดิม วัดใหม่บุงจิว

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสุขุมหคโล อายุ 39 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 กุมภาพันธ์ 2559

51. วัดหมอนไม้ ตั้งอยู่ที่บ้านหมอนไม้ หมู่ที่ 3 ตำบลป่าเช่า อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ปัจจุบันเป็นวัดที่จำพรรษาของเจ้าคณะอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดหมอนไม้ได้สร้างขึ้นราวพุทธศักราช 2345 แต่เดิมมีผู้อาวุโสได้เล่าให้ฟังว่า วัดหมอนไม้ในอดีตไม่สามารถหาหลักฐานที่ชัดเจนได้ ชื่อเดิมเรียกว่า “วัดท่าดอกไม้” ตั้งอยู่ระหว่าง 4 หมู่บ้าน คือ บ้านบุงวังจิว บ้านปากคลอง บ้านหมอนไม้ และบ้านเกาะไทย ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่ค่อนข้างหนาแน่น ต่อมาบริษัททำไม้ชื่อว่า “บริษัทบอมเบย์” ได้ซื้กลากไม้ซุงจากทางทิศเหนือล่องลงมาตามแม่น้ำน่าน ได้นำไม้ซุงมารวมกองไว้ ที่บริเวณหน้าวัด ประกอบกับบริเวณที่ตั้งวัดเป็นที่อยู่ของบ้านหมอนไม้ ชาวบ้านจึงได้เปลี่ยนชื่อวัดเสียใหม่ เป็นชื่อ “วัดหมอนไม้” จนถึงปัจจุบัน วัดหมอนไม้ ตำบลป่าเช่า อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2492

ผู้ให้ข้อมูล พระครูเกษมธรรมมาลังการ ฉายา เขมธมโม อายุ 62 ปี ตำแหน่งเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 กุมภาพันธ์ 2559

52. วัดหนองกลาย ตั้งอยู่ที่บ้านหนองกลาย หมู่ที่ 6 ตำบลป่าเช่า อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ประวัติความเป็นมา สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 13 ไร่ 2 งาน 40 ตารางวา ได้สร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2400 มีนามตามชื่อหมู่บ้าน ประชาชนร่วมใจกันสร้างวัดนี้ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2471

ผู้ให้ข้อมูล พระครูภาภรณ์ อายุ 59 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 กุมภาพันธ์ 2559

53. วัดทุ่งเศรษฐี ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยบง หมู่ที่ 7 ตำบลป่าเช่า อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ห่างจากตัวอำเภอ 12 กิโลเมตรมีพื้นที่ 49 ไร่เศษวัดมีความร่มรื่นและเงียบสงบ วัดนี้ตั้งอยู่ริมบึงทุ่งกะโล่ แหล่งกักเก็บน้ำตามธรรมชาติขนาดใหญ่ของจังหวัดอุตรดิตถ์ จากตัววัดสามารถ

มองเห็นทัศนียภาพของบึงทุ่งกะโล่ได้ชัดเจนประวัติความเป็นมา สร้างเมื่อประมาณ 50 ปี ประมาณปี พ.ศ.2502-2503 ชื่อเดิม วัดห้วยบง ต่อมา ร้อยตรีเฉลา เผาอ่อน (เป็นคนตั้งชื่อวัดทุ่งเศรษฐี) เพราะเป็นชื่อมงคลดี

ผู้ให้ข้อมูล พระเสนห์ สุจิตโต อายุ 55 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 กุมภาพันธ์ 2559

54. วัดสุวรรณคีรี ตั้งอยู่ที่บ้านวังยาง หมู่ที่ 1 ตำบลผาจุก อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดสุวรรณคีรีสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2445 ประชาชนนิยมเรียกว่า “วัดบางยาง” ตามชื่อบ้านโดยมีนายพลอย หลวงเรือง เป็นผู้ดำเนินการสร้างวัดนี้ร่วมกับประชาชนชาวบ้าน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาวันที่ 27 กันยายน พ.ศ.2481 มีพระภิกษุอยู่จำพรรษาปีละประมาณ 4 รูป สามเณร 1 รูป ไม่มีการเปลี่ยนชื่อวัด

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการนิคมอายุ 57 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 กุมภาพันธ์ 2559

55. วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ ตั้งอยู่ที่บ้านฝาง หมู่ที่ 3 ตำบลผาจุก อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดพระฝาง หรือชื่อเต็มว่า วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ เป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ตามทะเบียนวัดระบุว่า ประมาณปี พ.ศ. 1700 (ก่อนสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช) วัดพระฝางนับว่าเป็นกลุ่มโบราณสถานของเมืองฝางสว่างคบุรี (สว่างคบุรี เพี้ยนมาจาก สวรรคบุรี) เพียงแห่งเดียวที่ยังหลงเหลืออยู่ วัดนี้ได้รับ พระราชทานวิสุงคามสีมาในสมัยสุโขทัย และเป็นวัดพระมหาธาตุประจำเมืองสว่างคบุรี เมืองที่เจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย และเคยเป็นวัดที่จำพรรษาของ “เจ้าพระฝาง” เมืองสว่างคบุรี ผู้นำ ชุมชนเจ้าพระฝางในคราวเสียสมัยกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ไม่มีการเปลี่ยนชื่อวัด

ผู้ให้ข้อมูล นายเสนห์ แจ่มแค อายุ 50 ปี ตำแหน่ง มัคทายก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 กุมภาพันธ์ 2559

56. วัดผาจุก ตั้งอยู่ที่บ้านผาจุก หมู่ที่ 5 ตำบลผาจุก อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดม่อนผาจุกกับวัดผาจุก เป็นวัดเดียวกัน โดยวัดผาจุกเป็นชื่อทางการ ส่วนวัดม่อนผาจุก เป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันทั่วไป โดยคำว่า ม่อน แปลว่า เนินเตี้ยๆ เนื่องจากวัดตั้งอยู่บนเนินในหมู่บ้านผาจุก เลยได้ชื่อว่า ม่อนผาจุก สร้างขึ้นตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2321 การตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านผาจุก มาจากสมัยก่อนแถวหมู่บ้านยังไม่มีเขื่อนเลยต้องเอาก้อนหินผามากั้นแม่น้ำ แล้วที่วัดจะมีถ้ำที่อยู่ในเจดีย์ที่ทางออกทะเลไปถึงแม่น้ำนาน วันหนึ่งมีก้อนหินผาได้มาอุดที่ปากถ้ำ เลยเป็นชื่อเรียกว่า ผาจุก (จุกคือภาษาถิ่น ที่ แปลว่า อุด) ไม่มีการเปลี่ยนชื่อวัด

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสุจินปรียติชาดา อายุ 70 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 กุมภาพันธ์ 2559

57. วัดคลองนาพง ตั้งอยู่ที่บ้านคลองนาพง หมู่ที่ 7 ตำบลผาจุก อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นตั้งแต่ สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 แรกเริ่มจะสร้างกุฏิพระ ศาลา โบสถ์ แต่เมรุสร้างขึ้นทีหลัง แต่เดิมภายในหมู่บ้านคลองนาพง มีคลองน้อยใหญ่อยู่มากมาย มีที่นาและมีป่าดงพงไพรที่รกราก ชาวบ้านจึงเรียกรวมกันว่า บ้านคลองนาพง เมื่อมีชาวบ้านอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณหมู่บ้านมากเข้า ๆ จึงมีคนบริจาคที่ดินเพื่อที่จะสร้างวัด ไว้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นศูนย์กลางของชาวบ้าน จึงตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านว่า วัดคลองนาพง

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการโร ฐานิสฺสโร อายุ 75 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2559

58. วัดป่าเขื่อนผาจุก ตั้งอยู่ที่บ้านคลองนาพง หมู่ที่ 7 ตำบลผาจุก อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดป่าเขื่อนผาจุกแยกมาจากวัดคลองนาพง เนื่องจากมีระยะทางไกลจากหมู่บ้าน บริเวณหน้าเขื่อน ชื่อวัดตั้งตามเขื่อน วัดมีพื้นที่ทั้งหมด 10 ไร่ โดยได้รับการบริจาคที่ดินจากนายหลั่น ฤทธิ์เต็ม มีพระในวัดทั้งหมด 6 รูป จัดตั้งเป็นวัดเมื่อ 23 กรกฎาคม 2557

ผู้ให้ข้อมูล นายหลั่น ฤทธิ์เต็ม อายุ 67 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2559

59. วัดผาจักร ตั้งอยู่ที่บ้านผาจักร หมู่ที่ 8 ตำบลผาจุก อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดผาจักรเป็นที่ราบสูง สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2460 โดยมีนายออด หอมวงษ์ (ขุนผาจักร) เป็นประธานดำเนินการจัดสร้างวัด โดยตั้งชื่อวัดมาจากชื่อหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านผาจักร ในปี พ.ศ. 2513 ได้มีการสร้างศาลาการเปรียญ, พ.ศ. 2516 ได้สร้างหอสวดมนต์ และในวันที่ 5 มีนาคม 2535 ได้ดำเนินการก่อสร้างอุโบสถ ไม่มีการเปลี่ยนชื่อวัด

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการฐานังกร อายุ 70 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2559

60. วัดม่อนหินขาว ตั้งอยู่ที่บ้านม่อนหินขาว หมู่ที่ 10 ตำบลผาจุก อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดม่อนหินขาวเป็นวัดที่มีการสร้างมายาวนานอายุประมาณ 100 ปี แต่เพิ่งได้ประกาศใช้ชื่ออย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2553 สำหรับชื่อวัดนั้นมีที่มาจากชื่อของหมู่บ้านคือหมู่บ้านม่อนหินขาวเป็นหมู่บ้านที่มีหินขาวมากจึงตั้งชื่อว่าม่อนหินขาว ไม่มีการเปลี่ยนชื่อวัด

ผู้ให้ข้อมูล พระครูโสภณสิทธิธรรม อายุ 55 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มีนาคม 2559

61. วัดเด่นกระต่าย ตั้งอยู่ที่บ้านเด่นกระต่าย หมู่ที่ 11 ตำบลผาจุก อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดในพระพุทธศาสนาเถรวาท สังกัดมหานิกาย มีพื้นที่ 10 ไร่เศษ ตัววัดตั้งอยู่บนพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชุมชน (ติดกับโรงเรียนบ้านเด่นกระต่ายที่ถูกยุบไป) ศาสนสถาน-ถาวรวัตถุส่วนใหญ่ของวัดเด่นกระต่ายตั้งอยู่บนเนินเขาขนาดเล็กที่ชาวบ้านเรียกว่า เนินกระต่าย วัดมีพระภิกษุ

จำพรรษาไม่มากนัก ที่เรียกว่า วัดเด่นกระต่าย ก็เพราะพื้นที่แถวนั้นมีกระต่ายอยู่เป็นจำนวนมาก สร้างมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2525 โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงชื่อวัด

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการพลภัทร โชติวิโส อายุ 52 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2559

62. วัดท่าทอง ตั้งอยู่ที่บ้านท่าทอง หมู่ที่ 2 ตำบลวังกะพี้ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ บนเนื้อที่ 28 ไร่ 40 ตารางวา ได้ก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2311 ได้รับวิสุงคามสีมา เมื่อปี พ.ศ. 2479 สังกัดมหานิกายเดิมนั้นชื่อว่า “วัดธาตุดอง” ในสมัยนั้นมีนายดำ นายเปี่ยน นายปิ่น นายแมน ได้มาทำการปลูกพืชไร่ทำสวนอยู่ที่บริเวณต้นจัน ถ้าวันใดเป็นวันพระขึ้น 15 ค่ำ จะปรากฏการณ์มีแสงไฟสีทองพวยพุ่งเกิดขึ้น ณ บริเวณต้นจันเป็นประจำและได้พบพระพุทธรูปอยู่ในจอมปลวก ซึ่งมีขนาดหน้าตัก 3 ศอก สูง 3 ศอก จึงได้ชวนกันสร้างศาลาขึ้นเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปพร้อมกับตั้งชื่อวัดว่า วัดธาตุดอง อันเหตุเพราะแสงที่พวยพุ่งอันเกิดจากพระธาตุ ต่อมาจากนั้นได้มีพระอาจารย์อยู่ มาจำพรรษาเป็นรูปแรกเมื่อปี พ.ศ. 2318 และได้เริ่มก่อสร้างวัดขึ้นตรงบริเวณต้นจัน ที่มีแสงขึ้นและพบพระพุทธรูป ประกอบกับที่ตั้งของวัดมีแม่น้ำไหลผ่านหน้าวัด จึงเป็นที่จอดเรือของพ่อค้าและผู้คนที่สัญจรที่จะเดินทางขึ้นล่องไปท่าอิฐ (อุตรดิตถ์) ด้วยคำเล่าลือว่ามีแสงไฟและพบพระพุทธรูปทำให้ผู้คนที่ผ่านไปมาทางน้ำ ซึ่งเป็นพ่อค้าและผู้สัญจรไปมาจึงต้องพักที่ท่าหน้าวัดเพื่อขึ้นมานมัสการพระพุทธรูปและขอพรในการเดินทางเพื่อค้าขาย เพราะในสมัยนั้นเดินทางโดยทางน้ำจึงทำให้ทุกคนเรียกว่า ท่าวัดธาตุดอง ต่อมาคำว่า “ธาตุดอง” หายไปแล้วจึงเปลี่ยนมาเรียกว่า วัดท่าทอง จนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระธรรมธรมสมบัติ กัณตธัมโม อายุ 52 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2559

63. วัดวังกะพี้ ตั้งอยู่ที่บ้านวังกะพี้ หมู่ที่ 5 ตำบลวังกะพี้ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเป็นวัดเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2400 โดยมีอาจารย์มอด เป็นสมภารเจ้าวัดองค์แรก โดยมีความบันทึกไว้ว่า ตำบลวังกะพี้ มีสภาพพื้นที่เป็นป่ามีแม่น้ำน่านไหลผ่าน มีวังใหญ่และมีต้นกะพี้ขึ้นอยู่ข้างตลิ่งริมวังน้ำ ได้มีประชาชนจากบ้านวังหมูมาจับจองทำไร่และสร้างที่อยู่เป็นจำนวนมากขึ้น แต่ไม่มีสถานที่บำเพ็ญกุศล นายอ่วม (สมัยนั้นยังไม่มีนามสกุล) ได้ชักชวนชาวบ้านตั้งวัด เพื่อใช้เป็นสถานที่บำเพ็ญกุศล นายอ่วม ได้บริจาคที่ดินของตน เพราะพิจารณาเห็นว่าที่ของตนเป็นสถานที่ที่ร่มเย็น จึงได้นำที่ดินของนายอ่วมมาจัดสร้างเป็นวัด ที่มาของชื่อวัด นายอ่วม และชาวบ้านได้ตั้งชื่อวัดตามมงคลของสถานที่ ว่า “วัดวังกะพี้” เพราะหน้าวัดเป็นวังและมีต้นกะพี้ใหญ่ขึ้นอยู่ริมวัง

ผู้ให้ข้อมูล พระครูพิศาลจริยธรรม อายุ 61 ปี ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2559

64. วัดวังโป่ง ตั้งอยู่ที่บ้านวังโป่ง หมู่ที่ 8 ตำบลวังกะพี้ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเป็นวัดเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2465 แต่เดิมนั้นวัดตั้งอยู่ท้ายบ้านเป็นเขตติดต่อกับ

บ้านท่าอวน ต่อมาได้ย้ายมาจัดสร้างขึ้นใหม่ ณ ที่ตั้งปัจจุบันโดยมีนายฟอง นางคนอ สุธรรมรักขติ เป็นผู้บริจาคที่ดิน 5 ไร่ 3 งาน 93 ตารางวา ที่มาของชื่อวัด ตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้านคือหมู่บ้านวังโป่ง

ผู้ให้ข้อมูล พระสุบิน กันตสีโล อายุ 72 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 กุมภาพันธ์ 2559

65. วัดวังดิน ตั้งอยู่ที่บ้านวังดิน หมู่ที่ 1 ตำบลวังดิน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ แต่เดิมวัดวังดินแยกมาจากวัดเขาผึ้ง หมู่ 10 ตำบลบ้านด่าน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เพราะมีชาวบ้านเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงได้มาสร้างอีกวัดหนึ่งในปี พ.ศ. 2504 ชื่อวัดวังดิน เริ่มแรกจะมีแค่ศาลาหลังเล็ก แล้วสร้างกุฏิทีหลัง มีการตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้าน แล้ววัดเขาผึ้งก็ปล่อยให้เป็นที่ร้าง และต่อมาก็ได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นมาใหม่ ปัจจุบันวัดเขาผึ้งก็กลายเป็นที่พักสงฆ์

ผู้ให้ข้อมูล นางเจียมใจ ทาสีเงิน อายุ 58 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 กุมภาพันธ์ 2559

66. วัดเขาผึ้ง ตั้งอยู่ที่บ้านวังดิน หมู่ที่ 2 ตำบลวังดิน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดเขาผึ้งมีอายุประมาณ 77 ปี เดิมเป็นที่พักสงฆ์ต่อมาภายหลังจึงได้ตั้งเป็นวัดก่อนพ.ศ. 2482 ชื่อว่า วัดม่อนเขาตันผึ้ง มีพื้นที่ 11 ไร่ 64 ตารางวา และได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัดเขาผึ้ง เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2536 สาเหตุที่เปลี่ยนชื่อเพราะวัดตั้งอยู่บนเขาและบริเวณวัดมีต้นไม้ขึ้นอยู่เยอะทำให้ผึ้งมาทำรังบนต้นไม้จำนวนมากเลยเปลี่ยนชื่อเป็น วัดเขาผึ้ง

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการทองย้อย อาภัสสโร อายุ 65 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 กุมภาพันธ์ 2559

67. วัดยางจุ่ม ตั้งที่หมู่บ้านยางจุ่ม หมู่ 3 ตำบลวังดิน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มาของชื่อ วัดยางจุ่ม เดิมชาวบ้านหมู่ 3 ตำบลวังดิน แยกตัวออกมาจากหมู่ 11 ตำบลบ้านด่าน ได้มาตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่มีต้นยางขึ้นรวมกันอยู่เป็นจำนวนมาก ภาษาพื้นบ้านเรียก “รวมกัน” ว่า “จุ่ม” ชาวบ้านเลยตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะที่พบเห็นว่า บ้านยางจุ่ม ภายหลังได้สร้างวัดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2480 เลยให้ชื่อว่า วัดยางจุ่ม ตามชื่อหมู่บ้าน มีอายุประมาณ 79 ปี

ผู้ให้ข้อมูล นางประกอบ ไสยง อายุ 79 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 กุมภาพันธ์ 2559

68. วัดยางโตน ตั้งอยู่ที่บ้านยางโตน ตำบลวังดิน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ แต่เดิมในหมู่บ้านยางโตนมีต้นยางขึ้นอยู่ภายในหมู่บ้านเพียงต้นเดียวชาวบ้านเรียกว่า “โตน” โทนภาษาถิ่นหมายความว่า หนึ่ง แล้วชาวบ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านยางโตน ต่อมาเมื่อมีชาวบ้านอพยพเข้ามา

รวมตัวกันเรื่อย ๆ จึงสร้างวัดขึ้นมาเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในหมู่บ้านและได้ตั้งชื่อว่าวัดยางโพนขึ้นมาตามชื่อของหมู่บ้าน น่าจะมีอายุมากกว่า 81 ปี

ผู้ให้ข้อมูล นายสะอาด อู่สาร อายุ 81 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 กุมภาพันธ์ 2559

69. วัดหนองป่าไร่ ตั้งอยู่ที่บ้านหนองป่าไร่ หมู่ที่ 5 ตำบลวังดิน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2511 และก่อตั้งวัดโดยเสร็จสมบูรณ์เมื่อปี พ.ศ. 2532 แต่เดิมบ้านหนองป่าไร่ มีสระมีหนอง บริเวณหมู่บ้านเป็นป่า นำมารวมกัน เรียกว่า บ้านหนองป่าไร่ และต่อมาก็ได้มีการตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านว่า วัดหนองป่าไร่

ผู้ให้ข้อมูล พระณกร โชติโก อายุ 44 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 กุมภาพันธ์ 2559

70. วัดเทพนิมิตจอมคีรีธรรม ตั้งอยู่ที่บ้านห้อยปอม หมู่ที่ 8 ตำบลวังดิน อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2545 วัดเทพนิมิตจอมคีรีธรรมมีอายุประมาณ 14 ปี เดิมเป็นสำนักสงฆ์เล็ก ๆ ต่อมา มีชาวบ้านอพยพมาจากบ้านปากฝางมาอยู่บ้านห้อยปอมและได้เกิดความคิดศรัทธาในสำนักสงฆ์นี้เลยตั้งให้เป็น “วัด” ชื่อวัดเทพนิมิตจอมคีรีธรรม แต่ชาวบ้านอยากจะเปลี่ยนเป็นชื่อวัดห้อยปอม ให้ตรงกับชื่อหมู่บ้านแต่ทางคณะอำเภอไม่อนุญาตก็เลยใช้ชื่อเดิมจนถึงปัจจุบัน ที่มาของชื่อวัดเทพนิมิตจอมคีรีธรรม ได้มาจากในสมัยก่อนวัดตั้งอยู่บนเนินเขาชาวบ้านเลยตั้งชื่อตามลักษณะที่พบเห็น(คำว่า จอม ของคนสมัยก่อนถ้าเทียบกับปัจจุบันก็คือเนินหรือเนินเขา)

ผู้ให้ข้อมูล นายลบ เรือนเพ็ง อายุ 70 ปี ตำแหน่ง อดีตผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 กุมภาพันธ์ 2559

71. วัดดอยแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านทุ่งแสนตอ หมู่ที่ 4 ตำบลแสนตอ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ห่างจากวัดพระฝางประมาณ 8 กิโลเมตร เดิมอยู่บริเวณที่เรียกว่า ทุ่งอ้อมหรือทุ่งล้อม แล้วย้ายมาอยู่ที่วัดท่า ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2326 ได้ย้ายจากวัดท่ามาตั้งบนที่ดอยสูง เรียกว่า วัดดอยแก้ว ภายในวัดมีสิ่งก่อสร้างสำคัญคือ ศาลาการเปรียญ วิหารพระพุทธรูปจำลอง และพระอุโบสถเก่าแก่ซึ่งบูรณะขึ้นใหม่ เมื่อพ.ศ. 2475 ซึ่งภายในประดิษฐานพระพุทธรูปไม้แกะสลักสมัยอยุธยาที่ฐานจารึกไว้ว่า สร้างเมื่อ พ.ศ. 2326

ผู้ให้ข้อมูล พระธีรธมโม (ชื่น โพธิ์มน) อายุ 72 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 กุมภาพันธ์ 2559

72. วัดเกาะเรไร ตั้งอยู่ที่บ้านทุ่ง หมู่ที่ 5 ตำบลแสนตอ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 7 ไร่ 3 งาน 78 ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือติดกับที่ดินของนางห้วน ทิศใต้ติดต่อกับที่ดินของนายลี ทิศตะวันออกติดกับที่ดินของนายสนั่น และ

ถนนเข้าหมู่บ้าน ทิศตะวันตกติดกับที่ดินของนายดำ โดยมีโฉนดเลขที่ 6618 เป็นหลักฐาน พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบต่ำ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีศาลาการเปรียญกว้าง 13.50 เมตร ยาว 22.50 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2526 ภูมิสงฆ์จำนวน 2 หลังวัดเกาะเรไร สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2366 หรือมีอายุ 200 กว่าปีแล้ว สาเหตุที่ตั้งชื่อวัดนี้ว่า “วัดเกาะเรไร” เนื่องจากบริเวณที่ตั้งวัดเป็นเกาะที่มีน้ำล้อมรอบ บริเวณนั้นมีแมลง จักจั่นเรไรจำนวนมาก จึงทำให้เสียงร้องรวม ๆ กันของจักจั่นดังออกไป ชาวบ้านแถวนั้นจึงตั้งชื่อว่าวัดเกาะเรไรตั้งแต่สมัยก่อน จนถึงปัจจุบัน และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในราว พ.ศ. 2371 มีพระภิกษุอยู่จำพรรษาปีละประมาณ 5 รูป สามเณร 5 รูป ทางวัดได้เปิดสอนพระปริยัติธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. 2487 เป็นต้นมา

ผู้ให้ข้อมูล พระมหาวิโร (วิเชียร ป๋องโรคา) อายุ 58 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 กุมภาพันธ์ 2559

73. วัดสิงห์ศรีสว่าง ตั้งอยู่ที่บ้านปากสิงห์ หมู่ที่ 7 ตำบลแสนตอ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 7 ไร่ 1 งาน ทิศเหนือยาว 140 วา ติดต่อกับถนนหลวง ทิศใต้ยาว 140 วา ติดกับแม่น้ำน่าน ทิศตะวันออกยาว 114 วา ติดต่อกับที่ดินนางพุมุ ทิศตะวันตกยาว 114 วา ติดต่อกับที่ดินนางจันทร์ และที่ตั้งโรงเรียน พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบต่ำ อยู่ริมแม่น้ำน่าน อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีอุโบสถกว้าง 11 เมตร ยาว 14 เมตร สร้าง พ.ศ. 2523 ศาลาการเปรียญกว้าง 14 เมตร ยาว 22 เมตร สร้าง พ.ศ. 2506 หอสวดมนต์กว้าง 7 เมตร ยาว 11 เมตร สร้าง พ.ศ. 2515 ภูมิสงฆ์จำนวน 2 หลัง เป็นอาคารไม้ สำหรับบิณฑุณีวัดภูมิพระประธานในอุโบสถ วัดสิงห์ศรีสว่างสร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2481 โดยมีหลวงพิพิธพัทธ์ดีเป็นผู้บริจาคที่ดินให้เป็นที่สร้างวัด พร้อมกับบ้านอีก 1 หลัง วัดนี้ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2523 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 12 เมตร ยาว 18 เมตร โดยวิสุงคามสีมาวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2526 มีพระภิกษุอยู่จำพรรษาประมาณปีละ 2 รูป สามเณร 4 รูป ทางวัดได้เปิดสอนพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2516 มีโรงเรียนประถมศึกษาของทางราชการตั้งอยู่ในวัดนี้ด้วย วัดสิงห์ศรีสว่าง มีคนบริจาคที่ดินให้พร้อมบ้าน 1 หลัง จึงสร้าง ศาลาและสร้างโบสถ์เรื่อย ๆ ตั้งชื่อนี้ เนื่องจากในหมู่บ้านมีคลอง น้ำซึ่งเป็นทางออกลงสู่แม่น้ำน่าน ชื่อคลองสิงห์ ชาวบ้านจึงตั้งชื่อ หมู่บ้านว่า ปากสิงห์ ก็เลยตั้งชื่อวัดว่าวัดสิงห์ ส่วนคำว่าศรีสว่าง เกิดจากคำเรียกที่คล้องจองกัน และมีการเรียกชื่ออีกหลายชื่อเช่น วัดสว่างศรี วัดศรีสว่าง และอีกมากมาย สุดท้ายได้ชื่อว่าวัดสิงห์ศรี สว่างจนถึงปัจจุบัน วัดนี้มีอายุไม่นาน เจ้าอาวาสบอกว่าตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2507

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสีหบุญโชติ อายุ 58 ปี ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลบ้านด่าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 กุมภาพันธ์ 2559

74. วัดทับใหม่ ตั้งอยู่ที่บ้านทับใหม่ หมู่ที่ 1 ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างเมื่อสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งมีกองทัพมาพักบริเวณนี้ โดยพื้นที่บริเวณนี้เป็นที่ที่มี

คาบเหล็กน้ำพี้อยู่แต่เดิมแล้ว จึงได้มีการก่อตั้งวัดขึ้นและมีการตั้งชื่อวัดว่า “วัดทัพใหม่” ต่อมาได้มีการบูรณะวัดเมื่อปี พ.ศ. 2510 และได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น “วัดทัพใหม่” ตามชื่อการก่อตั้งของหมู่บ้าน โดยมีเจ้าอาวาสองค์แรกคือ หลวงพ่อจัน

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการดำรง สมานิตโต อายุ 44 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 กุมภาพันธ์ 2559

75. วัดดงช้างดี ตั้งอยู่บ้านดงช้างดี หมู่ที่ 3 ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดดงช้างดีเป็นวัดที่ถูกสร้างมาเป็นเวลานานแล้ว เป็นวัดขนาดเล็ก ตั้งติดกับโรงเรียนวัดดงช้างดี ที่มาของการตั้งชื่อวัดว่า “วัดดงช้างดี” เพราะสมัยก่อนจะมีช้างป่าจำนวนมากอาศัยกันอยู่บริเวณแถวนี้ และมีป่าหนาทึบมีต้นไม้จำนวนมาก จึงเป็นที่มาของชื่อวัดดงช้างดี

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการ ทงหยด อายุ 79 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล 26 กุมภาพันธ์ 2559

76. วัดวังหมู ตั้งอยู่ที่บ้านวังหมู หมู่ที่ 4 ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดในพระพุทธศาสนาเถรวาท สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ปรากฏหลักฐานการตั้งวัดในปี พ.ศ. 1700 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาปี พ.ศ. 1732 ในสมัยสุโขทัย มีอายุมากกว่า 800 ปี ถือเป็นวัดเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของอำเภอเมืองอุตรดิตถ์คู่กับวัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ วัดวังหมูตั้งชื่อตามหมู่บ้านที่ตั้งวัด เป็นสถานที่ประกอบศาสนพิธีของชุมชนในละแวกนี้แต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน ในปัจจุบันวัดแห่งนี้ไม่ได้รับขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแต่อย่างใด วัดวังหมูเป็นวัดเก่าแก่ ตั้งอยู่ในบ้านวังหมู ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เชื่อกันว่าสร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. 1700 ในสมัยสุโขทัย มีอายุกว่า 800 ปี เป็นวัดที่มีมาคู่กับชุมชนแห่งนี้ ชื่อวัดตั้งขึ้นตามชื่อของชุมชน คือ “บ้านวังหมู” ซึ่งมีที่มาของชื่อหมู่บ้านเป็นตำนานดังนี้ ในสมัยโบราณมีพ่อค้าชาวมอญสองคน ถ่อเรือทวนกระแสน้ำขึ้นมาค้าขายกับชุมชนในแถบลุ่มแม่น้ำน่านจนมาจอดเรือเทียบท่าที่ตำบลแห่งหนึ่ง ชาวบ้านในย่านนั้นต่างพากันมาจับจ่ายซื้อข้าวของกันมากมายจนแทบหมดลำเรือ แต่ในระหว่างนั้นสองมอญก็ได้เหลือบไปเห็นหมูป่าตัวหนึ่งกายมีสีทองสุกปลั่งวาวแวบลงมากินน้ำที่หน้าฝั่งตรงข้าม (ปัจจุบันคือ บ้านท่าทอง ตำบลวังกะพี้ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์) สร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับมอญทั้งสองและชาวบ้านเป็นอย่างมาก ด้วยเห็นเป็นสิ่งประหลาดและน่าอัศจรรย์ มอญทั้งสองจึงรีบแจวเรือออกจากท่าเพื่อจะตามไปจับหมูตัวนั้นให้ได้ ส่วนเจ้าหมูนั้นก็วิ่งดำผุดดำว่ายในน้ำ ผลุด ๆ โผล่ ๆ ยั้ววนให้ตามจับ จนไปถึงวังน้ำวนแห่งหนึ่ง เจ้าหมูก็ดำลงไปในวังน้ำวนแห่งนั้น แล้วไปโผล่ขึ้นฝั่งอีกฝั่งหนึ่ง สองมอญก็ตามไปอย่างไม่ลดละเพื่อหวังจะจับให้ได้ ฝ่ายหมูทองก็แสดงกายให้เห็นหลอกล่อให้จับ ทำเป็นหยุดยืนรออยู่ให้ตาม แต่จนแล้วจนรอดสองมอญก็ตามจับไม่ได้สักที จนหมูทองวิ่งไปถึงเกาะเนินดินแห่งหนึ่ง แล้วจึงมุดตัวหายเข้าไปในพงหญ้าในเนินดินแห่งนั้น สองมอญตามมาจนถึง

เกาะนั้น แล้วเดินทางจนทั่วก็ไม่พบแม้แต่ร่องรอยของหมู่ทองแต่อย่างใด จากตำนานเรื่องหมู่ทองนี้ จึงกลายเป็นที่มาของชื่อ “บ้านวังหมู” และชื่อของ “วัดวังหมู”

ผู้ให้ข้อมูล พระใบฎีกาสมพล ฐานวุฑโฒ อายุ 41 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 กุมภาพันธ์ 2559

77. วัดเนินโพธิ์ ตั้งอยู่ที่บ้านชาน หมู่ที่ 6 ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 14 ไร่ 13 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือยาว 70 ตารางวา ติดต่อกับถนนสาธารณะ ทิศใต้อายุ 84 วา ติดต่อกับที่ดินของ นายปี จันทร์กลับ ทิศตะวันออกยาว 84 วา ติดต่อกับลำคลอง ทิศตะวันออกยาว 70 วา ติดต่อกับถนนสาธารณะ โดยมี น.ส. 3 เลขที่ 2054 เป็นหลักฐานพื้นที่ตั้งวัดเป็นเนินเล็ก ๆ ศาลาการเปรียญกว้าง 34 เมตร ยาว 42 เมตร สร้าง พ.ศ. 2516 ภูมิสงฆ์ จำนวน 1 หลัง สร้างด้วยไม้เป็นอาคารเรือนแถว สำหรับปูชนียวัตถุมี พระประธานในอุโบสถและมีศาลาการเปรียญความเป็นมาวัดเนินโพธิ์ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งเป็นวัดนับตั้งแต่วันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2505 เดิมใช้ชื่อว่า “สำนักสงฆ์บ้านชาน” ต่อมาแล้วได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น “วัดเนินโพธิ์” เพราะเกิดการทักท้วงของสองหมู่บ้าน จึงต้องตั้งชื่อวัดให้เป็นกลาง ที่มาของชื่อวัดเนินโพธิ์ เพราะ บริเวณวัดมีต้นโพธิ์จำนวนมาก แต่ปัจจุบันต้นโพธิ์ถูกตัดเหลืออยู่เพียง 1 ต้น เท่านั้น โดยวัดเนินโพธิ์มีประชาชนในหมู่บ้านชานและบ้านท่า รวม 2 หมู่บ้านร่วมใจกันสร้างวัดนี้ และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2506 ได้ผูกพัทธสีมา วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2507 มีพระภิกษุ 12 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระบุญฤทธิ์ แก้วทอง ฉายาบุญโญ อายุ 81 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล 26 กุมภาพันธ์ 2559

78. วัดไผ่ใหญ่ ตั้งอยู่ที่บ้านไผ่ใหญ่ หมู่ที่ 7 ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ประวัติความเป็นมา วัดไผ่ใหญ่เป็นวัดที่ตั้งอยู่บนเนินเขา การตั้งชื่อว่าวัดไผ่ใหญ่นั้น มาจากสมัยก่อนบริเวณวัดมีต้นไผ่จำนวนมาก และมีลำต้นขนาดใหญ่ จึงนำมาตั้งเป็นชื่อวัด ซึ่งปัจจุบันต้นไผ่ไม่หลงเหลืออยู่แล้วมีพระภิกษุเหลืออยู่เพียง 5 รูป

ผู้ให้ข้อมูล นายทองคำ สงวนศรี อายุ 76 ปี ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 กุมภาพันธ์ 2559

79. วัดเขาดองพรหมประสิทธิ์ ตั้งอยู่ที่บ้านเขาดอง หมู่ที่ 9 ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ แต่ก่อนพระรุดงค์ 3 รูป มาปักกกอดอยู่ที่เขาดอง แต่เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำชาวบ้านและพระจึงย้ายลงมาจากบนเขามาอยู่ที่วัดข้างล่าง เริ่มจากการที่ชาวบ้านช่วยกันสร้างที่อยู่ให้กับเจ้าอาวาส สร้างเป็นกระต๊อบหลังเล็ก ๆ เมื่อย้ายลงมาแล้วยังไม่ได้ก่อตั้งเป็นวัด แต่เป็นสำนักสงฆ์ปฏิบัติธรรม ต่อมาก็ได้มีการสร้างศาลา สร้างกุฏิ ไว้สำหรับรองรับพระสงฆ์ ต่อมาได้มีการทำเรื่องขอเป็นวัด เมื่อปี พ.ศ. 2556 และได้ให้ชื่อว่า วัดเขาดองพรหมประสิทธิ์ เมื่อได้รับอนุญาตให้เป็นวัด

แล้ว จึงได้มีการสร้างเริ่มก่อตั้งวัดขึ้น และได้มีการสร้างศาลาวัด ก่อนที่จะมาเป็นวัดได้ก่อตั้งเป็นสำนักสงฆ์มาก่อนเมื่อปี พ.ศ. 2510 ตอนเป็นสำนักสงฆ์ครั้งแรกใช้ชื่อว่าสำนักสงฆ์เขาทองพรหมประสิทธิ์ เมื่อได้เป็นวัดครั้งแรกได้ใช้ชื่อว่า วัดเขาทองดิษฐานราม และได้เปลี่ยนมาใช้ชื่อเดิมว่าวัดเขาทองพรหมประสิทธิ์ เหตุที่ชื่อนี้ก็คือใช้ตามชื่อเก่าที่อยู่ตั้งแต่บนเขา เขานั้นชื่อว่า เขาทอง ตอนนี้มีพระประจำอยู่ที่วัดประมาณ 3 รูป มีพระบัณฑิต อินธิจันทร์ ดำรงตำแหน่งรักษาการเจ้าอาวาส อายุ 30 ปี

ผู้ให้สัมภาษณ์ พระบัณฑิต อินธิจันทร์ ตำแหน่ง อายุ 30 ปี ตำแหน่ง รักษาการเจ้าอาวาส
การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 กุมภาพันธ์ 2559

80. วัดห้วยโปรง ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยโปรง หมู่ที่ 1 ตำบลหาดจิว อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดห้วยโปรงสร้างขึ้นก่อน พ.ศ. 2500 ชื่อวัดตั้งตามชื่อหมู่บ้านห้วยโปง แต่เดิมวัดได้ตั้งอยู่ท้ายหมู่บ้าน จากนั้นได้ทำการย้ายมาอยู่หน้าหมู่บ้าน ต่อมาหมู่บ้านใหม่เกิดขึ้นทำให้วัดห้วยโปรงย้ายไปรวมกับวัดช่องลม ต่อมาอีกไม่นานชาวบ้านในหมู่บ้านห้วยโปงเกิดล้มป่วยและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านเลยไปขอแบ่งวัดครึ่งหนึ่งเพื่อกลับมาสร้างวัดที่เดิมจนอยู่มาถึงทุกวันนี้ แต่เดิมชื่อวัดจะเขียนว่า ห้วยโปง ธรรมดาไม่มี ร ปัจจุบันมีการเพิ่ม ร มา เป็น วัดห้วยโปรง

ผู้ให้ข้อมูล พระสมพร ตปสีโล อายุ 43 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส , การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 กุมภาพันธ์ 2559

81. วัดช่องลม ตั้งอยู่ที่บ้านช่องลม หมู่ที่ 2 ตำบลหาดจิว อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมแล้วชื่อ วัดหนองเหย้า เพราะในหนองมีตุ่มเงินตุ่มทองอาศัยอยู่ในหนองน้ำเยอะ สมัยก่อนมีการคมนาคมทางน้ำ โดยใช้เรือในการเดินทางและค้าขาย ทำให้มีหนองน้ำเยอะ และได้มีการเปลี่ยนชื่อมาเป็น วัดช่องลม ในเวลาต่อมา เพราะสันนิษฐานจากเดิมชื่อวัดที่มีคำว่า เหย้า อยู่ อาจทำให้เกิดเป็นคำหยาบคาย จึงใช้ชื่อวัดช่องลมมาจนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล นายกฤษฎา วรรณกรณ์ ทิมปาน อายุ 43 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 กุมภาพันธ์ 2559

82. วัดหาดจิว ตั้งอยู่ที่บ้านหาดจิว หมู่ที่ 4 ตำบลหาดจิว อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับถนนสายท่าเสา ท่าปลา ทิศใต้ติดต่อกับแม่น้ำน่าน และทางสาธารณะ ทิศตะวันออกติดต่อกับแม่น้ำน่านและภูเขา ทิศตะวันตกติดต่อกับถนนสายท่าเสา ท่าปลา วัดหาดจิว นับเป็นวัดที่สร้างมานานพอสมควรประมาณ พ.ศ. 2319 มีชื่อเรียกตามหมู่บ้าน เดิมเรียกว่า “วัดสิมพลึงยาง” เพราะบริเวณที่ตั้งวัดนี้เป็นป่าไม้จิวและไม้ยางมากมาย ต่อมาเรียกเพียงสั้น ๆ ว่า “วัดหาดจิว” ตามชื่อหมู่บ้านในปัจจุบันได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2320

ผู้ให้ข้อมูล พระครูบริรักษ์ วรดิษฐ์ อายุ 52 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 กุมภาพันธ์ 2559

83. วัดวังแดง ตั้งอยู่ที่บ้านวังแดง หมู่ที่ 5 ตำบลหาดจิว อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดวังแดงสร้างขึ้น เป็นวัดตั้งแต่วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2483 ตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้าน โดยมี นายแถม ป๋องโรค นายชื่น และนายทับ เป็นหัวหน้า ดำเนินการจัดสร้างวัดนี้และชาวบ้านก็ได้ช่วยเหลือสนับสนุนเป็นอย่างดี

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการบุญธรรม สุนิมโล อายุ 62 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 กุมภาพันธ์ 2559

84. วัดนาน้อย ตั้งอยู่ที่บ้านนาน้อย หมู่ที่ 6 ตำบลหาดจิว อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 10 ไร่ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งเป็นวัดนับตั้งแต่วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2526 ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่อาศัยตั้งรกราก สืบทอดมาจากบรรพบุรุษมานานเป็นวัดเก่าแก่ มีพระสงฆ์จำนวน 9 รูป ชื่อวัดได้ตั้งตามชื่อหมู่บ้าน คือหมู่บ้านนาน้อย มาตั้งแต่แรกเริ่ม ประชาชนร่วมใจกันสร้างวัดนี้ขึ้น

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสำเร็จ มหามังขโร อายุ 53 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 กุมภาพันธ์ 2559

85. วัดห้วยฉลองราษฎร์บำรุง ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยฉลอง หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำฉลอง อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อ 30 ปีก่อนได้มีหลวงปู่แดง สิริภักโท มาอาศัยอยู่ที่สำนักสงฆ์เพียงรูปเดียว ชาวบ้านจึงสร้างที่กุฏิให้ และได้พัฒนาสำนักสงฆ์มาตลอด สำนักสงฆ์ได้เปลี่ยนเป็นวัดห้วยฉลองราษฎร์บำรุง เมื่อ 2 ปีที่แล้ว วัดห้วยฉลองราษฎร์บำรุงได้ตั้งชื่อตามชื่อของหมู่บ้าน เมื่อก่อนได้ชื่อบ้านห้วยช้างร่วม เดิมเป็นทางผ่านของคาราวานช้าง ความรู้ช้างเห็นว่าป่าอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ และมีน้ำไหลผ่านตลอดปี จึงได้ชวนมาพักในฤดูช้างว่างงานและได้อาศัยอยู่ ไม่กี่คน ที่ที่ช้างอยู่ก็ได้เป็นบ่อขนาดใหญ่ เมื่อชาวบ้านเห็นจึงตั้ง ชื่อตามสภาพหมู่บ้านว่า ห้วยช้างร่วม และได้เรียกเพี้ยนเป็นบ้านห้วยฉลอง ปัจจุบันวัดนี้ไม่มีพระอาศัยอยู่

ผู้ให้ข้อมูล นางสงวน อินมุลตึง อายุ 83 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 กุมภาพันธ์ 2559

86. วัดวังถ้ำ ตั้งอยู่ที่บ้านวังถ้ำ หมู่ที่ 3 ตำบลถ้ำฉลอง อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดวังถ้ำมีมานานแล้วไม่ทราบ พ.ศ. ที่สร้าง ไม่มีการเปลี่ยนชื่อวัด ยังคงใช้ชื่อเดิม มีการย้ายวัดจากเดิมที่อยู่ข้างล่างใกล้ชุมชน ได้ย้ายขึ้นมาอยู่บนเขาแต่ยังคงอยู่ในพื้นที่วัดเดิม ส่วนที่เป็นวัดเดิมได้สร้างเป็น

สถานที่ราชการองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำฉลอง ย้ายเมื่อ พ.ศ. 2524 วัดได้ตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้าน
เนื่องจากมีถ้ำอยู่ตรงกลางลำห้วยที่ไหลผ่านหมู่บ้าน ปัจจุบันมีพระอยู่ 4 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการประกิจ ปกกิจโจ อายุ 55 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วน
บุคคล, 27 กุมภาพันธ์ 2559

อำเภอตรอน

1. **วัดข่อยสูง** ตั้งอยู่ที่บ้านข่อยสูง หมู่ที่ 1 ตำบลข่อยสูง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดข่อยสูงเป็นการตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้าน คือหมู่บ้านข่อยสูง ซึ่งสาเหตุที่ชื่อว่า “ข่อยสูง” ก็เพราะบริเวณหมู่บ้านมีต้นข่อยต้นหนึ่ง ที่มีความใหญ่และสูงมาก ซึ่งโดดเด่นกว่าต้นไม้ต้นอื่น ๆ ที่อยู่บริเวณนั้น ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น จึงเรียกตามลักษณะเด่นของพื้นที่ ว่าหมู่บ้านข่อยสูงวัดข่อยสูงเดิมตั้งอยู่ที่ หมู่ 7 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดขนาดเล็กมีพื้นที่ประมาณ 1 ไร่ ต่อมาชาวบ้านชื่อ นายปาน หมูทองและภรรยา ได้บริจาคที่ดินให้กับทางวัด จำนวน 32 ไร่ โดยบริเวณนั้นเป็นพื้นที่ที่มีต้นข่อยซึ่งเป็นต้นไม้ประจำหมู่บ้านขึ้นอยู่พอดี วัดข่อยสูงจึงย้ายที่ตั้งจากหมู่ 7 ตำบลวังแดง มาอยู่ที่หมู่ 1 บ้านข่อยสูง ตำบลข่อยสูง อำเภอตรอน แทนโดยมีลักษณะเด่นคือมีต้นข่อยที่สูงและใหญ่อยู่หน้าวัด แต่ปัจจุบันต้นข่อยดังกล่าวได้หักโค่นลง ชาวบ้านจึงหาต้นข่อยมาปลูกใหม่ไว้แทนที่

ผู้ให้ข้อมูล นายตาล ศรีรัตนอายุ 81 ปี ตำแหน่ง มัคทายก และนางปราณี สีระสา อายุ 83 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 มกราคม 2559

2. **วัดแหลมทอง** ตั้งอยู่ที่บ้านแหลมทอง หมู่ที่ 2 ตำบลข่อยสูง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดแหลมทอง มีการตั้งชื่อตามหมู่บ้านคือ หมู่บ้านแหลมทอง สาเหตุที่เรียกว่า “แหลมทอง” ก็เพราะในสมัยก่อนพื้นที่บริเวณวัดและหมู่บ้าน มีลักษณะเป็นคลอง หรือ บึง ซึ่งบึงดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของบึงมาย บึงที่มีขนาดใหญ่ ไหลผ่านหลายตำบล หลายหมู่บ้าน และบึงที่อยู่บริเวณบ้านและวัดแหลมทองจะมีลักษณะเด่นคือ มีต้นทองกวาวจำนวนมากขึ้นเรียงรายกันเป็นทางยาวสุดสายตาหรือถ้าพูดเป็นภาษาชาวบ้านว่าทองกวาวจำนวนมากขึ้นเรียงรายกันเป็นทางแหลม ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของชื่อ วัดแหลมทอง

ผู้ให้ข้อมูล นายทักษะ อัมมันญา อายุ 54 ปี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 มกราคม 2559

3. **วัดไผ่ลูกช้าง** ตั้งอยู่ที่บ้านไผ่ลูกช้าง หมู่ที่ 3 ตำบลข่อยสูง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดไผ่ลูกช้าง มีการตั้งชื่อตามหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านไผ่ลูกช้าง สาเหตุที่เรียกว่า “ไผ่ลูกช้าง” ก็เพราะ ในสมัยก่อนพื้นที่บริเวณหมู่บ้าน มีต้นไผ่อยู่กอหนึ่ง และพวกช้างชอบพากันมากินใบไผ่บริเวณนั้นอยู่เป็นประจำ ด้วยเหตุนี้หมู่บ้านจึงมีการตั้งชื่อตามลักษณะเด่นของพื้นที่และพฤติกรรมของช้างว่า หมู่บ้านไผ่ลูกช้างในสมัยก่อนบริเวณวันเป็นป่ารก้าง ต่อมาได้มีการก่อสร้างวัดขึ้น ชื่อว่าวัด เปรมปราณี ซึ่งเป็นชื่อของเจ้าของที่ดินที่บริจาคให้กับทางวัด ต่อมาเจ้าอาวาสเห็นว่าชื่อของวัดไม่สอดคล้องกับหมู่บ้าน จึงเปลี่ยนชื่อวัดเป็น วัดไผ่ลูกช้างในปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล นายบุญเลิศ ธรรมศิริ อายุ 53 ปี ตำแหน่ง มัคทายก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 มกราคม 2559

4. **วัดสักกลาย** ตั้งอยู่ที่บ้านสักกลาย หมู่ที่ 6 ตำบลช่อสูง อำเภอดุทร จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดสักกลาย มีการตั้งชื่อตามหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านสักกลาย สาเหตุที่เรียกว่า “สักกลาย” ก็เพราะ ในสมัยก่อนพื้นที่บริเวณหมู่บ้าน มีต้นสักเยอะมากและลายของต้นสักจะมีลวดลายสวยงามกว่าต้นสักจากที่อื่นที่เคยเห็นมา ด้วยเหตุนี้หมู่บ้านจึงมีการตั้งชื่อตามลักษณะเด่นของพื้นที่ว่า หมู่บ้านสักกลาย สถานที่ตั้งครั้งแรก เดิมเป็นเพียงสำนักสงฆ์ ตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้านสักกลาย อำเภอดุทร จังหวัดสุโขทัย การสร้างในครั้งแรกมีเพียงกุฏิสงฆ์มุงหญ้าแฝก 2 หลังเท่านั้น โดยมีหลวงปู่บุญธรรม เป็นเจ้าสำนักสงฆ์ แต่ยังไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร ชาวบ้านจึงร่วมปรึกษากัน และย้ายสำนักสงฆ์แห่งนี้ มาตั้งในสถานที่แห่งใหม่ ในเขตอำเภอดุทร โดยมีความเจริญ เอกบุตร ชายที่ดินให้ จำนวน 12 ไร่ 2 งาน ในราคาถูก มาตั้งเป็นวัดสักกลายในปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูปิยกิจ ไพบูลย์อายุ 65 ปี ตำแหน่งเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 มกราคม 2559

5. **วัดราษฎร์สามัคคี** ตั้งอยู่ที่บ้านเหนือใหญ่ หมู่ที่ 1 ตำบลน้ำอ่าง อำเภอดุทร จังหวัดอุตรดิตถ์ ประวัติวัด แต่เดิมเป็นที่ดินของนายวาสน์ มุลทา ต่อมานายวาสน์เห็นว่าที่ดินบริเวณนี้ไม่ได้ถูกใช้ให้เกิดประโยชน์อะไร จึงเกิดความต้องการที่จะสร้างวัดให้กับ บ้านหมู่ 1 ตำบลน้ำอ่าง อำเภอดุทร เนื่องจากเป็นบ้านเกิดของตนเอง จึงดำเนินการส่งเรื่องให้กระทรวงศึกษาธิการซึ่งในสมัยนั้นมีหน้าที่ดูแลวัดและศาสนสถานต่าง ๆ เป็นผู้ดำเนินการ และเมื่อชาวบ้านในละแวกนั้นทราบข่าวก็อาสามาช่วยกันก่อสร้าง ในปี พ.ศ.2495 จึงได้ชื่อว่า วัดราษฎร์สามัคคี

ผู้ให้ข้อมูล พระอาจารย์พนธ์ สันตจิตโต อายุ 76 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 มกราคม 2559

6. **วัดหลวงป่ายาง** ตั้งอยู่ที่บ้านหลวงป่ายาง หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำอ่าง อำเภอดุทร จังหวัดอุตรดิตถ์ ชื่อเดิม วัดป่ายางหลวง วัดหลวงป่ายางเป็นวัดแรกของตำบลน้ำอ่าง ซึ่งชาวบ้านอพยพมาจากเชียงใหม่ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายอพยพมาพร้อมกับชาวลับแล ในอดีตหมู่บ้านมีสวนยางพาราเยอะ มีการสร้างวัดขึ้นก่อนหมู่บ้านจึงตั้งชื่อว่า วัดป่ายางหลวงเพราะมีต้นยางที่สูงและใหญ่มาก แล้วต่อมาได้เปลี่ยนมาเป็นวัดหลวงป่ายาง ซึ่งในวัดมีต้นยางขนาดใหญ่อยู่บ้างแต่ไม่มากเหมือนสมัยอดีตเพราะมีการตัดออกและแก่ตายตามระยะเวลาไป

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสุวิมล จันทสาร อายุ 59 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 มกราคม 2559

7. **วัดศรีสะอาด** ตั้งอยู่ที่บ้านคร้อกลาง หมู่ที่ 4 ตำบลน้ำอ่าง อำเภอดุทร จังหวัดอุตรดิตถ์ ประวัติของวัดมีอยู่ว่า มหาตล เป็นคนต่างจังหวัดแล้วได้มาสมัครอยู๋ในหมู่ที่ 2 ตำบลน้ำอ่าง

อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ เห็นว่าในตำบลมีวัดเพียงวัดเดียว คือวัดหลวงป่ายาง จึงมีความคิดที่จะสร้างวัดขึ้นอีก 1 วัด เพื่อความสะดวกสบายของชาวบ้าน เลยสร้างวัดให้หมู่บ้าน แล้วตั้งชื่อวัดว่า วัดศรีสะอาด เพื่อให้เป็นความสิริมงคล วัดศรีสะอาดเป็นวัดที่มีการสร้างมาหลายร้อยปีแล้ว

ผู้ให้ข้อมูล พระสมพงษ์ จันตจิตโต อายุ 63 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 มกราคม 2559

8. วัดดอยแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านไร่ หมู่ที่ 5 ตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ชื่อเดิมวัดดอยแก้ว เดิมตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 โดยที่วัดตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของวัดปัจจุบันซึ่งตอนนีเห็นปรากฏอยู่แต่ต้นโพธิ์ใหญ่สองต้นถ้ามองลงไปก็จะเห็นได้หลังจากที่ได้ย้ายหินน้ำเซาะตลิ่งพังมาไ้ระยะหนึ่งแล้วใน พ.ศ. 2489 นั้นเอง ซึ่งมีพระอธิการมูลเป็นเจ้าอาวาสอยู่ได้นำศรัทธาทำการสร้างพระพุทธรูปทั้ง 3 องค์นี้ โดยมีความเป็นมาดังนี้ ในปี พ.ศ. 2489 ศรัทธาทั้งหลายได้หาช่างที่มีฝีมือ ซึ่งเป็นชาวจังหวัดแพร่ชื่อว่า ช่างจุม มาทำการปั้นองค์ พระทั้ง 3 องค์นี้ ซึ่งปั้นด้วยอิฐปูนที่ผสมด้วยน้ำแช่เปลือกจิวและน้ำแช่หนังควายซึ่งจะทำให้ปูนมีความเหนียวติดกันง่ายและมีความทนทานก่อนที่จะสร้างขึ้นช่างจุมได้ไปหาหญิงพรหมจรรย์ในหมู่บ้านก่อนดูจนทั่วแล้วก็ได้เห็นนางสาวเหลือซึ่งเป็นลูกสาวของคุณยายหม้อหมู่ที่ 5 นางสาวเหลือเป็นหญิงพรหมจรรย์ที่มีใบหน้าสวยสมบูรณ์ใกล้เคียงพระพุทธรูป จึงได้นำมาเป็นแบบบวบกกับฝีมือของช่างด้วยถึงได้พระพุทธรูปที่มีลักษณะทั้งงดงามหน้าเหลี่ยมใสเคารพสักการบูชาอย่างนักตามศิลปะล้านนาซึ่งเป็นพุทธรูปปางมารพิชัย

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสถาพร วัโรพาทย์ อายุ 67 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 มกราคม 2559

9. วัดไชยมงคล ตั้งอยู่ที่บ้านไชยมงคล หมู่ที่ 7 ตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ประวัติวัด ประชาชนอพยพมาจากบ้านดอนตัน (ดอนพุทรา) เพราะที่ดินที่เคยอาศัยอยู่นั้นได้เกิดน้ำกัดเซาะตลิ่งและพังทลายลงมา จึงพากันย้ายมาอยู่บริเวณนี้(หมู่ 7 ตำบลน้ำอ่างในปัจจุบัน) และเกิดความเลื่อมใสในพุทธศาสนา จึงรวมตัวกันเสนอว่าจะสร้างวัดและร่วมกันก่อสร้างขึ้นในปี พ.ศ.2470 แต่มีข้อขัดแย้งกันในเรื่องการตั้งชื่อ ชาวบ้านแยกตัวกันเป็น 2 กลุ่ม เสนอชื่อวัด ไชยมงคล และวัดศรีสะอาด จึงเกิดการประชุมคณะสงฆ์ เพื่อทำการตัดสิน ผลการตัดสินลงมติว่า จะใช้ชื่อวัดไชยมงคล จึงเรียกกันมาว่าวัดไชยมงคลชนะ แต่ต่อมาเหลือเพียงแค่ว่า วัดไชยมงคล เท่านั้น มีพระอาจารย์ศิลา มีเจริญ เป็นเจ้าอาวาสองค์แรก ชื่อเดิม วัดดอนตัน (ดอนพุทรา) ชื่อใหม่ วัดไชยมงคล

ผู้ให้ข้อมูล พระอาจารย์อดุลจรรุวรรณ อายุ 52 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 มกราคม 2559

10 วัดศรีพุทธโคดม ตั้งอยู่ที่บ้านเนินสวรรค์ หมู่ที่ 10 ตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกายอยู่ในเขตการปกครองของสงฆ์อำเภอตรอน มีพื้นที่ทั้งหมด 15 ไร่ 46 ตารางวา วัดศรีพุทธโคดมดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่ พ.ศ. 2535 พื้นที่เป็นที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ

ป่าคลองตรอนฝั่งซ้าย(ป่าเศรษฐกิจ) ซึ่งได้ดำเนินการขอใช้พื้นที่ของทางราชการเพื่อก่อสร้างวัด และได้อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 จากนั้นได้ทำการอนุญาตสร้างวัด และขอตั้งเป็นวัดโดยรับประกาศตั้งวัดเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2556 แต่เดิมได้มีการศรัทธาผู้ครอบครองที่ดิน คือ นางสรรเสริญ พรหมสนธิ เป็นผู้ถวายที่ดินโดยมี พระมณูเมศ อนุบาลโย เป็นประธานสงฆ์ผู้รับถวาย เนื่องด้วยประชาชนที่ทำมาหากินอยู่ในบริเวณนี้ มีความต้องการ ศาสนสถานสำหรับใช้บำเพ็ญศาสนกิจทางศาสนา จึงพร้อมใจกันจัดตั้งที่พักสงฆ์ขึ้นมา ซึ่งพื้นที่พักสงฆ์บริเวณโดยรอบใกล้เคียงเป็นพื้นที่โล่งเตียนไม่ย่นตันมีจำนวนน้อยมาก ประชาชนที่อยู่บริเวณรอบๆพื้นที่ประกอบอาชีพในด้านเกษตรกรรม ทำพืชไร่ หลังจากที่ที่พักสงฆ์ก่อตั้งขึ้นแล้วได้ดำเนินการฟื้นฟูสภาพพื้นที่โดยอาศัยความศรัทธาของนักปฏิบัติธรรมและชาวบ้านร่วมใจกันปลูกต้นไม้ยืนต้นอนุรักษ์ต้นไม้ยืนต้นดูแลต้นไม้ยืนต้นให้มีอยู่ภายในวัด วัดศรีพุทธโคดมอยู่ในการปกครองของคณะสงฆ์อำเภอตรอน ปัจจุบันเจ้าอาวาส คือ พระปลัดกมลมาศ เลขธัมโม

ผู้ให้ข้อมูล แม่ชื่อบุสาภิภาณชนก ปราบพาล อายุ 55 ปี ตำแหน่ง แม่ชี, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 มกราคม 2559

11. วัดป่าที่ปาราม ตั้งอยู่ที่บ้านแก่ง หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ วัดถูกสร้างขึ้นเมื่อก่อน พ.ศ. 2530 ที่ตั้งชื่อว่าวัดป่าที่ปาราม เพราะว่าเป็นชื่อเจ้าของที่ดิน ที่ชื่อว่า ปที่ป ลักษณะของวัดมีกำแพงตั้งสูงล้อมรอบ ถ้าไม่สังเกตจะไม่ทราบเลยว่า เป็นวัด สาเหตุที่สร้างกำแพงสูงก็เพื่อที่จะเน้นในการปฏิบัติธรรมไม่ต้องการให้สิ่งรบกวนภายนอกเข้ามา วัดนี้จะไม่มีโบสถ์มีแต่ศาลาที่เอาไว้ใช้ปฏิบัติธรรม วัดนี้ค่อนข้างจะเคร่งครัดในการปฏิบัติธรรม เพราะเป็นวัดสายธรรมยุต ปัจจุบันถ้าเข้าพรรษามีพระสงฆ์ 7 - 8 รูป ถ้าเป็นช่วงนอกพรรษาก็จะมีพระประจำอยู่ 1 รูป คือท่านเจ้าอาวาส พระอาจารย์ ถังหงส์ คุรุธัมโม เป็นชาวใต้หวัน

ผู้ให้ข้อมูล นางพัชริน แสงรัศมี อายุ 67 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การให้สัมภาษณ์ส่วนบุคคล , 21 มกราคม 2559

12. วัดมงคลนิมิตร ตั้งอยู่ที่บ้านแก่ง หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2464 โดยการนำของพ่อคำ - แม่เทศ ศิริวัฒน์ พ่อแจ้ง - แม่บุญ มั่นกันนาน และพ่อเที้ย - แม่ข้า พ่วงคุ้ม เป็นหัวหน้าในการจัดสร้าง เหตุการณ์มีอยู่ว่าพ่อแจ้งได้นำความฝันเล่าให้พ่อคำ - แม่เทศ ศิริวัฒน์ ที่เป็นเพื่อนบ้านที่รักใคร่ฟัง ทั้งสองต่างก็เห็นชอบด้วย จึงชักชวนคณะศรัทธาร่วมกันบริจาคทรัพย์ สละแรงงาน จัดสร้างเป็นหอสวดมนต์ชั้น 1 หลัง และกุฏิแถวใต้ถุนสูง ออกมุขข้างฝาไม้ อีกรวม 5 ห้อง พ.ศ. 2480 กำนันลูกคิด ศิริวัฒน์และคณะศรัทธา พร้อมใจกันสละแรงงาน บริจาคทรัพย์ วัสดุ อุปกรณ์ ดำเนินการก่อสร้าง ศาลาการเปรียญหลังใหม่ชั้น 1 หลัง เสา ฝา ไม้ สิ้นค่าก่อสร้างขณะนั้นประมาณ 3,513 บาท เมื่อสร้างเสร็จแล้ว ไม่ทราบว่า จะตั้งชื่อวัดว่าอย่างไร จึงปรึกษากัน ซึ่งพ่อแจ้งได้เสนอแนวความคิดว่า วัดนี้ควรตั้งชื่อตามแนวฝันของตน คือ คำว่า “ฝัน” ก็ได้แก่

คำว่า “นิมิตร” และเห็นว่า ความฝันที่เป็นสิริมงคล จึงเห็นชอบ และพร้อมใจกันตั้งชื่อว่า “วัดมงคลนิมิตร” อันเป็นนามเรียกกันมาจนทุกวันนี้ แต่การเรียกชื่อวัดกับการเขียนไม่ตรงตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ก็ถือว่าถูกต้องเพราะเป็นวิสามานยนามฯ พ.ศ. 2547 คณะกรรมการ คณะศรัทธา วัดมงคลนิมิตร ได้พร้อมใจกันก่อสร้างมณฑปสำหรับบรรจุรอยพระพุทธรูปจำลอง เพื่อเป็นที่สักการบูชาของประชาชนทั่วไป พ.ศ. 2549 คณะกรรมการ คณะศรัทธาวัดมงคลนิมิตร ได้พร้อมใจกันก่อสร้าง “พิพิธภัณฑ์” สำหรับเก็บของเก่า และเป็นวัตถุโบราณ เพื่อให้ประชาชน และเยาวชนทั่วไป ได้มาศึกษาและเยี่ยมชมเพื่อให้เกิดความรู้ในด้านต่างๆ พ.ศ. 2550 คณะกรรมการ คณะศรัทธาวัดมงคลนิมิตร กำลังจะก่อสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่ขึ้นมา เพราะหลังเก่าได้ชำรุดทรุดโทรมไปมาก โดยสถานที่ที่จะใช้ก่อสร้าง คือ ที่ดินที่ทางวัดได้จัดซื้อใหม่ ปัจจุบันนี้ วัดมงคลนิมิตร ได้ทำการเปิดการเรียน-การสอน พระปริยัติธรรม ทั้ง 3 แผนก คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา (ม.1-ม.3) เป็นสำนักเรียนประจำอำเภอตรอน เป็นอุทยานการศึกษา เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง เป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ และปัจจุบัน ได้เปิดหลักสูตรบาลีภาคพิเศษ สำหรับพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอตรอน ตามนโยบายของพระเดชพระคุณ “พระธรรมปัญญาภรณ์” เจ้าคณะภาค 5 วัดปากน้ำภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ซึ่งสนองนโยบายโดย “พระเทพปริยัติวิธาน” เจ้าคณะจังหวัดอุดรดิตถ์ฯ

ผู้ให้ข้อมูล พระครูศรีบุญญาคม (เพียว บุญหลง) อายุ 53 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 มกราคม 2559

13. วัดบ้านแก่งไต้ ตั้งอยู่ที่บ้านแก่ง หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2250-2260 ที่มาของชื่อหมู่บ้านแก่งและวัดบ้านแก่งไต้แห่งนี้ เพราะมีแก่งกลางแม่น้ำและมีแม่น้ำล้อมรอบหมู่บ้านนั่นเอง จึงเรียกว่า "บ้านแก่ง" สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้เสด็จวัดบ้านแก่งเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2460 ได้ทรงแสดงธรรมอันเหมาะแก่ตำบลที่ชื่อว่าบ้านแก่ง ความว่าแก่งนั้นได้แก่หินที่งอกอยู่กลางแม่น้ำเป็นเครื่องกั้นทางเรือให้ไปมาลำบาก ผู้ไปมาค้าขายไม่อยากจะพบปะ และการที่จะไปมาต้องเป็นคนที่สามารถจึงจะข้ามไปได้ นอกจากนี้เป็นหมู่บ้านตั้งตรงกลาง ทางทิศเหนือสุดมีครองกั้นระหว่างตำบลวังแดงกับตำบลบ้านแก่ง เรียกว่าคลองบางกรอง ทางทิศตะวันออกมีคลองตรอนกั้น ทางทิศตะวันตกมีลำน้ำน่านด้วยหลายไปบรรจบกันกับคลองตรอน ที่ทำบ้านแก่งหมู่ที่ 4 ทางทิศใต้ของวัดบ้านแก่งไต้ ด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่า "บ้านแก่ง" เดิมที่วัดบ้านแก่งไต้แห่งนี้เป็นวัดแรกที่เกิดมาพร้อมกับหมู่บ้านในละแวกนี้ ชาวบ้านได้ช่วยกันสร้าง และเรียกชื่อตามหมู่บ้านว่า "วัดบ้านแก่ง" ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ต่อมามีวัดสร้างขึ้นใหม่อีกหนึ่งวัดทางทิศเหนือขึ้นไปชื่อว่า "วัดบ้านแก่งเหนือ" หรือ "วัดมงคลนิมิตร" จึงได้ขนานนามวัดเดิมเพื่อมิให้สับสนกัน ชาวบ้านจึงนิยมเรียกว่า "วัดไต้" หรือ "วัดบ้านแก่งไต้" จึงได้ร่วมกันดูแลรักษาพัฒนาวัดบ้านแก่งไต้มาโดยตลอด ได้สอบถามจากคน

รุ่นเก่าเล่าให้ฟัง ได้ความว่า เมื่อสมัยก่อนที่ตั้งวัดปัจจุบันนี้ โบสถ์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ ฯลฯ เดิมได้ตั้งอยู่ที่บริเวณกลางลำน้ำน่าน เนื่องจากถูกกระแสน้ำไหลเชี่ยวมาขยำน้ำหลากสมัยก่อนยังไม่มีการกั้นน้ำ กระแสน้ำได้เซาะพัดตลิ่งพัง จึงได้รื้อถอนย้ายสิ่งก่อสร้างหันน้ำเข้ามาสร้างขึ้นใหม่ในบริเวณแห่งเดียวกับที่เห็นอยู่ปัจจุบันนี้ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในราว พ.ศ. 2456 มีที่ดินตั้งวัดปัจจุบันที่เหลือจากน้ำเซาะพัดตลิ่งพัง จำนวนเนื้อที่ 4 ไร่ 1 งาน 69 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือยาว 21 วา ติดต่อกับที่ดินนายปุ่น คำแรต ทิศใต้ยาว 38 วา ติดต่อกับที่ดิน นายที-นายทวิน ทิศตะวันออกยาว 58 วา ติดต่อกับถนนหลวงสายอำเภอพิชัย-อุตรดิตถ์ ทิศตะวันตกยาว 64 วา ติดต่อกับแม่น้ำน่าน

ผู้ให้ข้อมูล พระประเทือง อคตทีโป อายุ 33 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 มกราคม 2559

14. วัดหมู่ห้าสามัคคี ตั้งอยู่ที่บ้านหมู่ห้า หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ มีเนื้อที่ดินตั้งวัด 6 ไร่ 2 งาน 80 ตารางวา ประกาศตั้งเป็นวัดเมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2516 โดยกระทรวงศึกษาธิการ มีพระบุญยัง (ไม่ทราบฉายา) เป็นเจ้าอาวาสรูปแรก และมีพระครูใบฎีกาถวิล ถาวร ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส ตั้งแต่ พ.ศ. 2554 จนถึงปัจจุบันวัดหมู่ห้าสามัคคี เดิมชื่อวัดปากตรอน สันนิษฐานว่าชื่อวัดน่าจะมาจากสถานที่ตั้งของวัดที่สร้างอยู่ใกล้กับแม่น้ำตรอนในสมัยเริ่มแรก แล้วจึงเปลี่ยนมาใช้ชื่อตามชื่อหมู่บ้านหมู่ห้าสามัคคีในภายหลัง

ผู้ให้ข้อมูลพระชนะชัย อายุ 44 ปี ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 มกราคม 2559

15. วัดพงสะตือ ตั้งอยู่ที่บ้านพงสะตือ หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลบ้านแก่ง มีพระครูธำรงธรรมรัตน์ (สละ สมจิตโต) เป็นเจ้าคณะตำบล จำนวนที่ดินวัด 8 ไร่ 3 งาน 3 ตารางวา ประวัติการก่อสร้างวัดพงสะตือ เมื่อปี พ.ศ. 2400 บ้านเก่าหรือบ้านบุงมะปราง ตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน ซึ่งอยู่ห่างจากสถานที่ปัจจุบันเกือบกิโลเมตรเศษ เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ประกอบด้วยชุมชน 30 หลังคาเรือน เป็นชาวเมืองเวียงจันทน์ ประเทศลาว ที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากครั้งแรกและสร้างบ้านเรือนริมคลองตรอน เขตติดต่อบ้านท่าดินขาว ตำบลน้ำอ่าง ภายหลังได้รวมตัวสร้างวัดขึ้น เรียกว่า วัดบ้านเก่า (บางคนเรียกวัดบุงมะปราง) ส่วนสาเหตุการเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโพรง-กะตือ เนื่องจากกลางหมู่บ้านมีต้นสะตือต้นหนึ่งมีขนาดใหญ่มาก อยู่ริมคลองตรอน ลำต้นกลวงเป็นโพรง ต่อมาต้นสะตือโคนล้มลงพาดคลองตรอนให้ชาวบ้านข้ามไปมาได้ ต่อมาภายหลังชาวบ้านเห็นว่าชื่อหมู่บ้านเดิมนั้นไม่เหมาะสม จึงขอเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ ว่า บ้านพงสะตือ (บ้านที่มีต้นสะตือจำนวนมาก) และวัดก็เปลี่ยนชื่อตามชื่อหมู่บ้านนับแต่นั้น มาจนตราប់เท่าทุกวันนี้

ผู้ให้ข้อมูล พระใบฎีกาวิรัชชัย อายุ 52 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 มกราคม 2559

16. วัดชำทอง ตั้งอยู่ที่บ้านชำทอง หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 13 ไร่ 2 งาน 60 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือยาว 140 เมตร ติดต่อกับคลองชำทองเป็นพื้นที่ที่ทางวัดซื้อจากนายสว่าง สุขก้อนและนายริน มากพันธ์ ทิศใต้ ยาว 141 เมตร ติดต่อกับที่ตั้งโรงเรียน ทิศตะวันออกยาว 152 เมตร ติดต่อกับที่ดินนายเนตร พรหมชาติ ทิศตะวันตกยาว 156 เมตรติดต่อกับทางหลวง พื้นที่ตั้งวัดเป็นพื้นที่ราบสูง อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มี อุโบสถกว้าง 8 เมตร ยาว 17 เมตร สร้าง พ.ศ. 2524 ศาลาการเปรียญกว้าง 18 เมตร ยาว 21 เมตร หอสวดมนต์กว้าง 8 เมตร ยาว 11 เมตร กุฏิสงฆ์ 1 หลังเป็นอาคารไม้ วัดชำทอง เดิมเคยชื่อวัดสุวรรณาราม ภายหลังเปลี่ยนตามชื่อของหมู่บ้าน กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งเป็นวัดนับตั้งแต่วันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2517 จากแต่ก่อนเป็นเพียงสำนักสงฆ์ยังไม่ได้เป็นวัด เหตุที่ตั้งชื่อวัดว่า “วัดชำทอง” เนื่องจากตั้งตามชื่อหมู่บ้าน เพราะลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีคลองล้อมรอบ ซึ่งคนในท้องถิ่นเรียกลักษณะของคลองน้ำนั้นว่า “ลำชำ” ประกอบกับในอดีตบริเวณหมู่บ้านมีต้นทองกราวเป็นจำนวนมาก จึงเป็นที่มาของหมู่บ้าน “ชำทอง”

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสังวรจิตตานุกยุต อายุ 84 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 มกราคม 2559

17. วัดศรัทธาพร ตั้งอยู่ที่บ้านท่าฉนวน หมู่ที่ 1 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย โดยที่ดินวัดเป็น น.ส. 4 จ. เลขที่ 5488 เป็นหลักฐาน มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 18 ไร่-งาน 19 ตารางวา และมีธรณีสงฆ์ 3 แปลง เนื้อที่ 9 ไร่ 3 งาน 50 ตารางวา พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ อาคารเสนาสนะต่างๆมี อุโบสถกว้าง 8 เมตร ยาว 18 เมตร สร้าง พ.ศ. 2525 ศาลาการเปรียญกว้าง 13 เมตร ยาว 20 เมตร สร้าง พ.ศ. 2525 หอสวดมนต์กว้าง 8 เมตร ยาว 10 เมตร กุฏิสงฆ์จำนวน 3 หลัง เดิมวัดนี้ตั้งอยู่ห่างจากสถานที่ปัจจุบันไปทางทิศเหนือ ประมาณ 2 กิโลเมตร ริมฝั่งแม่น้ำน่าน ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า ในบริเวณสถานที่เดิมวัดนี้ยังไม่มีอุโบสถและเจ้าอาวาสปกครองวัดต่อมาหลายรูป รูปสุดท้ายก่อนที่จะย้ายวัด คือ หลวงพ่อพรหม ในสมัยนั้นบ้านเรือนชาวบ้าน “ท่าฉนวน” จะรวมตัวกัน ตั้งอยู่บริเวณแถบวัด ต่อมาสายน้ำน่านทำให้เกิดลิ่งวัดพังลงปีแล้วปีเล่า ที่ดินวัดส่วนหนึ่งหายไป หลวงพ่อพรหมเกรงว่าจะเกิดภัยเช่นทุกปี จึงชักชวนชาวบ้านย้ายวัดมาจับจองที่ดินแห่งใหม่คือบริเวณปัจจุบัน โดยสร้างกุฏิเป็นกระท่อมหลังคาให้หลวงพ่อยุ่จำพรรษา ส่วนบริเวณโดยรอบหลวงพ่อก็กปลูกไม้ผลมากมาย สมัยนั้นมีพระภิกษุเป็นพระลูกวัด อยู่ประมาณ 10 รูป หลังจากนั้นต่อมาผู้คนที่ค่อยๆ อพยพมาอยู่บริเวณนี้ หลวงพ่อชักชวนชาวบ้านสร้างศาลาदिनมุงหญ้าคา และอยู่จำพรรษาที่วัดนี้ประมาณ 10 ปีก็มรณภาพ ซึ่งก็พระสงฆ์ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสต่อมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน วัดศรัทธาพร สมัยก่อนชาวบ้านเรียก “วัดท่าฉนวน” ตามชื่อบ้าน ผู้ให้ข้อมูลกล่าวประวัติหมู่บ้านว่า เดิมหมู่บ้านแห่งนี้อยู่ลึกเข้าไปอีกเกือบกิโลเมตร เรียกกันว่า “บ้านท่าฉนวน” เดิมสถานที่แห่งนี้เป็นที่อยู่ของชาวฉนวน เมื่อชาววังแดงอพยพเข้ามาด้านนี้ในบางส่วนจึงเกิดการสู้รบกัน ชาวฉนวนสู้ไม่ได้แล้วร่นถอยหนี

ชาวบ้านก็ยังเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านท่าอวน” ตามเดิม ซึ่งเมื่อคนมาอยู่จำนวนมากขึ้นพูดต่อกันเรื่อยๆ หมู่บ้านท่าอวน จึงกลายเป็น “บ้านท่าอวน” ขึ้น ซึ่งชื่อวัดจึงเปลี่ยนตามไปด้วยคือวัด “ท่าอวน” สำหรับวัดศรัทธาพรในปัจจุบัน คนหมู่บ้านและคนในพื้นที่เขตอำเภอตรอนจะรู้จักกันในชื่อวัด “ท่าอวน” มากกว่า โดยวัดศรัทธาพรสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2470 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2492 ชื่อวัดศรัทธาพร มีความหมายว่า ความเชื่อของญาติโยมที่ทำให้เกิดความเป็นสิริมงคล

ผู้ให้ข้อมูล พระเสนาะ อรุโณ (ยศกิจสกุล) อายุ 69 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2559

18. วัดดอยสวรรค์ ตั้งอยู่ที่บ้านท่าอวน หมู่ที่ 1 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ มีประวัติความเป็นมา วัดดอยสวรรค์ เดิมชื่อ “วัดเขาไก่เขี่ย” เพราะอยู่บนดอยบนเขา และมีไก่ป่ามาค้ำเขี่ยอยู่บนเขา จึงชื่อวัดเขาไก่เขี่ย สร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 โดยชาวบ้านผู้หลักผู้ใหญ่ช่วยกันสร้างอยู่บนเขา ต่อมาพระอาจารย์กลมเกลียว ได้ชื่อที่มาสร้างวัดอยู่ข้างล่าง จึงเปลี่ยนชื่อมาเป็น “วัดดอยสวรรค์” เมื่อตั้งแต่ พ.ศ. 2535

ผู้ให้ข้อมูล พระครูประจักษ์ กิตติคุณ (พระอาจารย์กลมเกลียว) อายุ 48 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส และนายสด ศรีเนียม อายุ 75 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2559

19. วัดวังแดงหมู่สอง ตั้งอยู่ที่บ้านวังแดง หมู่ที่ 2 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ เมื่อประมาณ 70-80 ปี ที่ผ่านมามีชาวบ้านอพยพมาจากบ้านเนินโม นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศลาว ซึ่งในเวลานั้นได้เกิดกบฏขึ้น จึงได้พาครอบครัวประมาณ 300 ครอบครัวมารวมกันอยู่ที่บ้านกองโค ตำบลคอรุมอำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ต่อมาไม่นานก็แยกย้ายไปอยู่ที่บ้านวังสะโม ตำบลดาราอำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ต่อมาก็มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้แยกตัวอพยพมาอยู่ที่ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ประมาณ 7 ปี ก็ได้แยกตัวจากหาดสองแควมาอยู่ที่บ้านวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ประมาณ 30 ครอบครัว ผู้ที่นำชาวบ้านมาอยู่ที่บ้านวังแดง คือ นายแดง นางอ๋า โดยสื่อสารกันด้วยภาษาถิ่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาลาว เมื่อชาวบ้านอพยพมาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านวังแดงโดยแต่เดิมยังไม่ได้มีการตั้งชื่อหมู่บ้าน โดยที่มาของการตั้งชื่อหมู่บ้านนั้นมาจากบริเวณแม่น้ำน่านที่ชาวบ้านเรียกกันว่าท่าอวน สาเหตุที่เรียกว่าท่าอวนนั้นเพราะชาวบ้านชอบมาตีอวนหาปลา แล้วนำปลาส่งไปค้าขายออกสู่จังหวัดต่างๆ เนื่องจากท่าอวนเป็นตลาดการค้าที่สำคัญของอุดรดิตถ์มาตั้งแต่สมัยโบราณ ที่ท่าอวนนี้ได้เกิดเหตุฆาตกรรมโดยมีปัญหามาจากการแย่งผู้หญิง จึงทำให้เลือดไหลจากท่าอวนตามแม่น้ำผ่านมายังหมู่บ้านวังแดง และเนื่องจากบริเวณแม่น้ำตอนนี้เป็นวังน้ำวนจึงทำให้เลือดที่ไหลมารวมอยู่บริเวณนี้เป็นเวลาหลายวัน ทำให้แม่น้ำบริเวณนี้กลายเป็นแม่น้ำสี

แดงตรงจุดที่ชาวบ้านอพยพมาอาศัยอยู่ ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านจึงร่วมกันตั้งชื่อหมู่บ้านว่าหมู่บ้านวังแดง เมื่อสมัยเริ่มแรกตั้งหมู่บ้านนั้นยังไม่มีวัดชาวบ้านจึงต้องไปทำบุญที่วัดหมู่บ้านอื่น เมื่อ พ.ศ. 2499 ภรรยา (ย่าของพระครูไพศาลธรรมคุณ) ของหลวงปู่โต (ปู่ของพระครูไพศาลธรรมคุณ) เจ้าคณะอำเภอตรอนนั้นตาบอด จึงทำให้ไม่สามารถไปทำบุญที่วัดหมู่บ้านอื่นได้ตามปกติ จึงขอร้องให้หลวงปู่โตขอให้หาพระมาอยู่ที่หมู่บ้านป่าควงที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งในขณะนั้นที่หมู่บ้านป่าควงยังมีชาวบ้านอาศัยอยู่ร่วมกันแค่ 7 หลังคาเรือน หลวงพ่อโตและชาวบ้านจึงได้ทำการรื้อถอนบ้านเดิมของตนเองที่อยู่บริเวณที่นาออก แล้วระดมทรัพย์และกำลังในการสร้างวัดขึ้นแทนที่บ้านบริเวณทุ่งนาที่บ้านป่าควงนั่นเอง แต่เนื่องจากสมัยก่อนการเดินทางของชาวบ้านต้องใช้เรือพายข้ามแม่น้ำน่าน เวลาฤดูน้ำหลากทำให้การเดินทางมาทำบุญที่วัดนั้นลำบาก จึงได้ร้องขอให้ย้ายวัดมาตั้งอยู่ที่หมู่บ้านวังแดง ณ สถานที่ตั้งวัดวังแดงปัจจุบัน เมื่อ พ.ศ. 2505 โดยมีชาวบ้านหลายๆ คนบริจาคที่ดินเพื่อทำการก่อสร้างวัดแล้วจึงทำเรื่องแต่งตั้งเป็นสถานที่วัดเมื่อ พ.ศ. 2523 โดยการรวบรวมที่ดินที่ตั้งของวัดเป็น ชื่อเจ้าของที่ดินว่านายคำ ตั้งแต่เริ่มการก่อสร้างที่ผ่านมามีประวัติของเจ้าอาวาสที่แน่นอน จนกระทั่งวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2536 พระครูไพศาลธรรมคุณก็มาจำพรรษาและดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาที่มาของชื่อวัดตั้งชื่อวัดตามชื่อการก่อตั้งของหมู่บ้านวังแดง ไม่ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนชื่อวัด

ผู้ให้ข้อมูลพระครูไพศาลธรรมคุณ อายุ 74 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2559

20. วัดวังแดงหมู่สาม ตั้งอยู่ที่บ้านวังแดง หมู่ที่ 3 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างวัด ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 เมื่อปี พ.ศ. 2430 มีพระบรมราชโองการพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2480 วัดวังแดงตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 2440 ประวัติการสร้างวัดวังแดงหมู่ที่ 3 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ ชาวบ้านวังแดงส่วนใหญ่ยึดอาชีพเกษตรกรรม ผู้คนที่อาศัยอยู่สืบเชื้อสายมาจากเวียงจันทน์ (สปป. ลาว) ภาษาพูดเป็นภาษาลาวอพยพมาประมาณรุ่น “พระยาพิชัย” ตามสันนิษฐานของคนให้สัมภาษณ์ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ครั้งแรกมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ที่บ้านกองโค อำเภอพิชัย แล้วย้ายถิ่นฐานขึ้นมาทางเหนือมาตั้งบ้านเรือนที่วังสะเม็, หาดสองแคว ต่อมา มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งที่บ้านกองโค อำเภอพิชัย นำโดยนายแดง นางอ่า ยังไม่มีนามสกุลในสมัยนั้น ได้ชักชวนพวกพ้องมาตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านวังแดง (ยังไม่มีชื่อหมู่บ้านในสมัยนั้น) ชื่อหมู่บ้านซึ่งได้มาจากทำนน้ำริมตลิ่งที่มีดินสีแดงแปลกกว่าที่อื่น จากริมตลิ่งออกไปแม่น้ำเล็กน้อยน้ำจากเขี้ยวมาก แล้วน้ำก็วนตรงบริเวณนั้น ลักษณะคล้ายกับวังน้ำวนชาวบ้านในสมัยนั้น ขนานนามว่า “วังน้ำวน” ซึ่งอยู่บริเวณเหนือหมู่บ้านเล็กน้อยแต่ ณ ปัจจุบันนี้ มีดินสีแดงก็จางหายไปตามสภาพ ครั้งแรกน่าจะมีบ้านเรือนประมาณ 4-5 หลังตามคำบอกเล่าสืบกันมา และนี่เป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านแล้วเอาชื่อหมู่บ้านมาตั้งเป็นชื่อวัดเพื่อความสะดวกในการจดจำได้ขึ้นตามลำดับ

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการชิน จกกวโร (มาเกาะ) อายุ 50 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 มกราคม พ.ศ. 2559

21. วัดวังหิน ตั้งอยู่ที่บ้านวังหิน หมู่ที่ 4 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อสมัยก่อน มีพระครูสาคร ประจักษ์ศาสนคุณ เป็นเจ้าอาวาสอยู่วัดวังหินได้เป็นเจ้าของตำบลวังแดง เป็นอุปฌาย์บวชพระได้ ต่อมาพระครูสาครได้มรณภาพจากนั้นได้มีพระครูเทพเป็นเจ้าของอาวาสคนปัจจุบันและได้เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะอำเภอ เป็นพระครูชั้นโท เมื่อก่อนวัดวังหินได้สร้างศาลาไม้ สร้างกุฏิด้วยไม้ พระครูเทพจึงได้บูรณะวัดนี้ขึ้น พวกรบ้านมาสร้างศาลาและกุฏิให้ดีกว่าเดิม ชื่อวัดวังหิน เพราะว่าตั้งตามชื่อหมู่บ้านวัดวังหิน เมื่อก่อนมีวังอยู่หลังศาลเจ้าพ่อตรงนี้เป็นวังใหญ่ วังที่เป็นลักษณะเป็นวังแม่น้ำ แล้วมีโค้งมีหินมีด่านอยู่ในวังนั้นมีหินมากหินก้อนขนาดใหญ่มากจึงเรียกชื่อ “วัดวังหิน”

ผู้ให้ข้อมูล นายสาย กางเกือ อายุ 72 ปี ตำแหน่ง มัคทายก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2559

22. วัดใหม่เขาวงกต ตั้งอยู่ที่บ้านใหม่ หมู่ที่ 5 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ในสมัยก่อนบริเวณหมู่บ้านใหม่เขาวงกตนี้มีเพียงวัดบ้านใหม่โพธิ์เย็นที่เป็นวัดตรงข้ามฝั่งระหว่างหมู่บ้าน ซึ่งมีแม่น้ำเป็นจุดศูนย์กลาง แม่สมร เม่งเหล็ก จึงบริจาคที่ดินส่วนตัวให้ จำนวน 7 ไร่ ให้สร้างวัดสาเหตุมาจากหากจะทำบุญต้องพายเรือไปอีกฝั่งตรงข้าม เนื่องจากสมัยนั้นยังไม่สร้างสะพาน แต่ปัจจุบันสร้างแล้วชื่อสะพานวังหิน เมื่อออกพรรษาเวลาจะไปทำบุญ

ชาวบ้านแถบนั้นเกิดเรือล่มบ่อย ชาวบ้านจึงอยากมีวัด แม่สมร เม่งเหล็ก จึงบอกว่าถ้าอยากจะทำจริง ๆ จะบริจาคที่ดินส่วนตัวให้ จำนวน 7 ไร่ หลังจากนั้นก็เริ่มสร้างกุฏิหลังแรก ชาวบ้านจึงเรียกวัดนี้ว่า วัดใหม่โพธิ์ล้อม เพื่อให้ตรงข้ามกับชื่อวัดใหม่โพธิ์เย็น แล้วต่อมาระยะหนึ่งจึงเปลี่ยนชื่อวัดอีกมาเป็นวัดใหม่โพธิ์ทอง เพราะมีเสาหลังโบสถ์เขียนว่าวัดใหม่โพธิ์ทอง ต่อมาด้านหลังโบสถ์ที่ดินไม่เสมอกันมีน้ำเพราะบริเวณรอบ ๆ มีแต่ที่นา จึงได้ชื่อวัดว่า วัดใหม่نال้อม หลังจากนั้นไม่นานจึงตั้งชื่อวัดนี้ไปเสนอกกรมการศาสนา แต่ทางกรมการศาสนาให้เปลี่ยนชื่อให้ชื่อเดียวกับหมู่บ้าน จากวัดใหม่نال้อม จึงได้ชื่อของวัดว่า วัดใหม่เขาวงกต ในปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระมหาเสนาะ ชันติสาโร อายุ 48 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 มกราคม 2559

23. วัดบ้านใหม่โพธิ์เย็น ตั้งอยู่ที่บ้านใหม่ หมู่ที่ 6 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ (ทางการปกครองคณะสงฆ์ขึ้นกับตำบลบ้านแก่ง) สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดบ้านใหม่สร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. 2170 ซึ่งมีนามตามชื่อบ้านว่า “วัดบ้านใหม่” แต่โดยมากชาวบ้านมักเรียกว่า “วัดบ้านใหม่โพธิ์เย็น” เพราะวัดนี้ตามเดิมนั้นมีต้นโพธิ์ขึ้นอยู่จำนวนมาก โดยมีนายตัว หรือชาวบ้านเรียกว่า “ปู่ตัว” เป็นผู้นำชาวบ้านช่วยกันสร้างวัดบ้านใหม่ขึ้น โดยได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2200 วัดบ้านใหม่มีชื่อตามทะเบียนวัด แต่เมื่อ พ.ศ. 2539 ได้มีการเปลี่ยนแปลงวัดใหม่

ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เป็น “วัดบ้านใหม่โพธิ์เย็น” จากนั้นได้ทำการก่อสร้างอุโบสถหลังใหม่ขึ้นแทนหลังเดิมที่ชำรุดทรุดโทรมลงมากเพราะไม่สามารถทำสังฆกรรม และพิธีกรรมทางศาสนาได้ จึงได้เริ่มก่อสร้างอุโบสถหลังใหม่ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2537 และได้ขออนุญาตเชิญตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติ ครบ 50 ปี มาประดิษฐานที่หน้าอุโบสถ เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2539 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาขึ้นใหม่เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 25 เมตร ยาว 44 เมตร และได้ัญเชิญ“หลวงพ่อโพธิ์เย็น” ซึ่งเป็นพระประธานภายในอุโบสถหลังเก่า มาประดิษฐานภายในอุโบสถหลังใหม่ เครื่องหมายพระพุทธรูปปางนั่งสมาธิใต้ต้นศรีมหาโพธิ์ ปุชนีย์วัตถุ พระพุทธรูปหลวงพ่อโพธิ์เย็น ลักษณะพื้นที่ตั้งวัด คือ เป็นที่ราบลุ่ม อยู่ริมแม่น้ำน่านฝั่งตะวันออก ที่ดินวัดมีเนื้อที่ 20 ไร่ 2 งาน 19 ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ 924 อาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับที่ดินของเอกชน ทิศใต้ติดต่อกับทางสาธารณะ ทิศตะวันออกติดต่อกับทางหลวงจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่ 12 พิษัย-อุดรดิตถ์ ทิศตะวันตกติดต่อกับแม่น้ำน่าน โดยระยะทางรถยนต์ห่างจากตัวอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ 22 กิโลเมตร วัดบ้านใหม่โพธิ์เย็น มีต้นตะเคียนทองคู่ อายุประมาณ 200 กว่าปี มีต้นโพธิ์ใหญ่ อายุประมาณ 300 กว่าปี มีวังปลาตะเพียนหางแดง และมีต้นยางใหญ่อีกด้วย

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสุสัสถ์วตร(พระมหาล้อม คนธโร) อายุ 58 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2559

24. วัดพิกุลทอง ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยพิกุลทอง หมู่ที่ 7 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ เริ่มก่อตั้งเป็นสำนักสงฆ์ เมื่อปี พ.ศ.2443 ชื่อว่าสำนักสงฆ์ วัดห้วยพิกุลทองอินทราราม ต่อมาได้ทำเรื่องถึงเถรสมาคมเพื่อขอจัดตั้งเป็นวัดเมื่อปี พ.ศ.2553 ชื่อหมู่บ้านเดิมชื่อบ้านหนองขาว และในเวลาต่อมาชาวบ้านเห็นว่าไม่ไพเราะจึงเปลี่ยนเป็นบ้านห้วยพิกุลทองเนื่องมาจากท้ายหมู่บ้านมีห้วยขนาดเล็ก ๆ และข้างห้วยก็มีต้นพิกุลขนาดใหญ่ตั้งเด่นเป็นสง่าอยู่ จึงเรียกบ้านห้วยพิกุลทองแต่นั้นเป็นต้นมา

ผู้ให้ข้อมูล พระครูพิบูลย์ธรรมสิทธิ ตำแหน่ง เจ้าอาวาส อายุ 72 ปี, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2559

25. วัดถาวรสามัคคีธรรม ตั้งอยู่ที่บ้านหัวदान หมู่ที่ 8 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ วัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2548 มีพื้นที่ทั้งหมด 20 ไร่ สาเหตุที่ตั้งชื่อวัดว่า วัดถาวรสามัคคีธรรม เพราะชาวบ้านช่วยกันบริจาคที่ดิน และขายที่ดินให้วัดราคาไม่แพง เพราะชาวบ้านอยากจะสร้างวัดขึ้น จึงเป็นที่มาของชื่อวัดถาวรสามัคคีธรรม ตอนแรกตั้งศาลาไว้ที่ริมแม่น้ำน่านและมีการทำบุญอยู่เป็นประจำและเป็นเวลานาน จนผู้ใหญ่บ้านชื่อ ผู้ใหญ่ดำ เรือนคุ่ม ได้ปรึกษากับครูสมโภช มีจันทร์ ให้มีการสร้างโรงเรียนขึ้นและจะต้องมีวัดสร้างขึ้นด้วย ชาวบ้านเห็นด้วยจึงบริจาคที่ดินให้ ปัจจุบันเจ้าอาวาสคือ พระครูสถาพร อาจารย์ยุต อายุ 37 ปี เจ้าอาวาสได้เอาพระสารีริกธาตุมาจากอินเดีย และกำลังมีการก่อสร้างที่หลังวัดถาวรสามัคคีธรรม มีพระในวัด 5 รูป

ผู้ให้ข้อมูล นางกำมะหยี่ สีเนียม อายุ 75 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล,
23 มกราคม 2559

26. วัดสังจाराษฎร์บำรุง ตั้งอยู่ที่บ้านใหม่พัฒนา หมู่ที่ 10 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมเป็นพื้นที่สุสานที่ฝังศพของชาวบ้าน ตำบลวังแดง หมู่ที่ 3 ในสมัยนั้น โดยประมาณ 80 กว่าปี ต่อมาเมื่อปี 2499 พ่อครูโต ได้มาตั้งสำนักสงฆ์ในพื้นที่วัดสังจाराษฎร์บำรุง เพื่อดูแลสุสานและฌาปนกิจของชุมชนก็ได้มีการพัฒนามาเรื่อย ๆ มีกฎพระสำหรับพักอาศัยของพระ ได้ประมาณ 5 - 6 รูป ท่านพระครูโตก็ได้พยายามบอกบุญกับชาวบ้านเป็นผ้าป่าช่วยกันพัฒนาเพื่อจะสร้างวัด จนกระทั่ง พ.ศ. 2510 ก็ได้เริ่มก่อสร้างโบสถ์แต่ไม่สำเร็จท่านก็เลิกไป เนื่องจากประสบอุบัติเหตุที่ดวงตาโดนลวดราวผ้า หลังจากนั้นพระครูเนียมก็มาเป็นเจ้าอาวาสแทนอยู่ได้ประมาณ 5 - 6 ปี ท่านก็มีมรณภาพด้วยโรคชรา พระครูโตก็ได้มาบวชใหม่ พัฒนาวัดเรื่อยมา และได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างเป็นวัดในปี พ.ศ. 2532 โยมนายย้วน บางไม้ ซึ่งเป็นปัญญาไวยกรวัด ตั้งชื่อว่าวัดสังจाराษฎร์บำรุง มีเนื้อที่ 22 ไร่ 20 ตารางวา ชาวบ้านวังแดงส่วนใหญ่จะเรียกว่า วัดใต้ ปัจจุบันแบ่งการปกครองอยู่ในเขตพื้นที่ หมู่ที่ 10 ตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการณรงค์ จันทปัญญา อายุ 79 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มกราคม 2559

27. วัดหาดสองแคว ตั้งอยู่ที่บ้านหาดสองแคว หมู่ที่ 1 ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดหาดสองแควสร้างเมื่อ พ.ศ. 2352 เหตุที่เรียกว่า “วัดหาดสองแคว” นั้นเรียกตามนามบ้านเพราะที่บ้านหาดสองแควมีแม่น้ำ 2 สาย ได้ไหลมาบรรจบกันคือ คลองตรอน ต้นน้ำอยู่ที่อำเภอน้ำปาดและอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำน่าน ที่หน้าวัดหาดสองแคว ทิศใต้วัดเป็นหาดทรายขาวบริเวณกว้างและสวยงามมาก หาดบวกกับแม่น้ำ 2 สายคือ 2 แคว (หาด+กับสองแคว) จึงตั้งชื่อว่า “หาดสองแคว” การสร้างวัดครั้งแรกนั้น ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 (ท้ายบ้าน) คณะสงฆ์และคณะกรรมการวัดจึงได้มีความเห็นร่วมกันให้ย้ายวัดมาสร้าง ณ หมู่ที่ 1 (ทิศเหนือ) ห่างจากวัดเดิม (ประมาณ 1,000 เมตร) ซึ่งมีทำเลที่เหมาะสมเพราะว่าตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่าน ต่อมาน้ำจากแม่น้ำน่านได้กัดเซาะตลิ่งพังไล่ที่เข้ามาทุกปีจนถึงศาลาการเปรียญและสิ่งก่อสร้างภายในวัด คณะสงฆ์และคณะกรรมการพร้อมด้วยชาวบ้านหาดสองแคว ได้ร่วมการย้ายวัด (เป็นครั้งที่ 2 พ.ศ. 2467) โดยมาตั้งห่างจากวัดเดิมประมาณ 400 เมตร พ.ศ. 2452 สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระองค์ท่านได้เสด็จตรวจงานคณะสงฆ์ภาคเหนือ และมาพักแรมที่วัดหาดสองแคว เป็นเวลา 2 วัน พระองค์ท่านได้มีพระดำรัสแนะนำให้คณะสงฆ์และชาวบ้านหาดสองแควสร้างอุโบสถ เพื่อที่จะได้เป็นที่ทำสังฆกรรมของสงฆ์ แต่ในช่วงระยะนั้นไม่มีผู้ดำเนินการงานก่อสร้าง จนกระทั่งมาถึงปี พ.ศ. 2466 ซึ่งมีพระอธิการจันทร์ ไชสโก เป็นเจ้าอาวาส ได้ดำเนินการก่อสร้างขึ้น 1 หลัง ช่วง 3 วา 2 ศอก ยาว 9 วา นับตั้งแต่นั้นมาวัดหาดสองแควได้ทำการพัฒนาบูรณะวัดเรื่อยมา สมัย

หลวงพ่ोजันทรโฆสโก (พระครูนวกาโรโฆสิต)เป็นเจ้าอาวาส (พ.ศ. 2466-2522) พระอธิการบุญเลิศ สิริริมงคล (พระครูมงคลสิริวิธาน) เป็นเจ้าอาวาส (2523-ปัจจุบัน) ได้ดำเนินการก่อสร้างต่อจากหลวงพ่ोजันทรโฆสโกได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากแผนผังวัดใหม่ตามแผนผังของกรมศาสนาจัดเป็นเขตพุทธาวาสเขตสังฆาวาส และเขตสาธารณประโยชน์ ได้ทำการสร้างเสนาสนะต่าง ๆ ภายในวัดได้มีความเจริญรุ่งเรืองตามลำดับ จนกระทั่งเมื่อพ.ศ. 2532 วัดหาดสองแควได้รับประกาศยกย่องให้เป็น “วัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น” พ.ศ. 2554 เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดอุดรดิตถ์แห่งที่ 2

ผู้ให้ข้อมูล พระครูมงคลสิริวิธาน อายุ 70 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 มกราคม 2559

28. วัดคิ่งคราษ ตั้งอยู่ที่บ้านเด่นสำโรง หมู่ที่ 4 ตำบลหาดสองแคว อำเภอรัตน จังหวัดอุดรดิตถ์ วัดคิ่งคราษเป็นวัดเก่าแก่สมัยโบราณวัดหนึ่ง ตามตำนานที่คนในหมู่บ้านเล่าสืบต่อกันมาว่า วัดคิ่งคราษตั้งอยู่ในเมืองตาชูชก เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาเชื่อมรอยกับพุทธประวัติของพระพุทธเจ้าในชาดกเรื่องพระเวสสันดร วัดคิ่งคราษตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่าน แต่วัดคิ่งคราษกลายเป็นวัดร้างมานาน ได้รับการบูรณะก่อสร้างใหม่โดยหลวงพ่อมุข จันทสโร เมื่อประมาณ 80 ปี มานี้เองหลักฐานที่ปรากฏมีวิหาร อุโบสถ แต่การก่อสร้างของหลวงพ่อมุข จันทสโร ได้ขุดดินจากริมสระน้ำซึ่งเป็นดินเก่ามาปั้นเป็นอิฐแล้วนำมาสร้างเป็นอุโบสถ แต่การสร้างวิหาร อุโบสถขาดความรู้ในการก่อสร้าง จึงทำให้วิหาร อุโบสถทรุดโทรมเร็วเกินควร บริเวณรอบ ๆ สระน้ำมีซากอิฐโบราณเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบริเวณด้านทิศตะวันตกบริเวณนี้อาจเป็นที่ก่อสร้างอุโบสถหรือวิหารก็อาจเป็นไปได้ นอกจากนี้บริเวณรอบสระน้ำยังพบเศษเครื่องปั้นดินเผาที่แตกหักอยู่เป็นจำนวนมาก และยังมีโองโบราณซึ่งขุดพบเมื่อประมาณ พ.ศ. 2500 ภายในโองบรรจุกระดูก ปัจจุบันเก็บไว้ในวัดคิ่งคราษ และยังพบเศษโครงกระดูกมนุษย์โบราณอีกด้วย แต่ประชาชนไม่มีความรู้ในด้านประวัติศาสตร์จึงได้จัดการเผาไปเสีย ที่มาของชื่อวัดสันนิษฐานว่าชื่อวัดน่าจะมีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับพระพุทธประวัติของพระพุทธเจ้าในชาดกเรื่องพระเวสสันดรชาดก ซึ่งนำเอาชื่อเมืองคิ่งคราษที่ปรากฏอยู่ในเรื่องพระเวสสันดรชาดกมาตั้งเป็นชื่อวัด แต่ต่อมาเรียกเพี้ยนไปเป็นคิ่งคราษแทนการตั้งชื่อเดิมชาวบ้านจึงเรียกว่าวัดคิ่งคราษมาถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล ลุงไสว เรืองเดช อายุ 89 ปี ตำแหน่ง อดีตผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 มกราคม 2559

29. วัดแหลมคุณ ตั้งอยู่ที่บ้านแหลมคุณ หมู่ที่ 5 ตำบลหาดสองแคว อำเภอรัตน จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 7 ไร่ 2 งาน 53 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือ

ยาว 80 วา ติดต่อกับที่นาของนายไชร์ แจ่มแจ่ม ทิศใต้ยาว 80 วา ติดต่อกับทาง ร.พ.ช. ทิศตะวันออก ยาว 38 วา 1 คอก ติดต่อกับที่นาของนายวน ตักเตือน วัดแหลมคุณได้รับบรมราชานุญาตให้สร้างวัด พ.ศ. 2505 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งเป็นวัดนับตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2530 มี พระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 9 พ.ศ. 2552 ประวัติความเป็นมา เมื่อ พ.ศ. 2505 วัดแหลมคุณ เดิมเป็นสำนักสงฆ์เมื่อปี 2502 ประชาชนร่วมใจกันจัดสร้างวัดแหลมคุณเพื่อเป็นประโยชน์แก่ ลูกหลานในทางพุทธศาสนา ชื่อวัดแหลมคุณมีนามตามชื่อหมู่บ้าน เนื่องจากลักษณะพื้นที่บ้านแหลม คุณ มีบึงน้ำขนาดใหญ่และชาวบ้านมาตั้งรกรากอยู่บริเวณที่ดินที่ยื่นออกมาจากตัวบึง ประกอบกับมี ต้นคูณขึ้นเป็นจำนวนมากในสมัยนั้น จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านแหลมคุณ พื้นที่ตั้งวัดเป็นพื้นที่ราบมีทุ่ง นาโดยรอบ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีศาลาการเปรียญกว้าง 16 เมตร ยาว 22 เมตร สร้าง พ.ศ. 2525 หอสวดมนต์กว้าง 4 เมตร ยาว 9 เมตร สร้าง พ.ศ. 2530 กุฏิสงฆ์จำนวน 2 หลัง เป็นอาคารไม้ 1 หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ 1 หลัง สำหรับปูชนียวัตถุมีพระประธานที่ศาลาการเปรียญ 2 องค์

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการจำเริญ มหาวิโร อายุ 54 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 มกราคม 2559

30. วัดไผ่สว่างสามัคคีธรรม ตั้งอยู่ที่บ้านไผ่สว่าง หมู่ที่ 5 ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2475 มีพื้นที่ทั้งหมด 7 ไร่ สาเหตุที่ตั้งชื่อวัดว่า “วัดไผ่สว่าง สามัคคี” เพราะอยากให้ชาวบ้านมีความรักใคร่สามัคคีกัน แต่ก่อนพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ลาดต่ำทำให้น้ำ ไหลเข้ามาในวัดได้ ทางวัดจึงนำดิน 100 กว่ารถมาถมให้สูงขึ้น แต่ก่อนเจ้าอาวาสคือ พระสายชล ชินะ วังโส (อดีตเจ้าอาวาส) ได้ลาสิกขาไปแล้ว พระในวัดมีทั้งหมด 3 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระเจริญ กิตติยานุ อายุ 52 ปี, ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 มกราคม 2559

อำเภอลับแล

1. **วัดน้ำใส** ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำใส หมู่ที่ 1 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ แต่เดิมชื่อ “วัดศรีอารามป่าแก้ว” ก่อตั้งวัดตั้งแต่ปีพ.ศ.ไม่ทราบ แต่วัดมีอายุกว่า 100 ปี กล่าวว่า เดิมสถานที่วัดนั้นเป็นป่าแก้วและเป็นอารามอยู่มาก่อน มีนายพรานมาหยุดพักเหนื่อยที่อาราม โดยข้าง ๆ อารามมีบ่อน้ำใส นายพรานได้ตักน้ำในบ่อนั้น ชาวบ้านในหมู่บ้านได้ใช้น้ำในบ่อตักกินกันทั้งหมู่บ้าน ต่อมาจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดน้ำใส”

ผู้ให้ข้อมูล นางสาว แสนนก อายุ 86 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 มกราคม 2559

2. **วัดไชยชุมพล** ตั้งอยู่ที่บ้านชัยชุมพล หมู่ที่ 2 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ชื่อ “วัดไชยชุมพล” มาแต่เดิม ก่อตั้งวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. ไม่ทราบ แต่วัดมีอายุกว่า 100 ปี กล่าวว่า สถานที่ก่อกำเนิดวัดนั้นเป็นแห่งรวมพลของทหารในการไปทำศึกสงคราม ได้มารวมพลกันที่นั่นเพื่อเดินทางไปทำศึกสงครามและเกิดชัยชนะกลับมา จึงเป็นที่มาของวัดไชยชุมพล

ผู้ให้ข้อมูล นางชิต เรียงมัน อายุ 78 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 มกราคม 2559

3. **วัดห้องสูง** ตั้งอยู่ที่บ้านห้องสูง หมู่ที่ 3 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พื้นที่ตั้งวัดมีลักษณะเป็นที่เนินสูง เป็นป่าหินลูกรัง อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 200 เมตรสร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. 2373 มีนามตามชื่อหมู่บ้านแต่เดิมนั้นเรียกว่า วัดห้องสูง เป็นสำเนียงภาษาถิ่นโดยมีนายทา แดงแก้ว เป็นผู้คิดริเริ่มดำเนินการจัดสร้างวัดนี้ร่วมกับประชาชนชาวบ้าน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาวันที่ 5 เมษายน 2517

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสมุห์บุญ ทิปธัมโม อายุ 43 ปี ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดอุตรดิตถ์และเจ้าอาวาสวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 มกราคม 2559

4. **วัดร่องเสี้ยว** ตั้งอยู่ที่บ้านป่าสัก หมู่ที่ 10 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดร่องเสี้ยวเริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2475 ในสมัยรัชการที่ 7 เดิมก่อนตั้งวัดขึ้นมานั้นเมื่อก่อนเป็นวัดแบบโบราณ มีแคโบสถ์วิหาร ในสมัยนั้นยังไม่มีกุฏิพระ ข้าง ๆ วัดมีร่องน้ำซึ่งเป็นร่องที่เสี้ยวมาจากสนามบินเมื่อก่อนบริเวณนั้นไม่มีน้ำ มีร่องเสี้ยวมาจากสนามบินจึงทำให้น้ำจากที่ต่าง ๆ ไหลมาลงตรงร่องน้ำแห่งนี้ จึงตั้งชื่อว่าวัดร่องเสี้ยว ภายหลังได้มีการปรับปรุงซ่อมแซมสร้างวิหารขึ้นมาใหม่และมีร่องน้ำอยู่ข้าง ๆ จึงเป็นวัดร่องเสี้ยวมาจนถึงปัจจุบัน ที่มาของชื่อวัด เนื่องจากมีการทำสนามบินขุดร่องน้ำออกจึงมีน้ำเสี้ยวมาที่บริเวณวัดทำให้เกิดร่องภายหลังจากที่ต่าง ๆ ก็ลงมาวมที่ร่องน้ำ จึงตั้งชื่อว่าวัดร่องเสี้ยวมาจนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการบุญมา อธิจาริตโต อายุ 63 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2559

5. **วัดดอนไชย** ตั้งอยู่ที่บ้านคุ้ม หมู่ที่ 4 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นมาวันดอนไชยเป็นวัดที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานรำลึกถึงวีรกรรมของทหารไทยที่รบกับพม่าจนได้ชัยชนะ สาเหตุที่ชื่อว่าวัดดอนไชย เนื่องจากที่ตั้งบริเวณนี้ในสมัยก่อนเป็นเนินดินสูงขึ้นมา ภาษาถิ่นเรียกว่า ดอน มีทหารไทยและทหารพม่ามาสู้รบกันและทหารฝ่ายไทย นำทัพโดยพระยาพิชัยดาบหักได้รับชนะ ณ ที่ตรงนี้ เดิมแรกมีกษัตริย์พระสงฆ์ ได้สร้างตั้งไว้ ภายหลังมีการบูรณะวัด และตั้งชื่อวัดว่าวัดดอนไชย ตามที่ ทหารฝ่ายไทยรบ และได้รับชัยชนะบนเนินดินนี้ สร้างวัดมาก่อน พ.ศ. 2277

ผู้ให้ข้อมูล พระครูเกษมกิตติคุณ อายุ 66 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดดอนไชย, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2559

6. **วัดนาทะเล** ตั้งอยู่ที่บ้านนาทะเล หมู่ที่ 5 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล ความเป็นมา วัดนาทะเล เดิมชื่อวันตันตอง เนื่องจากที่บริเวณนี้ มีต้นกระท่อน ภาษาถิ่นเรียกว่า ต้นมะตอง ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก และมีต้นที่ใหญ่มาก ก่อนที่จะตัดต้นกระท่อนนั้นมา ทำอาคาร สถานที่ ศาลาการเปรียญ วัด และได้ตั้งชื่อวัดตามชื่อต้นกระท่อนที่ขึ้นเยอะในบริเวณนั้น และเปลี่ยนมาเป็นวัดนาทะเลในภายหลัง สร้างวัดมาก่อน พ.ศ. 2395 แต่ปีใดไม่ปรากฏแน่ชัด

ผู้ให้ข้อมูล นายเรือง นาคพริก อายุ 75 ปี ตำแหน่ง ปราชญ์ชุมชนบ้านนาทะเล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม พ.ศ. 2559

7. **วัดม่อนนางเหลียว** ตั้งอยู่ที่บ้านร่องยาง หมู่ที่ 8 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ แต่เดิมชื่อ “วัดม่อนศาลา” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดม่อนนางเหลียว” ก่อตั้งวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2457 ประวัตินี้เล่ากันว่า มีเจ้าเมืององค์หนึ่งได้พากรรยา ลูกสาว และทหาร อพยพมาจากบ้านเมืองเดิม แล้วได้หยุดพักเหนื่อยจากการเดินทางที่บึงแห่งหนึ่ง แล้วได้เจอปลาไหลเผือกในบึงจึงแบ่งปลาไหลเผือกกินกัน โดยกินไปถึงระยะทางไหนก็เดินถมดินถึงเท่านั้น จึงพากันย้ายมาหนองพญาแม่ แล้วภรรยาของเจ้าเมืองก็เกิดเสียชีวิตตรงหนองพญาแม่ หลังจากนั้นก็เดินทางต่อมาจนถึงวัดม่อนนางเหลียว ผู้เป็นลูกสาวก็รำไห้หาผู้เป็นแม่ คอยเหลียวหาแม่ด้วยความคิดถึง และความอาลัยที่มีต่อแม่ จึงเป็นที่มาขอชื่อ “วัดม่อนนางเหลียว”

ผู้ให้ข้อมูล นายทอง บุญอยู่ อายุ 79 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 6 มกราคม 2559

8. **วัดโพธิ์ล้อม** ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำใสใต้ หมู่ที่ 9 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมชื่อวัดไผ่ล้อมเป็นวัดร้างนานหลายร้อยปีและได้มีการบูรณะขึ้นใหม่เมื่อวัดที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2545 และได้ตั้งชื่อวัดใหม่ว่า วัดโพธิ์ล้อม โดย โพธิ์ หมายถึง ความรู้ ล้อม หมายถึง ห้อมล้อม วัดโพธิ์ล้อม จึงหมายถึง คนมีความรู้มาห้อมล้อมกัน

ผู้ให้ข้อมูล พระปลัดพิน อรรถกาโร อายุ 45 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ล้อม, การสัมภาษณ์ ส่วนบุคคล, 6 มกราคม 2559

9. วัดรมโพธิญาณ ตั้งอยู่ที่บ้านโพธิญาณ หมู่ที่ 7 ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2515 โดยมีผู้ก่อตั้งคือ นายเทพ หงส์สวัสดิ์ ชาวบ้านที่เดิมมีบ้านอยู่บริเวณตรงข้ามกับหน้าวัด แต่ปัจจุบันผู้ก่อตั้งได้ย้ายไปอยู่ที่บ้านไผ่ล้อม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีการตั้งชื่อวัดจาก ต้นโพธิ์ที่มีอยู่ในบริเวณวัดจำนวนมาก ปัจจุบันมีพระภิกษุจำพรรษาเพียง 1 รูป ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสรูปที่ 2

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการ อธิพันธ์ อธิปัญญา อายุ 55 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดรมโพธิญาณ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 6 มกราคม 2559

10. วัดชำฝักหนามชัยมงคล ตั้งอยู่ที่บ้านชำฝักหนาม หมู่ที่ 2 ตำบลด่านแม่คำมัน อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมวัดชำฝักหนามแห่งนี้ เป็นสำนักสงฆ์มาประมาณ 6 ปี และได้ก่อตั้งเป็นวัดขึ้นในวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2551 เหตุที่ชื่อวัดชำฝักหนามเพราะตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านชำฝักหนาม ซึ่งพื้นที่นี้มีต้นฝักหนามขึ้นเป็นจำนวนมาก และข้าก้หมายถึงแหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้าน อีกทั้งในแหล่งน้ำ(ชำ) นั้นก็มีต้นฝักหนามขึ้นในหนองน้ำกระจายไปทั่วทุกบริเวณ จึงได้เรียกชื่อหมู่บ้านว่าหมู่บ้านชำฝักหนาม และวัดชำฝักหนามก็ตั้งตามชื่อของหมู่บ้าน ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็นวัดชำฝักหนามชัยมงคล จนถึงปัจจุบันนี้

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการประจวบ ดิถะปัญญา อายุ 68 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส และนายชม เหล็กมัน อายุ 79 ปี ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 มกราคม 2559

11. วัดใหม่เจริญสุข ตั้งอยู่ที่บ้านด่านแม่คำมัน หมู่ที่ 4 ตำบลด่านแม่คำมัน อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2480 เดิมบริเวณวัดเป็นป่าหนาทึบ การคมนาคมไปทำบุญที่วัดด่านแม่คำมันไม่สะดวก เนื่องจากมีคลองด่านแม่คำมันกั้นกลาง ประชาชนจึงพร้อมใจกันสร้างวัดนี้ โดยมีชาวบ้านบริจาคที่ดินสร้างวัด แล้วขนานนามวัดให้เป็นมงคลนามว่า “วัดใหม่เจริญสุข”

ผู้ให้ข้อมูล พระครูผาสุก ธรรมจักร์สิริภโท อายุ 48 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดใหม่เจริญ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 มกราคม 2559

12. วัดด่านแม่คำมัน ตั้งอยู่ที่บ้านด่านแม่คำมัน หมู่ที่ 5 ตำบลด่านแม่คำมัน อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2448 มีนามตามชื่อบ้าน เดิมชื่อว่า “วัดด่านมะคำมัน” เนื่องจากมีต้นมะค่า(ตักมัน)ขนาดใหญ่ ขึ้นอยู่บริเวณข้างคลองด่านแม่คำมัน หลังศาลา วัดหลังปัจจุบัน และได้มีการกลายชื่อมาเป็น “วัดด่านแม่คำมัน” ตั้งแต่เมื่อใดให้คำตอบไม่ได้ ชื่อวัดเดิม วัดด่านมะคำมัน

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการ จิรวัดน์ จิระมโณ อายุ 59 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดด่านแม่คำมัน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 มกราคม 2559

13. วัดฤๅษีสำราญ ตั้งอยู่ที่บ้านป่าเผือก หมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดฤๅษีสำราญ เดิมชื่อวัด “ศรีไสม” อยู่ในเขตหมู่ 1 ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างในสมัยสุโขทัยต่อมาถูกพม่ารุกรานทำลายบ้านเมืองตลอดมาถึงวัดพระฝาง เขตอำเภอย่อยยับ ทำให้บริเวณต่าง ๆ ล่มสลายไปหมดสิ้น มีพระฤๅษีทั้งหลายมาอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะเป็นบริเวณที่เป็นป่าไม้ใหญ่ มีสัตว์มากมาย ภายหลังชาวบ้านได้สร้างวัดขึ้นมาใหม่ทางวัดพระปรารค์ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ได้มอบฤๅษีองค์ใหญ่ ซึ่งเก่าแก่มาในวัดนี้ จนกระทั่งถึงบัดนี้มีความศักดิ์สิทธิ์พอสมควร มีนายประดิษฐ์ สุวรรณพรหม คนในหมู่บ้านนี้ได้บวชเป็นพระ เป็นเจ้าอาวาสองค์แรก อยู่มานานพอสมควร แต่ภายหลังได้ลาสิกขาไปมีครอบครัวจนกระทั่งเสียชีวิตลง ต่อจากนั้นมาวัดนี้ก็ไม่มีผู้ดูแล จนกระทั่งปี พ.ศ. 2531 ได้มีเจ้าอาวาสขึ้นมาปกครองดูแลวัด บำรุงซ่อมแซมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นหลาย ๆ ด้านตั้งแต่เมื่อก่อน จนกระทั่งถึงตอนนี้ ที่มาของชื่อวัด เนื่องจากเคยมีฤๅษีมาอยู่เป็นจำนวนมาก และบริเวณเป็นป่าใหญ่อุดมสมบูรณ์มีสัตว์น้อยใหญ่และมีความสุข ทำให้เป็นที่มาของวัดฤๅษีสำราญ

ผู้ให้ข้อมูล พระครูมงคล อายุวัฒน์ อายุ 88 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 มกราคม 2559

14. วัดพระบรมธาตุ ตั้งอยู่ที่บ้านทุ่งยั้ง หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดโบราณประดิษฐานพระมหาธาตุประจำเมืองทุ่งยั้ง เมืองโบราณตั้งแต่สมัยก่อนสุโขทัย ตามตำนานการสร้างพระบรมธาตุกล่าวว่า สมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไท ผู้ครองเมืองสุโขทัย ได้เชิญพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาบรรจุไว้ในถ้ำใต้ดินโดยขุดลงไปเป็นถ้ำแล้วก่อพระธาตุไว้ โดยลักษณะเดิมของพระบรมธาตุเมืองทุ่งยั้งคงเป็นรูปเจดีย์พุ่มข้าวบิณฑ์ แต่ต่อมามีการบูรณะเพิ่มเติมโดยพลูตาตะก่าพ่อค้าไม้ชาวพม่าในสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงก่อนปี พ.ศ. 2444 เป็นลักษณะเจดีย์อย่างพม่า จนใน พ.ศ. 2451 ได้เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ทำให้ยอดพระบรมธาตุเจดีย์หักพังลงมา หลวงพ่อแก้วสมภารวัดพระบรมธาตุในขณะนั้นได้เป็นหัวหน้าปฏิสังขรณ์ซ่อมเพิ่มเติมดังรูปแบบที่ปรากฏในปัจจุบัน วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง เป็นวัดสำคัญประจำเมืองทุ่งยั้ง ซึ่งเมืองทุ่งยั้งในปัจจุบันถือว่าเป็นเมืองที่มีผู้คนอาศัยติดต่อกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยก่อนการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยซึ่งพิจารณาได้จากสำเนียงการพูดของคนทุ่งยั้งเทียบกับกลุ่มคนในชุมชนชาวสุโขทัยเดิม ที่อาศัยอยู่ในแถว หมู่ที่ 10 และหลาย ๆ หมู่บ้านในเขตตำบลทุ่งยั้ง ที่มีประวัติชุมชนว่าเป็นกลุ่มคนที่อพยพไปตั้งบ้านเรือนที่อื่น วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้งยังมีประเพณีประจำปีที่สำคัญคือ ประเพณีถวายพระเพลิงพระบรมศพ หรืออัฐมีบูชา ทุกวันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี โดยเป็นวันงานสลากภัตของวัดและจะมีการจัดแสดงพุทธประวัติตอนถวายพระเพลิงพระบรมศพด้วย

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการวรกุลธมทินโน อายุ 59 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 มกราคม 2559

15. วัดกุฎิพระฤๅษีทรงธรรม ตั้งอยู่ที่บ้านตาล หมู่ที่ 4 ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดกุฎิพระฤๅษีทรงธรรมเดิมชื่อวัดฤๅษีทรงธรรม ชาวบ้านเรียกวัดกุฎิฤๅษี หรือ กุฎิบ้านตาล เปลี่ยนเป็นชื่อวัดกุฎิพระฤๅษีทรงธรรม เมื่อสมัยพระครูบุญสิทธิเป็นเจ้าอาวาส และได้สร้างโบสถ์สร้างซุ้มประตูในปี พ.ศ.2542 วัดกุฎิพระฤๅษีทรงธรรม เริ่มก่อตั้งในสมัยสุโขทัยตอนปลายมีอายุไม่ต่ำกว่า 100 ปี การก่อสร้างใช้ศิลาแลงทำ นำศิลาแลงมาสร้างพระใช้คอนพอกแล้วทาสีครอบพระฤๅษีสมาลัยขอมเมื่อก่อนนั้นฤๅษีมาก่อนพุทธศาสนา ชาวบ้านเล่าว่าเมื่อก่อนฤๅษีทั้ง 5 องค์ได้แก่ ฤๅษีตาไฟ ฤๅษีนารายณ์ ฤๅษีนารอด ฤๅษีหน้าวัว และฤๅษีมาลัยโปรต ได้มาจำศีล (บำเพ็ญเพียร) ที่นี้เนื่องจากบริเวณนี้สงบและมีสัตว์ป่ามากมายในสมัยที่ขอมเข้ามาในไทยน่าจะเป็นสถานธรรมของขอมมาก่อน และหลังจากนั้นก็เป็นที่สร้างอยู่นานในสมัยที่สุโขทัยกวาดล้างขอมไปแล้วมาฟื้นฟูในภายหลัง มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับฤๅษีว่า มีเด็กเลี้ยงควายคนหนึ่งมาเจอฤๅษีเลยถามว่า “ซุขชีวิตคนได้ไหมแปลงกายได้ไหม” ฤๅษีตอบว่า “ได้” จากนั้นต้มน้ำให้เดือดแล้วลงไปในกระทะเสร็จแล้วบอกเด็กว่าถ้าฤๅษีแปลงกายเป็นอะไรแล้วจะกลับร่างเดิมให้เด็กเอายาผงสมุนไพรใส่ลงไป ท่านจะกลับเป็นร่างเดิมแต่ท่านไม่บอกว่าจะแปลงกายเป็นอะไร พอท่านได้แปลงกายออกมาเป็นเสือโคร่งเด็กน้อยตกใจวิ่งหนี แต่โชคดีที่กำบังมาเห็นเลยช่วยคาบของยาแล้วฤๅษีก็กลับร่างเดิมได้ ที่มาของชื่อวัด เนื่องจากเคยมีฤๅษีมาจำศีลหรือบำเพ็ญเพียรเลยตั้งชื่อว่าวัดฤๅษีทรงธรรมภายหลังเปลี่ยนเป็น วัดกุฎิพระฤๅษีทรงธรรมเนื่องจาก กุฎิหมายถึงที่ทำนบอาศัย มีฤๅษีมาพักอาศัยและปฏิบัติทำในที่วัดนี้จึงชื่อ วัดกุฎิพระฤๅษีทรงธรรมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระใบฎีกาอำนาจ เขมธัมโม อายุ 45 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 มกราคม 2559

16. วัดพระยืนพุทธบาทยุคล ตั้งอยู่ที่บ้านพระแท่น หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ติดกับวัดพระแท่นศิลาอาสน์ ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกบนเนินเขาสูงเดียวกันแต่คนละยอด ตามตำนานเล่าสืบต่อกันมาว่า พระพุทธเจ้าได้เสด็จมาประทับยืนบนยอดเขาแห่งนี้ เพื่อทอดพระเนตรไปยังทิศต่าง ๆ จึงเกิดเป็นรอยพระพุทธรูปคู่กันบนแผ่นศิลาแลงฐานดอกบัว ต่อมาในสมัยสุโขทัย เจ้าธรรมราชากุมาร ผู้ครองนครศรีสขนาลัย ได้โปรดให้สร้างมณฑปครอบรอยพระพุทธรูปบาทไว้ ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ ได้มีการบูรณะพระมณฑป และทำหลังคาเป็นจตุรมงกุฎ และในปี พ.ศ. 2444 ได้มีการปฏิสังขรณ์และเปลี่ยนหลังคาเป็นทรงจตุรมุขดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูพุทธบาทบริหาร อายุ 58 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสและเจ้าคณะตำบลทุ่งยั้ง, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 มกราคม 2559

17. วัดพระแท่นศิลาอาสน์ ตั้งอยู่ที่บ้านพระแท่น หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีตำนานเล่าว่า เมื่อประมาณ 300 ปีที่ผ่านมา เชื่อว่าบริเวณที่ตั้งวัดพระแท่นศิลาอาสน์พระอารามหลวง ในปัจจุบันนี้ เป็นที่ตั้งของเมืองโบราณเมืองหนึ่งขึ้นกับเมืองเซียง ในสมัยนั้นพระเจ้าบาธรรมราช เจ้าผู้ครองเมืองเซียง ได้ยกบ้านอุตรคามนครขึ้นเป็นเมืองกำโปชนคร (เมืองทุ่งยั้งในปัจจุบัน) และให้พระโอรสมีพระนามว่าเจ้าธรรมกุมารมาเป็นเจ้าผู้ครองนคร พระเจ้าธรรมกุมารก็ได้ปกครองเมืองกำโปชนคร ให้ราษฎรเป็นอยู่อย่างผาสุก ต่อมาทรงทราบจากภริยาสมว่าได้พบองค์พระแท่นศิลาอาสน์ เป็นศิลาแลงรูปสี่เหลี่ยม ซึ่งภริยาผู้รู้ด้วย ปัญญาญาณว่าเป็นสถานที่ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบำเพ็ญเพียร ฉันทตอาหาร และแสดงธรรมที่แท่นศิลานี้ พระองค์จึงเสด็จไปทอดพระเนตรและพิจารณาแล้วเห็นสมจริง จึงมีใบบอกแจ้งไปยังพระราชบิดาที่เมืองเซียง พระเจ้าบาธรรมราชเจ้าเมืองเซียงผู้เป็นพระบิดาจึงได้ส่งภริยาทั้งห้า มีพระภริยาสุทเวชะ พระภริยาพิลาลัย พระภริยาตาไฟ พระภริยาตาวั และพระภริยานารอท พร้อมพ่อชี่พราหมณ์อีก 4 คนคือบาพิชฌุ บาชีพิศ บาฤทธิ และบาอินทร์ ร่วมกันเป็นช่างคิดช่างอ่าน ร่วมกับพระเจ้าธรรมกุมารและราษฎรสร้างมณฑปและวิหารครอบองค์พระแท่นศิลาอาสน์ไว้ โดยมีเจตจำนงค์พร้อมกันว่า เราจะทำให้งานดูหลากหลายช่างทั้งหลายในแผ่นดินนี้ เมื่อพระเจ้าธรรมกุมารร่วมกับภริยา พ่อชี่พราหมณ์ เสนาอำมาตย์ พร้อมทั้งประชาชนของพระองค์ ได้สร้างมณฑปและวิหารครอบพระแท่นศิลาอาสน์เสร็จแล้ว ได้ทรงกระทำพิธีเปิดนมัสการ และเฉลิมฉลองเป็นงานเทศกาลประจำปีนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ผู้ให้ข้อมูล พระวินัยสาทร อายุ 50 ปี ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดพิษณุโลก-อุตรดิตถ์ (ธรรมยุต), การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 มกราคม 2559

18. วัดวรดิถถาวาส (วัดตลิ่งต่ำ) ตั้งอยู่ที่บ้านตลิ่งต่ำ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งยั้ง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ กล่าวกันว่า ราวปี พ.ศ. 2439 เมื่อราษฎรชาวอำเภอลับแลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งรกรากเดิมอยู่แถบชุมชนบ้านคุ่ม ได้อพยพมาจับจองตั้งหลักปักฐานทำมาหากิน ทำนาทำไร่ ณ บริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ชุกชุมไปด้วยสัตว์ป่าน้อยใหญ่ มีลำธารอุดมสมบูรณ์ได้ด้วยพืชพรรณ และสัตว์น้ำนานาชนิด เรียกว่า “ห้วยขมิ้น” ต่อมาราษฎรจากหลายหมู่บ้านอพยพมาเป็นชุมชนใหญ่เกิดขึ้นเล่ากันว่าในคืนวันเพ็ญ พระจันทร์เต็มดวงคืนหนึ่งในฤดูหนาว ชาวบ้านได้เห็นกระต่ายป่าตัวใหญ่ ขนาดเท่าหมูป่า ออกมาเต้นชมแสงจันทร์ในบริเวณที่โล่งที่เป็นวัด โดยนัยนี้ ชาวบ้านว่าการที่กระต่ายตัวใหญ่มาปรากฏตัวครั้งนี้อาจเป็นเทพดาแปลงมาบอกให้สร้างวัด จึงได้เรียกชื่อว่า “วัดกระต่ายเต้น” ซึ่งใน ระยะเวลาหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็น วัดตลิ่งต่ำ ตามชื่อของหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล นายบุญชุม มีรัตน์ อายุ 43 ปี ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลไทยรัฐวิทยา ๕ (วัดตลิ่งต่ำ), การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 มกราคม 2559

19. วัดน่านกกก ตั้งอยู่ที่บ้านน่านกกก หมู่ที่ 3 ตำบลน่านกกก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สำนักสงฆ์มหานิกาย วัดน่านกกกสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2369 โดยใช้นามตามชื่อหมู่บ้าน คือ

หมู่บ้านนกกก โดยมีที่มาจากสองสามีภรรยา มีชื่อว่าพ่อเต๋ แม่ตี๋ได้มาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินที่ถิ่นนี้เป็นหลังแรก พ่อเต๋และแม่ตี๋จึงชักชวนที่น้องมาทำมาหากินถิ่นนี้ จนมีบ้านหลายหลัง วันหนึ่งสองสามีภรรยานี้ได้มองไปที่เหนือนาเห็นฝูงนกนักร้อย บินลงมากินดินโป่งและน้ำทุก ๆ ปี ด้วยที่ชื่อหมู่บ้านยังไม่มี จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านนกกก”

ผู้ให้ข้อมูล นายเลย เกิดเจริญ อายุ 67 ปี ตำแหน่ง อดีตผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 มกราคม 2559

20. **วัดไผ่ล้อม** ตั้งอยู่ที่บ้านไผ่ล้อม หมู่ที่ 1 ตำบลนกกก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดที่มีการตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้าน ที่เดิมเป็นหอย่อมหมู่บ้านที่อพยพมาจากจังหวัดสุโขทัยมารวมตัวกัน และตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยเป็นกลุ่มซึ่งมีบริเวณรอบบ้านเรือนเป็นป่าไม้ ชาวบ้านได้ทำมาหากินด้านเกษตรกรรม เพราะเนื้อที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์ ชื่อว่า “บ้านไผ่ล้อม” ต่อมาทางราชการได้ประกาศจัดตั้งเป็นตำบล โดยมีชื่อว่า “ตำบลไผ่ล้อม” มีวัฒนธรรมประเพณี และภาษาพูดคล้ายแบบสุโขทัย

ผู้ให้ข้อมูล นายกิตติพงษ์ เอี่ยมทอง อายุ 67 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 มกราคม 2559

21. **วัดสว่างอารมณ์** ตั้งอยู่บ้านป่าแดด หมู่ที่ 2 ตำบลไผ่ล้อม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยสุโขทัยตอนปลาย มีคนโบราณได้เล่าเป็นนิทานปรัมปราไว้ว่า มีกษัตริย์พระองค์หนึ่งแห่งเมืองสุโขทัยพระนามว่า “พระร่วง” พระองค์ทรงชอบเล่นว้าวเป็นประจำ ในคืนวันหนึ่งพระองค์ได้ปล่อยว้าวขึ้นทางเหนือของพระนคร แต่วันนั้นมีลมแรงมาก ทำให้ว้าวของพระองค์ขาดลอยมาตกที่หมู่บ้าน ป่าดอน หมู่ที่ 9 ตำบลวังกะพี้ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ในปัจจุบัน ทำให้ว้าวชำรุดเสียหาย พระองค์จึงขอยาขุนเพื่อจะซ่อมแซมว้าวแต่เจ้าของขุนไม่ให้ พระองค์จึงตรัสว่าขุนบ้านนี้ไม่มีขงทำให้ขุนบ้านนั้นไม่มีขงมาจนถึงปัจจุบัน ครั้นแล้วพระองค์จึงทรงดำเนินถ้าว้าวเพื่อจะกลับพระนครด้วยความไม่พึงพอใจพระहतทัยนัก แต่มาสว่างตรงวัดแห่งหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ระหว่างบ้านป่าแดดกับบ้านเนิน หมู่ที่ 2 ตำบลไผ่ล้อม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พระองค์ทรงเห็นว่าเป็นสถานร่มรื่นดีน่าพักผ่อน พระองค์ทรงพักผ่อนในบริเวณวัดนี้ เมื่อสบายพระहतทัยแล้วจึงเสด็จกลับพระนคร จึงเรียกวัดนี้ว่า “วัดสว่างอารมณ์” มาจนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวิโรจน์โทภาส อายุ 44 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 มกราคม 2559

22. **วัดโพธิ์ทอง** ตั้งอยู่ที่บ้านเกาะตาเพชร หมู่ที่ 3 ตำบลไผ่ล้อม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดนี้จะเกี่ยวกับแม่ย่าที่อยู่กลางสระน้ำ ตรงนั้นชุดเจออพระซึ่งเป็นทองหมด แต่ไม่มีบุคคลใดที่จะจำชื่อพระได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2470 แต่เดิมสันนิษฐานเป็น

วัดที่ได้สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยสุโขทัยโดยมีซากปรักหักพังของอุโบสถเจดีย์มากมายเมื่อได้มีการบูรณะก่อสร้างขึ้นใหม่ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2498

ผู้ให้ข้อมูล นางเสวียน สัตยารักษ์ อายุ 78 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 มกราคม 2559

23. วัดดงสระแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านดงสระแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลไผ่ล้อม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ตั้งวัดดงสระแก้ว เดิมเป็นที่รกร้างว่างเปล่า พ่อสุดใจ จันทา พร้อมด้วยศรัทธาชาวบ้านในสมัยนั้นได้ร่วมใจกันก่อสร้างขึ้นเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2460 บนเนื้อที่ 11 ไร่ 2 งาน 7 ตารางวา และได้นิมนต์พระสงฆ์มาอยู่จำพรรษา จุดประสงค์ของชาวบ้านดงสระแก้วที่เริ่มสร้างวัดกันขึ้นมาสืบเนื่องกันเพื่อใช้เป็นศูนย์รวมจิตใจโดยมีพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยเฉพาะการทำบุญ และประกอบกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ

ผู้ให้ข้อมูล พระครูภากรสิทธิคุณ อายุ 70 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 มกราคม 2559

24. วัดใหม่เชียงแสน ตั้งอยู่บ้านเชียงแสน หมู่ที่ 1 ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดใหม่เชียงแสน ปัจจุบันเริ่มสร้างเมื่อ พ.ศ. ใดไม่ปรากฏ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นหลังจากเหตุการณ์ตามคำบอกเล่าสืบทอดกันมาของผู้เฒ่า ผู้แก่ เล่าว่า มีหนานคำลือและหนานคำแสนได้อพยพมาจากเมืองเชียงแสนจังหวัดเชียงราย พร้อมกับชาวบ้านประมาณ 70 คน ได้เดินทางมาถึงเมืองลับแลประมาณ พ.ศ. 1406 และได้สร้างบ้านเมืองให้มีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นลำดับ เวลาผ่านไป 7 ปี หนานคำลือกับหนานคำแสนก็กลับไปกราบทูลเล่าเรื่องที่ได้พาราษฎรไปก่อสร้างเมืองถวายแด่พระเจ้าเรืองธิราชพระมหากษัตริย์เมืองเชียงแสนสมัยรัชกาลที่ 21 ประมาณ พ.ศ. 1413 พระองค์ท่านพอพระทัยรับเป็นสาธารณูปถัมภ์หนานคำลือกับหนานคำแสน ก็ได้รับโอกาสขอรับวัฒนธรรม ประเพณี ธรรมและพระพุทธศาสนา และได้อาราธนาพระภิกษุสงฆ์เมืองเชียงแสน 6 รูป พร้อมคัมภีร์พระไตรปิฎกเอาขึ้นหลังช้างออกเดินทางรอนแรมเดือนกว่า ๆ ก็ได้บรรลุถึงเมืองลับแล หนานคำลือ หนานคำแสน ได้ก่อสร้างวัดแห่งแรกในอำเภอลับแลโดยตั้งชื่อวัดว่า วัดมูล หรือ วัดแก้วเจ้ามูลศรัทธา ขึ้นที่โรงเรียนวัดใหม่ ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล หมู่บ้านเชียงแสน หมู่ที่ 1 ซึ่งปัจจุบันนี้บริเวณสนามโรงเรียนยังมีก้อนอิฐขนาดใหญ่เป็นแถวแนวยาวเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 25 เมตร และเป็นวงกลมเป็นจุด ๆ คล้ายเป็นฐานเจดีย์ วัดแก้วเจ้ามูลศรัทธาถึงปลายยุคอาณาจักรล้านนาได้เกิดไฟป่าไหม้วัด พุทธบริษัทจึงพากันย้ายไปอีกฟากทุ่งน้ำท่วม ใช้ชื่อเดิมคือ วัดมูล ต่อมาศึกพม่ายึดครองเมืองลับแล เพื่อที่จะปลอบขวัญชาวเมืองลับแล จึงได้สร้างวัดขึ้นมาอีกตรงที่วัดแก้วเจ้ามูลศรัทธาเดิมที่ถูกไฟไหม้และตั้งชื่อว่า วัดประทับ โดยได้ติดตั้งหงษ์ทองไว้บนยอดเสา และเวลาต่อมาได้มีกองทัพไทย ได้มาขับไล่พม่าออกไป และได้ทำลายหงษ์ทองที่พม่าได้ติดตั้งไว้จนหมดสิ้น เพราะความเกลียดชังชาวพม่าและวัดประทับก็ร้างไปตามกาลเวลา แต่เดิมนั้นวัดใหม่เชียงแสน มีชื่อว่า วัด

ใหม่ ต่อมาได้รับประกาศจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้ตั้งวัดมีนามว่า “วัดใหม่เชียงแสน” เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2553 มาจากชื่อเมืองเดิมของคนพื้นเมืองที่ได้อพยพมาจากเมืองเชียงแสน หรือ จังหวัดเชียงรายในปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูพิพัฒนธรรมโสภิต อายุ 60 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 มกราคม 2559

25. วัดดอยมูล ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำท่วม หมู่ที่ 2 ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้สอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ที่อยู่ใกล้ ๆ บริเวณวัด พอจะเรียงเรียงได้ความว่า วัดดอยมูลเริ่มสร้างตั้งแต่ พ.ศ. 2425 โดยได้มีบุคคลกลุ่มหนึ่งเป็นชายจำนวนประมาณ 8 - 10 คน อพยพมาจากทางเหนือคาดว่ามาจากเมืองเชียงแสนผ่านมาและแวะพักในบริเวณที่เป็นวัดดอยมูลในปัจจุบัน เพราะเป็นสถานที่ร่มรื่น มีต้นไม้ใหญ่ เช่น ต้นสนสามใบ ต้นยาง และไม้เบญจพรรณมากมาย นักปราชญ์ได้สันนิษฐานว่า บริเวณนี้เหมาะสมจะตั้งเป็นวัด ผู้คนก็มีไม่มากนัก เป็นที่เงียบสงบเหมาะสำหรับการพักผ่อนและปฏิบัติธรรม สำหรับต้นสนสามใบนั้น คาดว่าจะมีอายุไม่ต่ำกว่า 200 ปี คงเกิดจากการที่ผู้คนเดินทางผ่านมาแล้วแวะพักผ่อนนำมาปลูกไว้ การเริ่มสร้างวัดนั้น เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2425 ส่วนการขออนุญาตตั้งวัดกับกรมศาสนาขอในปี พ.ศ.2426 ได้รับการรับรองสภาพวัดจากกรมศาสนาในปี พ.ศ. 2428 หลังจากนั้นจึงได้สร้างอุโบสถและทำการขอพระราชทานวิสุงคามสีมา โดยทำการขอพระราชทานวิสุงคามสีมาถึงสองครั้ง จึงได้รับพระราชทานในปี พ.ศ.2432 และได้ตั้งเป็นวัดที่สมบูรณ์แบบนับแต่นั้นเป็นต้นมา ที่มาของชื่อวัด วัดดอยมูล มาจากคำว่า ดอยมูล ก็คือ เนินหรือดอยที่มูนขึ้นมา อาจเกิดจากน้ำไหลผ่านพัดเอาดิน หิน หวายต่าง ๆ มารวมกันในพื้นที่นี้จึงทำให้เกิดเป็นดอยมูนขึ้นมา จึงได้ตั้งชื่อว่าวัดดอยมูลมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนคำว่ามูล นี้จะเพี้ยนมาจากคำว่า มูน ซึ่งเปลี่ยนมาใช้เป็น มูล นี้แทน

ผู้ให้ข้อมูล พระวินัยธรปี ฐานวุฑโฒ อายุ 56 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 มกราคม 2559

26. วัดดอนสัก ตั้งอยู่ที่บ้านนาฮี หมู่ที่ 3 ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มาของชื่อวัด วัดนี้เป็นวัดโบราณไม่ปรากฏนามผู้สร้างและไม่ปรากฏกำหนดวัน เดือน ปี พ.ศ. ที่สร้าง วัดดอนสักเป็นชื่อของวัดที่เรียกต่อ ๆ กันมาตั้งแต่โบราณกาล มีเรื่องเล่ากันมาว่า วิหาร ของวัดหลังนี้สร้างขึ้นด้วยไม้สักต้นเดียว ไม้สักต้นนั้นเกิดขึ้นอยู่บริเวณเนินที่สร้างวิหารหลังนี้ คือเมื่อตัดไม้สักต้นใหญ่ต้นนั้นแล้วก็สร้างวิหารขึ้นตรงที่บริเวณควบของต้นไม้สักใหญ่นั้น คำว่า “เนิน” ชาวบ้านแถบนี้เรียกว่า “ดอน” ฉะนั้นวัดนี้จึงได้ตั้งชื่อว่า “วัดดอนสัก” สืบต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้

ผู้ให้ข้อมูล พระมหาจรัญ เขมธัมโม อายุ 72 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล , 12 มกราคม 2559

27. วัดทุ่งเอี้ยง ตั้งอยู่ที่บ้านทุ่งเอี้ยง หมู่ที่ 5 ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นมาเมื่อปี พุทธศักราช 2345 โดยหลวงปู่แก้ว ซึ่งเดินทางมาจาก อ.วังชิ้น จ.แพร่ เดิมที หลวงปู่บวชเป็นเณรเดินธุดงค์มาตั้งแต่อายุ 18 ปี เข้ามาสู่เขตโขงเมืองลับแล มาอยู่ ณ วัดเก้าเห่ามูล ศรีทธา (ปัจจุบันคือ วัดใหม่เชียงแสน) หลังจากนั้น หลวงปู่ได้อุปสมบทเป็นพระ แล้วเดินทางมาถึงยังบริเวณทุ่งนาซึ่งมีต้นไม้และดอกเอื้องผึ้งติดอยู่ตามต้นไม้มากมาย แต่ก่อนที่หลวงปู่จะเดินทางมาถึงก็ได้มีบ้านเรือนของชาวบ้านตั้งอยู่ก่อนแล้วบางส่วน โดยมีบ้านทางทิศตะวันออก 11 หลัง ทางทิศตะวันตก 7 หลัง หลวงปู่จึงคิดสร้างวัดให้ชาวบ้านได้ทำบุญตามวิถีของชาวพุทธ จึงได้ชักชวนชาวบ้านสร้างศาลาไม้ เสา 12 ต้น ไม่สูงมากนักเพื่อประกอบศาสนกิจทางพระพุทธศาสนา แล้วได้ตั้งชื่อว่า วัดทุ่งเอี้ยง ซึ่งก็ได้สันนิษฐานว่า คำว่าทุ่งเอี้ยง น่าจะมาจากคำสองคำมารวมกันนั่นก็คือ คำว่า ทุ่ง ที่มาจากบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านซึ่งเป็นทุ่งนามาก่อน และคำว่า เอี้ยง ที่มาจากดอกเอื้องผึ้งที่ติดอยู่ตามต้นไม้ในทุ่งนา ซึ่งคำว่าเอี้ยงนั้นเป็นภาษาถิ่นที่เพี้ยนเสียงมาจากคำว่า เอื้องหรือดอกเอื้อง นั้นเอง

ผู้ให้ข้อมูล พระประสิทธิ์ธรรมคุณ อายุ 42 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 มกราคม 2559

28. วัดห้วยผึ้งโพธิ์ปลั่ง ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยผึ้ง หมู่ที่ 5 ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ประวัติประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องตั้งวัดห้วยผึ้งฯ นายมารุต บุญนาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศ ณ วันที่ 6 กรกฎาคม 2530 เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระชนมายุครบ 60 พรรษา โดยมีพระครูสิมพลีคณานุกยุต นำญาติโยมสร้างวัดห้วยผึ้งในปี พ.ศ. 2532 ปัจจุบันมีครูบาทิน อินทโชโต เป็นเจ้าอาวาส

ผู้ให้ข้อมูล ครูบาทิน อินทโชโต อายุ 43 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 13 มกราคม 2559

29. วัดทองลับแล ตั้งอยู่ที่บ้านทองลับแล หมู่ที่ 10 ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดนี้สร้างเมื่อใดไม่มีการระบุหลักฐานที่แน่ชัด เดิมชื่อว่า วัดลับแล คำว่า ลับแล นี้เป็นภาษาพื้นเมือง มาจากคำว่า ตะวันลับยามแลง (ดวงตะวันตกตอนเย็น) วัดทองลับแลได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์อยู่หลายครั้ง แต่มีหลักฐานที่ระบุได้คือ เมื่อราวปี พุทธศักราช 2420 โดยคณะศรัทธาของวัด มีพ่อครูอินโสม (หัวหน้าช่าง) เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้างและปฏิสังขรณ์ จากวัดทองลับแล เปลี่ยนเป็นคำว่า วัดทองลับแล เป็นเพราะชาวบ้านในละแวกนั้นเรียกเพี้ยนไปจากเดิม

ผู้ให้ข้อมูล พระอาจารย์โสมสิต ธรรมพินโต อายุ 55 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 13 มกราคม 2559

30. วัดเจดีย์ศรีวิหาร ตั้งอยู่ที่บ้านวัดป่า หมู่ที่ 9 ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดเจดีย์ศรีวิหารเดิมชื่อวัดป่าแก้ว สร้างเมื่อประมาณปีพุทธศักราช 1519 ขณะที่เจ้าฟ้าฮ่ามกุมาร ครองเมืองลับแล พระองค์มีใจฝักใฝ่ในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง มีพระราชดำริที่จะสร้างเจดีย์ เพื่อเผยแพร่บำรุงส่งเสริม เชิดชูพระพุทธศาสนาจึงเสด็จไปเฝ้าพระเจ้าเมืองจันทบุรี กษัตริย์แห่งโยนกนคร กราบทูลขอแบ่งพระบรมสารีริกธาตุจากพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย อัญเชิญมาบรรจุที่เจดีย์วัดป่าแก้ว (วัดเจดีย์ศรีวิหารปัจจุบัน เวลา ล่วงเลยมานาน อาคารและถาวรวัตถุ ก็ทรุดโทรม ผุพังไปตามธรรมชาติวัดป่าแก้ว ก็กลายเป็น วัดร้าง เจดีย์ก็ชำรุดผุพังลงไป จนถึงประมาณปีพุทธศักราช 2453 สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงชินวราธิบดี (หม่อมเจ้าภุชงค์ สิริวิฑฒโน ปธ.5 พระอนุชาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ได้เสด็จประพาสภาคเหนือ มาประทับที่วัดทุ่งเอี้ยงซึ่งอยู่ห่างจากวัดป่าแก้วไม่มากนัก พระองค์ทรงทอดพระเนตรเห็นเจดีย์เก่าอยู่จึงตรัสถามพระครูธรรมฐิติวงศ์ศรีเขตร เจ้าอาวาสวัดทุ่งเอี้ยง ขณะนั้นดำรงตำแหน่งเจ้าคณะแขวงเมืองพิชัยว่า ”นั่นเป็นวัดหรืออย่างไร เห็นเจดีย์เก่าแก่ออยู่” พระครูธรรมฐิติวงศ์ศรีเขตรจึงกราบทูลว่า “เป็นวัดร้างมานานแล้ว ชาวบ้านเรียกว่าวัดป่าแก้ว” สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงชินวราธิบดี จึงตรัสกับพระครูธรรมฐิติวงศ์ศรีเขตรว่า “วัดร้างนั้นอยู่ในทำเลที่ดี อยู่ในที่เป็นเนินสูงไม่มากนัก พร้อมทั้งมีเจดีย์เก่าอยู่ข้าพเจ้าเข้าใจว่า คงเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่ง ท่านเป็นเจ้าคณะแขวงเมืองพิชัย น่าจะบูรณะซ่อมแซมและไปอยู่ที่นั่นถ้าท่านจะไปบูรณะและไปอยู่จริง ข้าพเจ้าจะตั้งชื่อวัดให้ใหม่ว่า “วัดเจดีย์ศรีวิหาร” ซึ่งตั้งตามลักษณะเดิมของวัดคือ ในวัดมีเจดีย์ที่ได้สร้างไว้เมื่อเจ้าฟ้าฮ่ามกุมารครองเมืองลับแล จึงได้ตั้งว่าวัดเจดีย์ ส่วนคำว่าศรี อาจจะมาจากนามหรือชื่อของพระครูธรรมฐิติวงศ์ศรีเขตร และคำว่าวิหาร ก็มาจากที่อยู่ของพระสงฆ์ ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนั่นเอง

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสถิตธรรมญาณ อายุ 84 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 13 มกราคม 2559

31. วัดม่อนพัฒนาราม ตั้งอยู่ที่บ้านท้องลับแล หมู่ที่ 10 ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สำนักสงฆ์มหานิกาย สร้างวัดขึ้นตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2555 ตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านคือหมู่บ้านท้องลับแลพัฒนา ซึ่งวัดลับแลพัฒนาราม มีลักษณะเป็นเนินเขา จึงเรียกกันว่า “วัดม่อนพัฒนาราม” ปัจจุบันชาวบ้านทั่วไปได้เรียกกันว่า วัดม่อนอารักษ์ เพราะเนินเขานั้นมีศาลปู่พญาแก้ว

และอนุสาวรีย์เจ้าฟ้าอำมมาร ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวลับแลนับถือ จึงเรียกตามลักษณะนั้น แต่ยังไม่ได้มีการแต่งตั้งหรือเปลี่ยนชื่อแต่อย่างใด

ผู้ให้ข้อมูล พระขวัญชัย ชันติธัมโม อายุ 55 ปี ตำแหน่ง รักษาการแทนเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 13 มกราคม 2559

32. วัดปทุมคงคา ตั้งอยู่ที่บ้านแสนสิทธิ์ หมู่ที่ 1 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ แต่เดิมนั้นมีอยู่ด้วยกันทั้งสองวัดได้แก่ วัดท่าและวัดป่าแดด แต่ตอนหลังได้รวมกันเป็นวัดเดียวคือ วัดปทุมคงคา ซึ่งคำว่าปทุมคงคามีที่มาจากพื้นที่วัดเป็นเนินคล้ายดอกบัว และมีแม่น้ำล้อมรอบบริเวณวัด จึงเป็นสาเหตุแห่งการตั้งชื่อวัด ส่วนหลักฐานการสร้างวัดไม่ปรากฏชัดเจน แต่สร้างก่อนปี พ.ศ. 2475

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวชิ ปทุมรัตน์ อายุ 47 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 มกราคม 2559

33. วัดหัวดง ตั้งอยู่ที่บ้านหัวดง หมู่ที่ 2 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2370 เดิมชื่อ วัดป่าดง เจ้าอาวาสองค์แรกชื่อหลวงพ่อกุ๊ก มาจากจังหวัดสระบุรี เดินทางมาสร้างสำนักปฏิบัติธรรมป่าดง ชาวบ้านในสมัยนั้นเรียกว่าวัด ป่าดง เพราะสถานที่แห่งนี้เป็นป่าเขา ดงใหญ่ร่มเย็น ต่อมา พ.ศ. 2505 คณะศรัทธาได้ร่วมใจกันสร้างอุโบสถขึ้นและได้รับพระราชทาน วิสุคามสีมา เปลี่ยนชื่อวัดใหม่ว่า วัดหัวดง จนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสุทธิศีลธาดา อายุ 70 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดหัวดง, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 มกราคม 2559

34. วัดฝักราก ตั้งอยู่ที่บ้านฝักราก หมู่ที่ 5 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมเป็นชื่อ วัดสุทธาราม ซึ่งสร้างขึ้นก่อน พ.ศ. 2391 หลักฐาน คือ วิหาร ต่อมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2391 ได้เปลี่ยนชื่อว่า วัดฝักราก ความหมายว่า ฝักราก เป็นชื่อพืชชนิดหนึ่ง มีลักษณะเป็นเถาวัลย์ ยอดอ่อนมาใช้ประกอบอาหารรับประทานได้ มีดอกขนาดเล็ก สีขาว แต่ก่อนวัดฝักราก ตำบลฝักราก อำเภอลับแล แขวงเมืองพิชัย พระครูทองเจ้าอธิการกับขุนมหาดไทยได้ให้กราบบังคมทูลพระกรุณา ขอเป็นที่ วิสุคามสีมา (อุโบสถ) พระเจ้าแผ่นดินสยามได้ทรงยินดี อนุมัติอนุญาตแล้ว โดยพระราชทาน ตั้งแต่ ณ วันที่ 1 ธันวาคม ร.ศ. 125 สร้างอุโบสถเสร็จในปี พ.ศ.2449 มีหลวงพ่อดุสิต เป็นเจ้าอาวาสองค์แรก ปัจจุบัน วัดฝักราก สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 17 ไร่ 1 งาน 35 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือยาว 7 เส้น ติดต่อกับลำห้วยน้อย ทิศใต้ยาว 15 เส้น ติดต่อกับส่วนนาย ปัน ศิริเกตุ ทิศตะวันออกยาว 1 เส้น 12 วา ติดต่อกับถนนสาธารณะ ทิศตะวันตกยาว 1 เส้น 12 วา ติดต่อกับที่ดินนายมี พุ่มพวง โดยมี.ส. 3 เลขที่ 117 เป็นหลักฐาน และมีธรณีสงฆ์จำนวน 3 แปลง เนื้อที่ 3 ไร่ 1 งาน 63 ตารางวา ตามน.ส.3 เลขที่ 118.119-1817 พื้นที่ตั้งวัดเป็นเนินสูง อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีอุโบสถกว้าง 6 เมตร ยาว 9 เมตร ศาลาการเปรียญกว้าง 12 เมตร ยาว 16 เมตร

ศาลาธรรมะสังเวชกว้าง 12 เมตร ยาว 26 เมตร กุฏิสงฆ์จำนวน 2 หลัง อาคารไม้ 2 หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ 2 หลัง โรงครัว 1 หลัง ศาลาเอนกประสงค์ 1 หลัง หอกลาง 1 หลัง เมา 1 หลัง สำหรับปูชนียวัตถุ มีพระประธานในอุโบสถ-วิหาร-ศาลาการเปรียญ และที่ศาลาธรรมะสังเวช วัดฝักรากสร้างขึ้นเป็นวัด นับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2391 นับเป็นวัดชนิดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้วตั้งแต่ พ.ศ. 2449 ปัจจุบันมีพระภิกษุจำพรรษา 5 รูป ปัจจุบันพระบุญเหรียญ ฐิตสุโข รักษาการแทนเจ้าอาวาส

ผู้ให้ข้อมูล พระสำอังก์ จักกะวะโร อายุ 56 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 มกราคม 2559

35. วัดศรีอุทุมพรคณารักษ์ ตั้งอยู่ที่บ้านผามุบ หมู่ที่ 7 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมชื่อวัดซ่อนดอก เมื่อชาวบ้านก่อตั้งหมู่บ้านผามุบ วัดเลยเปลี่ยนชื่อเป็นวัดผามุบ คำว่าซ่อนดอก หมายความว่า ดอกมะเดื่อ ที่ตรงกับคำว่าอุทุมพร จึงเปลี่ยนชื่อวัดเป็น วัดศรีอุทุมพร ที่หมายความว่า วัดดอกมะเดื่อจากชื่อเดิม ปัจจุบันชื่อวัดศรีอุทุมพรคณารักษ์ เจ้าอาวาสองค์แรก คือ พระอาจารย์ลิ เชียงพันธ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ตั้งวัดเนื้อที่ 6 ไร่ 2 งาน อาณาเขตทิศเหนือ ติดต่อกับที่ดินนายปา แบนจันทร์ธา ทิศใต้ติดต่อกับที่ดินนายมะโน เขียวคำ ทิศตะวันออกติดต่อกับลำคลองแม่พ่อง ทิศตะวันตกติดต่อกับที่ดินนายเมา อันทอง ปัจจุบันเจ้าอาวาส คือ พระครูสิริอุทุมพร พิพัฒน์ ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลศรีพนมมาศ

ผู้ให้ข้อมูล นายสมศักดิ์ ศรีสมบูรณ์ อายุ 61 ปี ตำแหน่ง อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านผามุบ และประธานชมรมมัคทายกตำบลแม่พูล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2559

36. วัดดอนคำ ตั้งอยู่ที่บ้านต้นงิ้ว หมู่ที่ 9 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัด 6 ไร่ พื้นที่วัดมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบมีที่นาล้อมรอบอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 200 เมตร อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีอุโบสถกว้าง 7 เมตร ยาว 25 เมตร สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2511 ศาลาการเปรียญ กว้าง 12 เมตร ยาว 26 เมตร สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2506 หอสวดมนต์สร้างเมื่อปีพ.ศ.2497 ปูชนียวัตถุมีพระประธานอยู่ในอุโบสถเนื้อโลหะสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2517 จากหลักฐานที่ปรากฏวัดดอนคำสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2440 เดิมมีนามว่า “วัดแก้วนาดี” โดยมีนายเหลื่อ นางฉิม เสือห้อย ได้บริจาคที่ดินเพื่อสร้างวัดจำนวน 6 ไร่ 73 ตารางวา ต่อมาปี พ.ศ. 2455 ได้เปลี่ยนนามวัดใหม่ว่า “วัดดอนคำ” ซึ่งสาเหตุแห่งการตั้งนามว่าวัดดอนคำเนื่องจากว่ามีต้นมะค่าต้นใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง อยู่ตรงทางเข้าวัดเป็นสัญลักษณ์

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการ สมศักดิ์ อายุ 47 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2559

37. วัดดอนแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านนอกด่าน หมู่ที่ 10 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีเนื้อที่ทั้งหมด 18 ไร่ 3 งาน 93 ตารางวา เมื่อปี พ.ศ. 2415 ได้มีพระภิกษุรูปหนึ่งธุดงค์มาจากจังหวัดแพร่ ชาวบ้านเรียกว่าหลวงพ่อดี ได้มาปฏิบัติธรรมอยู่บ้านนอกด่าน ชาวบ้านได้เห็นข้อวัตร

ปฏิบัติของหลวงพ่อดี ชาวบ้านต่างก็เกิดความศรัทธาเลื่อมใส จึงได้นิมนต์ท่านอยู่เพื่อเป็นเนืองนิตย์ของหมู่บ้าน ซึ่งตอนนั้นยังไม่มีสถานที่ที่จะสร้างวัดและไม่มีวัดอีกด้วย หลวงพ่อดีจึงได้พิจารณาว่าสถานที่ที่อยู่ไม่สมควรแก่การสร้างวัด เพราะว่ามีชาวบ้านพักอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงเล่าให้หลวงพ่อดีฟังว่า บริเวณท้ายหมู่บ้านมีภูเขาเตี้ย ๆ อยู่ลูกหนึ่งและมีสายน้ำไหลผ่านตลอดปี มีการขยายออกของหน้าดิน ชาวบ้านจึงเรียกว่า ดอนทรายมูล ที่บริเวณนั้นเป็นป่าไม้ใหญ่หนาทึบและเป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก เมื่อถึงวันพระขึ้น/แรม 15 ค่ำจะมีดวงแก้วลอยขึ้นบริเวณนี้เป็นประจำ หลวงพ่อดีได้ฟังชาวบ้านเล่าดังนั้น จึงชวนชาวบ้านมาดูบริเวณดังกล่าว ก็พบว่าบริเวณนี้ร่มรื่นมีต้นไม้ใหญ่นา ๆ ชนิดมีแม่น้ำไหลผ่านตลอดปี และได้พบต้นโพธิ์ใหญ่ต้นหนึ่งขึ้นอยู่บริเวณนี้อีกด้วย หลวงพ่อดีจึงได้พิจารณาว่าที่ดินผืนนี้มีความศักดิ์สิทธิ์และมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาอย่างมาก ชาวบ้านและหลวงพ่อดี จึงร่วมแรงร่วมใจกันปลูกสร้างอาคารเสนาสนะตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และได้ตั้งชื่อว่า วัดดอนแก้ว ซึ่งคำว่าดอน หมายถึง ทรายมูล คำว่าแก้วหมายถึง ดวงแก้วที่ลอยขึ้นในวันขึ้น/แรม 15 ค่ำ

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการสมศักดิ์ ฐานวโร อายุ 45 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 16 มกราคม 2559

38. วัดม่อนปรางค์ ตั้งอยู่ที่บ้านคอกช้าง หมู่ที่ 2 ตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเมื่อ พุทธศักราช 2181 วัดม่อนปรางค์มาจากคำว่า ม่อน และ มะผาง ซึ่งวัดตั้งอยู่บนภูเขาหรือดอย ที่ชาวบ้านเรียกว่า ม่อน (เนินเตี้ย ๆ) แล้วมีต้นมะผาง (มะปราง) อยู่หน้าวัด จึงได้ชื่อว่าวัด ม่อนมะผาง แต่ต่อมาชาวบ้านเรียกเพี้ยนไปจากเดิม จากคำว่ามะผางเป็นมะปราง จึงเปลี่ยนเป็นชื่อวัดม่อนปรางค์มาจนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระสมุห์สวิง คุณธัมโม อายุ 61 ปี ตำแหน่งเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 มกราคม 2559

39. วัดป่ายาง ตั้งอยู่ที่บ้านป่ายาง หมู่ที่ 3 ตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ความเป็นมาของวัด สร้างขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐาน สมัยก่อนบริเวณนี้มีต้นยางใหญ่ขึ้นปกคลุมอยู่อย่างหนาแน่น ชาวบ้านที่ได้อพยพย้ายถิ่นฐานมาตั้งที่อยู่ได้ช่วยกันสร้างวัดขึ้น โดยตั้งชื่อตามสภาพแวดล้อมที่เป็นป่ามีต้นยางใหญ่ขึ้นอยู่จำนวนมาก จึงเรียกว่า วัดป่ายาง

ผู้ให้ข้อมูล นายบุญเจิด สอนสิทธิ์ อายุ 53 ปี ตำแหน่ง ประธานชุมชนหัวร้อง ฟากท่า ป่ายาง, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 มกราคม 2559

40. วัดเสาหิน ตั้งอยู่ที่บ้านยางกะโด หมู่ที่ 5 ตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล ความเป็นมาของ วัดเสาหิน เดิมชื่อ วัดฝายหิน ซึ่งสันนิษฐานว่า ชาวบ้านได้เรียกชื่อวัดฝายหินนี้ เรียกตามคลองน้ำชื่อฝายหินตามที่บ้านเรียกกัน อยู่ทางเหนือบ้านคอกช้าง ทางเข้าบ้านต้นม่วง – นารี ฝายหลังเพี้ยนมาเป็นวัดเสาหิน สร้างเป็นวัดมาเมื่อ พ.ศ. 2177

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสิริกิจิธาน อายุ 60 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดเสนาหิน รองเจ้าคณะอำเภอลับแล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 มกราคม 2559

อำเภอพิชัย

1. **วัดเอกา** ตั้งอยู่ที่บ้านปากคลอง หมู่ที่ 1 ตำบลคอรัม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จากสาเหตุการสู้รบกับพม่า เมื่อปีพุทธศักราช 2316 โดยมีแม่ทัพพม่า ชื่อโปสุพลา ได้มาตั้งทัพอยู่ ณ วัดเอกา นับตั้งแต่การสู้รบในครั้งนั้น ท่านพระยาพิชัยได้นำทัพมาสู้รบกับพม่า จนดาบในมือหักไปข้างหนึ่ง และเป็นเหตุให้หมื่นหาญณรงค์ (บุญเกิด) ได้เสียชีวิตลง ณ สนามรบวัดเอกา นับตั้งแต่นั้นมา วัดเอกาก็ได้ร้างเป็นเวลา 200 ปี ต่อมา ปีพุทธศักราช 2530 พระอาจารย์เฉลย ฐาคูกาโม (แป้นมา) ได้นำชาวบ้านละแวกบ้านปากคลองและชาวบ้านไทรเอน ช่วยกันถากฟันป่ารกทึบ ได้พบเนินดินสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นที่ตั้งของอุโบสถหลังเก่า เพราะได้พบหลักฐานใบสีมา (หินฉนวน) อยู่ในบริเวณนั้นหลายใบ พระอาจารย์เฉลย ฐาคูกาโม (แป้นมา) และชาวบ้านได้ช่วยกันสร้างศาลาบำเพ็ญบุญขึ้นเพื่อใช้ประกอบกิจการทางพระพุทธศาสนา และได้ขออนุญาตให้กรมศาสนา ยกขึ้นจากวัดร้างเป็นวัดที่มีพระภิกษุจำพรรษาเมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2540

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการอนุวัฒน์ จันทสิโร อายุ 51 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 25 มกราคม 2559

2. **วัดขวางชัยภูมิ** ตั้งอยู่ที่บ้านปากคลอง หมู่ที่ 1 ตำบลคอรัม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ในสมัยธนบุรีหรือสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในช่วงสมัยสงครามในราชการพระเจ้าตากสินในปี 2315 หรือช่วงเวลาทัพพม่าเข้ามาตีเมืองพิชัยนั้น แม่ทัพของพม่าซึ่งอยู่ที่เชียงใหม่ชื่อว่าโปสุพลา ได้ยกทัพจากเมือง เชียงใหม่มาตีเมืองลับแล เมื่อได้เมืองลับแลแล้วก็ยกเลยลงมาแย่งเมืองพิชัย และได้ตั้งทัพอยู่บริเวณวัดเอกา ฝ่ายพระยาพิชัยก็จัดทัพแต่งเมืองรับข้าศึกอยู่ในเมืองแล้วก็ได้มีใบบอกไปยังเมืองพิษณุโลกเพื่อขอกองทัพมาช่วยรักษาเมืองในขณะนั้น เจ้าพระยาสุรสีห์เจ้าเมืองพิษณุโลกได้ยกทัพเมืองพิษณุโลกมาช่วยเมืองพิชัยรบ เจ้าพระยาสุรสีห์กับพระยาพิชัยได้ยกพลเข้าขับไล่ข้าศึกจนพ่ายกลับไปแย่งเมืองเชียงใหม่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงอธิบายเพิ่มเติมในศึกพม่าที่เมืองพิชัย พ.ศ. 2315 โปสุพลาแม่ทัพยกทัพไปตีเมืองหลวงพระบาง แต่เป็นผู้ยึดเมืองเชียงใหม่ในขณะนั้นให้ซึกซิงโบนายทัพบกทัพพม่าตีหัวเมืองหน้าด่านของไทยได้เมืองลับแล ซึ่งอยู่ในความปกครองของเมืองพิชัย ซึ่งเคลื่อนทัพมาตีเมืองพิชัยอีกเมืองหนึ่งทัพพม่าตั้งอยู่ ณ วัดเอกาปัจจุบันตั้งอยู่ในตำบลคอรัมบนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำน่านตรงข้ามเมืองพิชัยเดิมของเจ้าพระยาสุรสีห์จากเมืองพิษณุโลกซึ่งใกล้และสะดวกแก่การเดินทางที่สุดเพราะอยู่ในสายน้ำเดียวกันต้องยกทัพขึ้นมาช่วยเมืองพิชัยซึ่งมีกำลังน้อยตีกระหนาบค่ายพม่าคนละด่าน ปัจจุบันสถานที่ตั้งค่ายของทัพเมืองพิษณุโลกยังปรากฏร่องรอยชื่อขวางชัยภูมิ ทางทิศใต้ของวัดเอกาเล่ากันว่าเหตุที่มีชัยชนะแก่ทัพพม่า เพราะมาตั้งทัพขวางไว้บริเวณนั้นจึงได้ชื่อว่าขวางชัยภูมิ ภายหลังได้มีการสร้างวัดขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์วัดจึงได้ชื่อว่าวัดขวางชัยภูมิ ลักษณะของบริเวณวัดขวางชัยภูมิเป็นพื้นที่ฝั่งแม่น้ำมีการยกระดับความสูงหน้าวัด ซึ่งอาจจะเป็นตลิ่ง

ถ้าจากวัดขวางชัยภูมิถึงวัดเอกราชระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตรส่วน ทิวทัศน์ที่กระหนาบอีกด้านหนึ่งนั้น สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นที่ตั้งอยู่ด้านเหนือของวัดเอกราช แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าตั้งอยู่ที่ไหนและวัดขวางชัยภูมินั้นยังมีชื่อที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่าวัดปากคลองเพราะตั้งอยู่ใกล้ปากคลองที่จะออกไปสู่มแม่น้ำน่าน และปรากฏว่ามีภิกษุเป็นเจ้าอาวาสในปี พ.ศ. 2338 หลวงพ่อพระครูมีมาเป็นสมภารหรือเจ้าอาวาสนั้นเอง และจึงถือกันต่อมาหลังจากหลวงพ่อพระครูมีแล้วมีเจ้าอาวาสต่อมาก็มีลำดับเจ้าอาวาสดังต่อไปนี้ หลวงพ่อพระครูมี พระครูทำกิตโศกล พระอธิการฉิม พระครูพิชัยธรรมานุศาสตร์ (หลวงพ่อทองดี) และพระครูพิลาศธรรมสาร (บุญมี ธัมมสโร) องค์กรปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูลพระครูพิลาศธรรมสาร (บุญมี ธัมมสโร) ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 25 มกราคม 2559

3. วัดกองโค ตั้งอยู่ที่บ้านกองโค หมู่ที่ 3 ตำบลคอรูม อำเภอฟิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดกองโคได้รับการประกาศตั้งวัดจากกรมศาสนา เมื่อพ.ศ. 2348 และได้รับวิสุงคามสีมา เมื่อพ.ศ. 2420 และเมื่อ พ.ศ. 2539 ได้ทำการบูรณะอุโบสถโดยการสร้างครอบอุโบสถหลังเก่า และได้รับวิสุงคามสีมา เมื่อพ.ศ. 2551 วัดกองโคสร้างเมื่อประมาณพ.ศ. 2348 วัดกองโคในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เคยเป็นที่ว่าการอำเภอฟิชัยชั่วคราว หน้าวัดติดกับถนนและแม่น้ำน่าน ชาวบ้านกองโคส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ และเลี้ยงโค ซึ่งในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้จับเชลย ชาวลาวเวียงจันทร์ตอนมาไว้ที่บริเวณหมู่บ้าน แล้วนำโคไปมัดไว้รวมกัน ซึ่งบริเวณหมู่บ้านจะเป็นที่สำหรับเลี้ยงดูแลโค จึงเรียกกันว่า “หมู่บ้านกองโค” และได้ตั้งชื่อวัดว่า “วัดกองโค”

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสุวรรณันท์ โกวิท อายุ 50 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 25 มกราคม 2559

4. วัดป่าแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านป่าแก้ว หมู่ที่ 4 ตำบลคอรูม อำเภอฟิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดที่สร้างประมาณ 90 ปีมาแล้ว เป็นวัดที่ชาวบ้านสร้างขึ้นโดยนายฟัก ปฐุม และยังมีพระพุทธรูปปางต่างๆ โดยนายฟัก ปฐุม เป็นผู้สร้าง แต่เดิมชื่อ วัดชัยนาราม มาเปลี่ยนชื่อตอนสร้างโบสถ์และจดทะเบียนกับกรมศาสนาเปลี่ยนมาตั้งชื่อตามหมู่บ้านชื่อว่า วัดป่าแก้ว

ผู้ให้ข้อมูล นายสมพาน อินทโชติ อายุ 44 ปี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 25 มกราคม 2559

5. วัดราษฎร์ประดิษฐ์ ตั้งอยู่ที่บ้านท่าเตื่อ หมู่ที่ 5 ตำบลคอรูม อำเภอฟิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดราษฎร์ประดิษฐ์ เดิมเรียกกันว่า วัดคู้งวารี สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2482 เป็นวัดเก่าตกสำรวจ มีเนื้อที่จำนวน 11 ไร่ 3 งาน 60 ตารางวา และเป็นที่ยอมรับเรียนหนังสือของคนสมัยก่อน ได้รับการขึ้นทะเบียนจากกรมศาสนาและรับรองสภาพวัด เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2540 โดยใช้ชื่อวัดราษฎร์ประดิษฐ์ตามหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน

ผู้ให้ข้อมูล พระตำรง ปภาโกร อายุ 50 ปี ตำแหน่ง รักษาการแทนเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ ส่วนบุคคล, 25 มกราคม 2559

6. **วัดคลองกล้วย** ตั้งอยู่ที่บ้านคลองกล้วย หมู่ที่ 8 ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดที่สร้างขึ้นใหม่ เมื่อวันศุกร์ที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2517 ตรงกับขึ้น 1 ค่ำ เดือน 4 ปีชาล เดิม คล้าย ๆ จะเป็นวัดร้าง สืบดูไม่มีหลักฐานใด ๆ ว่าเป็นวัด มีแต่ซากปรักหักพังกองอยู่ เช่น กระเบื้อง ศิลาลง อิฐแดง สอบถามผู้ใหญ่หลายท่านบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า โทมาก็เห็นอยู่ก่อนแล้ว ขณะนั้นมี กำแพงคล้าย ๆ ผนังอุโบสถแต่ไม่มีหลังคาอยู่แล้ว หลวงพ่อโปรย สณฺญโม มาเยี่ยม เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง เมื่อ ปี พ.ศ. 2515 โดยการขอซื้อที่ดินของนายสุเทพ ยาใจ ให้เป็นที่ดินของวัดทั้งหมด 33 ไร่เศษ จากนั้น พระครูโสภาสปัญญาวุธ (ประเทือง ปัญญาวุธ มาเยี่ยม) ได้ขออนุญาตสร้างวัดและได้รับอนุญาตสร้างวัด เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2527 และขออนุญาตตั้งและได้รับตั้ง เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2528 แล้วได้ชื่อว่า วัดคลองกล้วยเพราะตั้งตามชื่อของหมู่บ้านและลำคลอง ได้ขอพระราชทานวิสุงคามสีมา และได้รับพระราชทาน เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2533 จากนั้นคณะสงฆ์ร่วมกับชาวบ้านจัดงานฝัง ลูกนิมิต ผูกพัทธสีมา เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2534 สรุปว่า หมู่บ้านคลองกล้วย โรงเรียนบ้านคลอง กล้วยและวัดคลองกล้วยนั้นต่างตั้งชื่อตามลำคลองซึ่งเป็นคลองธรรมชาติเก่าแก่เดิมเรียกว่า คลองไม้ กล้วย

ผู้ให้ข้อมูล พระครูโสภาส ปัญญาวุธ อายุ 79 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วน บุคคล, 25 มกราคม 2559

7. **วัดบางนา** ตั้งอยู่ที่บ้านบางนา หมู่ที่ 7 ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัด คณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินเนื้อที่ 17 ไร่ 16 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือยาว 4 เส้น 16 วา ติดต่อกับ ถนนสาธารณะ ทิศใต้ยาว 4 เส้น 16 วา ติดต่อกับถนนซอยสหกรณ์กลุ่มที่ 1 ทิศตะวันออกยาว 3 เส้น 9 วา ติดต่อกับถนนเขตแดนสหกรณ์ ทิศตะวันตกยาว 3 เส้น 13 วา ติดต่อกับที่ดินของนางทับทิม บัว แก้ว ได้มีการริเริ่มดำเนินการสร้างวัดตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2498 กระทรวงศึกษาธิการประกาศตั้งเป็น เป็นวัดนับตั้งแต่วันที่ 30 มกราคม พุทธศักราช 2530 มีนามตามชื่อหมู่บ้าน โดยมีผู้ใหญ่สุวิช ไตรวัลย์ และ นายเจริญ หล้าพระธาตุ เป็นหัวหน้าร่วมกับประชาชนดำเนินการสร้างวัดนี้

ผู้ให้ข้อมูล พระวีระชัย อธิปัญญา อายุ 36 ปี ตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วน บุคคล, 25 มกราคม 2559

8. **วัดศรีจำปาศักดิ์** ตั้งอยู่ที่บ้านหาดทับยา หมู่ที่ 1 ตำบลท่ามะเฟือง อำเภอพิชัย จังหวัด อุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดศรีจำปาศักดิ์ เดิมเป็นวัดร้างมาก่อนเรียกว่าวัดจำปาสัก เพราะ บริเวณตรงนั้นเป็นป่าห้วยคาและตอไม้สักใหญ่ๆน้อยมากมายต่อมาประชาชนได้ร่วมกันสร้างถาวรวัตถุ และบูรณปฏิสังขรณ์ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 19 พ.ย. 2527 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศยกสภาพวัด สร้างให้เป็นวัดมีพระสงฆ์และให้นามเป็นสิริมงคลว่า “วัดศรีจำปาศักดิ์” วัดศรีจำปาศักดิ์แห่งนี้มี

ปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์คือ “หลวงพ่เทพนิมิต” เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่เคารพบูชาของประชาชน สาเหตุที่มีนามว่าหลวงพ่เทพนิมิตร คือสถานที่ตั้งวัดในปัจจุบัน ในสมัยก่อนเดิมมีซากโบสถ์เก่า มีลักษณะเป็นหินศิลาแลง บริเวณซากโบสถ์นั้นมีต้นข่อยอยู่ 2 ต้น และบริเวณใกล้ ๆ จะมีต้นไม้สักและ ต่อไม้ต่าง ๆ มากมาย พอวันขึ้น 8 ค่ำ หรือ 15 ค่ำ เวลากลางคืนจะมีแสงสว่างขึ้นจากฐานโบสถ์ จึง เป็นสาเหตุให้ประชาชนได้พบเห็นและเป็นที่ยกย่องกันทั่วไป อยู่มาวันหนึ่ง นายบุญมา ก้นชูผล ซึ่งเป็นคนบ้านหาดทับยา แต่ได้ย้ายไปอยู่ที่อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ได้มีคนมาเข้าฝันและพูดว่า “มึงไป ช่วยยกกุฏิขึ้นมาที เพราะพวกมันได้เหยียบย่างอยู่แล้ว” นายบุญมา ก้นชูผล เมื่อตื่นขึ้นก็ไม่สบายใจ และได้เดินทางจากอำเภอเด่นชัย มายังบ้านหาดทับยาในเวลาต่อมา และได้มายังสถานที่ที่ตนเองได้ ฝันและยังจำสถานที่ได้ จึงได้พบหินศิลาแลง ได้ยกขึ้นมาและจับประกอบเข้ากันจึงได้ทราบว่าเป็นองค์ พระพุทธรูป ต่อมาได้ไปหาช่างผู้ชำนาญเอาปูนมาปั้นเป็นพระพุทธรูป เพื่อไว้กราบไหว้ ประชาชนบ้าน หาดทับยาและบ้านโคกหม้อ ได้พากันเรียกว่า “หลวงพ่เทพนิมิต”

ผู้ให้ข้อมูล พระครูอรุณชัยประดิษฐ์ (ประดิษฐ์ ชูเกตุ) อายุ 44 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การ สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 เมษายน 2559

9. วัดดอกไม้ ตั้งอยู่ที่บ้านท่ามะเฟือง หมู่ที่ 2 ตำบลท่ามะเฟือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 63 ไร่ 1 งาน 43 ตารางวา โดยพื้นที่วัดเป็นที่ราบลุ่มอยู่ ติดกับแม่น้ำน่าน สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2300 ประชาชนร่วมใจกันจัดสร้างวัดนี้ เหตุที่ได้ชื่อว่าวัดดอกไม้ นั้นเพราะในสมัยก่อนนั้นพื้นที่นี้เต็มไปด้วยดอกไม้ก่อนที่จะมีการสร้างวัดขึ้น ประชาชนจึงได้ร่วมกันตั้ง ชื่อว่าวัดดอกไม้ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในราว พ.ศ. 2323 มีพระสงฆ์จำพรรษา 10 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระครูพิชัยธรรมคุณ อายุ 92 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 มกราคม 2559

10. วัดป่ากะพี ตั้งอยู่ที่บ้านป่ากะพี หมู่ที่ 4 ตำบลท่ามะเฟือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เริ่มก่อตั้งวัดเมื่อปี พ.ศ. 2456 สำหรับประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งวัดนั้น มีเรื่องเล่าอยู่ว่า หลวง พ่อกล่อม (เจ้าอาวาสเดิม) ได้เริ่มบวชเรียนเป็นสามเณรเล่าเรียนหนังสืออยู่ที่วัดอนาคารามวรวิหาร มุ่งมั่นศึกษาพระปริยัติธรรม เมื่อร่ำเรียนเสร็จแล้ว ท่านได้เดินทางกลับมายังบ้านเกิด โดยแรกเริ่มนั้น หลวงพ่อกล่อมได้มาจำวัดอยู่ที่วัดบึงท่าช้าง (ปัจจุบันเป็นวัดร้าง) อยู่ในเขตบ้านหัวบึง หมู่ที่ 1 ตำบลพญา แฉน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ขณะที่จำวัดอยู่ที่วัดบึงท่าช้าง ตอนเช้าออกบิณฑบาตก็ออกเดินทาง ไปทางบ้านหัวบึงบ้าง บ้านท่ามะปรางบ้าง บางวันก็ไปบ้านป่ากะพีบ้าง ซึ่งแต่ละที่มีระยะทางไกลมาก การเดินทางก็ยากลำบาก มีแต่ป่าไม้รกทึบสองข้างทาง และบางวันออกบิณฑบาตมาทางบ้านป่ากะพี ซึ่งมีระยะทางไกลมากจนไม่สามารถกลับไปฉันอาหารเข้าได้ทัน จำเป็นต้องแวะฉันอาหารเข้าที่วัดป่า กะพีแทนเป็นแบบนี้แทบทุกวัน จนชาวบ้านป่ากะพีเห็นท่านเหน็ดเหนื่อยมากต่อการที่ต้องออก บิณฑบาตเป็นระยะทางไกล ๆ จึงพากันเกณฑ์ชาวบ้านช่วยกันทำที่พักให้ใกล้กับต้นจันทน์สามง่าม ซึ่งอยู่

ใกล้กับหมู่บ้านปากกะพี้ โดยมีตาโกร (ไม่ทราบนามสกุล) เป็นผู้นำชาวบ้านช่วยกันสร้างที่พักรูปทรงคล้ายกับโรงเก็บยาสูบในสมัยก่อน เมื่อท่านได้มีที่พักแล้ว ท่านจึงไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยออกเดินทางบิณฑบาตในระยะทางไกล ๆ อีก จนต่อมาที่พักดังกล่าวได้กลายมาเป็นวัดปากกะพี้มาจนถึงทุกวันนี้ วัดปากกะพี้ นั้นตั้งตามชื่อของหมู่บ้าน เพราะเมื่อก่อนนั้นมีต้นกะพี้อยู่มากในบริเวณนี้

ผู้ให้ข้อมูล พระวรเทพ จันทสโร อายุ 63 ปี เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 เมษายน 2559

11. วัดนิคมพิชัย ตั้งอยู่บ้านลือก 17 หมู่ที่ 8 ตำบลท่ามะเฟือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2558 เดิมวัดนิคมพิชัยเป็นที่พำนักสงฆ์ ต่อมาเมื่อหมู่บ้านมีการพัฒนาขึ้นเมื่อปี 2556 ได้มีการจัดตั้งวัดขึ้นมาในหมู่บ้านแทนที่พำนักสงฆ์เก่า จึงตั้งชื่อว่า นิคมพิชัย โดยนำเอาคำว่านิคมมาต่อด้วยชื่ออำเภอ คือพิชัย นำมารวมกัน มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ 4 รูป

ผู้ให้ข้อมูล นายทัน คุมเพ็ง อายุ 67 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 เมษายน 2559

12. วัดภักดีราษฎร์บูรณาราม ตั้งอยู่ที่บ้านท่าสัก หมู่ที่ 1 ตำบลท่าสัก อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดภักดีราษฎร์บูรณาราม มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 15 ไร่ 69 ตารางวา สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2471 โดยมีคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างวัดขึ้นคือ นายแพ เทียมกลิน, นายกรวย ตรีวิมล, นายผัด นายเทียม อายนันท์และขุนภักดีราชกิจ ได้ถวายที่ดินเพื่อให้สร้างวัด คณะกรรมการทั้งหมดและขุนภักดีราชกิจจึงพร้อมใจกันให้ขนานนามวัดนี้ว่า “วัดภักดีราษฎร์บูรณาราม” แต่ประชาชนทั่วไปมักนิยมเรียกว่า “วัดท่าสัก” ตามชื่อบ้าน มีเจ้าอาวาสมาแล้ว 7 รูป คือ พระเลี้ยง พระบัว พระอธิการวิเชียร พระอธิการบุญธรรม สุขเมโธ พระครูพิชัย ศีลวัตร (รื่น สีลสโร) พระครูสุขุมธรรมศรีและพระอธิการเวียน (ปัจจุบัน)

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการเวียน ระวิวันโน อายุ 66 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มกราคม 2559

13. วัดวงษ์สวรรค์สุทธาวาส ตั้งอยู่ที่บ้านเต่าไหเหนือ หมู่ที่ 2 ตำบลท่าสัก อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดวงษ์สวรรค์สุทธาวาส ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2484 มีพื้นที่ทั้งหมด 17 ไร่ แต่ก่อนที่ตรงนี้เป็นป่ามีต้นไม้เยอะ มีความอุดมสมบูรณ์ บรรยากาศร่มรื่น สาเหตุที่ตั้งชื่อวัดแห่งนี้ว่า “วัดวงษ์สวรรค์สุทธาวาส” ก็เพราะตำแหน่งที่ตั้งของวัดอยู่สูงเหมือนสรวงสวรรค์ชั้นที่ 6 เจ้าอาวาสองค์แรก คือ หลวงพ่อเสงี่ยม ชันติโก (มรณภาพไปแล้ว) และปัจจุบันเจ้าอาวาส คือ พระอธิการบดีบุญลือ ธรรมมะกาโม อายุ 83 ปี เพิ่งมาประจำการเป็นเจ้าอาวาสได้ 2 ปี มีพระสงฆ์ประจำอยู่ 3 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการบดี บุญลือ ธรรมมะกาโม อายุ 83 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มกราคม 2559

14. วัดเต่าไห ตั้งอยู่ที่บ้านเต่าไห หมู่ที่ 3 ตำบลท่าสัก อำเภอฟิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดเต่าไห (เหนือ) หรือวัดวงษ์สวรรค์สุทธาวาส เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2487 คนแรกที่สร้างวัดนี้ขึ้นชื่อ นายยิ้ม มาอยู่ ผู้ใหญ่บ้านคนแรกของบ้านเต่าไหเหนือและมีหลวงพ่อเสงี่ยม ขนติโก เป็นเจ้าอาวาสรูปแรก เมื่อก่อสร้างวัดนี้ขึ้นมาหลวงพ่อเสงี่ยมจึงตั้งชื่อวัดขึ้นว่า “วัดวงษ์สวรรค์สุทธาวาส” เป็นชื่อวัดที่มีมาแต่เดิมแล้ว แต่ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่า “วัดเต่าไหเหนือ” ซึ่งในสมัยก่อนเป็นที่พักสงฆ์ธรรมดาแล้ว พัฒนาก่อตั้งเป็นวัดขึ้นมา

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการบุญลือ ธรรมกาโม อายุ 83 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มกราคม 2559

15. วัดประชาศรัทธาธรรม ตั้งอยู่บ้านเต่าไหใต้ หมู่ที่ 4 ตำบลท่าสัก อำเภอฟิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดประชาศรัทธาธรรมหรือวัดเต่าไหใต้ เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2517 เจ้าอาวาสรูปแรกชื่อ ประพันธ์ แป้นชุมพล ปัจจุบันได้สึกเป็นฆราวาสแล้ว ที่ดินในการสร้างวัดนี้ในสมัยก่อนเป็นของนายน้อย นางบุญมา สุดเขียว ได้ถวายที่ดินให้กับวัดและวัดก็ได้ซื้อที่ดินอีกส่วนหนึ่งของนายน้อย นางบุญมา มาสร้างวัดด้วย ทั้งชาวบ้านและนายน้อย นางบุญมา จึงรวมใจกันตั้งชื่อวัดขึ้นว่า “วัดประชาศรัทธาธรรม” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ผู้ให้ข้อมูล นายบุญเคลือน เม่นสิน อายุ 81 ปี ตำแหน่ง มัคทายก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มกราคม 2559

16. วันขำหนึ่ง ตั้งอยู่ที่บ้านขำหนึ่ง หมู่ที่ 5 ตำบลท่าสัก อำเภอฟิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 8 ไร่ 77 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับที่ดินโรงเรียนบ้านขำหนึ่ง ทิศใต้ติดต่อกับที่ดินเอกชน ทิศตะวันออกติดต่อกับที่ดินเอกชน ทิศตะวันตกติดต่อกับที่ดินถนนหลวงสายศรีนคร โดยมีโฉนดเลขที่ 13599 เล่มที่ 136 หน้า 97 เป็นหลักฐาน พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่มมีทางรถยนต์ผ่านหน้าวัด การคมนาคมสะดวก มีกุฏิ 5 หลัง ศาลาการเปรียญยาว 23 เมตร กว้าง 14 เมตร มีหอสวดมนต์ หอระฆัง เมรุ ห้องน้ำ ห้องสุขา วัดขำหนึ่งสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2514 ได้ประกาศตั้งวัดเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2531 โดยมีคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างวัดคือ นายประทีป พุ่มพวง นายแหว สนแย้ม และนายแถม ศรีลาน ที่ดินสร้างวัดนี้เป็นของนายประทีป พุ่มพวง และนางทองอ่อน อายะนันท์ เป็นผู้บริจาค และประชาชนได้ร่วมกันบริจาคทรัพย์สร้างเสนาสนะ เริ่มแรกนั้นมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาปีแรก 7 รูป แต่ปัจจุบันนี้มีพระอยู่จำ 2 รูปเท่านั้น เจ้าอาวาส-มีการรักษาการแทนเจ้าอาวาสคือ รูปที่ 1 พระเทียบ รูปที่ 2 พระเพ็ญ และรูปที่ 3 พระชีวกี้ ปัญญวโร เป็นต้น

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการบุญลือ อายุ 65 ปี ตำแหน่งรักษาการแทนเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มกราคม 2559

17. วัดขำสอง ตั้งอยู่ที่บ้านขำสอง หมู่ที่ 6 ตำบลท่าสัก อำเภอฟิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 6 ไร่ 1 งาน 67 ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือติดต่อกับถนน

สาธารณณะ ทิศใต้ติดต่อกับที่ดินนายประเสริฐ นางแอ๊ด สินที ทิศตะวันออกติดต่อกับถนนสาธารณณะ ทิศตะวันตกติดต่อกับที่นาของนายประภา นางวาสนา ตายต่อผล ตามโฉนดที่ดิน เลขที่ 4097 พื้นที่ตั้ง วัดเป็นที่ราบ มีถนน มีนารอบ และหมู่บ้านประชาชนโดยรอบบริเวณ คือ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีกุฏิ จำนวน 1 หลัง สร้างเมื่อ พ.ศ. 2518 เป็นอาคารไม้หลังเก่า 1 หลัง กว้าง 3 เมตร ยาว 19.70 เมตร เป็นตึก 1 หลัง 2 ชั้น กว้าง 8.10 เมตร ยาว 21.20 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2545 สำหรับปูชนียวัตถุมี พระประธานในศาลาบำเพ็ญกุศล และที่กุฏิสงฆ์หลังเก่ามีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่หลายองค์ กุฏิ หลังใหม่มีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ 5 องค์ และมีวิหารซึ่งมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ 1 องค์ วัดชำ สอง สร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่ประมาณ พ.ศ.2475 มีนามตามชื่อหมู่บ้านคือ บ้านชำสอง โดย นายสี นาง ตาล สินที และนายโสม นางเลื่อม จันทร์ทวงค์ เป็นผู้บริจาคที่ดินให้เป็นที่ตั้งสร้างวัด และมีประชาชน ร่วมใจกันจัดสร้างวัดขึ้น มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา 6 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการสมยศ ชุตินิพนธ์ อายุ 50 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มกราคม 2559

18. วัดชำตก ตั้งอยู่ที่บ้านชำตก หมู่ที่ 8 ตำบลท่าสัก อำเภอกันตัง จังหวัดอุดรธานี สังกัด คณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 7 ไร่ 300 ตารางวา ทิศเหนือติดต่อกับถนนหลวง ทิศใต้ติดต่อกับคลองส่งน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า ทิศตะวันออกติดต่อกับที่ดินเอกชน ทิศตะวันตกติดต่อกับที่ดิน เอกชน โดยมีโฉนดเลขที่ 3781 เป็นหลักฐาน พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบมีทางรถยนต์ผ่านการคมนาคม สะดวก อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีศาลาการเปรียญ กว้าง 14 เมตร ยาว 18 เมตร กุฏิ 2 หลัง กำแพง รั้วหน้าวัด และทิศตะวันตกด้านข้าง มีห้องน้ำ-ห้องสุขา เมรุ ศาลาธรรมสังเวช วัดชำตกได้รับอนุญาต สร้างวัดเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ.2541 และได้ประกาศตั้งวัด เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 โดยมีคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างวัดคือ นายบุญ อิ่มเพ็ง และประชาชนบ้านชำตกได้พร้อมใจกัน บริจาคในการสร้างวัดจึงได้ขนานนามวัดนี้ว่า วัดชำตก เพราะเป็นชื่อของหมู่บ้าน มีพระภิกษุอยู่จำ พรรษา 6 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระตั้ง อภินนโท อายุ 64 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มกราคม 2559

19. วัดราษฎร์เจริญธรรม ตั้งอยู่ที่บ้านหนองเจริญ หมู่ที่ 10 ตำบลท่าสัก อำเภอกันตัง จังหวัดอุดรธานี วัดราษฎร์เจริญธรรม ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2547 มีพื้นที่โดยประมาณ 20 ไร่ แต่ก่อนพื้นที่ ตรงนี้เป็นพื้นที่ปลูกป่าอ้อย แล้วชาวบ้านก็อยากจะสร้างวัดขึ้น จึงร่วมกันบริจาคที่ดินเพื่อสร้างวัด ก่อนที่จะสร้างเป็นวัดที่แห่งนี้เป็นสำนักสงฆ์มาก่อน ชื่อสำนักสงฆ์คือ สำนักสงฆ์เจริญธรรม และในต้น ปี 2558 ก็ได้รับอนุญาตให้ทำการจัดสร้างวัดขึ้น ชื่อว่า “วัดราษฎร์เจริญธรรม” ชื่อวัดแห่งนี้ชาวบ้าน ได้ร่วมใจตั้งขึ้น มีพระสงฆ์จำนวน 2 รูป และปัจจุบัน พระธวัชชัย ฉันทะธรรมโม อายุ 42 ปี รักษาการ เป็นเจ้าอาวาสอยู่

ผู้ให้ข้อมูล พระวัชชัย ฉันทะธรรมโม อายุ 42 ปี ตำแหน่ง รักษาการเจ้าอาวาส, การ สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มกราคม 2559

20. วัดหน้าพระธาตุ ตั้งอยู่ที่บ้านหน้าพระธาตุ หมู่ที่ 1 ตำบลในเมือง อำเภอพิชัย จังหวัด อุตรดิตถ์ อยู่ห่างจากบ้านเกิดพระยาพิชัยดาบหัก วัดหน้าพระธาตุ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า วัด หลวงพ่อโต เป็นถิ่นกำเนิดและเมืองเก่าแก่ของพระยาพิชัยดาบหัก ตามตำนานกล่าวไว้ว่า วัดหน้าพระ ธาตุ เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองพิชัยมาตั้งแต่โบราณกาลนานเกือบ 1,000 ปี ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่ บริเวณปราสาทพระนวมราชบพิตร ภายในบริเวณวัดมีโบราณวัตถุที่น่าสนใจคือ “หลวงพ่อโต” พระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ หน้าตักกว้าง 3 วา เดิมที่มีตำนานเล่าขานกันมาว่าสร้างโดย พระยา โคตรบอง เมื่อปี 1470 หลวงพ่อโตประดิษฐานอยู่ในวิหารแบบปราสาทจัตุรมุข มีเนื้อที่ 99 ตารางวา พระเจดีย์เป็นยอด 5 องค์ ความสูง 49 เมตร นอกจากนี้เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อโตแล้ว ยังเป็นที่ ประดิษฐาน “พระบรมสารีริกธาตุ” และรอยพระพุทธรูปจำลอง พระบรมสารีริกธาตุเป็นส่วนแห่ง พระสรีระของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสแก่พระอานนท์เมื่อใกล้ปรินิพพาน ให้ประดิษฐานใน พระสถูปท่ามกลางชุมชนอันมีมาแต่ทิศทั้ง 4 เพื่อเป็นที่กราบไหว้สักการบูชาของเทพยดาและมนุษย์ ทั้งหลาย ซึ่งโศกพราหมณ์ได้จัดแบ่งถวายกษัตริย์และพราหมณ์ 8 นคร นำไปก่อพระสถูปบรรจุไว้ใน นครต่าง ๆ เป็นครั้งแรก จนถึงรัชสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชได้รวบรวมแจกจ่ายไปยังนานาประเทศ นอกชมพูทวีปที่พระพุทธศาสนาแผ่ไปถึง มีเรื่องเล่าถึงความศักดิ์สิทธิ์อยู่ว่า มีคนใช้ปืนยิง เมื่อหันหน้า เข้าหาองค์หลวงพ่อโต แล้วกลับยิงไม่ออก และมีคนที่เคยขุดหาของมีค่า ต้องมีอันเป็นไปทุกราย กล่าวคือ ในสมัยนั้น มีผู้ที่เป็นหัวหน้าตำรวจ กลับต้องยิงตัวเองตาย จากการที่ลักลอบขุดกรุสมบัติ และอีกกรณีหนึ่งไม่นานนักเจ้าอาวาส โดนประทุษร้ายจากการที่ให้ดำเนินการขุด กรุเพื่อนำของมีค่า มาเก็บไว้เสียก่อน ก่อนที่จะถูกลักลอบขุดจนไม่เหลือค่าสิ่งเหล่านี้ชาวบ้าน เชื่อว่าเป็นอำนาจของความ ศักดิ์สิทธิ์ ของคนโบราณที่ได้สาปแช่งไว้ และบางครั้งคนแถวนี้ก็จะเห็นปรากฏการณ์ พระธาตุแสดง อภินิหารคือ มีคนอยู่จำนวนหนึ่งจากการที่ต้องทำนา และเวลานั้นเป็นเวลากลางคืนได้เห็นลำแสงดวง ใหญ่ ๆ ลอยขึ้นไปจากฐานเจดีย์ ไปจนถึงยอด แล้วค่อย ๆ ลอยลงมาที่ฐานจนเกิดความอัศจรรย์ใจ ปัจจุบันองค์หลวงพ่อโต ได้ประดิษฐาน ณ ปราสาทพระนวมราชบพิตร ซึ่งเป็นตราพระราชทานของใน หลวงปัจจุบัน เป็นปราสาท ด้านบน มีเจดีย์ ห้าองค์ และมีสะพานบันไดนาค ล้อมรอบทั้ง 4 ทิศ ดู สงดงามและน่าเลื่อมใสมาก วัดหน้าพระธาตุเดิมตั้งอยู่ในกำแพงเมืองพิชัย ในสมัยนั้นบริเวณวัดหน้า พระธาตุ จะเป็นเมืองโบราณพิชัย ในสมัยอยุธยาเมืองพิชัย มีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นตรี และเป็นเมือง หน้าด่านของกรุงศรีอยุธยาในการทำสงครามกับทางพม่าและล้านนา จะมีกำแพงเมืองพิชัย มีคู ปราสาทปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน และมีพระบรมสารีริกธาตุอยู่ที่วัดแห่งนี้ด้วย จึงเรียกชื่อวัดแห่งนี้ ว่า “วัดหน้าพระธาตุ”

ผู้ให้ข้อมูล พระยง สุวรรณรัฐ อายุ 80 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มกราคม 2559

21. วัดมหาธาตุ ตั้งอยู่ที่บ้านในเมือง หมู่ที่ 3 ตำบลในเมือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดมหาธาตุ ได้สร้างขึ้นมาก่อนปี พ.ศ. 2284 และต่อมาทราบว่าสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา เมื่อปีพ.ศ. 2123 ตามประวัติศาสตร์ พระยาพิชัยดาบหักเคยเป็นเด็กวัดอยู่ในวัดนี้ และเป็นทหารเอกของพระเจ้ากรุงธนบุรี กอบกู้เอกราชจนได้รับการแต่งตั้งเป็น “พระยาพิชัยดาบหัก” วัดนี้ได้รับพระราชทาน วิสุคามสีมา เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2522 ได้ผูกพัทธสีมาในวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2524 และได้เปิดสอนพระปริยัติธรรม เมื่อ ปี พ.ศ. 2471 ชาวอำเภอพิชัยจะเรียกวันนี้ว่า “วัดใหญ่” มีโบราณวัตถุ โบราณสถานเก่าแก่ เช่นพระพุทธรูปปูนปั้นองค์หนึ่ง ใกล้กับวิหาร มีเจดีย์องค์หนึ่งซึ่งทางวัดซ่อมแซม เดิมลงเหลือแต่ฐาน เป็นเจดีย์แบบลังกาทรงเหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง มีหลวงพ่พิชัยมุนีปางสุขโขทัย มีภาพเขียนสีน้ำมันตามฝาผนังโบสถ์เรื่องมหาเวสสันดรชาดก ในสมัยก่อนวัดมหาธาตุเป็นวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่เมืองพิชัยโบราณ และเป็นวัดที่สร้างขึ้นมาก่ออยู่กับเมืองพิชัย ซึ่งในอดีตนั้นมีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นสถานที่เล่าเรียนของพวกเชื้อเจ้า กุลบุตร กุลธิดาไทย และเป็นสถานที่ที่พระยาพิชัยดาบหักได้มาเล่าเรียนอยู่ที่นี้ จึงได้ตั้งชื่อขึ้นมาว่า “วัดมหาธาตุ” เพราะในบริเวณนั้นจะมีพระธาตุอยู่มากทางด้านตะวันตกและด้านเหนือที่มีเจดีย์ ตามรอบ ๆ วัดในหลาย ๆ แห่ง วัดมหาธาตุถือว่าเป็นวัดประจำตำบลในเมือง เป็นวัดตัวอย่าง วัดพัฒนา เป็นวัดที่ให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ได้มาบำเพ็ญประโยชน์ และมาฝึกสมาธิ ศึกษาในเรื่องธรรมะ การฝึกจิตให้สงบ ใช้เป็นสถานที่เรียนรู้แหล่งธรรมะ จัดงานประจำตำบล ประเพณีแห่เทียนจำนำพรรษา

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวิมลธรรมมานุยุต รตนโชโต อายุ 84 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 28 มกราคม 2559

22. วัดวังพะเนียด ตั้งอยู่ที่บ้านวังพะเนียด หมู่ที่ 5 ตำบลในเมือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เนื้อที่ 10 ไร่ 3 งาน 66 ตารางวา สร้างเมื่อ พ.ศ. 2341 วัดวังพะเนียด บางคนเขียนนามวัดว่า วัดบางพะเนียดสันติธรรม แต่เดิมแล้วมีนามว่า วัดราชฎร์ศรีธรรมา ต่อมาได้เรียกว่า วัดต้นมะขาม เพราะว่ามีต้นมะขามขึ้นภายในวัด และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัดวังพะเนียดในภายหลัง โดยเรียกตามชื่อหมู่บ้านวังพะเนียด

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการ ณริน จันทวังโส อายุ 69 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 28 มกราคม 2559

23. วัดคลองละวาน ตั้งอยู่ที่บ้านคลองละวาน หมู่ที่ 6 ตำบลในเมือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดคลองละวานเริ่มก่อตั้งมาเมื่อประมาณปีพุทธศักราช 2442 โดยมีนายผล มาลีบุตร ซึ่งในตอนนั้นได้ดำรงตำแหน่งกำนันตำบลในเมือง สมัยนั้นเป็นผู้บริจาคที่ดินให้หนึ่งแปลง เป็นจำนวนเนื้อที่ 7 ไร่ 3 งาน 37 ตารางวา เดิมได้สร้างเป็นเพียงบ้านไม้เล็ก ๆ มีอยู่ 2 ห้อง และก็มีพระอาศัยจำพรรษา

มาโดยตลอด หลังจากนั้นก็ได้มีการขยายจัดสร้างเพิ่มเติมให้ดีและใหญ่ขึ้นกว่าเดิมตามลำดับ ต่อมาในปีพุทธศักราช 2538 ได้มีการจัดตั้งชื่อโดยได้จัดตั้งเป็น สำนักสงฆ์บ้านคลองละวาน และต่อมาอีกเมื่อปีพุทธศักราช 2544 จึงได้ติดต่อขอขึ้นทะเบียนเป็นวัด โดยชื่อว่า วัดคลองละวาน โดยตอนนั้นได้มีพระสมพร จับใจ อยู่จำพรรษาและต่อมาทางคณะสงฆ์ได้มีความเห็นแต่งตั้งให้ พระสมพร จับใจ เป็นเจ้าอาวาส ต่อมาพระสมพร จับใจ ได้ถูกฆาตกรรมเสียชีวิต จากนั้นจึงได้อาราธนานิมนต์พระเดช ฐานิสโร ซึ่งในตอนนั้นได้บวชและจำพรรษาอยู่ที่วัดมหาธาตุ ตำบลในเมือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ โดนนย้ายมาเป็นรักษาการตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2551 แล้วต่อมาทางคณะสงฆ์ได้แต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดคลองละวาน ในวันที่ 9 สิงหาคม พุทธศักราช 1555 และก็ได้ดูแลและบูรณะปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุ

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการเดชา ฐานิสโรอายุ 53 ปี ตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 28 มกราคม 2559

24. วัดนางลิ่ง ตั้งอยู่ที่บ้านคลองกะชี หมู่ที่ 7 ตำบลในเมือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2552 เหตุที่ตั้งชื่อวัดนางลิ่ง เพราะวสันต์ก่อนบริเวณหมู่บ้านคลองกะชีนั้น เป็นป่าทั้งหมด มีตำนานเล่าสืบกันมาว่า นางมัทรีเดินตามหาพระเวสสันดรมาทางนี้ เห็นลิ่งห้อยโหนอยู่เต็มป่า จึงกล่าวกันว่าเป็นพื้นที่ที่นางมัทรีเห็นลิ่ง ต่อมาได้ตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นคลองกะชีเพราะตั้งชื่อตามชื่อคลองแควนั้น ส่วนบริเวณวัดที่สร้างนั้นตั้งตามความเป็นมาของตำนาน ชื่อว่า “นางเห็นลิ่ง” ต่อมาได้เปลี่ยนมาเป็น “วัดนางลิ่ง” ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ 5 รูป

ผู้ให้ข้อมูล นางทองคำ พรหมทอง อายุ 78 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 28 มกราคม 2559

25. วัดนาอิชาง ตั้งอยู่ที่บ้านนาอิชาง หมู่ที่ 1 ตำบลนายาง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2478 สาเหตุที่ตั้งชื่อว่า วัดนาอิชาง มาจากคำว่า นา =ทุ่งนา และคำว่า อีซาง=ซ่าง เนื่องจากจากสมัยก่อนบริเวณนั้นเป็นทุ่งนากว้างขวาง และมีซ่างที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้เป็นจำนวนมาก สมัยนั้นชาวบ้านเรียกว่า นาอิชาง ต่อมาคำว่า นาอิชาง ก็เพี้ยนมาเป็น นาอิชาง เพราะว่าคนสมัยก่อนพูดไม่ชัดทำให้คำบางคำเปลี่ยนแปลงไป จนมาเป็นคำว่า นาอิชาง ณ ปัจจุบันนี้ วัดนาอิชางเป็นวัดที่ขึ้นชื่อว่ายากจนที่สุด และไม่ค่อยมีพระอาศัยอยู่ ปัจจุบันมีพระสงฆ์ 6 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระมหาชาติเต ภิภุ อายุ 70 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 มกราคม 2559

26. วัดคีรีวงกต ตั้งอยู่ที่บ้านหนองกวาง หมู่ที่ 2 ตำบลนายาง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2430 สาเหตุที่ตั้งชื่อว่า วัดคีรีวงกต เนื่องจากหมู่บ้านหนองกวางตั้งอยู่กลางหุบเขาบริเวณรอบ ๆ มีภูเขาหลายลูกล้อมรอบเป็นวงกลม ทางเข้าออกของหมู่บ้านมีเพียงทางเดียว และมีภูเขาที่ศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านให้ความเคารพบูชาชื่อว่าเขาคีรีวงกตอยู่ที่ท้ายหมู่บ้าน ต่อมาได้สร้างวัดขึ้นในหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงนำชื่อ คีรีวงกต มาตั้งเป็นชื่อ วัดคีรีวงกต ปัจจุบันมีพระสงฆ์ 3 รูป

ผู้ให้ข้อมูล นายวินัย เชื้อปู่คง อายุ 63 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 มกราคม 2559

27. วัดเขาดินสุวรรณบาท ตั้งอยู่ที่บ้านม่วงตาล หมู่ที่ 3 ตำบลนายาง อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ สร้างขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2492 โดยพระภิกษุรูปหนึ่งนามว่าหลวงพ่อบ้าน เขมาภริโต เดิมท่านเป็นเจ้าของวัดนายางท่านได้มานั่งวิปัสสนากรรมฐาน และเห็นว่าเป็นที่สงบร่มรื่นจึงมาเข้ากลับเย็นทุกวันจนบางครั้งก็จำวัดที่นี้ต่อมาชาวบ้านมีความเลื่อมใสศรัทธาในตัวท่านจึงได้สร้างกุฏิบนเขาดินตรงบริเวณรอยพระพุทธบาทแต่ปรากฏว่าไม่มีน้ำใช้ชุดบ่อแล้วก็ไม่มีน้ำจึงได้ย้ายลงมาทางทิศใต้ของเขา ดินจนปัจจุบันนี้วัดเขาดินสุวรรณบาทมีเนื้อที่ 14 ไร่ 3 งาน 72 ตารางวา และได้ก่อสร้างกุฏิศาลาการเปรียญและได้สร้างพระอุโบสถต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ หลวงพ่อบ้าน เขมาภริโต หลวงพ่อบ้าน มนุน โญ พระคลี่ กตปุญโญ พระทองอยู่ ก้อนกลีบ พระอาจารย์บุญธรรม คุณธรรมโม และพระสำเร็จ กตปุญโญ รักษาการเจ้าอาวาสวัดเขาดินสุวรรณบาท

ผู้ให้ข้อมูล นายเนียม ชมชิต ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 มกราคม 2559

28. วัดนายาง ตั้งอยู่ที่บ้านนายาง หมู่ที่ 4 ตำบลนายาง อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์ มีที่ดินเนื้อที่ 8 ไร่ 3 งานอาณาเขตยาว 48 วา ติดต่อกับที่นาของนายเที่ยง ยัมกลีบ ทิศใต้วาว 48 วา ติดต่อกับทางสาธารณะ ทิศตะวันออกยาว 75 วา ติดต่อกับทางสาธารณะ ทิศตะวันตกยาว 75 วา ติดกับถนนสาธารณะ และมีที่สาธารณสงฆ์ จำนวน 2 แปลง เนื้อที่ 12 ไร่ 1 งาน พื้นที่ตั้งวัดเป็นพื้นที่ราบ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีอุโบสถกว้าง 8.50 เมตร ยาว 15 เมตร สร้าง พ.ศ.2326 ศาลาการเปรียญกว้าง 21 เมตร ยาว 30.50 เมตร สร้าง พ.ศ.2482 หอสวดมนต์กว้าง 4.50 เมตร ยาว 8.50 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2513 กุฏิสงฆ์ จำนวน 2 หลัง สำหรับปูชนียวัตถุมี พระประธานเรียน "หลวงพ่อกุ่ม" หมายถึง ให้การคุ้มครอง ภัยอันตราย วัดนายาง สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2321 มีนามตามชื่อบ้าน ประชาชนร่วมใจกัน จัดสร้างวัดนี้ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในราว พ.ศ.2326 มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา 7 รูป สามเณร 5 รูป ทางวัดได้เปิดสอนปริยัติธรรม พ.ศ.2525 เจ้าอาวาสวัด 11 รูป คือ พระอาจารย์กุ่ม พระอาจารย์จาด พระอาจารย์จู้ พระอาจารย์ขึ้น พระอาจารย์จูล พระอาจารย์อ่อง พระอาจารย์แวน พระอาจารย์แป้น พระอาจารย์หล่อ พระอาจารย์อธิการสมจิตร์ วิเสส คุโณ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. 2526 - พ.ศ. 2550 และพระอธิการเล็ก ฐิตธัมโม ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 2552 ถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล นายบุญช่วย รุ่งแจ้ง,ตำแหน่ง ชาวบ้าน การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 มกราคม 2559

29. วัดหลักร้อย ตั้งอยู่ที่บ้านหลักร้อย หมู่ที่ 5 ตำบลนายาง อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ วัดหลักร้อยเดิมเป็นสำนักสงฆ์โดยในปี พ.ศ. 2514 พระมหาประเสริฐ ไยมะเรียง (ถึงแก่กรรมแล้ว) ซึ่งเป็น

พระสงฆ์มาจากเมืองพิจิตรได้มาปรารถกับนายสีเสื่อแซมเสริมปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้วและผู้นำหลายท่าน ในหมู่ที่ 5 และ 7 มีความปรารถนาจะให้เด็กเรียนบวชเป็นสามเณรเพื่ออบรมสั่งสอนในช่วงปิดเทอมเดือนเมษายนจึงได้ร่วมกันก่อสร้างเป็นสำนักสงฆ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2514 โดยใช้ พื้นที่สุสานเก่าซึ่งเป็นที่ดินสาธารณะรกร้างว่างปาวมานานเป็นสถานที่ก่อตั้งต่อมาพุทธศาสนิกชนในหมู่บ้านที่ 5 และ 7 ตำบลนายางเห็นความสำคัญ และเพื่อมีวัดอยู่ใกล้บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำบุญจึงได้ร่วมกันบริจาคที่ดินและร่วมกันพัฒนาวัดและก่อสร้างถาวรวัตถุได้หลายอย่างขึ้น และได้ทำหนังสือขออนุญาตสร้างวัดต่อกรมการศาสนา และเห็นชอบของมหาเถรสมาคมกระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้นายสี เสื่อแซม เสริมสร้างวัดขึ้นที่บ้านหลักร้อยเมื่อวันที่ 14 กันยายนพ.ศ. 2531 ต่อมาทางวัดได้รับความเห็นชอบ ของมหาเถรสมาคมกระทรวงศึกษาธิการซึ่งประกาศ ณ วันที่ 14 เมษายน 2532 ตั้งเป็นวัดขึ้นในพระพุทธศาสนามีนามว่าวัดหลักร้อยตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาวัดหลักร้อยได้เริ่มก่อสร้างอุโบสถ ขึ้นโดยทำพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2535 และได้ทำการยกช่อฟ้าและจัดงานสมโภชเมื่อวันที่ 11 ถึง 13 เมษายน 2542 โดยมีคณะกรรมการและภาพลัดชัชชนะชวนปัญญา รักษาการแทนเจ้าอาวาสปัจจุบันเป็นเจ้าอาวาสร่วมกันจัดงานขึ้นจนเป็นผลสำเร็จและได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาจากการประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2545 ปัจจุบันวัดหลักร้อยได้รับพัฒนาด้านถาวรวัตถุและการพัฒนาวัดในด้านศาสนาและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง เจ้าอาวาสมีดังต่อไปนี้ พระมหาประเสริฐ ใยมะเรียง พระอาจารย์สอน เสือหลักร้อย พระอาจารย์น้อย ชะตาบู่ พระอาจารย์ถวิล ทองก่อ พระอาจารย์บก ยั่งอ่น พระอาจารย์เภา เสือหลักร้อย พระอาจารย์แรม ถิ่นหลักร้อย พระครูอุปถัมภ์ ภูริทัต เจ้าอาวาสวัดใหญ่ท่าเสา เจ้าคณะ ตำบลท่าเสา (รักษาการแทนฯ พระปลัดชัชชนะ ชวนปัญญา (เจ้าอาวาส) และพระอาจารย์สมหมาย ฐมจาโร (เจ้าอาวาสปัจจุบัน)

ผู้ให้ข้อมูล พระอาจารย์สมหมาย ฐมจาโร เจ้าอาวาสบ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 มกราคม 2559

31. วัดนาคะนิง ตั้งอยู่ที่บ้านนาคะนิง หมู่ที่ 6 ตำบลนายาง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อตั้งวัดเมื่อปี พ.ศ 2554 วัดนาคะนิงมีเนื้อที่ทั้งหมด 14 ไร่ 40 ตารางวา เมื่อปี พ.ศ.2493 หลวงพ่อทองดี ธรรมชโต พร้อมกับชาวบ้านร่วมกันบุกเบิกพื้นที่ทำเป็นที่พักสงฆ์ จนถึงปี พ.ศ. 2523 หลวงพ่อทองดีก็มรณภาพลง ต่อมาเมื่อพระมาจำพรรษาอยู่ มีการก่อสร้างกุฏิและบูรณะเรื่อยมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 จนถึงปี พ.ศ. 2547 ต่อมาปี พ.ศ. 2551 มีพระอาจารย์สตาบุ ขนติโพโล มาจำพรรษาอยู่ และมีการก่อสร้างศาลาการเปรียญขึ้น พร้อมได้รับการยกย่องระดับ อนุญาตให้สร้างวัดขึ้น เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2554 มีนามว่า “วัดนาคะนิง” ที่มาของชื่อนั้น เดิมในสมัยโบราณ มีนางมัทรีเดินทางมาจากกรุงเก่าเดินทางผ่านนาเงิน เงินก็หาย มาถึงนาทอง ทองก็หาย พอมาถึงนาคะนิง ก็มานั่งไต่กเศร้า กังวล คำนึงถึงทองของตัวเอง แล้วจึงเดินทางต่อไปเรื่อย ๆ ผ่าน นาอิซาง,เขาศรีวงกต,นาอิน

ตามลำดับ เหตุนี้ทำให้ชาวบ้านในสมัยนั้นตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่านาคะนิง ต่อมาได้สร้างวัดขึ้นและตั้งชื่อวัดว่า วัดนาคะนิง ตามชื่อหมู่บ้าน ปัจจุบันมีพระสงฆ์ 2 รูป เณร 1 รูป เจ้าอาวาส คือ พระทวี อนุตโร ผู้ให้ข้อมูล นายประทีน สวนอ่อง อายุ 58 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 มกราคม 2559

31. วัดนาอิน ตั้งอยู่ที่บ้านนาอิน หมู่ที่ 3 ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ 2435 ชื่อวัดตั้งตามชื่อหมู่บ้าน บ้านนาอินมีชื่อนี้เพราะว่าในสมัยอดีตหรือสมัยพุทธกาลนั้น นางมัทรีได้เดินทางผ่านมาทางบริเวณนี้และได้หยุดพักเหนื่อยโดยที่นางมัทรีนั่งฟังกับก้อนหินทำให้ชาวบ้านเรียกว่า “นางอิง” ต่อมาได้มีการเพี้ยนเสียงเป็น “นาอิน” จนมาถึงทุกวันนี้ วัดนาอิน เป็นวัดเก่าแก่ของบ้านนาอิน และเป็นวัดแรกในตำบลนาอิน ชาวบ้านให้ความเคารพบูชาและนับถือเป็นอย่างมาก ปัจจุบันมีพระสงฆ์ 15 รูป เจ้าอาวาส คือ พระครูพิทักษ์อินเขต

ผู้ให้ข้อมูล พระครูพิทักษ์อินเขต อายุ 49 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, - 30 มกราคม 2559

32. วัดปากบึง ตั้งอยู่ที่บ้านปากบึง หมู่ที่ 4 ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ 2544 วัดปากบึง ตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้าน โดยบ้านปากบึง ใช้ชื่อนี้เพราะว่าหมู่บ้านปากบึงเป็นหมู่บ้านที่อยู่ไกลจากตัวตำบลนาอิน ถ้าจะมาที่หมู่บ้านปากบึงต้องขี่รถอ้อมบึงขนาดใหญ่ถึงจะมาถึงหมู่บ้านปากบึง ซึ่งใช้ระยะเวลานานพอสมควร เหตุนี้ทำให้ชาวบ้านตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่าบ้านปากบึงและได้สร้างวัดขึ้นโดยใช้ชื่อว่า วัดปากบึง ซึ่งตั้งตามชื่อหมู่บ้าน เหตุที่สร้างวัดนี้ขึ้นเนื่องจากบ้านปากบึงไม่มีวัดให้ชาวบ้านได้เคารพและกราบไหว้บูชา ถ้าจะใส่บาตรในวันพระใหญ่หรือมีงานต่าง ๆ ชาวบ้านที่บ้านปากบึงต้องไปที่วัดนาอินซึ่งมีระยะทางที่ไกลพอสมควร ชาวบ้านจึงช่วยกันสร้างวัดขึ้นในหมู่บ้านของตนเองเพื่อที่จะได้สะดวกต่อการเดินทาง ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำนวน 5 รูป เจ้าอาวาส คือ พระครูวาปีธัมมวิจิตร

ผู้ให้ข้อมูล นายนะ ท่วมยัง อายุ 63 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 มกราคม 2559

33. วัดคีรีรัตนวราราม ตั้งอยู่ที่บ้านเฟื่องฟ้าสีขาว หมู่ที่ 7 ตำบลนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดคีรีรัตนวรารามถูกสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2514 หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “วัดเขาซาก” บริเวณวัดมีพื้นที่เป็นเนินเขาสูง และแต่เดิมมีถ้ำที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับซากครกจึงเรียกกันว่าวัดเขาซาก ต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อมาเป็น “วัดคีรีรัตนวราราม” ปัจจุบันมีพระสงฆ์ประจำวัดอยู่ 14 รูป และไม่มีตำแหน่งเจ้าอาวาส

ผู้ให้ข้อมูล พระสมชาย ปรีชาโน อายุ 60 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 มกราคม 2559

34. วัดหาดกำแพง ตั้งอยู่ที่บ้านหาดกำแพง หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโคก อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดหาดกำแพงเป็นวัดเก่าแก่มีมานาน ชื่อวัดตั้งตามหมู่บ้าน ซึ่งเมื่อก่อนนั้น เมื่อถึงฤดูน้ำหลากชาวบ้านก็จะช่วยกันสร้างกำแพงกันน้ำที่ทำจากทราย เรียกว่า สันกำแพง ซึ่งเป็นชื่อเดิมของหมู่บ้าน แต่ด้วยความแรงของน้ำทำให้สันกำแพงที่สร้างกันน้ำไว้หายไป และเกิดเป็นหาดทรายยาว ชาวบ้านจึงเรียกว่าหาด และกลายมาเป็นหาดกำแพงจนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล นายปัญญา กิจสวน อายุ 53 ปี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน , การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 มกราคม 2559

35. วัดคลองกะพัว ตั้งอยู่ที่บ้านคลองกะพัว หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านโคก อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อ 70 กว่าปีก่อน บริเวณนั้นก่อนที่จะมาเป็นวัดและหมู่บ้านเดิมเคยเป็นป่ารก มีสัตว์ป่าจำนวนมากทั้งดุร้ายและไม่ดุร้าย และมีคลองน้ำที่ไม่เคยแห้งชาวบ้านเรียกกันว่า ทุ่งลาด ต่อมานายนิธย์ชาวพิจิตรได้มาเป็นผู้บุกเบิกพื้นที่และตั้งหมู่บ้านสร้างวัดขึ้น และได้นำชื่อสัตว์ชนิดหนึ่งมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านและชื่อวัด

ผู้ให้ข้อมูล พระกิตติ สันตมโน อายุ 58 ปี ตำแหน่ง รักษาการเจ้าอาวาส , การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 มกราคม 2559

36. วัดเด่นกระต่าย ตั้งอยู่ที่บ้านเด่นกระต่าย หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านโคก อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดเด่นกระต่ายนั้นแต่เดิมเคยเป็นวัดร้างเป็นพื้นที่หรือที่เรียกกันว่า “เด่น” ที่ร้างมาก่อนและมีสัตว์ป่า นานา ๆ ชนิดโดยเฉพาะกระต่ายป่าอาศัยอยู่บริเวณนั้นเป็นจำนวนมาก ประจวบเหมาะที่บริเวณนั้นเป็นพื้นที่สูงชาวบ้านก็ได้มาล่าสัตว์บริเวณนั้น จนกระทั่งสัตว์เริ่มหมดไป และได้ทำการสร้างวัดขึ้นมาใหม่และตั้งชื่อวัดว่า วัดเด่นกระต่าย

ผู้ให้ข้อมูล นายสมพงษ์ สวนปาน อายุ 63 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 มกราคม 2559

37. วัดวังสะโม ตั้งอยู่ที่บ้านวังสะโม หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านดารา อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีที่ดิน 15 ไร่ 2 งาน สร้างเมื่อ พ.ศ. 2460 วัดวังสะโมได้ตั้งชื่อตามชื่อของหมู่บ้าน คือบ้านวังส้มโม ชาวบ้านที่นี่ได้อพยพมาจากประเทศลาว (สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปัจจุบัน) ตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลก

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสุโมทาน ธรรมปทีป อายุ 54ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 31 มกราคม 2559

38. วัดวังสัสมโ ตั้งอยู่ที่บ้านวังสัสมโ หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านดารา อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 6 ไร่ 3 งาน 86 ตารางวา สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2446 เหตุที่ชื่อว่า “วัดวังสัสมโ” แต่เดิมหมู่บ้านนี้มีการปลูกแตงโมกันมาก จนชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในถิ่นเรียกเรียกชื่อ บ้านแตงโม และเรียกชื่อวัดว่า วัดแตงโม จนเวลาผ่านไปเรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้ ชาวบ้านเรียกผิดเพี้ยน ทำให้วัดเปลี่ยนชื่อเป็น วัดวังสัสมโ มาจนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระสุนทร สุนทรโ อายุ 40 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 31 มกราคม 2559

39. วัดบ้านเกาะ ตั้งอยู่ที่บ้านเกาะ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านดารา อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2460 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2536 เป็นวัดเก่าแก่ ประชาชนได้ร่วมใจกันจัดสร้างวัดนี้ และได้ตั้งนามตามชื่อบ้าน คือ วัดบ้านเกาะ

ผู้ให้ข้อมูล พระครูประทีปคามเขต อายุ 46 ปี ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลบ้านดารา เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 31 มกราคม 2559

40. วัดบ้านดารา ตั้งอยู่ที่บ้านดารา หมู่ 4 ตำบลบ้านดารา อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ แต่เดิมมีชื่อว่า วัดคอสะพาน สมัยนั้นวัดได้สร้างขึ้นริมฝั่งแม่น้ำน่านจนถึงปี พ.ศ. 2452 สมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรงก่อสร้างสะพานรถไฟข้ามแม่น้ำโดยมีพระราชนามว่า สะพานปรมินทร์ วัดจึงได้ชื่อเรียกขานติดปากกันมา นานว่า วัดคอสะพาน (เพราะได้ตั้งติดกับสะพานรถไฟ) ต่อมาได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 สะพานปรมินทร์และที่ตั้งวัดได้รับความเสียหาย ชาวบ้านจึงพร้อมใจกันทำการย้ายที่ตั้งวัดมาอยู่ที่ตั้งปัจจุบันปี พ.ศ. 2529 ทางคณะกรรมการวัดและชาวบ้านจึงขอเปลี่ยนชื่อวัดว่า วัดบ้านดารา เพื่อให้สอดคล้องกับชื่อหมู่บ้าน บ้านดารา

ผู้ให้ข้อมูล พระครูนิวิฐดารกานูรักษ์ (สมบัติ อหีสโก น.ธ.เอก,พธ.บ) อายุ 59 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 31 มกราคม 2559

41. วัดโพธิ์ดาราาราม ตั้งอยู่ที่บ้านดารา หมู่ที่ 5 อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ชาวบ้านมักเรียกสั้นๆว่า วัดโพธิ์ เพราะมีต้นโพธิ์หลายต้นอยู่รอบ ๆ วัด สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ ประมาณ พ.ศ. 2469 เนื่องจากที่ตำบลบ้านดาราไม่มีวัดบ้านดาราอยู่ก่อนแล้ววัดหนึ่ง เพื่อไม่ให้นามวัดซ้ำกัน จึงได้ชื่อว่า วัดโพธิ์ดาราาราม

ผู้ให้ข้อมูล พระสมจิตร จิตมโน อายุ 37 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, วันที่ 31 มกราคม 2559

42. วัดโรงฆ่า ตั้งอยู่ที่บ้านโรงฆ่า หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านหม้อ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดโรงฆ่าสร้างขึ้นเป็นวัดตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2432 (จากหนังสือประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่มที่ 7) ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาประมาณ พ.ศ. 2445 ต่อมาได้มีการสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ซึ่งเริ่ม

สร้างเมื่อ พ.ศ. 2532 แล้วเสร็จ เมื่อ พ.ศ. 2536 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2537 แต่เดิมนั้นวัดโรงม้า มีชื่อว่า “วัดโคกม้า” เพราะเป็นสถานที่เลี้ยงม้าของทหาร ในสมัยของพระยาพิชัยดาบหัก ซึ่งเป็นทหารเอกของพระเจ้าตาก วัดโคกม้า หรือวัดโรงม้านี้ ไม่ปรากฏว่าสร้างขึ้นใน พ.ศ. ไດแน่นอนแต่ปรากฏว่าเป็นวัดตั้งแต่สมัยที่พระยาพิชัยดาบหักนั้นยังมีชีวิตอยู่ เพราะมีหลักฐานการสร้างวิหารซึ่งเป็นวิหารเก่าที่คาดว่าน่าจะมีอายุมากกว่า 300 ปี ปัจจุบันเหลือเป็นเนินดินที่ยังสามารถมองเห็นฐาน ของพระพุทธรูปซึ่งอยู่ด้านหลังของกุฏิเจ้าอาวาส เมื่อย้อนกลับไป ประมาณ 70-80 ปีนั้น วัดโรงม้า ยังตั้งอยู่ติดกับริมแม่น้ำน่าน ซึ่งปัจจุบันเป็นที่สาธารณะประโยชน์ มีอาณาเขตด้านทิศตะวันออกจดกับเขตทางรถไฟแต่เนื่องจากการแบ่งที่ดินทำกินให้กับชาวบ้าน และให้ที่ดินแก่สาธารณะประโยชน์ จึงมีการกำหนดเขตใหม่เมื่อปีพ.ศ. 2526 มีการสร้างศาลาการเปรียญ เสายกสูงจากพื้นประมาณ 1.50 เมตร อุโบสถสร้างขึ้นในพ.ศ. ไດไม่ปรากฏแต่ปรากฏหลักฐานว่ามี การบูรณะซ่อมแซมประมาณ พ.ศ. 2443 (จากหนังสือประวัติทั่วราชอาณาจักร เล่มที่ 7) ต่อมาในสมัย ของพระอาจารย์มนต์ทา (เจ้าอาวาส) ได้ร่วมกับชาวบ้านรื้อถอนศาลาการเปรียญหลังเก่าเพราะว่าถูก น้ำเซาะตลิ่งพัง ทำให้เกิดผลกระทบต่อศาลาการเปรียญและได้ย้ายมาตั้งใหม่ คือศาลาที่ใช้อยู่ปัจจุบัน จากนั้นก็มีการต่อเติมมาเรื่อย ๆ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่คู่กับวัดโรงม้าคือ หลวงพ่อสองพี่น้อง (มี 2 องค์) ได้ ถูกโจรกรรมไปเมื่อประมาณพ.ศ. 2513 มีเรื่องเล่าว่าหลวงพ่สองพี่น้องเป็นพระพุทธรูปลักษณะ คล้ายคลึงกันแตกต่างกันที่ลักษณะอ้วนกว่าและผอมกว่าเท่านั้น เคยมีการโจรกรรมเกิดขึ้นหลายครั้ง แต่ไม่สามารถที่จะนำไปได้เป็นเพราะบารมีขององค์หลวงพ่อนั้นเองที่ทำให้โจรที่มาขโมยต้องมีอัน เป็นไปทุกคน จึงทำให้หลวงพ่สองพี่น้องเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวดำบลบ้านหม้อและ ไกลเคียง และ วิหารหลวงพ่ช้อย อยู่ทางบริเวณทิศตะวันออกของวัด ซึ่งเป็นวิหารที่สร้างขึ้นใหม่และ อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่มากราบไหว้บูชาทดแทนหลังเก่า ซึ่งอยู่บริเวณลานหลังวัดติดกับริม แม่น้ำ และมีสภาพสุทธโทรมมาก หลวงพ่ช้อยนี้เป็นเจ้าอาวาสเก่า ซึ่งลูกศิษย์ทั้งหลายรู้จักกันในเรื่อง ของตะกรุด ซึ่งเป็นเครื่องรางและของขลังเพียงอย่างเดียวที่ได้สร้างขึ้นในสมัยนั้น

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวินัยธรจิต หิริโก (สมยศ) อายุ 59 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ ส่วนบุคคล, 1 มีนาคม 2559

43. วัดท่าไม้เหนื่อ ตั้งอยู่ที่บ้านท้ายน้ำ หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านหม้อ อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดท่าไม้เหนื่อ ได้รับอนุญาตให้สร้างขึ้น เมื่อปีพ.ศ. 2401 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 และได้รับพระราชทาน วิสุงคามสีมา เมื่อปีพ.ศ. 2418 และสร้างอุโบสถ ในปี พ.ศ. 2471 นับถึงปัจจุบันวัดท่าไม้เหนื่อมีอายุ 145 ปี วัดท่าไม้เหนื่อ จะอยู่ติดกับถนนและแม่น้ำน่าน ในสมัยก่อนนั้นบริเวณแม่น้ำหน้าวัดจะเป็นคั้งน้ำ ซึ่งจะม่น้ำไหลเชี่ยว และมีพวกรากไม้ ท่อนไม้ซุง ลอยมาแล้วได้มาขึ้นที่บริเวณท่าน้ำแถวๆหน้าวัด จึงได้ตั้งชื่อวัดว่า “วัดท่าไม้เหนื่อ”

ผู้ให้ข้อมูล พระณัด ฉนทปาโล อายุ 56 ปี ตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 มีนาคม 2559

44. วัดบึงส้มพันธ์ ตั้งอยู่ที่บ้านหาดสาแล หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านหม้อ อำเภอฟิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีเนื้อที่ประมาณ 70 ไร่ วัดบึงส้มพันธ์เป็นวัดเก่าแก่ ที่ตรงนั้นเป็นวัดเก่าแก่มานับพันปี จะเห็นได้จากมีเจดีย์อายุนับพันปีตั้งอยู่ บริเวณรอบวัดเป็นบึงน้ำล้อมรอบ ชื่อวัดบึงส้มพันธ์มีที่มาจากบึงน้ำ 3 บึงที่อยู่ล้อมรอบวัด ชาวบ้านเรียกว่า บึงสาม ปัจจุบันกลายมาเป็น วัดบึงส้มพันธ์

ผู้ให้ข้อมูล พระนิพนธ์ อายุ 68 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 มีนาคม 2559

45. วัดโพธาราม ตั้งอยู่ที่บ้านดอนโพธิ์ หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านหม้อ อำเภอฟิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีเนื้อที่ประมาณ 7 ไร่ วัดโพธารามก่อตั้งประมาณร้อยกว่าปีมาแล้ว เดิมชื่อ วัดน้อย และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น วัดโพธาราม โดยที่มาของชื่อคือ มีต้นโพธิ์ขนาดใหญ่อายุประมาณร้อยกว่าปีขึ้นอยู่บริเวณหน้าวัดทางด้านทิศเหนือ ชาวบ้านจึงตั้งชื่อวัดว่าวัดโพธาราม หรือ อีกชื่อหนึ่งคือ วัดดอนโพ โดยเรียกตามชื่อของหมู่บ้าน หลังจากที่ชาวบ้านเปลี่ยนชื่อวัดแล้วก็ได้ไปอัญเชิญพระพุทธรูปซึ่งชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อเกศไชโย มาจากวัดบางกองซึ่งเดิมเคยเป็นป่าช้า ชาวบ้านเชื่อกันกันว่าหลวงพ่อก็มีความศักดิ์มากช่วยให้ฝนตกได้ จากนั้นหลวงพ่อกะไชโยก็เป็นประจำวัดโพธารามหรือวัดดอนโพตั้งแต่นั้นมา

ผู้ให้ข้อมูล นาย มณี รอดบาง อายุ 80 ปี ตำแหน่ง มัคทายก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 มีนาคม 2559

46. วัดบุพพาราม ตั้งอยู่ที่บ้านโคก หมู่ที่ 1 ตำบลพญาแมน อำเภอฟิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2403 เดิมชื่อวัดตำหลุ ซึ่งมีที่มาจากการที่ชาวบ้านแถวนั้นส่วนใหญ่เวลาตำน้ำพริกแล้วครกที่ใช้ตำจะแตกตูดครกทะลุเป็นส่วนใหญ่ หมู่บ้านนั้นจึงมีชื่อเดิมว่าบ้านตำหลุ และรวมถึงชื่อวัดด้วย ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็นบุพพาราม ซึ่งบุพพา แปลว่า ใหญ่ และ ราม แปลว่า วัด บุพพารามจึงแปลว่า วัดใหญ่ วัดบุพพารามมีพระพุทธรูปขนาดใหญ่ถือได้ว่าใหญ่ที่สุดในจังหวัดอุตรดิตถ์เลยก็ว่าได้ เพราะมีหน้าตักถึง 16 เมตร 19 เซนติเมตร และสูงถึง 22 เมตร 19 เซนติเมตร

ผู้ให้ข้อมูล นายพงศ์เดช แสนมีสุข อายุ 63 ปี ตำแหน่ง มัคทายก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 มีนาคม 2559

47. วัดบ้านดง ตั้งอยู่ที่บ้านดง หมู่ที่ 3 ตำบลพญาแมน อำเภอฟิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 13 ไร่ 3 งาน 27 ตารางวา สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2398 มีนามตามชื่อหมู่บ้าน ซึ่งแต่เดิมนั้นบริเวณนี้เป็นดงซึ่งเหล็กอยู่มาก ประชาชนนิยมเรียกสั้น ๆ ว่า “ดง” เป็นชื่อของหมู่บ้าน วัดบ้านดงมีประเพณีสำคัญซึ่งจัดขึ้นที่วัดทุกปีคือประเพณีกวนข้าวทิพย์ และที่วัด

มีค่ายวิทยุธรรมซึ่งจะเปิดตั้งแต่ 05.00-06.00น.

ผู้ให้ข้อมูล พระครูพิมลกิตติคุณ อายุ 57 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 มีนาคม 2559

48. วัดพระยาปิ่นแดน ตั้งอยู่ที่บ้านพญาแมน หมู่ที่ 4 ตำบลพญาแมน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เนื่องจากที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำ หรือเรียกว่าแม่น้ำน่านทางหน้าวัดจึงมีน้ำใช้อย่างสมบูรณ์ พื้นที่วัดเป็นเขตติดต่อกับ อุตรดิตถ์ - พิชณุโลก แต่เมื่อก่อนนี้ยังไม่มีอาณาเขตที่แน่นอน พระยาเมืองพิชณุโลกกับพระยาเมืองพิชัยจึงได้ตกลงล่องเรือมาหากันซึ่งถ้าเจอกันตรงไหนก็ให้ตรงนั้นเป็นเขตแดน และเจ้าเมืองทั้งสองได้ล่องเรือมาเจอกันตรงหน้าวัดแมน ทำให้ชาวบ้านเรียกวัดแมนว่า วัดพระยาปิ่นแดน ซึ่งหมายถึง พระยาเมืองพิชณุโลกกับพระยาเมืองพิชัยได้แบ่งปันเขตแดนได้ให้กัน

ผู้ให้ข้อมูล นางแรมวัน อยู่คุ้ม อายุ 62 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 มีนาคม 2559

49. วัดเกาะวารี ตั้งอยู่ที่บ้านท่ามะปราง หมู่ที่ 1 ตำบลพญาแมน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 11 ไร่ 3 งาน 43 ตารางวา ตั้งเป็นวัดเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2513 เนื่องจากที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่มมีแอ่งน้ำ หรือเรียกว่า “บุง” ล้อมทางด้านทิศเหนือและตะวันตก จึงมีลักษณะคล้ายเกาะ และคำว่า วารี แปลว่า น้ำ จึงเรียกว่า วัดเกาะวารี มาจนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระสมชาย ปัญญาธิโป อายุ 49 ปี ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 มีนาคม 2559

50. วัดบ้านขอม ตั้งอยู่ที่บ้านขอม หมู่ที่ 5 ตำบลพญาแมน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมเป็นวัดร้างและก่อสร้างขึ้นมาใหม่เมื่อ พ.ศ. 2531 เหตุที่ตั้งชื่อนี้ ก็เพราะตั้งตามชื่อหมู่บ้าน มีเรื่องเล่ามาว่าสมัยก่อนมีชาวขอมเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่พักอยู่บริเวณนี้ก่อนออกรบ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านขอม” เมื่อมีการจัดวัดขึ้นจึงตั้งชื่อว่าวัดบ้านขอมเช่นกัน ปัจจุบันวัดบ้านขอมมีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ 8 รูป

ผู้ให้ข้อมูล นายแถว มะลิวัลย์ อายุ 59 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 มีนาคม 2559

51. วัดทุ่งป่ากระถิน ตั้งอยู่ที่บ้านทุ่งกระถิน หมู่ที่ 6 ตำบลพญาแมน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2548 แต่เดิมวัดทุ่งกระถินเป็นสำนักสงฆ์มาก่อนต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นวัดสมัยก่อนยังไม่มีวัด บริเวณนั้นเป็นดงป่ากระถินมีแต่ต้นกระถินขึ้นเต็มไปหมด ต่อมา มีชาวบ้านเข้ามาอาศัย มาตั้งถิ่นฐานที่ทำมาหากินกัน ชาวบ้านจึงช่วยกันบุกเบิกพื้นที่ และมีชาวบ้านจากที่อื่นเข้ามาอาศัยอยู่เรื่อย ๆ จึงเกิดเป็นหมู่บ้านและได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่าหมู่บ้านทุ่งป่ากระถิน ต่อมาก็ได้สร้างวัดขึ้นในหมู่บ้าน วัดจึงใช้ชื่อว่า ทุ่งป่ากระถิน ตามชื่อของหมู่บ้าน ปัจจุบันมีพระสงฆ์ 5 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระมหาธนัท ถาวรสัทโธ อายุ 51 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2 มีนาคม 2559

52. วัดวังผักกรู ตั้งอยู่ที่บ้านวังผักกรู หมู่ที่ 3 ตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 14 ไร่ 97 ตารางวา วัดวังผักกรูสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2454 แต่เดิมชื่อว่าวัดศรีโพธิ์งาม และได้เปลี่ยนชื่อวัดมาเป็น วัดวังผักกรู โดยตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้าน แต่เดิมบริเวณนี้เป็นวังน้ำที่กว้างใหญ่ ต่อมาแม่น้ำน่านได้เปลี่ยนทิศทางเดินจึงกลายเป็นสันดอนที่ราบลุ่มทำการเพาะปลูกพืชผลของชาวบ้าน

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการขจรเกียรติ กันตสีโล อายุ 36 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 มีนาคม 2559

53. วัดท่าดินแดง ตั้งอยู่ที่บ้านท่าดินแดง หมู่ที่ 5 ตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดท่าดินแดงเป็นวัดที่เก่าแก่มากมีมาช้านาน มีโบสถ์เก่าแก่ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงสร้างไว้ วัดนี้สร้างเมื่อ พ.ศ. 2470 เดิมเคยเป็นสถานที่ซ้อมมวยของท่านพ่อพระยาพิชัย วัดท่าดินแดงเดิมชื่อวัดท่าดินดำ และได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น วัดท่าดินแดง ตามชื่อหมู่บ้านท่าดินแดง

ผู้ให้ข้อมูล พระไพรัช ฉันทธัมโม อายุ 54 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 มีนาคม 2559

54. วัดคลองละมุง ตั้งอยู่ที่บ้านคลองละมุง หมู่ที่ 4 ตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีเนื้อที่ 7 ไร่ 42 ตารางวา วัดคลองละมุงก่อตั้งตั้งแต่เมื่อไหร่ ไม่มีหลักฐานที่แน่ชัด แต่เดิมที่วัดคลองละมุงนั้นมีชื่อเดิมว่า วัดพญาพิชัยภูเบศ และได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น วัดคลองละมุงตามชื่อหมู่บ้าน เนื่องจาก พญาพิชัยภูเบศเป็นนักปล้ำวัดที่หนีมาอยู่ที่วัดนี้เมื่อ 30 ปีก่อน ทางวัดกลัวว่าทางหลวงจะมายึดวัดไปจึงได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น วัดคลองละมุงมาจนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวิสุทธีวิธาน อายุ 60 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 มีนาคม 2559

55. วัดใหม่สามัคคีธรรม ตั้งอยู่ที่บ้านใหม่สามัคคี หมู่ที่ 5 ตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2507 เจ้าของที่ดินคือ นายโต๊ะ ทองเชิด แต่เดิมมีวัดอยู่วัดเดียวคือ วัดท่าดินแดง บ้านหมู่ 10 กับ หมู่ 5 ใช้ร่วมกัน แต่วัดท่าดินแดงอยู่ไกลจากหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 5 จึงแยกออกมาสร้างวัดใหม่ และมีผู้คนมาช่วยกันสร้างวัดอย่างสามัคคีกัน จึงเป็นที่มาของชื่อ วัดใหม่สามัคคีธรรม

ผู้ให้ข้อมูล พระมานพ บรมชาว อายุ 47 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด และนางรัตนา จันทร์หาญ อายุ 58 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน , การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 มีนาคม 2559

56. วัดไร่อ้อย ตั้งอยู่ที่บ้านไร่อ้อย หมู่ที่ 6 ตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัด คณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 12 ไร่ 2 งาน วัดไร่อ้อยสร้างขึ้นนับตั้งแต่ พ.ศ. 2350 โดยใช้นามตามชื่อ หมู่บ้าน คือ บ้านไร่อ้อย โดยมีที่มาจากกรณีที่บริเวณหมู่บ้านนี้มีการปลูกอ้อยเป็นจำนวนมากตั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านที่นี้จึงมีอาชีพทำไร่อ้อยเป็นส่วนใหญ่หมู่บ้านนี้จึงมีชื่อหมู่บ้านว่า ไร่อ้อย และที่ตั้งชื่อ วัดไร่อ้อย ตามชื่อของหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูบรรธรรมภูษิต อายุ 44 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 มีนาคม 2559

57. วัดวังตอ ตั้งอยู่ที่บ้านวังตอ หมู่ที่ 7 ตำบลไร่อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดวังตอ เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2516 โดยมีชาวบ้านในหมู่บ้านร่วมกันบริจาคที่ดินให้ดำเนินการสร้างวัดขึ้น ตั้งชื่อวัดว่า วัดวังตอสามัคคีธรรม ชาวบ้านเรียกสั้น ๆ ว่า วัดวังตอ โดยตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้าน นับตั้งแต่นั้นมาก็เริ่มก่อสร้างวัดอุสถานทางพระพุทธศาสนาขึ้นหลายอย่างด้วยกัน

ผู้ให้ข้อมูล พระวีระ ัมมสโร อายุ 64 ปี ตำแหน่ง รักษาการเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 3 มีนาคม 2559

อำเภอทองแสนขัน

1. **วัดน้ำพี** ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำพี หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำพี อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างวัดเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2325 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2400 มีเนื้อที่ 78 ไร่ 2 งาน 97 ตารางวา ที่เรียกว่า วัดน้ำพี ก็เพราะสมัยก่อนพระร่วงได้มาตีไถ่ที่หมู่บ้านน้ำพี แล้วรู้สึกกระหายน้ำ จึงมาขอน้ำกินที่หมู่บ้านน้ำพี ชาวบ้านจึงพากันไปตักน้ำ แต่น้ำในบ่อแห้ง จึงไม่ได้นำน้ำมาถวายพระร่วง ซึ่งนั่นก็ทำให้พระร่วงโกรธมาก เลยสาปแช่งขอให้น้ำในหมู่บ้านมันลี้หายไป ไม่มีน้ำอุปโภคบริโภคอีกต่อไป ซึ่งนั่นก็เป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน และชื่อ วัดน้ำลี แต่ต่อมาชาวบ้านก็เปลี่ยนชื่อเป็น วัดน้ำพี

ผู้ให้ข้อมูล พระบัญญัติ สันตะจิตโต อายุ 74 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 มีนาคม 2559

2. **วัดห้วยปลาตุก** ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยปลาตุก หมู่ที่ 5 ตำบลน้ำพี อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่เรียกว่า วัดห้วยปลาตุก ก็เพราะเมื่อสมัยก่อนมีปลาตุกนาในห้วยเป็นจำนวนมาก เลยตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน และชื่อวัด สร้างเป็นวัดเมื่อปี พ.ศ. 2504 มีการเปลี่ยนแปลงชื่อวัดจาก วัดน้ำห่มน้อย เป็น วัดห้วยปลาตุก

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการวิรัตน์ วิรัตน์โน อายุ 45 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 มีนาคม 2559

3. **วัดหนองหิน** ตั้งอยู่ที่บ้านหนองหิน หมู่ที่ 6 ตำบลน้ำพี อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมที่บ้านหนองหินไม่มีวัด ชาวบ้านต้องไปทำบุญที่วัดเด่นกระต่าย แต่เนื่องด้วยระยะทางค่อนข้างไกล การเดินทางไปทำบุญก็ยากลำบาก ชาวบ้านจึงร่วมใจกันสร้างวัดโดยการไปขอแบ่งที่ของโรงเรียน 5 ไร่ เพื่อมาทำการก่อสร้างวัด ชื่อวัดหนองหินตามชื่อหมู่บ้าน ที่มาของชื่อวัด เหตุที่ตั้งชื่อว่าบ้านหนองหิน เพราะว่สมัยก่อนมีบ่อน้ำไว้ให้ชาวบ้านตักมาใช้ แต่เนื่องด้วยคนในหมู่บ้านมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้น้ำไม่พอใช้ชาวบ้านจึงช่วยกันขุดบ่อน้ำให้กว้างขึ้น เป็นเหตุให้น้ำในบ่อแห้งลงไปจนหมด เหลือเพียงแต่หิน ชาวบ้านจึงเรียกขานกันว่า “บ้านหนองหิน”

ผู้ให้ข้อมูล คุณตาไสว บุญสุข อายุ 80 ปี ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 8 มีนาคม 2559

4. **วัดแสนขัน** ตั้งอยู่ที่บ้านแสนขัน หมู่ที่ 2 ตำบลปอทอง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างวัดในปี พ.ศ. 2402 และมีพระราชโองการพระราชทานวิสุงคามสีมา อุโบสถหลังแรกเมื่อปี พ.ศ. 2412 เดิมนี้ชื่อว่าวัดล้นทม มีคนลาวเวียงจันทร์และคนจังหวัดเลย ได้พากันตั้งถิ่นฐานทำกินอยู่ที่นี่และได้ทำการสร้างวัดขึ้นมา เหตุที่ตั้งชื่อว่าวัดล้นทมเพราะมีต้นล้นทมใหญ่อยู่ที่บริเวณวัด ต่อมาเมื่อพราณลาข้างชาวสุรินทร์ได้นำทองมา

แสนชั้น เพื่อจะเอาไปสร้างมณฑลปรอยพระพุทธรูปที่เมืองทุ่งยั้ง ผ่านมายังทุ่งนามอญ ได้เจอคนกลุ่มหนึ่งเดินสวนทางกัน ถามกันว่า ท่านจะไปไหน คนที่เดินสวนมาตอบว่า ข้าไปงานฉลองมณฑลปรอยพระพุทธรูปที่เมืองทุ่งยั้งมา พอพราวนข้างได้ยั้งก็รู้สึกเสียใจ จึงสั่งให้ชุดหลุมฝังทองไว้ และได้เชือดคอตัวเองตายอยู่ในหลุมทองนั้น บริวารจึงฝังศพเขาไว้ที่นั่นแล้วก็เดินทางกลับ บริเวณทางกลับบ้านนั้นได้เดินผ่านทุ่งนามอญจึงเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้ชาวบ้านแถวนั้นฟัง ชาวบ้านจึงเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่เป็นบ้านทองแสนชั้น นานมาทองหายไปคงเหลือแต่บ้านแสนชั้น สำหรับชื่อวัดคงเปลี่ยนตามชื่อของหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสุพัฒน์ บุญญเขต ตำแหน่ง เจ้าอาวาส อายุ 55 ปี, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 มีนาคม 2559

5. **วัดท่าช้าง** ตั้งอยู่ที่บ้านท่าช้าง หมู่ที่ 3 ตำบลบ่อทอง อำเภอทองแสนชั้น จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2479 สันนิษฐานว่าชื่อวัดนั้นตั้งตามชื่อหมู่บ้าน ตามตำนานเล่ากันว่าสถานที่แห่งนี้เป็นหนองน้ำ ใครเดินทางผ่านไปผ่านมา มักจะมาแวะพักที่นี้เสมอ ต่อมาเมื่อนายพรานคนหนึ่งเดินทางมาจากประเทศลาวเข้ามาล่าช้างในพื้นที่แถบบริเวณนี้ และเมื่อล่าช้างได้จำนวนมากจึงมาพักบริเวณหนองน้ำแห่งนี้ ต่อมานายพรานได้พาช้างลงไปดื่มน้ำและอาบน้ำในหนองนี้ สันนิษฐานว่าคงตั้งชื่อตามท่าน้ำที่ช้างลงไปดื่มน้ำและอาบน้ำเป็นประจำ จึงเรียกว่าท่าช้าง มาจนปัจจุบันนี้

ผู้ให้ข้อมูล นายยา น้อยคำมี อายุ 80 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 มีนาคม 2559

6. **วัดดอนมูลน้ำลอก** ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำลอก หมู่ที่ 4 ตำบลบ่อทอง อำเภอทองแสนชั้น จังหวัดอุตรดิตถ์ เนื้อที่ตั้งวัด 6 ไร่ 2 งาน 21 ตารางวา ที่ธรณีสงฆ์ 2 แปลง เนื้อที่ 2 ไร่ 6 งาน 19 ตารางวา (ใช้ประโยชน์สาธารณะสงเคราะห์ สร้างอาคารอเนกประสงค์ ศูนย์เรียนรู้ และที่ประชุมของหมู่บ้าน) วัดได้เริ่มทำการก่อสร้างประมาณปี พ.ศ. 2430 ได้รับอนุญาตการสร้างวัดปี พ.ศ.2460 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 4 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2509 วัดนี้เป็นวัดที่ถูกย้ายมาสร้างขึ้นใหม่โดยการนำของหลวงสุรินทร์ ครุวัณน์น้ำวัดตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกห่างออกไปประมาณ 50 เมตร เป็นที่ลุ่มถูกภัยธรรมชาติน้ำท่วมบ่อยไม่มีโบสถ์มีเพียงกุฏิสงฆ์ และศาลาบำเพ็ญบุญเท่านั้น มีหลักฐานว่าสร้างขึ้นประมาณพ.ศ.2430 ท่านเจ้าอาวาสคือ หลวงพ่อสุรินทร์ (กันภัย) ซึ่งได้นำศรัทธาญาติโยมที่อพยพมาอยู่ที่น้ำอ่าง (มาจากหนองแสด หนองอ่าง เป็นชนเผ่าไทลื้อ) ท่านเดินธุดงค์ผ่านมาเห็นสถานที่ตรงนี้เป็นทำเลที่ดีเป็นป่าไม้ธรรมชาติติดคลองน้ำลอก มีพื้นที่ราบกว้างใหญ่และมีคลองน้ำล้อมรอบทุกทิศ จึงได้ชักชวนญาติโยมที่มาด้วยประมาณ 15 - 20 ครุวัณน์ มาตั้งรกรากทำไร่ทำนาในที่นี้ หลวงพ่อสุรินทร์เห็นสมควรจึงชักชวนญาติโยมจัดสร้างวัดและหมู่บ้านขึ้นที่นี่ ซึ่งเป็นพื้นที่ราบสูง น้ำท่วมไม่ถึงและได้ตั้งชื่อวัดว่า วัดดอนมูล (มูล หมายถึง ที่สูง) และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านน้ำลอก เพราะ

ตั้งอยู่ใกล้กับคลองน้ำลอก ชาวบ้านนิยมเรียกว่า วัดดอนมูลน้ำลอก หรือวัดน้ำลอก ตามชื่อหมู่บ้าน หลวงพ่อสุรินทร์ท่านเป็นผู้นำในการจัดสร้างวัด หมู่บ้าน เป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนและใกล้เคียง และท่านยังเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้นจนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พยอม พันธุ์คง อายุ 62 ปี ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 มีนาคม 2559

7. วัดปางหมื่น ตั้งอยู่ที่บ้านปางหมื่น หมู่ที่ 5 ตำบลบ่อทอง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดปางหมื่นสร้างเมื่อ พ.ศ. 2474 โดยเดิมที่นั่นวัดปางหมื่นเป็นบริเวณป่ากร้างและเป็นปางข้างที่อยู่ใกล้กับตลิ่งน้ำ และได้มีพระธุดงค์มาปักกลดอาศัยอยู่บริเวณนี้เป็นเวลานาน ชาวบ้านจึงได้สร้างวัดเพื่อเป็นที่พัก ต่อมาจึงได้เรียกว่า “ปางหมื่น” เพราะอยู่ใกล้กับตลิ่งน้ำ (“หมื่น” เป็นภาษาท้องถิ่น มีความหมายว่า ใกล้เคียง, เกือบ, ใกล้ถึง) โดยมีครูบาศรีจักรเป็นเจ้าอาวาสคนแรก

ผู้ให้ข้อมูล พระจำนงค์ อธิวฑฒ อายุ 70 ปี ตำแหน่ง รักษาการเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 มีนาคม 2559

8. วัดศรีบุญเรือง ตั้งอยู่ที่บ้านปางค้อ หมู่ที่ 6 ตำบลบ่อทอง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ มีประวัติความเป็นมา สร้างขึ้นเป็นวัดมานับแต่ พ.ศ. 2480 ชาวบ้านเรียก “วัดปางค้อ” ตามชื่อบ้าน ซึ่งหมู่บ้านนี้เดิมมานั้นมีต้นค้อใหญ่อยู่เป็นสัญลักษณ์ ได้มีนายมา ขมหวาน และชาวบ้านได้ดำเนินการจัดสร้างวัดนี้ และต่อมาจึงได้เปลี่ยนเป็น “วัดศรีบุญเรือง”

ผู้ให้ข้อมูล นายमित ศรีพาม อายุ 55 ปี ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 9 มีนาคม 2559

9. วัดราชคีรีวิเศษ ตั้งอยู่ที่บ้านแพะ หมู่ที่ 7 ตำบลบ่อทอง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ชาวบ้านมักเรียกวัดว่า “วัดบ้านแพะ” มีที่ดินที่ตั้งวัดเนื้อที่ 11 ไร่ 1 งาน 39 ตารางวา เริ่มสร้างวัดครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2482 โดยการนำของพ่อใหญ่มา ขมหวาน และชาวบ้าน ได้รับการถวายที่ดินให้เป็นที่สร้างวัดจากพ่อใหญ่เป็ง แม่ใหญ่ทา กองมณี พร้อมกับให้บุตรชายคือสามเณรพุ่ม กองมณี ซึ่งจำพรรษาอยู่ที่วัดน้ำลอก มีอายุครบบวชพอดีได้บวชเป็นพระ (เป็ง) และชาวบ้านได้นิมนต์มาเป็นเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดราชคีรีวิเศษ ในครั้งแรกวัดราชคีรีวิเศษไม่มีพระประธานไว้กราบไหว้บูชา ชาวบ้านจึงได้ช่วยกันตัดไม้มาแกะสลักเป็นพระพุทธรูปจำนวน 7 องค์ ต่อมาพ.ศ.2506 จึงได้สร้างพระพุทธรูปปูนปั้น หน้าตักกว้าง 39 นิ้ว ชาวบ้านเรียกว่า “หลวงปู่ขาว” เป็นองค์พระประธาน ที่มาชื่อวัดราชคีรีวิเศษ คำว่า “ราช” หมายถึง พระราชา คำว่า “คีรี” มาจากการที่อยู่ใกล้ภูเขา(หัวกระสา) ส่วนคำว่า “วิเศษ” เนื่องจากบนภูเขากระสา มีบ่อน้ำอยู่ 1 บ่อ จะไม่แห้งและมีรสเปรี้ยวผาดจึงรำลือกันว่าเป็นบ่อน้ำทิพย์ชาวบ้านจะเรียกกันว่า “บ่อน้ำส้ม” จึงตั้งชื่อวัดนี้ว่า “วัดราชคีรีวิเศษ” ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ.2555

ผู้ให้ข้อมูล หลวงตาบัว (ฉายากิตสโร) อายุ 65 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 มีนาคม 2559

10. วัดวังเบน ตั้งอยู่ที่บ้านวังเบน หมู่ที่ 8 ตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดอุดรธานี ในอดีตประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา วัดวังเบนเป็นเพียงสำนักสงฆ์ และได้ก่อตั้งเป็นวัดใน พ.ศ. 2529 มีอายุประมาณ 30 ปี บ้านวังเบนสมัยก่อนเป็นห้วยน้ำมีด และมีต้นไม้ชื่อต้นเบนอยู่บริเวณห้วย นายพรานที่เดินทางผ่านบริเวณห้วยน้ำมีดจึงได้ก่อตั้งหมู่บ้านกับสำนักสงฆ์ใกล้เคียง ๆ กับห้วยน้ำมีด และเรียกชื่อว่า “วังเบน” มาจนถึงปัจจุบัน (“วัง” เป็นภาษาถิ่นที่ใช้เรียกบริเวณที่มีน้ำขังเป็นบริเวณกว้าง เช่น ห้วย คลอง)

ผู้ให้ข้อมูล พระแหวนธณปาโร อายุ 59 ปี ตำแหน่ง รักษาการเจ้าอาวาส และ นายสาย นวน บ้าง ตำแหน่ง ชาวบ้าน อายุ 60 ปี , การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 มีนาคม 2559

11. วัดบ่อทอง ตั้งอยู่ที่บ้านบ่อทอง หมู่ที่ 9 ตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดอุดรธานี เดิมที่ดินบริเวณนี้เป็นที่สาธารณะสำหรับเลี้ยงสัตว์ ทางราชการได้ดำเนินการวัดที่ดิน แบ่งเป็นขอบเขตที่ดินตามผังเมือง จัดสรรให้ครอบครัวที่ยากจนก่อสร้างบ้านเรือนในที่ดิน ครอบครัวละ 2 งาน สำหรับประกอบอาชีพเกษตรกรรม ครอบครัวละ 5 ไร่ แต่ปี พ.ศ. 2519 ต่อมาเมื่อรวมตัวกันมีหลายครอบครัวและรายได้เพิ่มขึ้น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้อาวุโสหลายท่านร่วมกันสร้างวัดบ่อทอง เพื่อเป็นศูนย์รวมของชุมชนและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองขึ้น วัดบ่อทองสร้างเมื่อ พ.ศ. 2527 สังกัดคณะสงฆ์มหานิกายมีเนื้อที่ 15 ไร่ 1 งาน 77 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือยาว 213 เมตร ทิศใต้ยาว 188 เมตร ติดต่อกับทางสายหลวงบ้านแก่ง แสนขัน ทิศตะวันออกยาว 218 เมตร ติดต่อกับศูนย์ส่งเสริมอาชีพบ้านบ่อทอง ทิศตะวันตกยาว 227 เมตรติดต่อกับถนนสาธารณะตามโฉนดที่ดินเลขที่ 9632 พื้นที่ตั้งวัดมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมูอยู่ริมถนนสายหลวงบ้านแก่ง แสนขัน อาคารเสนาสนะต่าง ๆ ศาลาการเปรียญกว้าง 20 เมตร ยาว 40 เมตร สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2527 กุฏิมีจำนวน 5 หลังเป็นคอนกรีต 1 หลัง รวม 4 ห้อง อาคารไม้ 3 หลัง อาคารครึ่งปูนครึ่งไม้ 2 ชั้น กว้าง 5 เมตร ยาว 12 เมตร รวม 8 ห้อง หอระฆังสูง 3.5 เมตร ศาลาการเปรียญใช้เป็นศาลาบำเพ็ญกุศลและศึกษาปริยัติธรรม สำหรับปูชนียวัตถุ มีอุโบสถ 1 หลัง พระประธานในอุโบสถ 1 องค์(ปัจจุบันได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา) มีพระประธานอยู่ในศาลาการเปรียญและพระพุทธรูปอื่นอีกรวม 3 องค์ อาคารประกอบ ได้แก่ หอน้ำห้องสุขามีจำนวน 3 หลัง คือ หลังที่ 1 จำนวน 3 ห้อง หลังที่ 2 จำนวน 6 ห้อง หลังที่ 3 จำนวน 11 ห้อง รวมทั้งหมด 20 ห้อง วัดบ่อทอง กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งเป็นวัดตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม 2528 มีนามตามชื่อหมู่บ้าน เดิมพื้นที่ของที่นี่ตั้งอยู่ในเขตปกครองของตำบลปากาย อำเภอดรอน ต่อมาทางราชการได้แยกตำบลและอำเภอใหม่ ปัจจุบันวัดบ่อทองอยู่ในเขตการปกครองตำบลบ่อทอง มีพระภิกษุอยู่จำ

พรรษา รวม 3 รูป มีเจ้าอาวาส นามว่าพระครูปิยวาทสังขกิจ เนื่องจากสมัยก่อนคนในหมู่บ้านได้เจอ หลุมใหญ่ ๆ อยู่ จึงขุดหลุมนั้นต่อจากเดิมผลปรากฏว่าพบทองในหลุมที่ขุด จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน บ่อทอง และต่อมาได้สร้างวัดขึ้นจึงตั้งชื่อวัดให้เหมือนกับชื่อของหมู่บ้าน ว่าวัดบ่อทอง

ผู้ให้ข้อมูล พระครูปิยวาทสังขกิจ อายุ 46 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 มีนาคม 2559

12. วัดใหม่เจริญธรรม ตั้งอยู่ที่บ้านแพะ หมู่ที่ 15 ตำบลบ่อทอง อำเภอกองแสนขัน จังหวัด อุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ความเป็นมาของวัดใหม่เจริญธรรม เดิมทีหมู่บ้านแพะมีหมู่เดียว คือหมู่ที่ 7 มีวัดประจำหมู่บ้านคือวัดราชศรีวิเศษ เนื่องจากหมู่บ้านมีขนาดใหญ่ ชาวบ้านจึงขอแยก หมู่บ้านจากหมู่ที่ 7 มาเป็นหมู่ที่ 14 อีกหมู่บ้านหนึ่ง และได้แยกออกมาอีกหนึ่งหมู่บ้านคือ หมู่ที่ 15 เมื่อมีหมู่บ้านเพิ่มขึ้นมาชาวบ้านหมู่ที่ 15 จึงร่วมกันสร้างวัดใหม่ เพื่อเป็นวัดประจำหมู่บ้าน และได้ เรียกกันว่า “วัดใหม่” จึงตั้งชื่อว่า “วัดบ้านแพะใหม่เจริญธรรม” แต่ชื่อนี้ยาวเกินไป ชาวบ้านจึงตัดคำว่าบ้านแพะออกเหลือแค่ “วัดใหม่เจริญธรรม” ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำนวน 8 รูป

ผู้ให้ข้อมูล นายพรพจน์ เรืองประพัฒน์ อายุ 51 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 มีนาคม 2559

13. วัดเนินชัย ตั้งอยู่ที่บ้านเนินชัย หมู่ที่ 10 ตำบลบ่อทอง อำเภอกองแสนขัน จังหวัด อุตรดิตถ์ วัดเนินชัย ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2504 วัดเนินชัยในตอนแรกตั้งอยู่ที่หมู่ 3 ตำบลป่าคายและ เปลี่ยนเป็นที่อยู่ปัจจุบันเมื่อกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศในบ้านแสนขัน เป็นกิ่งอำเภอกองแสนขัน ในวันที่ 13 มิถุนายน 2511 สาเหตุที่ตั้งชื่อว่าวัดเนินชัยเพราะเป็นเนินสูงและมีต้นไม้ใหญ่อยู่กลาง หมู่บ้านซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดเนินชัยในปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระอาคมสุจิตโต อายุ 51 ปี รักษาการเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 มีนาคม 2559

14. วัดศรีวงกฏ ตั้งอยู่ที่บ้านวังปราก หมู่ 1 ตำบลป่าคาย กิ่งอำเภอกองแสนขัน จังหวัด อุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 21 ไร่ 1 งาน 40 ตารางวา อาณาเขตทิศ เหนือยาว 4 เส้น 13 วา 1 ศอก ติดต่อกับที่ดินนายเครือ อินจ้อย ทิศใต้ยาว 5 เส้น 9 วา 3 ศอก ติดต่อกับคลองตรอน ทิศตะวันออกยาว 4 เส้น 11 วา 3 ศอก ติดต่อกับที่ดินนายสมพงษ์ มีน้ำพูล ทิศ ตะวันตกยาว 5 เส้น 15 วา 1 ศอก ติดต่อกับที่ดินนางน้อย แสงจันทร์ พื้นที่ตั้งวัดมีลักษณะเป็นที่ราบ สูง อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีศาลาการเปรียญกว้าง 14 เมตร ยาว 18 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2524 หอ ฉันทน์กว้าง 4 เมตร ยาว 7 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2496 กุฏิสงฆ์จำนวน 3 หลัง สำหรับปูชนียวัตถุมี พระพุทธรูปปางต่าง ๆ จำนวนมาก สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2420 ประชาชนนิยมเรียก “วัดวัง ปลาสด” ตามชื่อบ้าน เดิม ตั้งอยู่ตรงข้ามคลองตรอน ต่อมา พ.ศ.2448 ได้ย้ายเสนาสนะมาจัดสร้าง

ขึ้น ณ ที่ตั้งปัจจุบัน ประชาชนร่วมใจกันสร้างวัดนี้ มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษา 11 รูป เจ้าอาวาสส่วนมาก เป็นผู้รักษาการ 14 รูป คือ รูปที่ 1 พระจ้อย รูปที่ 2 พระเขมร รูปที่ 3 พระไทย รูปที่ 4 พระเชย รูปที่ 5 พระผัน ธรรมวุฒโฒ รูปที่ 6 พระแจ้น รูปที่ 7 พระโกย รูปที่ 8 พระปลิว รูปที่ 9 พระมาลัย รูปที่ 10 พระหย่า รูปที่ 11 พระมาลัย เตชธมโม รูปที่ 12 พระทองสา จกกวโร รูปที่ 13 พระพรม รูปที่ 14 พระเจริญ อีสโร พ.ศ. 2521 เป็นต้นมา ที่มาของชื่อวัด สมัยก่อนได้เกิดปรากฏการณ์ ที่มีลูกไฟลอย ไปมาระหว่างภูเขา 2 ลูกที่อยู่ล้อมรอบหมู่บ้านจึงได้ตั้งชื่อวัดว่า ศีรีวงกฎ ซึ่งคำว่า ศีรี หมายถึง เขา ล้อมรอบ

ผู้ให้ข้อมูล พระครูบรรพต ธรรมรุจิ อายุ 58 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล , 11 มีนาคม 2559

15. วัดวังปรากฏ ตั้งอยู่ที่บ้านวังปรากฏ หมู่ที่ 2 ตำบลปากาย อำเภอทองแสนขัน จังหวัด อุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างวัดในปี พ.ศ. 2526 เดิมชื่อวัด ศีรีวงกฎ 2 สมัยก่อนเป็นวัดร้าง เนื่องจากสมัยก่อนมีประชากรน้อยวัดจึงถูกยุบ และสมัยก่อนยังไม่ สร้างสะพานข้ามหมู่บ้านจึงมีวัดเกิดขึ้นในหมู่บ้านชื่อวัดศีรีวงกฎ อยู่อีกฝั่งหนึ่งของหมู่บ้าน ปี 2517 มีพระธุดงค์เดินทางมาจากบ้านดาราได้มาพักแรมที่วัด ได้เห็นสภาพวัดที่เก่าทรุดโทรม จึง บูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นมาใหม่ และตั้งชื่อวัดศีรีวงกฎ 2 ชาวบ้านเห็นว่าชื่อวัดซ้ำกับวัดศีรีวงกฎกัน จึง เปลี่ยนมาเป็นวัดวังปรากฏ ตามชื่อหมู่บ้าน ตามตำนานเล่าว่า มีพระธุดงค์มาจากอีสานมาปักกลดที่ กลางนา พอตะวันตกดินท่านนั่งสมาธิเห็นแก้วขึ้นที่หลังเขา จึงชวนชาวบ้านไปขุดเอาแก้วที่หลังเขา ขุดลึกประมาณ 3 วา แต่ไม่พบแก้วที่ลอยขึ้นแม้แต่น้อย ตั้งแต่นั้นมาเลยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า วังปรากฏ (ซึ่งตั้งตามปรากฏการณ์ของธรรมชาติที่เกิดขึ้น)

ผู้ให้ข้อมูล นายหลง ผ่องใส อายุ 81 ปี ตำแหน่ง มัคทายก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 มีนาคม 2559

16. วัดนาปากาย ตั้งอยู่ที่บ้านนาปากาย หมู่ที่ 4 ตำบลปากาย แต่ก่อนชาวบ้านนาปากาย ประกอบอาชีพทำไร่ทำนา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินแดงลูกรัง ป่าส่วนมากเต็มไปด้วยไม้คาย ต่อมา ชาวบ้านจึงทำลายหรือฟันที่ป่าไม้คายมาทำนา ทำให้เรียกพื้นที่นั้นว่านาปากาย จึงได้นำมาตั้งเป็นชื่อ หมู่บ้านว่า บ้านนาปากาย เมื่อมีการสร้างวัด จึงใช้ชื่อเรียกตามชื่อหมู่บ้านคือ วัดนาปากาย

ผู้ให้ข้อมูล นายสำเภา แหยมคง อายุ 62 ปี ตำแหน่ง อดีตครูโรงเรียนบ้านนาลับแลง, การ สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 มีนาคม 2559

17. วัดนาลับแลง ตั้งอยู่ที่บ้านนาลับแลง หมู่ที่ 8 ตำบลปากาย แต่ก่อนชาวบ้านอพยพมา จากที่อื่น ลงมาทำนาในพื้นที่ลุ่ม แต่หนาแห้งแล้งมาก ประกอบกับมีภูเขาอยู่ทางทิศตะวันตก จึงลับต่อ

แสงและลม ทำให้ชื่อหมู่บ้านว่า บ้านนาลับแล้ง จนปัจจุบันเพี้ยนมาเป็นบ้านนาลับแลง มีการตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้าน คือวัดนาลับแลง

ผู้ให้ข้อมูล นายสำเภา แหยมคง อายุ 62 ปี ตำแหน่ง อดีตครูโรงเรียนบ้านนาลับแลง, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 11 มีนาคม 2559

18. วัดพลอยสังวรนิรันดร ตั้งอยู่ที่บ้านนาลับแลง หมู่ที่ 5 ตำบลป่าคาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดปฏิบัติธรรม สาขาหนึ่งของวัดนาหลวง (อภิธรรมเทสิตธรรม) จังหวัดอุตรธานี ได้รับมอบถวายที่ดินให้ก่อสร้างเป็นวัดพลอยสังวรนิรันดร เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2554 จากคุณแม่พลอย อ่อนนิวัน, คุณประจักษ์ ฤทธิ์แก้ว และครอบครัว โดยมีพระเดชพระคุณพระราชสิทธิอาจารย์ (หลวงปู่ทองใบ ปภัสสโร) ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค 8 จังหวัดอุตรธานี ประธานสงฆ์วัดนาหลวงเป็นผู้รับมอบการถวายที่ดินแห่งนี้ โดยเอาชื่อคุณแม่พลอยและครอบครัวมาตั้งเป็นชื่อวัดเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ครอบครัวและวงศ์ตระกูล และได้เริ่มมีการดำเนินการก่อสร้างมาตามลำดับ ตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 ซึ่งในการดำเนินการก่อสร้าง โดยมีท่านพระครูวินัยธรรมศักดิ์ดา ปัญญาวิฑฒะโก พร้อมกับคณะภิกษุสงฆ์สามเณรที่จำอยู่ในวัดพลอยสังวรนิรันดร เป็นผู้ดำเนินการในการก่อสร้างและดูแลรักษา พร้อมด้วยคณะศรัทธาญาติโยมตลอดเวลา ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำนวน 7 รูป เณร 7 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวินัยธรรมศักดิ์ดา ปัญญาวิฑฒะโก อายุ 36 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 มีนาคม 2559

19. วัดไร่ห้วยพี ตั้งอยู่ที่บ้านไร่ห้วยพี หมู่ 6 ตำบลป่าคาย อำเภอดงหลวง จังหวัดอุตรดิตถ์ บุคคลย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านนาลับแลง มาทำไร่ มีความอุดมสมบูรณ์ มีลำห้วยพีไหลผ่านกลางหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อว่าหมู่บ้านไร่ห้วยพี ต่อมามีการสร้างวัดจึงได้ตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้าน คือ วัดบ้านไร่ห้วยพี

ผู้ให้ข้อมูล นางเสลี่ยม แป้นมัน อายุ 56 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 มีนาคม 2559

20. วัดสว่างคลองตรอน ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำหมี่ใหญ่ หมู่ที่ 1 ตำบลฝักขวง กิ่งอำเภอดงหลวง จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินวัดเนื้อที่ 13 ไร่ 58 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือ ยาว 55 วา ติดต่อกับทางชนบท ทิศใต้ยาว 82 วา ติดต่อกับที่ดินนายคล่อง เท้าทอง ทิศตะวันออก ยาว 72 วา ติดต่อกับที่ดินของนายเสวียน ดวงใจ ทิศตะวันตกยาว 55 วา ติดต่อกับที่ดินนางสงวน พรหมมี และมีที่ธรณีสงฆ์ 2 แปลง เนื้อที่ 15 ไร่ 3 งาน 6 ตารางวา พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบ สภาพแวดล้อมเป็นที่นาและหมู่บ้าน อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีศาลาการเปรียญกว้าง 16 เมตร ยาว

20 เมตร สร้างพุทธศักราช 2513 ภูมิสงฆ์จำนวน 2 หลัง สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่พุทธศักราช 2431 บางคนนิยมเรียกว่า “วัดน้ำหมี่ใหญ่” ตามชื่อบ้าน วัดนี้ตั้งอยู่ริมคลองตรอน จึงได้มีนามวัดอย่างนั้น เจ้าอาวาสที่ทราบ 4 รูป คือรูปที่ 1 พระอธิการละมุล อาสโภ พุทธศักราช 2511 - 2518 รูปที่ 2 พระเหมือน เตชวัฒน์ รูปที่ 3 พระใบฎีกาบุญช่วย รูปที่ 4 พระอธิการุ่น สืบมา

ผู้ให้ข้อมูล นายทองหล่อ ท้าวทอง อายุ 84 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 มีนาคม 2559

21. วัดผักขวง ตั้งที่หมู่บ้านผักขวง หมู่ที่ 2 ตำบลผักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สร้างเมื่อปีพุทธศักราช 2533 โดยการขออนุญาตของ นาง รามารอน ลำทอง นายสอน ลำทอง มีเนื้อที่ทั้งหมด 5 ไร่ 2 งาน 13 ตารางวา ทิศเหนือติดห้วยโศก ทิศตะวันออกติดถนน ทิศใต้ติดที่ดินของนายอุดม น้อยวงศ์ ทิศตะวันตกติดห้วยโศก เจ้าอาวาส 3 รูป รูปที่ 1 พระอธิการประเสริฐ รูปที่ 2 พระอธิการบุญมา ปสันตจิตโต รูปที่ 3 พระสมุห์ประดิษฐ์ นันทโก จนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล พระสมุห์ประดิษฐ์ นันทโก ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 13 มีนาคม 2559

22. วัดวังโป่ง ตั้งอยู่ที่บ้านวังโป่ง หมู่ที่ 3 ตำบลผักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อตั้งเป็นวัดเมื่อปี พ.ศ. 2410 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2518 พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่ม มีที่ดินวัด 6 ไร่ ที่มาของชื่อวัด ตั้งตามชื่อหมู่บ้าน เดิมชื่อ “วัดสว่างอารมณ์” แต่ชาวบ้านเห็นว่าชื่อวัดไม่ตรงกับชื่อหมู่บ้าน จึงได้เปลี่ยนเป็น “วัดวังโป่ง” บางครั้งมีคนเรียกว่า “วัดวังโป่งเจริญ” วัง หมายถึง วังน้ำ (วังน้ำวน) ซึ่งแต่ก่อนมีวังน้ำอยู่ที่หมู่บ้าน โป่ง หมายถึง ดินโป่ง หรือ ดินน้ำ โป่งเป็นแหล่งอาหารที่สัตว์ลงมากินเพื่อช่วยในกระบวนการย่อยอาหาร โดยที่บริเวณเหล่านี้จะมีแร่ธาตุและเกลือแร่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ป่าเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่า “วังโป่ง”

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการบังเอิญ สันตะมโน อายุ 60 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 13 มีนาคม 2559

23. วัดน้ำหมี่น้อยสามัคคี ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำหมี่น้อย หมู่ที่ 5 ตำบลผักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 12 ไร่ 2 งาน อาณาเขตทิศเหนือยาว 50 วา ติดต่อกับที่ดินนายเปื้อง มาปัด ทิศใต้ยาว 50 วา ติดต่อกับทางสาธารณะ ทิศตะวันออกยาว 110 วา ติดต่อกับที่ตั้งโรงเรียน ทิศตะวันตกยาว 115 วา ติดต่อกับทางสาธารณะ และมีธรณีสงฆ์ 2 แปลง เนื้อที่ 21 ไร่ พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่เนินสูงหรือภูเขาเตี้ยๆ อาคารเสนาสนะต่างๆ มีศาลาการเปรียญ กว้าง 14 เมตร ยาว 14 เมตร สร้าง พ.ศ. 2509 เป็นอาคารไม้ ภูมิสงฆ์ 1 หลัง เป็นอาคารไม้ สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2434 เดิมเรียกว่า “วัดน้ำหมี่น้อย” ตามชื่อบ้าน ต่อมาได้ขนานนามเสียใหม่

เมื่อคราวที่ได้ย้ายเสนาสนะมาจัดตั้งบนที่เนินภูเขาเตี้ย ๆ โดยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านด้วยดี จึงได้มีนามว่า “วัดน้ำหมิน้อยสามัคคี” เจ้าอาวาสส่วนมากเป็นผู้รักษาการแทนมี 7 รูป คือ รูปที่ 1 พระอาจารย์ชานาญ รูปที่ 2 พระจำลอง รูปที่ 3 พระจำรัส รูปที่ 4 พระอาจารย์ทบ รูปที่ 5 พระอาจารย์สำเร็จ รูปที่ 6 พระยิ้ม รูปที่ 7 พระชอบ ปิยสีโล รักษาการสืบต่อมา

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการสุริยนต์ ปภัสสโร ตำแหน่งเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 13 มีนาคม 2559

24. วัดร่องลึกศรีชุมภรณ์ ตั้งอยู่ที่บ้านร่องลึก หมู่ที่ 6 ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน ประวัติความเป็นมา ก่อตั้งเป็นวัดเมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2470 มีเนื้อที่ 9 ไร่ ทางวัดได้เปิดสอนพระปริยัติธรรมในปี พ.ศ. 2518 เจ้าอาวาสมี 4 รูป คือ รูปที่ 1 เจ้าอธิการประจวบ เอกสารุ รูปที่ 2 พระสุนทร สุนทรโร รูปที่ 3 พระชู จิตธมโม รูปที่ 4 เจ้าอธิการประเสริฐ ปสนนมนิ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา ที่มาของชื่อวัด ตั้งตามชื่อหมู่บ้าน ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “วัดร่องลึก” ซึ่งหมู่บ้านนี้มีที่ราบสูง มีคลองธรรมชาติ 6 เมตร ลึก 4 เมตร เรียกกันว่าคลองลึกหรือร่องลึก ปัจจุบันร่องนี้ก็มีอยู่ แต่ถูกดินถล่มจนคลองเหล่านั้นได้ตันหมดแล้ว เดิมจึงชื่อ “วัดร่องลึก” แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนคำและแปลเป็น “วัดร่องลึก”

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวรกิจ จาภิมณฑ อายุ 72 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 มีนาคม 2559

25. วัดวังตะเคียน ตั้งอยู่ที่บ้านวังตะเคียน หมู่ที่ 8 ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2478 ได้มีประชาชนกลุ่มหนึ่ง ต่างบ้านต่างถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ในช่วงแรกมี 5 หลังคาเรือน ชื่อหัวหน้าครอบครัวดังนี้ นายกล้า โสปัญญา นายอินทร์ ตีป้องไพร นายบุญมี อินจันทร์ดี นายจันทร์ดี ทองมาและนายเป็ด (ไม่ทราบนามสกุล) ต่อมาลูกหลานครอบครัวและประชาชนต่างถิ่นก็ย้ายเข้ามาอยู่ที่นี้มากขึ้นตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านน้ำมีด” ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 6 บ้านร่องลึก เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2483 ได้ร่วมกันสร้างที่พักสงฆ์ขึ้นเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ จากนั้นเมื่อ พ.ศ. 2517 ก็ได้ทำการแยกหมู่บ้านอย่างเป็นทางการโดยตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านวังตะเคียน หมู่ที่ 8 เหตุที่ตั้งชื่อว่าบ้านวังตะเคียน เพราะว่าหมู่บ้านนี้มีน้ำพีชไหลผ่านหมู่บ้านและมีต้นตะเคียนอยู่ข้างห้วย 2 ต้น ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว และเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2536 ทางวัดได้รับพระราชทาน วิสุคามสีมา เป็นวัดสมบูรณ์แบบชื่อว่าวัดวังตะเคียน เมื่อก่อนเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอตรอน ปัจจุบันแยกมาเป็นอำเภอทองแสนขันมาถึงปัจจุบันนี้ ที่มาของชื่อวัด เพราะว่าหมู่บ้านนี้มีน้ำพีชไหลผ่านหมู่บ้านและมีต้นตะเคียนอยู่ข้างห้วย 2 ต้น ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว

ผู้ให้ข้อมูล หลวงตาคำสุข อายุ 73 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 มีนาคม 2559

26. วัดปางงุ้น ตั้งอยู่ที่บ้านปางงุ้น หมู่ที่ 7 ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อปี พ.ศ. 2453 มีชาวบ้านอพยพเข้ามาทำไร่ทำนา ผู้ใหญ่พัน (ไม่ทราบนามสกุล) ได้ชวนชาวบ้านสร้างสำนักสงฆ์เพื่อใช้ทำบุญและใช้เป็นี่เรียน สถานที่สร้างคือบริเวณหน้าวัดปางงุ้นปัจจุบัน ชื่อวัดป่าร้างเรไร ต่อมาในปี พ.ศ. 2503 ได้สร้างโรงเรียนปางงุ้น และชาวบ้านได้รื้อถอนอาคารสำนักสงฆ์หลังเก่า เพราะคิดว่าวัดกับโรงเรียนจะต้องอยู่ด้วยกัน ต่อมาชาวบ้านเห็นว่าวัดและโรงเรียนอยู่หลังหมู่บ้านไม่เหมาะสมและสวยงาม จึงช่วยกันบริจาคซื้อที่ดินใหม่ ส่วนวัดก็ย้ายตามโรงเรียนอีก ในอีกไม่นานพระอาจารย์ฉ่ำ วราโก และชาวบ้านเห็นว่าถ้าย้ายวัดไปเรื่อย ๆ ก็คงไม่มีที่ดินของวัดเฉพาะได้ ปี พ.ศ. 2535 จึงรวมเงินชาวบ้านซื้อที่และสร้างวัดใหม่ ซึ่งเป็นที่วัดปางงุ้นปัจจุบันนี้ ที่มาของชื่อวัดตั้งตามชื่อหมู่บ้าน เมื่อก่อนเป็นห้วยอุดมสมบูรณ์ ซึ่งบริเวณนั้นจะมีต้นจันทน์ยักษ์ ลักษณะคล้ายต้นนุ่นหรือต้นจิว คนผ่านมาแถวนั้นต้องใช้ถนน จึงต้องอ้อมไปแถวบ้านโคก พ่อค้าได้มาพักอาศัยอยู่บริเวณต้นจันทน์ยักษ์ เขาได้ตั้งปางไว้ ปาง หมายถึง ที่พัก คำว่า งุ้น แผลงมาจากคำว่า งุ่น ซึ่งหมายถึง ต้นจันทน์ที่มีอายุเป็นพันปี แต่ปัจจุบันต้นจันทน์นี้ได้ล้มตายไปแล้ว เดิมจึงชื่อ “วัดปางงุ่น” ซึ่งชาวบ้านบอกว่าคำว่า งุ้น เป็นภาษาชาวบ้าน จึงเปลี่ยนให้เป็นภาษาไทยชื่อ “วัดปางงุ้น”

ผู้ให้ข้อมูล นายเชื้อ สุขพอง อายุ 65 ปี ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล,
14 มีนาคม 2559

อำเภอท่าปลา

1. **วัดน้ำปิง** ตั้งอยู่ที่บ้านปากดง หมู่ที่ 1 ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อนที่จะมีการอพยพมา เดิมที่วัดนี้สร้างอยู่เหนือเขื่อนสิริกิติ์ขึ้นไปและบริเวณที่สร้างวัดนั้นมีต้นไม้ชนิดหนึ่ง ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านเรียกต้นไม้ชนิดนี้ว่า “ต้นปิง” เมื่อสร้างวัดขึ้นมาที่ตั้งชื่อวัดว่าวัดน้ำปิง และเมื่ออพยพมาก็ยังใช้ชื่อเดิมตลอดมา

ผู้ให้ข้อมูล พระเงิน สุวรรณโณ อายุ 47 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2559

2. **วัดท่าแฝก** ตั้งอยู่ที่บ้านวังโป่ง หมู่ที่ 2 ตำบลท่าแฝก อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ พื้นที่ในตำบลท่าแฝกส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หน้าที่ดินเป็นดินลูกรังมีกรวด จึงมีการนิยมปลูกต้นแฝกเพื่อช่วยชะลอการชะล้างของหน้าดินเป็นจำนวนมากและจึงยกเอาสภาพภูมิประเทศมาตั้งเป็นชื่อตำบลและเมื่อมีการสร้างวัดก็มีการตั้งชื่อวัดตามชื่อตำบล

ผู้ให้ข้อมูล พระเย็น ศิริวรรณโณอายุ 55 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2559

3. **วัดหาดสองแคว** ตั้งอยู่ที่บ้านดงงาม หมู่ที่ 3 ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ หมู่บ้านเป็นแม่น้ำสองสายไหลตัดผ่าน มาเจอกันที่วัดพอดี จึงเรียกกันว่าวัดหาดสองแคว พอได้อพยพมาที่ยังเรียกและใช้ชื่อเดิม ตั้งขึ้น พ.ศ. 2517

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการอนันต์ วิสุทโธอายุ 39 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2559

4. **วัดห้วยต้าใต้** ตั้งอยู่ที่บ้านเลิศชัย หมู่ที่ 4 ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ชื่อวัดห้วยต้าใต้ได้ตั้งตามชื่อวัดเดิมที่อพยพมาจากมาจากเหนือน้ำ ปัจจุบันวัดห้วยต้าใต้เก่าจมอยู่ใต้น้ำ ชื่อห้วยตานั้น เนื่องมาจากว่า มีตำนานอยู่ว่า มีสิ่งมาทำต่อสู้กับสัตว์อื่น บริเวณห้วยแห่งนี้ คำว่า “ต้า” คือคำภาษาเหนือ แปลว่า “ท่า” จึงได้เรียกหมู่บ้านนี้ว่าห้วยต้า วัดห้วยต้าใต้ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2517 ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำพรรษา 3 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระสวิง ขนตยาคโม ราชชาติ อายุ 72 ปี ตำแหน่ง รักษาการเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2559

5. **วัดห้วยอ้อย** ตั้งอยู่ที่บ้านเนินสูง หมู่ที่ 5 ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมบริเวณหมู่บ้านมีลำธารไหลผ่านและสองฝั่งของลำธาร ชาวบ้านที่นี่ยกเอาชื่ออ้อยเป็นอาชีพ เพราะสองฝั่งของลำธารอุดมสมบูรณ์จึงทำให้การปลูกอ้อยงาม และยกเอาสภาพภูมิประเทศมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านเป็นบ้านห้วยอ้อย และเมื่อมีการสร้างวัดขึ้นมาจึงเรียกชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล นายสายหยุด โลมา อายุ 56 ปี ตำแหน่ง ไวยาวัจกร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2559

6. **วัดปากลิ** ตั้งอยู่ที่บ้านท่าช้าง หมู่ที่ 6 ตำบลปากลิ อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ชื่อปากลิเป็นน้ำลี้ผ่าน เรียกห้วยน้ำลี้มีอยู่ 1 สาย วัดนี้อยู่ตอนต้นจึงเรียกปากรวมกัน คือ วัดปากลิ เอามาจากชื่อเดิม ตอนแรกไม่มีใครเอามาเกิดน้ำท่วม ชาวบ้านปรึกษาหารือว่าวัดที่เราจะมาตั้ง เอาชื่อวัดนี้มาอยู่สร้าง พ.ศ. 2518 พ.ศ. 2514 ได้อพยพมา เดิมที่เป็นกระต๊อบมีวิหาร 1 หลัง มุงหญ้าคา มุงฝาด้วยไม้ไผ่ ภูมิ 1 หลัง เจ้าอาวาสมีบ้างไม่มีบ้าง

ผู้ให้ข้อมูล นายยอด นันชม อายุ 75 ปี ตำแหน่ง ไวยาวัจกร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2559

7. **วัดเสกษนาราม** ตั้งอยู่ที่บ้านวังชมพู หมู่ที่ 7 ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดเสกษนาราม เดิมเป็นวัดที่ตั้งอยู่เหนือเขื่อนสิริกิติ์ และเมื่อมีการสร้างเขื่อนก็ได้ย้ายมาสร้างอยู่ที่นี้ และมีผู้เริ่มก่อสร้างวัดขึ้น ชื่อนายอินตะ สะเกษ จึงได้มีการตั้งชื่อวัดตามนามสกุลของผู้ก่อสร้างวัด ชาวบ้านหมู่บ้านนี้จะเรียกวัดนี้ว่า วัดสะเกษนาราม ไม่ใช่ วัดเสกษนาราม อย่างที่คนทั่วไปเข้าใจ เนื่องจากว่าคำว่า สะเกษ เป็นศัพท์เฉพาะจึงต้องอ่านว่า สะเกษ

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสถิต สันติธรรม อายุ 61 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2559

8. **วัดประชารธรรม** ตั้งอยู่ที่บ้านนันทาม หมู่ที่ 11 ตำบลจirim อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมวัดนี้ตั้งอยู่เหนือเขื่อนสิริกิติ์ และมีชื่อเดิมว่าวัดศรีเสียด และเมื่อมีการสร้างเขื่อนจึงได้ย้ายมาตั้งที่นี้ แล้วจึงได้เปลี่ยนชื่อจากวัดศรีเสียดเป็นวัดประชารธรรม อย่างเช่นทุกวันนี้

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการอุดร กนฺตสาโร อายุ 51 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2559

9. **วัดห้วยเลิศ** ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยเลิศ บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 12 ตำบลท่าปลา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2514 เดิมบ้านห้วยเลิศตั้งอยู่ที่บริเวณเขื่อนสิริกิติ์ในปัจจุบันเกือบทั้งหมด แต่เดิมยังไม่ได้สร้างเขื่อนขึ้นมา สมัยนั้นเกิดน้ำท่วมหนัก ท่วมหมู่บ้านในละแวกนั้นคือบ้านป่าแฝก และบ้านห้วยเลิศ ทั้งสองหมู่บ้านจึงได้ย้ายขึ้นมาในที่สูง ชาวบ้านถิ่นฐานเดิมที่ถูกน้ำท่วมไปนั้นอพยพแยกย้ายกันไปในแต่ละพื้นที่ จึงกลายเป็นชุมชนใหม่ขึ้น ชุมชนกลุ่มใหญ่ได้ตั้งชื่อใหม่ว่า บ้านป่าแฝก และจัดตั้งวัดที่ถูกน้ำท่วมไปขึ้นมาใหม่ คือวัดป่าแฝก ปัจจุบันบ้านป่าแฝกเปลี่ยนชื่อมาเป็นบ้านท่าวังโป่ง แต่วัดนั้นยังคงชื่อ วัดป่าแฝกไว้ เหตุที่ตั้งชื่อท่าวังโป่ง เพราะพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขาติดกับท่า น้ำและดินบริเวณนั้นเป็นดินโป่งส่วนใหญ่ เมื่อมีผู้คนในบ้านป่าแฝกคัดค้านว่าเดิมตนเป็นคนบ้านห้วยเลิศ ไม่ใช่คนป่าแฝกแต่เดิม จึงได้การรวมพลคนบ้านห้วยเลิศเดิมขึ้นและขอแยกบ้านออกมาให้เหมือนหมู่บ้านเดิมของตน จึงมีการแยกหมู่บ้านออกเป็นสองหมู่บ้านนั้นคือเพิ่มบ้านห้วยเลิศเข้ามาในเขตของ

บ้านป่าแฝกหรือบ้านท่าวังโป่ง และเมื่อเวลาผ่านไปจนถึงปี พ.ศ. 2514 ชาวบ้านเห็นว่าวัดห้วยเลิศที่ถูกน้ำท่วมไปนั้นยังไม่ได้จัดตั้งขึ้นใหม่ จึงได้จัดตั้งวัดห้วยเลิศขึ้นมาแทนวัดเก่าในพื้นที่หมู่บ้านห้วยเลิศ ทำให้มี “วัดห้วยเลิศ” มาจนถึงปัจจุบัน ขณะนี้มีพระสงฆ์จำพรรษา 3 รูป สามเณร 2 รูป มีพระชาญวิทย์ อสิวิโร รักษาการแทนเจ้าอาวาสเดิม นั่นคือพระครูสิริชัณตยาภิรมณ์ ซึ่งท่านได้มรณภาพไปแล้ว เมื่อปี พ.ศ. 2539

ผู้ให้ข้อมูล พระพระชาญวิทย์ อสิวิโร อายุ 41 ปี ตำแหน่ง รักษาการเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2559

10. วัดน้ำคอม ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำคอม หมู่ที่ 3 ตำบลท่าปลา อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ตั้งชื่อวัดตามหมู่บ้านเพราะ เมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านสภาพแวดล้อมมีต้นคอมอยู่มากมีแม่น้ำไหลผ่าน จากนั้นตั้งชื่อหมู่บ้านว่า หมู่บ้านน้ำคอม ต่อมาเมื่อมีโรงเรียนน้ำคอมแล้วเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสว่างวิทย์ ในปัจจุบัน ส่วนวัดสร้างขึ้นใน พ.ศ.2514

ผู้ให้ข้อมูล นายภานุวัฒน์ ศิลวรรณ อายุ 54 ปี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2559

11. วัดน้ำสิงห์เหนือ ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำสิงห์เหนือ หมู่ที่ 4 ตำบลท่าปลา อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์วัดน้ำสิงห์เหนือ สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2483 ชื่อเดิมว่า “วัดเลย” สร้างขึ้นเนื่องจากมีผู้ศรัทธาใจบุญบริจาคที่ดิน 8 ไร่ 3 งาน ต่อมาจึงเปลี่ยนชื่อเป็น วัดน้ำสิงห์เหนือ เพราะวัดนี้อยู่ทางตอนเหนือของวัดน้ำสิงห์ใต้ เลยตั้งชื่อวัดนี้ว่า “วัดน้ำสิงห์เหนือ” มาจนถึงปัจจุบัน วัดน้ำสิงห์เหนือ ปัจจุบัน มีพระจำวัด ทั้งหมด 7 รูป

ผู้ให้ข้อมูล คุณตา บุญช่วย อายุ 82 ปี ตำแหน่ง มัคทายก วัดน้ำสิงห์เหนือ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2559

12. วัดน้ำสิงห์ใต้ ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำสิงห์ใต้ หมู่ที่ 5 ตำบลท่าปลา อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ประวัติน้ำสิงห์ใต้ เดิมนี้ชื่อว่า “วัดน้ำสิงห์” สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2454 สร้างขึ้นเนื่องจากมีผู้บริจาคที่ดินให้ทั้งหมด 6 ไร่ ต่อมาเลยเปลี่ยนเป็นชื่อว่า “วัดน้ำสิงห์ใต้” เพราะตั้งชื่อตามหมู่บ้านน้ำสิงห์ใต้นั้นเอง ปัจจุบัน มีพระจำวัด ทั้งหมด 15 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระประสิทธิ์ มหาลาโภ อายุ 79 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2559

13. วัดเนินสวน ตั้งอยู่ที่บ้านเนินสวน หมู่ที่ 6 ตำบลท่าปลา อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดเนินสวนชาวบ้านสร้างขึ้นหลังจากอพยพมาจากพื้นที่ที่ใช้สร้างเขื่อนสิริกิติ์ ชื่อวัดเนินสวนตั้งตามชื่อหมู่บ้านเนินสวน ซึ่งมีที่มาจากพื้นที่ที่ภายในหมู่บ้านมีเนินน้อยใหญ่มากมาย และมีต้นไม้เยอะ

ลักษณะคล้ายสวนที่ปลูกต้นไม้ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าเนินสวน เมื่อมีการสร้างวัดจึงตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านว่าวัดเนินสวน

ผู้ให้ข้อมูล นางบาน ยะจร อายุ 62 ปี ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2559

14. วัดสิงห์คอมพัฒนา ตั้งอยู่ที่บ้านสิงห์คอมพัฒนา หมู่ที่ 7 ตำบลท่าปลา อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2548 ชื่อวัดตั้งตามชื่อหมู่บ้าน เดิมบ้านสิงห์คอมพัฒนา ชื่อว่าบ้านน้ำคอม ต่อมา มีการแยกออกให้เป็นสองหมู่บ้านเพื่อจัดตั้งหมู่บ้านตัวอย่างเพื่อเป็นการแสดงถึงการปกครองแบบใหม่ที่ทำให้ความสะดวกกับชาวบ้านมากขึ้น ให้ชื่อว่าบ้านน้ำสิงห์ ในขณะเดียวกัน บ้านตัวอย่างนั้นก็กินพื้นที่ของบ้านน้ำคอมไปด้วย จึงมีการตั้งชื่อของหมู่บ้านใหม่เป็น “บ้านสิงห์คอม” โดยนำชื่อของหมู่บ้านทั้งสองมาอย่างละครึ่ง คือบ้านคอม กับบ้านสิงห์ เมื่อน้ำมาเรียบเรียงกันใหม่จึงได้เป็นคำว่า สิงห์คอม ต่อมาบ้านสิงห์คอมนี้ได้มีการพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านตัวอย่างดีเด่นเมื่อปี 2522 จึงเพิ่มคำว่า “พัฒนา” เข้ามาต่อท้าย กลายเป็นบ้านสิงห์คอมพัฒนา มาจนถึงปัจจุบัน ในปีต่อมาได้มีการจัดตั้งที่พำนักสงฆ์ขึ้น จนมาถึงปี 2548 เปลี่ยนจากที่พำนักสงฆ์เป็นวัด นั่นก็คือวัดสิงห์คอมพัฒนา ปัจจุบันมีพระสงฆ์ จำพรรษาอยู่ 7 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระปลัดสิทธิภูมิ โสภณปัญญา อายุ 50 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล , 21 มีนาคม 2559

15. วัดท่าปลา ตั้งอยู่บ้านเนินสว่าง หมู่ที่ 8 ตำบลท่าปลา อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ย้ายมาเมื่อ พ.ศ. 2512 ที่เดิมตั้งอยู่หน้าโรงเรียนท่าปลา 1 แล้วย้ายมาข้างบนนี้เรียก วัดท่าปลา สันนิษฐานว่าชื่อวัดนี้ตั้งขึ้นมาตามชื่อหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล พระสะอาด อธิภูธราโน อายุ 45 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2559

16. วัดหาดลี้ ตั้งอยู่ที่บ้านปางผึ้ง หมู่ที่ 10 ตำบลท่าปลา อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ภูมิประเทศของหมู่บ้านหาดลี้อยู่ติดกับริมแม่น้ำน่านและมีต้นไม้ชนิดหนึ่งขึ้นเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านแถวนั้นเรียกต้นนี้ว่า ต้นคอลลีหรือบางที่เรียกว่าต้นคอเลน จึงมีการตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหาดลี้และเมื่อมีการสร้างวัดขึ้นจึงตั้งชื่อวัดตามชื่อของหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล พระป้อม อายุ 78 ปี ตำแหน่งพระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2559

17. วัดเนินสว่าง ตั้งอยู่ที่บ้านเนินสว่าง หมู่ที่ 12 ตำบลท่าปลา อำเภوتاปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ได้ชื่อว่า “วัดเนินสว่าง” มาตั้งแต่เริ่มสร้าง สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2512 เนื่องจากมีผู้ใจบุญมาบริจาคที่ดิน ให้ 4 ไร่ 2 งาน ที่ได้ตั้งชื่อว่า “วัดเนินสว่าง” เพราะตั้งชื่อตามหมู่บ้านที่ชื่อว่า เนินสว่าง ปัจจุบันมีพระจำวัด ทั้งหมด 9 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระเจน จารุงโส อายุ 58 ตำแหน่ง รักษาการแทนเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2559

18. วัดน้ำพริก ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำพริก หมู่ที่ 1 ตำบลนางพญา อำเภอลำปูลา จังหวัดอุดรธานี ก่อสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2479 ที่มาของวัดน้ำพริกคือ หลังจากที่ชาวบ้านได้อพยพออกจากพื้นที่ที่สร้าง เชื้อนสิริกิติ์แล้ว หน่วยงานรัฐได้จัดสรรพื้นที่ทำกินแห่งใหม่ให้กับชาวบ้านที่เสียสละพื้นที่สำหรับสร้าง เชื้อน โดยบริเวณที่ตั้งของบ้านน้ำพริกนั้น มีน้ำตกอยู่ด้วย ต่อมาเมื่อผู้ค้นพบว่ามีถ้ำอยู่ในน้ำตก เมื่อเข้าไปสำรวจพบว่ามีพระอยู่ในถ้ำ จึงเรียกว่าบ้านน้ำพระ และเพี้ยนมาเป็นบ้านน้ำพริกในปัจจุบัน เมื่อมีการสร้างวัด จึงตั้งชื่อวัดว่า วัดน้ำพริก

ผู้ให้ข้อมูล นางมาลี อะทะ อายุ 48 ปี ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2559

19. วัดห้วยด้าเหนือ ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยด้า หมู่ที่ 4 ตำบลจirim อำเภอลำปูลา จังหวัดอุดรธานี ประวัติความเป็นมาอย่างไร ไม่มีผู้ใดทราบประวัติความเป็นมาเพราะพระสงฆ์ที่มาจำวัดอยู่ก็เป็นพระใหม่ อยู่มาไม่กี่ปีจึงไม่ทราบประวัติความเป็นมาของวัดแต่เดิม ว่าเพราะเหตุใดจึงมีชื่อว่าวัดห้วยด้าได้ แต่จะทราบว่ามีการอพยพมาจากเหนือเขื่อนเมื่อปี พ.ศ. 2514 และเริ่มก่อตั้งวัดเมื่อปี พ.ศ. 2517 ที่ทราบเพราะมีหลักฐานแสดงการย้ายวัด

ผู้ให้ข้อมูล พระภิกษุสิวง ราชขัติ อายุ 72 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2559

20. วัดจirim (ปางหมื่น) ตั้งอยู่ที่บ้านปางหมื่น หมู่ที่ 1 ตำบลน้ำหมัน อำเภอลำปูลา จังหวัดอุดรธานี เดิมวัดนี้มีเพียงชื่อว่า วัดจirim ใช้การตั้งชื่อวัดตามชื่อของหมู่บ้านเก่า ที่อยู่เหนือเขื่อนสิริกิติ์ ในอดีต ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 มีการอพยพย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่บ้านปางหมื่น วัดจirimจึงถูกเติมท้ายเพิ่ม วงเล็บเข้าไปอีกว่า วัดจirim(ปางหมื่น) ย้ายมาตั้งวัดครั้งแรกที่ โรงเรียนจirimอนุสรณ์ 1 จากนั้นในปี พ.ศ. 2516 สำนักนายกรัฐมนตรีก็มีประกาศให้สร้างวัดขึ้นและแล้วเสร็จราว ๆ ในปี พ.ศ. 2518 โดยมีเพียง ศาลาการเปรียญและพระอุโบสถ พร้อมมีสมบัติเก่าแก่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ได้แก่ ทับหลัง กลอง ยาว (ยาวที่สุดในอำเภอลำปูลา) กลองเพล (ใหญ่ที่สุดในอำเภอลำปูลา) อีกด้วย

ผู้ให้ข้อมูล พระสมเกียรติ อัครระโธ อายุ 36 ปี (เนื่องจากทั้งวัดเหลือเพียงพระสงฆ์ 1 รูป และสามเณรอีก 1 รูป) ตำแหน่ง รักษาการแทนเจ้าอาวาส (หมายเหตุ เนื่องจากเจ้าอาวาสได้ทำการ ฌาปนกิจไปเมื่อ 24 มีนาคม พ.ศ.2559), การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2559

ผู้ให้ข้อมูล นายทองย้อย ปาทานนท์ อายุ 50 ปี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2559

21. วัดวังหัวดอย ตั้งอยู่ที่บ้านวังหัวดอย หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำหมัน อำเภอกำปला จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2548 เหตุที่ชื่อว่าวัดวังหัวดอยนั้น ตั้งชื่อตามชื่อของหมู่บ้านก็คือบ้านวังหัวดอย เหตุที่ตั้งชื่อว่าบ้านวังหัวดอยก็เพราะว่า แต่ก่อนที่บริเวณตรงนั้นเป็นภูเขาเป็นดอย และมีวังน้ำหรือแอ่งน้ำขนาดใหญ่อยู่ตรงนั้น และต่อมาก็ได้มีชาวบ้านที่อพยพมาจากเขื่อนสิริกิติ์มาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณนั้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านวังหัวดอย และได้สร้างวัดขึ้นชื่อว่า วัดวังหัวดอย ตามชื่อของหมู่บ้าน ปัจจุบันมีพระสงฆ์ประจำวัดอยู่ 2 รูป ไม่มีสามเณร

ผู้ให้ข้อมูล พระคณิง ปลาโร อายุ 46 ปี ตำแหน่ง รักษาการเจ้าอาวาส , การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล , 23 มีนาคม 2559

22. วัดน้ำหมัน ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำหมัน หมู่ที่ 5 ตำบลน้ำหมัน อำเภอกำปला จังหวัดอุตรดิตถ์ ประชาชนในหมู่บ้านน้ำหมัน บ้านวังหัวดอย และบ้านนาตันโพธิ์ ได้ปรึกษากัน สร้างวัดน้ำหมันขึ้นในปี พ.ศ. 2453 เพราะเห็นว่าเป็นตำบลที่มีความอุดมสมบูรณ์ตำบลหนึ่ง ใช้การตั้งชื่อวัดตามชื่อของหมู่บ้านไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อใหม่แต่อย่างใด และภายหลังเมื่อมีเด็กเยอะขึ้นก็มีการสร้างโรงเรียนขึ้นในวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาของเด็กทั้ง 5 หมู่บ้านหลังจากนั้นไม่นานแต่ละหมู่บ้านก็แยกตัวออกไปมีโรงเรียนเป็นของหมู่บ้านนั้น ๆ แทน ต่อมาเจ้าอาวาสวัดน้ำหมันก็ได้จัดสร้างอุโบสถขึ้น และแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2495 ประชาชนก็ได้นำลูกหลานมาบวชพระกันจนถึงปัจจุบัน

ผู้ให้ข้อมูล นายอดุลย์ พรหมวงษ์ อายุ 51 ปี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2559

23. วัดผาเลือด ตั้งอยู่ที่บ้านผาเลือด หมู่ที่ 1 ตำบลผาเลือด อำเภอกำปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามคำบอกเล่าของปู่ ย่า ตา ยาย และผู้สูงอายุ หลายคนได้เล่าให้ฟังว่าบ้านผาเลือดได้ตั้งตามประวัติของหินผา ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งน้ำ่าน ตรงข้ามกับวัด เมื่อครั้งสมัยพระร่วงซึ่งเป็นบุคคลที่พูดวจาศักดิ์สิทธิ์ชอบเล่นกีฬาประเภท ต่อไก่ป่า คือการเอาไก่บ้านที่ขันมีเสียงคล้าย ๆ ไก่ป่า ไปผูกมัดไว้ในป่า ซึ่งบริเวณนั้นเป็นที่อยู่ของไก่ป่า แล้วคนก็หลบซ่อนอยู่ในบริเวณใกล้ ๆ เมื่อไก่ป่าได้ยินเสียงของไก่ต่ออกก็จะเข้ามาตีด้วย แล้วคนก็จะยิงหรือดักแล้วแต่กรณี เพื่อเป็นเกมกีฬาอย่างหนึ่ง อยู่มาวันหนึ่งพระร่วงก็นำไก่ต่อไปตั้งไว้ที่ผาตั้ง ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดน่าน แล้วหลบซ่อนอยู่ที่จังหวัดลี้ ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดลำพูน วันนั้นไก่ต่อไม่ยอมขัน พระร่วงจึงจับไก่ต่อกลับมาพอมายังหินผา ซึ่งเป็นที่ที่เหมาะสมจึงจับไก่ตัวนั้นพาดลงกับหินผา เลือดไก่กระเด็นติดหินผาจนถึงปัจจุบันนี้ มีลักษณะแดงคล้ายเลือดติดอยู่ที่หน้าผา ซึ่งตั้งอยู่คนละฟากแม่น้ำ่านกับวัดผาเลือด ด้วยเหตุดังกล่าวมาแล้ว จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านผาเลือด และได้ตั้งชื่อวัดว่า วัดผาศิลาโลहित แต่ต่อมาจึงได้เปลี่ยนเป็นชื่อวัดผาเลือด เพื่อให้สอดคล้อง

กับชื่อหมู่บ้าน วัดผาเลือดสร้างขึ้นในสมัยที่เจ้าเมืองน่านปกครองหมู่บ้านผาเลือด ชื่อวัดเดิมวัดผาศิลา โลहित

ผู้ให้ข้อมูล พระพิษณุ ฉายาอาทิตจิตโต อายุ 46 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2559

24. วัดผาเต่า ตั้งอยู่ที่บ้านผาเต่าพัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดผาเต่าที่ได้ชื่อว่า วัดผาเต่าเพราะตั้งอยู่ติดกับแม่น้ำน่าน ซึ่งในสมัยแต่ก่อน ตรงข้ามแม่น้ำที่อยู่ติดกับวัดจะมีหินผา ที่มีลักษณะคล้ายรูปหลังเต่า โผล่พ้นน้ำเป็นลักษณะเด่นเห็นได้ชัด เมื่อได้สร้างวัดขึ้นก็ได้ชื่อว่าวัดผาเต่าจนถึงปัจจุบัน มีคนยกกล่าวว่าได้ยินผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านเล่าว่า วัดผาเต่าสร้างขึ้นมาเป็น 100 กว่าปี สร้างขึ้นในสมัยที่ขอมอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่นี่

ผู้ให้ข้อมูล นายสวัสดิ์ จันทอง อายุ 62 ปี ตำแหน่ง มีคนยก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2559

25. วัดปากห้วยฉลอง ตั้งอยู่ที่บ้านปากห้วยฉลอง หมู่ที่ 4 ตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ชื่อวัดปากห้วยฉลองได้ตั้งชื่อนี้ขึ้นตามชื่อของหมู่บ้านก็คือบ้านปากห้วยฉลอง เดิมเป็นที่พักสงฆ์และต่อมาได้มีการพัฒนามาเป็นวัด เหตุที่ตั้งชื่อว่า บ้านปากห้วยฉลองก็เพราะว่า ที่ตรงนั้นมีลำห้วยและเป็นบริเวณทำลำห้วยที่น้ำจะไหลลงสู่แม่น้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านปากห้วยฉลอง และได้สร้างวัดขึ้นชื่อว่า วัดปากห้วยฉลอง ตามชื่อของหมู่บ้าน ปัจจุบันมีพระสงฆ์ประจำวัดอยู่ 11 รูป สามเณรอีก 2 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระโกศล นาถธัมโม อายุ 57 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2559

26. วัดผาเต่าบำรุง ตั้งอยู่ที่บ้านผาเต่าบำรุง หมู่ที่ 5 ตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2517 ชื่อวัดผาเต่าบำรุง ได้ตั้งชื่อนี้ขึ้นตามชื่อของหมู่บ้านก็คือบ้านผาเต่าบำรุง แต่เดิมที่ตรงนั้นชื่อว่าบ้านผาเต่าพัฒนา และได้มีการฟื้นฟู บำรุงที่ตรงนั้นขึ้นใหม่และแยกออกมาเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งคือ บ้านผาเต่าบำรุง เหตุที่เรียกว่าผาเต่านั้นก็เพราะว่าที่ตรงนั้นเป็นหน้าผารูปเต่า ก็เลยเรียกว่า ผาเต่า และได้สร้างวัดขึ้นภายหลังชื่อว่า วัดผาเต่าบำรุง ตามชื่อของหมู่บ้าน ปัจจุบันมีพระสงฆ์ประจำวัดอยู่ 2 รูป ไม่มีสามเณร

ผู้ให้ข้อมูล นายพิน ม่อนครุฑ อายุ 70 ปี ตำแหน่ง กรรมการวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2559

27. วัดประชานิमित ตั้งอยู่ที่บ้านย่านตุ้ หมู่ที่ 10 ตำบลผาเลือด อำเภอกำปาศ จังหวัดอุดรดิตถ์ วัดประชานิमितสร้างขึ้น ตั้งแต่ปีพ.ศ.2507 เดิมเป็นเพียงสำนักสงฆ์ซึ่งสร้างขึ้นโดย หลวงพ่อสอนและประชาชนในหมู่บ้าน หลวงพ่อสอนจึงตั้งชื่อว่า วัดราชประชานิमित เพราะเป็นวัดที่ประชาชนร่วมกันสร้างขึ้น ต่อมาทางผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านได้ขออนุญาตกรมศาสนาตั้งเป็นวัด คือขอเปลี่ยนจากสำนักสงฆ์เป็นวัดและได้ดำเนินการเป็นเวลากว่า 10 ปี จึงได้เป็นจัดตั้งเป็นวัดขึ้นมา แต่ทางกรมศาสนาได้ตัดคำว่า ราช ออก เหลือเพียงแต่ ประชานิमित และได้ตั้งชื่อเป็นวัดประชานิमित จนถึงปัจจุบัน ชื่อวัดเดิม วัดราชประชานิमित

ผู้ให้ข้อมูล นายประมวล รัตนอาจ อายุ 66 ปี ตำแหน่ง อดีตผู้ใหญ่บ้าน,การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2559

28. วัดชำบ้อ ตั้งอยู่ที่บ้านชำบ้อ หมู่ที่ 11 ตำบลผาเลือด อำเภอกำปาศ จังหวัดอุดรดิตถ์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ 2400 ชื่อวัดตั้งตามชื่อหมู่บ้าน บ้านชำบ้อเดิมชื่อว่าบ้าน “สามบ่อ” สมัยก่อนชาวบ้านเชื่อว่ามีบ่อศักดิ์สิทธิ์ 3 บ่อ คือมีบ่อทอง 2 บ่อ และ บ่อเงิน 1 บ่อ บ่อที่ชาวบ้านพบอยู่ในบริเวณวัด ณ ปัจจุบันนี้(สมัยก่อนยังไม่มีวัด) ชาวบ้านจึงนำชื่อมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านแล้วเพี้ยนเสียงมาเป็น ชำบ้อ จนถึงปัจจุบันนี้ ต่อมามีการสร้างวัดขึ้นจึงใช้ชื่อว่า วัดชำบ้อ ปัจจุบันมีพระสงฆ์ 3 รูป

ผู้ให้ข้อมูล นางยุพิน ลินสวัสดิ์ อายุ 71 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2559

29. วัดหาดลำเหนือ ตั้งอยู่ที่บ้านร่วมจิต หมู่ที่ 1 ตำบลร่วมจิต อำเภอกำปาศ จังหวัดอุดรดิตถ์ วัดหาดลำเหนือเดิมที่ตั้งอยู่ที่ ตำบลจรมิ อำเภอกำปาศ จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีบูรพาจารย์รุ่นแรกคือครูบาอาริน และครูบารัตนะ ได้นำครุฑมาสร้างวัดขึ้นมาแต่ต่อมาเมื่อปีพ.ศ. 2513 ทางกรมศาสนาได้สร้างเขื่อนสิริกิติ์ เป็นเหตุให้พื้นที่ของตำบลจรมินั้นถูกน้ำท่วมจนหมดสิ้นบัดนี้จมอยู่ใต้น้ำไปหมดแล้ว ทางกรมศาสนาจึงให้ราษฎรอพยพมาสร้างถิ่นฐานใหม่กระจายเป็นอยู่ในเขตอำเภอกำปาศจนถึงทุกวันนี้ วัดหาดลำเหนือถูกสร้างขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2516 ในเขตตำบลร่วมจิตแต่ยังคงใช้ชื่อเดิมเพราะเป็นวัดเก่าที่ย้ายมา เหตุที่ตั้งชื่อวัดว่า หาดลำเหนือ เพราะว่า สมัยก่อนที่จะสร้างเขื่อนสิริกิติ์ เป็นหาดกว้างที่อยู่ติดกับบริเวณริมแม่น้ำน่าน และการเดินทางไปมากกว่าจะถึงก็เหนื่อยแล้ว จึงได้ตั้งชื่อวัดว่าหาดลำเหนือ

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวัชรโรชิตี อายุ 42 ปี ตำแหน่งเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2559

30. วัดหาดลำใต้ ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยหัวซ้า หมู่ที่ 4 ตำบลร่วมจิต อำเภอกำปาศ จังหวัดอุดรดิตถ์ เลขที่วัด (ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน) วัดหาดลำใต้ เดิมเป็นวัดเดียวกันกับวัดหาดลำเหนือ แต่ด้วยชาวบ้านที่อพยพมา มาสร้างถิ่นฐานทำมาหากินอยู่กระจัดกระจาย ห่างไกลกันออกไปจึงทำให้การไปมาวัดลำบาก จึงได้มีการแยกวัดออกมาจากวัดหาดลำเหนือ แล้วตั้งชื่อว่าวัดหาดลำใต้

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการประหยัด ปัญญาทีโพธิ์ อายุ 50 ปี ตำแหน่ง ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส , การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2559

31. วัดหนองย่ำรำ ตั้งอยู่ที่บ้านหนองย่ำรำ หมู่ที่ 6 ตำบลร่วมจิต อำเภอกำแพง จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมสถานที่ตั้งวัดนี้เป็นที่รกร้างและมีหนองน้ำขนาดใหญ่ ต่อมาทราบทีหลังว่าที่ผืนนี้เป็นที่ดินของยายรำ หรือย่ำรำที่ชาวบ้านเรียกกันมาและเมื่อมีการสร้างวัดขึ้นมาจึงยกเอาชื่อของเจ้าของที่และหนองน้ำมาตั้งเป็นชื่อวัดว่าวัดหนองย่ำรำ

ผู้ให้ข้อมูล พระประชุม ปภัสโร อายุ 74 ปี ตำแหน่งพระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2559

32. วัดหนองโปลา ตั้งอยู่ที่บ้านหนองโปลา หมู่ที่ 7 ตำบลร่วมจิต อำเภอกำแพง จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมวัดตั้งอยู่เหนือเขื่อนสิริกิติ์ เมื่อมีการสร้างเขื่อน จึงได้ย้ายวัดมาและที่เลือกสถานที่แห่งนี้สร้างวัด เพราะบริเวณนี้มีโปลาที่สร้างด้วยศิลาแลงสร้างอยู่ใกล้ ๆ หนอง ในตอนที่สร้างวัดได้เลือกชื่อไว้หลายชื่อ แต่ไม่ผ่านการขึ้นทะเบียน จึงเสนอชื่อวัดหนองโปลาไปและได้รับการอนุมัติ เพราะสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่นั้น จึงใช้ชื่อวัดนี้ว่า วัดหนองโปลา

ผู้ให้ข้อมูล พระจรรยา วรธัมโม อายุ 58ปี ตำแหน่ง รักษาการแทนเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2559

33. วัดเนินสิงห์ ตั้งอยู่บ้านเนินสิงห์ หมู่ที่ 9 ตำบลร่วมจิต อำเภอกำแพง จังหวัดอุตรดิตถ์ ลักษณะภูมิประเทศของหมู่บ้าน มีลักษณะเป็นเนินสูง ชาวบ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านเนินสูงและมีการเปลี่ยนจากสูงเป็นสิงห์ เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลตามความเชื่อของคนโบราณ เพราะเชื่อกันว่าสิงห์เป็นสัตว์ที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ ก่อนที่จะตั้งเป็นวัดนั้น ได้ตั้งเป็นสำนักกษัตริย์อยู่หลายปี ต่อมาใน พ.ศ.2514 ได้เปลี่ยนจากสำนักกษัตริย์มาเป็นวัด โดยขอตั้งชื่อว่าวัดราชครัทธา แต่ไม่ได้รับการอนุมัติ จึงขอตั้งชื่อใหม่ตามชื่อของหมู่บ้านว่า วัดเนินสิงห์และได้รับการอนุมัติ

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการอนันท์ วิสุทธิญาณ อายุ 55 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2559

34. วัดตีนดอย ตั้งอยู่ที่บ้านตีนดอย หมู่ที่ 2 ตำบลหาดล้า อำเภอกำแพง จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมก่อนสร้างเขื่อนสิริกิติ์ วัดแห่งนี้สร้างอยู่บริเวณตีนพระธาตุกลางน้ำ จึงตั้งชื่อวัดว่าวัดตีนดอย ครั้นเมื่ออพยพมาในปี พ.ศ. 2514 แม้ว่าสถานที่สร้างวัดใหม่ในปี พ.ศ. 2516 วัดจะตั้งอยู่บนดอย แต่ก็ยังใช้ชื่อเดิมว่าวัดตีนดอยตามชื่อเดิม

ผู้ให้ข้อมูล พระวิสุณ อธิปัญญา อายุ 46 ปี ตำแหน่ง รักษาการเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2559

35. วัดหาดไก่อ้อย ตั้งอยู่ที่บ้านหาดไก่อ้อย หมู่ที่ 3 ตำบลหาดล้า อำเภอกำแพง จังหวัดอุตรดิตถ์ ภูมิประเทศของตำบลหาดล้า มีลักษณะเป็นหาดติดกับริมแม่น้ำน่าน พอถึงฤดูน้ำขึ้นสูง เมื่อน้ำ

ลตก็เห็นเป็นหาดเป็นเกาะ และมีไก่อ้อยมาติดอยู่บริเวณหาด ชาวบ้านจึงได้นำไก่อ้อยตัวนั้นมาเลี้ยงไว้ และจึงได้มีการตั้งชื่อหมู่บ้านตามไก่อ้อยได้เลี้ยงไว้ว่า บ้านหาดไก่อ้อย และเมื่อมีการสร้างวัด จึงตั้งชื่อวัดนี้ตามชื่อหมู่บ้านว่า วัดหาดไก่อ้อย

ผู้ให้ข้อมูล ตาถิ่น อำนวยชนะ อายุ 80 ปี ตำแหน่ง ไวยาวัจกร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2559

36. วัดนาโห่ง ตั้งอยู่ที่บ้านโป่งแก้ว หมู่ที่ 4 ตำบลหาดล้า อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี แต่เดิมตั้งอยู่เหนือเขื่อนสิริกิติ์ ก่อนจะย้ายมาอยู่ที่ตำบลท่าปลาและที่อยู่ปัจจุบันคือ ตำบลหาดล้า ปีที่สร้างวัดไม่ทราบแน่ชัด น่าจะราวๆ พ.ศ. 2300 กว่า ชื่อของวัดเป็นชื่อที่กำหนดขึ้นจากประกาศราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับชื่อของหมู่บ้านเดิมคือ หมู่บ้านนาโห่ง ที่แปลว่า นาที่กว้างใหญ่ (นา = ที่นา / โห่ง = กว้างใหญ่) ซึ่งในอดีตบริเวณรอบ ๆ วัดมีนากว้างและมีแม่น้ำไหลผ่านวัด ก่อนจะอพยพมาอยู่ที่บ้านโป่งแก้ว ตำบลหาดล้า ในปัจจุบัน เพราะปัญหาน้ำท่วม และวัดนาโห่งยังคงใช้ชื่อเดิมเป็นชื่อวัด ไม่มีการเปลี่ยนแปลงชื่อใหม่แต่อย่างใด

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการวิสุทธิ (ธสีโล) อายุ 52 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2559

37. วัดเบญจมาราม ตั้งอยู่ที่บ้านคลองชมพู หมู่ที่ 6 ตำบลหาดล้า อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี วัดนี้สร้างเมื่อ พ.ศ. 2518 แต่เดิมเป็นป่าอยู่ ผู้เฒ่าผู้แก่ย้ายมาจากเขื่อนมาตั้งถิ่นฐานในอำเภอบ้านลาด ยังไม่มีวัดวาอารามที่ใช้ไหว้พระหรือพระอาศัยอยู่ ทางวัดจึงสร้างเป็นสำนักสงฆ์ขึ้นก่อนมีการสร้างศาลาเป็นหลังเล็กๆ ต่อมาชาวบ้านร่วมกันบริจาคจตุปัจจัย(เงิน) คนละเล็กคนละน้อย สมทบทุนกันสร้างมาหลังหนึ่ง โดยร่วมแรงร่วมใจจากชาวบ้าน ใครมีไม้ก็เอามาสร้าง เป็นกุฏิวัดหลังหนึ่งเพื่อให้พระคุณเจ้าอยู่ โดยไปนิมนต์ท่านมา คือ พระครูบุญศิริพิศาล เจ้าคณะอำเภอบ้านลาด โดยให้ตั้งชื่อว่า “วัดเบญจมาราม” เพราะเป็น ท่าเลที่สูงแล้วสร้างเป็นอาราม(วัด) ขึ้นมา

ผู้ให้ข้อมูล นายจำลอง เพชรสุวรรณ อายุ 67 ปี ตำแหน่ง ไวยาวัจกร, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2559

38. วัดดงมถ้ำ ตั้งอยู่ที่บ้านดงมถ้ำ หมู่ที่ 1 ตำบลท่าแฝก อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สร้างขึ้นเมื่อ 12 มีนาคม 2437 มีพื้นที่ 6 ไร่ เป็นพื้นที่ราบลุ่มติดกับลำห้วยอาณาเขตอยู่ที่ทิศเหนือติดกับหมู่บ้าน ชื่อวัดเป็นชื่อเดียวกับชื่อของหมู่บ้าน และมีถ้ำอยู่ 2 แห่ง ปัจจุบันมีพระ 12 รูป สามเณร 8 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการวงศ์ วิสารโท อายุ 69 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มีนาคม 2559

39. วัดปากกั้ง ตั้งอยู่ที่บ้านปากกั้ง หมู่ที่ 5 ตำบลท่าแฝก อำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สร้างขึ้นเมื่อ 21 กันยายน พ.ศ. 2410 มีพื้นที่ 6 ไร่ 1 งาน พื้นที่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม

ติดกับลำห้วยกึ่งมีศาลาการเปรียญและกุฏิสงฆ์ เดิมชื่อของวัดคือ “วัดป่าก้าง” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น “วัดป่าก้าง” ปัจจุบันมีพระสงฆ์ 2 รูป สามเณร 3 รูป

ผู้ให้สัมภาษณ์ พระอธิการบุญ สีสลั้วโร อายุ 67 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มีนาคม 2559

อำเภอป่าด

1. **วัดลานซุม** ตั้งอยู่บ้านท่าโพธิ์ หมู่ที่ 1 ตำบลเด่นเหล็ก อำเภอป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมวัดนี้มีชื่อว่า วัดท่าโพธิ์ ซึ่งมีต้นโพธิ์ใหญ่อยู่ริมท่าแม่น้ำป่าด จึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่าบ้านท่าโพธิ์ ตั้งเป็นวัดเมื่อ พ.ศ. 2482 ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2537 ก็ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ต่อมาเมื่อมีชาวบ้านที่อพยพมาจากประเทศลาวมาตั้งบ้านเรือนอยู่กระจัดกระจายตามที่ราบลุ่มกว้างเป็นจำนวนมาก จึงได้เปลี่ยนชื่อวัดใหม่เป็น “วัดลานซุม” คำว่า “ลาน” มาจากพื้นที่ราบลุ่มที่เป็นลานกว้าง ส่วนคำว่า “ซุม” ก็คือชาวบ้านที่อพยพมาซุมนุมรวมกันตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน

ผู้ให้ข้อมูล พระครูอุดม บุญกิจ อายุ 56 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 28 กุมภาพันธ์ 2559

2. **วัดน่าน้ำพาย** ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำพาย หมู่ที่ 2 ตำบลเด่นเหล็ก อำเภอป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์ ประเภทวัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ประชาชนนิยมเรียกชื่อวัดตามชื่อของหมู่บ้าน โดยบ้านน่าน้ำพายมีแม่น้ำไหลผ่านหมู่บ้านซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่าลำ “น้ำพาย” ใช้ในการทำนาเป็นส่วนใหญ่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านน่าน้ำพาย” และเรียกชื่อวัดตามชื่อของหมู่บ้าน สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2465 ปัจจุบันมีพระอยู่วัด 1 รูป

ผู้ให้ข้อมูล นางกิ่งดาว แก้วนาง อายุ 50 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 28 กุมภาพันธ์ 2559

3. **วัดโพนร้อง** ตั้งอยู่ที่บ้านเด่นเหล็ก หมู่ที่ 3 ตำบลเด่นเหล็ก อำเภอป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดโพนร้องถูกสร้างขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2463 มีเนื้อที่ 4 ไร่ 1 งาน 32 ตารางวา เดิมชาวบ้านเรียกว่า “วัดเด่นเหล็ก” เนื่องจากชาวบ้านได้ไปแจ้งชื่อวัดผิดเป็น “วัดเด่นเหล็ก” ต่อมาได้เปลี่ยนที่ตั้งของวัดซึ่งบริเวณที่ตั้งของวัดเป็นพื้นที่สูงมีแม่น้ำไหลผ่านตามโพนมีเสียงน้ำไหล ทำให้เป็นชื่อที่มาของชื่อวัดในปัจจุบันนั่นก็คือ “วัดโพนร้อง” และภายในวัดมีพระอยู่ 5 รูป สามเณร 2 รูป

ผู้ให้ข้อมูล เจ้าอธิการจันทร์ อนุภทโท อายุ 63 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 28 กุมภาพันธ์ 2559

4. **วัดปากห้วยแค** ตั้งอยู่ที่บ้านปากห้วยแค หมู่ที่ 5 ตำบลเด่นเหล็ก อำเภอป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดปากห้วยแคสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2462 สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย อาณาเขตทิศเหนือติดกับที่สวนของชาวบ้าน และถนนทิศใต้ติดกับแม่น้ำป่าด ทิศตะวันออกติดกับที่สวนของ

ชาวบ้าน ทิศตะวันตกติดกับที่ตั้งบ้านเรือนของประชาชน ชื่อของวัดตั้งขึ้นตามชื่อของหมู่บ้าน เนื่องจากในหมู่บ้านปากห้วยแคมีลำห้วยที่ชื่อว่า “ห้วยแค” ซึ่งมีน้ำหลายสายที่ไหลมาจากภูเขา ไหลมาบรรจบกันที่ปากห้วยแค ชาวบ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านปากห้วยแค” เมื่อมีการสร้างวัดขึ้นก็ตั้งชื่อวัดตามชื่อของหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล นายเพิ่มพูล พิมสาร อายุ 50 ปี ตำแหน่ง กำนัน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กุมภาพันธ์ 2559

5. วัดน้ำไคร้ ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำไคร้ หมู่ที่ 1 ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์ ประวัติความเป็นมา (ไม่ทราบแน่ชัด) เนื่องจากพระสงฆ์ในวัดพึ่งมาจำวัดในภายหลัง รู้เพียงว่าเมื่อก่อนวัดตั้งอยู่ภายในหมู่บ้าน ซึ่งมีชื่อเดิมว่าวัดราษฎร์บำรุงและมีเหตุทำให้ต้องย้ายออกมาตั้งอยู่ในพื้นที่ในปัจจุบัน เมื่อประมาณ 40 - 50 ปีที่แล้วและมีผู้ใหญ่บ้านที่ชื่อว่า ชมพรมบ่อ เป็นผู้เปลี่ยนชื่อวัดให้เป็นไปตามชื่อหมู่บ้านน้ำไคร้ในภายหลัง ชื่อวัดเดิม วัดราษฎร์บำรุง

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการ ขาบ จันทวโร อายุ 68 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กุมภาพันธ์ 2559

6. วัดนากล่า ตั้งอยู่ที่บ้านนากล่า หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านเล่าให้ฟัง มาจาก “ต้นกล้า” ขนาดใหญ่เกิดขึ้นอยู่บริเวณนาทุ่งใหญ่บริเวณปลายนา หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “นาหนองบัว” เป็นต้นไม้ขนาดใหญ่หลายคนโอบแต่ปัจจุบันได้ตายไปแล้ว ซึ่งเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านและวัด สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ ปี พ.ศ. 2539 บางคนเรียกว่า วัดชุมชนนากล่าเนื่องจากบริเวณสภาพแวดล้อมมีป่าไม้กล้าอยู่รอบๆ เป็นจำนวนมาก โดยมีนายสมบุญและนางเข้ม ที่ได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นี่เป็นผู้นำชาวบ้านริเริ่มดำเนินการจัดสร้างวัดนี้ขึ้น

ผู้ให้ข้อมูล เจ้าอธิการ (วุธฐานิสโร) อายุ 60 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กุมภาพันธ์ 2559

7. วัดห้วยแมง ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยแมง หมู่ที่ 3 ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำป่าด จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดห้วยแมงแต่เดิมตั้งอยู่ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยพื้นที่ที่มีขนาดคับแคบชาวบ้านจึงได้ช่วยกันย้าย วัดห้วยแมงไปตั้งอยู่ด้านในตรงกลางของหมู่บ้านห้วยแมง ปัจจุบันวัดห้วยแมงได้ย้ายมาก่อตั้งในพื้นที่แห่งใหม่ซึ่งพื้นที่แห่งนี้เป็นป่าของชุมชนไม่มีใครเป็นเจ้าของและมีบริเวณกว้างขวางมากพอที่จะก่อตั้งวัดให้เพียงพอกับชาวบ้านที่จิตศรัทธาในการมาร่วมประกอบทำบุญและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

ชาวบ้านจึงช่วยกันสร้างและบูรณะกันเรื่อยมา วัดห้วยแมงแห่งนี้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2501 มีอายุร่วมได้ประมาณ 49 ปี เจ้าอาวาสประจำวัดห้วยแมง คือ พระอธิการทบ มุกกิตติโต มีพระภิกษุประจำวัดจำนวน 5 รูป ส่วนด้านการตั้งชื่อวัดนั้นได้ตั้งตามชื่อของหมู่บ้าน ซึ่งไม่มีผู้ใดทราบแน่ชัดว่าเหตุจึงชื่อว่าห้วยแมงมีเพียงเล่าตำนานเล่าขานกันว่า เมื่อสมัยก่อนนั้นมีห้วยอยู่มากมายและมีแมลงจำนวนมากหลายชนิดมาอาศัยอยู่จนตามห้วยคนสมัยก่อนที่เขาไปพบเจอจึงเรียกว่าห้วยแมงและคนสมัยปัจจุบันก็เรียกตาม ๆ กันมา

ผู้ให้ข้อมูล นายอ่อนสี สายนวล อายุ 65 ปี ตำแหน่ง มัคทายก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กุมภาพันธ์ 2559

8. วัดห้วยน้ำไหล ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยน้ำไหล หมู่ที่ 5 ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดห้วยน้ำไหลแต่เดิมคือที่พักสงฆ์ ต่อมาคือสำนักสงฆ์และจึงมาเป็นวัดในสมัยหลวงพ่อดองคำ (หรือที่ชาวบ้านเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าหลวงพ่อดองคำ) ซึ่งปัจจุบันวัดห้วยน้ำไหลก่อตั้งได้ประมาณ 30 ปี แต่เดิมนั้นวัดห้วยน้ำไหลตั้งอยู่ทางฝั่งที่ทำการประปาของหมู่บ้านห้วยน้ำไหล แต่เนื่องจากอยู่ท้ายหมู่บ้านและตั้งอยู่ต่ำกว่าหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงช่วยกันย้ายมาอยู่อีกทางฝั่งหนึ่งโดยเป็นพื้นที่เขตป่าชุมชนไม่มีใครเป็นเจ้าของและอยู่ติดกับถนนสายใหญ่ หลวงพ่อดองคำ (หรือหลวงพ่อดองคำ) และชาวบ้านที่มีจิตศรัทธาจึงได้ช่วยกันสร้างวัดห้วยน้ำไหลแห่งใหม่ขึ้นมา โดยมีหลวงพ่อดองคำ (หรือหลวงพ่อดองคำ) เป็นเจ้าอาวาส ปัจจุบันหลวงพ่อดองคำ (หรือหลวงพ่อดองคำ) ท่านได้มรณภาพแล้วมีเพียงพระอาจารย์วีรัตน์ ซึ่งทำหน้าที่รักษาเจ้าอาวาสวัดห้วยน้ำไหลแทน ส่วนด้านการตั้งชื่อวัดนั้นได้ตั้งตามชื่อของหมู่บ้าน ซึ่งไม่มีผู้ใดทราบว่าเหตุใดจึงได้เรียกว่าหมู่บ้านห้วยน้ำไหลรู้เพียงเรียกตามๆคนสมัยก่อนนั้นมา

ผู้ให้ข้อมูล พระทวิส เตชะพระโร อายุ 40 ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กุมภาพันธ์ 2559

9. วัดวังผาชัน ตั้งอยู่ที่บ้านวังผาชัน หมู่ที่ 6 ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ วังผาชัน มีลักษณะเป็นผาเตี้ยๆ มีน้ำไหลผ่าน เนื่องจากเป็นหน้าผา ทำให้น้ำไปต่อไม่ได้ทำให้เป็นวังน้ำที่เลี้ยวออกตรงผา เพื่อออกไปอีกทางทำให้บริเวณนั้นมีน้ำลึก เดิมวัดวังผาชันตั้งอยู่ภายในหมู่บ้าน ชื่อว่าวัดเจริญศรี แต่เนื่องด้วยประสบปัญหาเรื่องน้ำหลากทำให้ต้องย้ายที่ตั้งวัดมาตั้งอยู่ ณ ที่อยู่ปัจจุบัน และได้เปลี่ยนชื่อวัดให้เป็นไปตามชื่อเรียกหมู่บ้านแทนสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2406 แต่ได้มีการขึ้นทะเบียนเมื่อ 27 พฤษภาคม 2554 มีนามเรียกตามชื่อบ้าน โดยมีนายวันดี นางแหวน

มุลทา นายอินทร์ นางบัว เบ้าพิมพ์ ร่วมใจกันจัดสร้างวัดนี้พร้อมกับประชาชนชาวบ้านนี้ทุกคน ชื่อวัด เดิมวัดเจริญศรี

ผู้ให้ข้อมูล เจ้าอธิการทองสุข สุตตโร อายุ 63ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กุมภาพันธ์ 2559

10. วัดโพทันทน์ ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านนาผักฮาด หมู่ที่ 1 ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2422 เดิมแต่ก่อนเป็นสำนักสงฆ์ ต่อมาได้เปลี่ยนมาเป็นวัดโพทันทน์ ชื่อวัดนั้นได้มาจากผู้นำหมู่บ้านเป็นคนตั้ง มีความหมายว่ามาจากที่สูง ปัจจุบันมีพระสงฆ์ 2 รูป

ผู้ให้ข้อมูล นายปรีชา โคทอง อายุ 44 ปี ตำแหน่ง กำนัน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล , 29 กุมภาพันธ์ 2559

11. วัดโพทสว่าง ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยเตือ หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดโพทสว่างตั้งขึ้นจากประชาชนร่วมใจสร้างขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2465 เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มีพระภิกษุอยู่จำวัด 1 รูป สามเณร 2 รูป ชื่อของวัดชาวบ้านได้ตั้งขึ้นตามสภาพแวดล้อมของพื้นที่ในบริเวณนั้น พื้นที่ที่สร้างวัดนั้นเป็นเนินดินสูง ชาวบ้านเรียกว่า “โพท” ส่วนคำว่า “สว่าง” ชาวบ้านถือว่าเป็นสถานที่ปฏิบัติที่สว่างทางธรรม จึงตั้งชื่อว่า “วัดโพทสว่าง”

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการวิศศักดิ์ มหาญาโณ (ชัมสา) ตำแหน่งเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กุมภาพันธ์ 2559

12. วัดห้วยคอม ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยคอม หมู่ที่ 4 ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ชื่อวัดห้วยคอมตั้งตามชื่อของหมู่บ้าน เนื่องจากในหมู่บ้านมีลำห้วยที่ไหลมาจากภูเขาที่ชื่อว่า “ห้วยคอม” ซึ่งการตั้งชื่อหมู่บ้านในสมัยบรรพบุรุษนั้นนิยมตั้งชื่อหมู่บ้านจากชื่อของลำห้วยและลักษณะเด่นของหมู่บ้านนั้น ๆ เมื่อวัดถูกสร้างขึ้นจึงตั้งชื่อวัดว่า “วัดห้วยคอม” สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ไต จากการสัมภาษณ์ไม่สามารถบอกได้ เพราะไม่มีหลักฐานการสร้างปัจจุบันมีพระจำพรรษาอยู่วัดเพียง1 รูป เท่านั้น

ผู้ให้ข้อมูล นางจิตตมาศ ไคกมา อายุ 45 ปี ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กุมภาพันธ์ 2559

13. วัดห้วยเนียม ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยเนียมหมู่ 5 ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ ชื่อวัดชาวบ้านนิยมตั้งขึ้นตามชื่อของหมู่บ้าน ชาวบ้านนิยมนำชื่อลำห้วยในหมู่บ้านมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน “ห้วยเนียม” เกิดจากน้ำที่ไหลมาจากภูเมียง เป็นลำห้วยที่ไหลผ่านกลางหมู่บ้าน ลักษณะบ้านห้วยเนียมและวัดห้วยเนียมคืออยู่ริมฝั่งน้ำของห้วยเนียมจึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้านและวัด วัดห้วยเนียมมีมานานแล้ว ไม่ทราบ พ.ศ. ที่สร้าง ไม่มีประวัติการเปลี่ยนชื่อวัด ปัจจุบันมีพระอยู่วัด 1 รูป เท่านั้น

ผู้ให้ข้อมูล นางบุญหลาย หอมสุวรรณ อายุ 47 ปี ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 มีนาคม 2559

14. วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย ตั้งอยู่ที่บ้านฝาย หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านฝาย อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดถูกสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2440 มีพื้นที่ 8 ไร่ 3 งาน แต่ก่อนชาวบ้านมักเรียกว่า “วัดบ้านฝาย” ต่อมาได้มีการเปลี่ยนเป็น “วัดศรีสะอาดโพธิ์ชัย” ปัจจุบันมีพระสงฆ์ 4 รูป สามเณร 2 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระเทียม อาภากรโอร อายุ 58 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 มีนาคม 2559

15. วัดส่องแดด ตั้งอยู่ที่บ้านใหม่ หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านฝาย อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดส่องแดดถูกสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2445 เดิมวัดนี้มีชื่อว่า “วัดช่องแดด” ต่อมาได้เปลี่ยนจาก “ช่อง” เป็น “ส่อง” ทำให้เป็นชื่อของวัดจนถึงปัจจุบัน และวัดส่องแดดก็มีชื่ออยู่ในทะเบียนวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ปัจจุบันมีพระทั้งหมด 4 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสุวิมล วีระโสภิส อายุ 63 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 มีนาคม 2559

16. วัดโพธิ์หย่อน ตั้งอยู่ที่บ้านนาขวาง หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านฝาย อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2368 ชื่อวัดโพธิ์หย่อนนั้นได้มาจากสมัยก่อนมีต้นโพธิ์ใหญ่ 2 ต้น หย่อนกิ่งลงมาเหตุนี้จึงได้เป็นที่มาของชื่อวัดโพธิ์หย่อน ปัจจุบันมีพระ 2 รูป และวัดนี้ได้มีหนังสือรับรองสภาพวัดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2558

ผู้ให้สัมภาษณ์ พระสายัญ สุนิมมโล อายุ 68 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 มีนาคม 2559

17. วัดภูเงินนาราม ตั้งอยู่ที่บ้านนาควาง หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านฝาย อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ ศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดภูเงินนาราม ได้ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2521 โดยท่านพระครูชั้นติยาภิรมย์ เจ้าคณะอำเภอในขณะนั้นได้ดำริคิดสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมในเขตอำเภอเมืองน้ำปาด จึงได้ปรึกษากับญาติโยม และเห็นว่าสถานที่บนดอยภูเงินเป็นสถานที่เหมาะสมจึงเริ่มนำพาคณะศรัทธาสร้างกุฏิที่พักและนิมนต์พระอาจารย์ทองพัด จากวัดชุมพลมาอยู่เป็นองค์แรกเมื่อ พ.ศ. 2533 ได้สร้างพระพุทธรูปปางลีลาขนาดสูง 8 วา ฐานพระ 4 วา องค์พระ 4 วา ตั้งชื่อว่า พระพุทธสันติมีมงคล และสร้างบันไดนาคในเวลาต่อมาในปี พ.ศ. 2539 พระอาจารย์หน้อย สุมโน เป็นผู้ดูแลได้มีการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะประจำปีขึ้นหลังจากนั้นเมื่อปี พ.ศ. 2543 ขาดพระอยู่ประจำพรรษา ญาติธรรมได้นิมนต์พระอาจารย์เงิน อภิญาโน มาจำพรรษาในปี พ.ศ. 2545 ได้สร้างศาลาปฏิบัติธรรมขึ้นหลังหนึ่งความกว้าง 12 เมตร ยาว 22 เมตร และห้องสมุดเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและปฏิบัติธรรม ได้เริ่มดำเนินการขออนุญาตสร้างวัดให้ถูกต้องตามกฎหมาย เสร็จสิ้นมาคม ได้รับการอนุญาตสร้างวัดในปี พ.ศ. 2550 โดยนายสมศักดิ์แจ่มใส ไวยาวัจกรของวัดเป็นผู้ขอสร้าง ได้รับอนุญาตการสร้างวัดตามกฎธรรมสมาคม ในปี พ.ศ. 2552 มีชื่อว่าวัดภูเงินนาราม โดยถือเอาตามสถานที่ของที่ตั้งวัด เพราะชาวบ้านเรียกกันปกติว่าดอยภูเงิน และได้มีการแต่งตั้งเจ้าอาวาสองค์แรกของวัด คือพระอาจารย์เงินภิญาโน เมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2553

ผู้ให้ข้อมูล พระอาจารย์สว่าง สธัมโม ตำแหน่ง รองเจ้าอาวาส การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 มีนาคม 2559

18. วัดต้นตาล ตั้งอยู่ที่บ้านม่วง หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านฝาย อำเภอเมืองน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดต้นตาลสร้างขึ้นก่อนปี 2333 มีอายุมากกว่า 100 ปี โดยสันนิษฐานว่าหน้าวัดมีต้นตาลขนาดใหญ่ที่อายุราวกว่า 100 ปี จำนวน 3 ต้น จึงได้ตั้งชื่อเป็นวัดต้นตาล ปัจจุบันมีพระภิกษุ 12 รูป สามเณร 19 รูป มีเนื้อที่ 2 ไร่ 3 งาน 45 ตารางวา และมีธรณีสงฆ์ 1 ไร่ มีพระครูโสภาส กิตติพิมล อายุ 71 ปี ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดต้นตาล

ผู้ให้ข้อมูล พระไววภูณัฐ ศิริจันโท อายุ 39 ปี ตำแหน่ง เลขาเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 มีนาคม 2559

19. วัดประชาสวรรค์ ตั้งอยู่ที่บ้านชำบุน หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านฝาย อำเภอเมืองน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดประชาสวรรค์แต่เดิมเป็นที่พักสงฆ์ อยู่กลางหมู่บ้านและย้ายออกมาอยู่ห่างจากหมู่บ้านจากวัดประชาสวรรค์ปัจจุบันประมาณ 300 เมตร โดยเป็นที่พักสงฆ์ ชื่อที่พักสงฆ์บ้านชำบุนที่ผ่านมามี

พระมาพักอาศัย 4-5 รูปจนมาปี พ.ศ. 2542 ได้มีพระภิกษุรูปหนึ่งมาจำพรรษาที่พักสงฆ์บ้านขำปูน ชื่อพระวีระ ฉายาเทศโร และได้พัฒนาก่อสร้างถาวรวัตถุขึ้นและได้ขอตั้งวัดขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2554 โดยมีนางบุญชู พันธวงษ์ อยู่บ้านเลขที่ 151/6 ตำบลท่าเสา อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นผู้ขออนุญาตภายในกำหนดตั้งแต่วันที่ 28 เดือนเมษายน พ.ศ. 2554 ถึงกำหนดวันที่ 28 เดือนเมษายน พ.ศ. 2559 ด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และได้มีประกาศให้เป็นวัด ชื่อวัดประชา สวรรค์ โดยนายนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีปฏิบัติราชการแทน นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนาม และมีใบพระภิกษาให้พระวีระ ฉายาเทศโร เป็นเจ้าอาวาสองค์แรกเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2556 และได้พระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตรพัดยศเจ้าคณะ ตำบลชั้นโท เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ที่พระครูสุขบทบริหาร

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสุขบทบริหาร อายุ 56 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 มีนาคม 2559

20. วัดโคกทรายขาวสามัคคี ตั้งอยู่ที่บ้านโคกทรายขาว หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านฝาย อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เมื่อก่อนเป็นหมู่บ้านทรายขาว หมู่ที่ 5 ต่อมาได้แยกออกจากกันเนื่องจากเกิดภัยน้ำท่วม ปัจจุบันอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือและได้แบ่งศาลาจากบ้านโคกทรายขาวมา 1 หลัง เพื่อมาตั้งเป็นสำนักสงฆ์ ส่วนมากบริเวณแถบนี้จะเป็นเนินเป็นโคกจึงเป็นที่มาของวัดโคกทรายขาวสามัคคี สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2521 มีพื้นที่ 6 ไร่ 1 งาน ปัจจุบันมีพระภิกษุ 2 รูป

ผู้ให้สัมภาษณ์ นายรัฐพงษ์ ทาต่อย อายุ 57 ปี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 มีนาคม 2559

21. วัดปากปาด ตั้งอยู่ที่บ้านปากปาด หมู่ที่ 1 ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2475 และชื่อวัดได้มาจากชื่อของหมู่บ้าน มีพื้นที่วัด 13 ไร่ 3 งาน 20 ตารางวา มีลักษณะพื้นที่เป็นขั้น ๆ จำนวน 3 ชั้น ปัจจุบันมีพระสงฆ์ 27 รูป สามเณร 12 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวิบูลย์ กิตติคุณ อายุ 83 ปี ตำแหน่ง ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอน้ำปาด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 6 เมษายน 2559

22. วัดช่องลม ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยไคร้ หมู่ที่ 2 ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 5 ไร่ 3 งาน 38 ตารางวา จำนวนที่ดิน 3 แปลง พื้นที่ตั้ง

วัดเป็นที่ราบมีถนนรอบบริเวณวัด วัดช่องลมสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2435 การตั้งชื่อวัดมาจากสภาพภูมิศาสตร์โดยที่วัดช่องลมตั้งอยู่ระหว่างหุบเขามีสภาพเป็นเหมือนแอ่งกระทะ มีลมพัดผ่านตลอดจึงได้ชื่อว่าวัดช่องลม แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่นิยมเรียกว่าวัดห้วยไคร้ตามชื่อของหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการรุ่งโรจน์ อธิปญโญ อายุ 44 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 มีนาคม 2559

23. วัดพรหมประสิทธิ์ ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยหูด หมู่ที่ 3 ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สร้างขึ้นเมื่อ 23 มีนาคม 2543 ต่อมาปี พ.ศ. 2548 ได้สร้างวัดเสร็จสมบูรณ์ มีพื้นที่ 6 ไร่ 48 ตารางวา เดิมวัดชื่อ “วัดห้วยหูด” และได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัดพรหมประสิทธิ์โดยได้ชื่อมาจาก “สมเด็จพระพุฒาจารย์ โต พรหมรังสี” วัดระฆังโฆสิตาราม ปัจจุบันมีพระลูกวัด 3 รูป มีพระอธิการประชา ฐิตตัมโม (ศิริอุดม) เป็นเจ้าอาวาสวัด

ผู้ให้สัมภาษณ์ นายสมัย ด้วยแพง ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน อายุ 57 ปี, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 มีนาคม 2559

24. วัดชุมพล ตั้งอยู่ที่บ้านแสนตอ หมู่ที่ 4 ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นวัดที่เก่าแก่ที่สุดในตำบลแสนตอ อำเภอน้ำปาด เนื่องจากตั้งอยู่ใจกลางอำเภอน้ำปาดและถูกล้อมรอบด้วยชุมชนที่เจริญที่สุดในอำเภอน้ำปาดจึงทำให้วัดชุมพลเป็นวัดที่พุทธศาสนิกชนในอำเภอน้ำปาดจะหมั่นทำบุญในทุกๆวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่างๆ ด้วยเหตุที่สถานที่แห่งนี้เป็นสถานที่รวมพลและประชุมพลในอำเภอน้ำปาด ทำให้เป็นที่มาของชื่อวัดชุมพล ที่มาจากคำว่า ประชุมพล นั่นเอง

ผู้ให้ข้อมูล นางประภาพร วิชญเมธานนท์ อายุ 48 ปี ตำแหน่งชาวบ้าน การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 มีนาคม 2559

25. วัดต้นตะคร้อ ตั้งอยู่ที่บ้านแสนตอ หมู่ที่ 4 ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบมีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 7 ไร่ 3 งาน 50 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับลำเหมืองนาโพธิ์ ทิศใต้ติดกับถนนหลวง ทิศตะวันออกติดต่อกับถนนไปบ้านสวน ทิศตะวันตกติดต่อกับที่ดินนายคำ จันทร์ดาหอม วัดต้นตะคร้อสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2470 การตั้งชื่อเนื่องจากสมัยก่อนบริเวณวัดมีต้นตะคร้อขึ้นอยู่มาก ตั้งตระหง่านอยู่เป็นสัญลักษณ์จึงตั้งชื่อวัดว่า วัดต้นตะคร้อ ส่วนมากชาวบ้านจะนิยมเรียกชื่อว่าวัดน้อยมากกว่า เนื่องจาก นายสี สุวรรณรัตน์ เป็นผู้

บริจาคที่ดินให้สร้างวัด นายสี สุวรรณรัตน์ เป็นน้องชายของผู้ที่สร้างวัดชุมพลหรือวัดใหญ่ พี่และน้องสร้างวัดแข่งกัน ชาวบ้านเรียกวัดชุมพลว่าวัดใหญ่ส่วนวัดต้นตะคร้อเรียกว่า วัดน้อย

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการบุญยัง อายุ 75 ปี ตำแหน่งเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 มีนาคม 2559

26. วัดทรายมูล ตั้งอยู่ที่บ้านสวน หมู่ที่ 5 ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2472 โดยมีนายคาน ไชยทิง เป็นผู้นำในการสร้างวัดนี้ พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบสูงอยู่ใกล้แม่น้ำ เดิมชื่อวัด “บ้านสวน” ประชาชนนิยมเรียกตามชื่อหมู่บ้าน ต่อมามีการสร้างศาลาการเปรียญขึ้นใหม่ดินส่วนหนึ่งที่นำมาถมที่จะสร้างศาลาการเปรียญนั้นได้มาจากการขุดลอกแม่น้ำ พอถึงฤดูแล้งแม่น้ำตื้นเขินและมีดินทรายพูนขึ้นเรื่อย ๆ ชาวบ้านจึงตั้งชื่อวัดขึ้นใหม่ว่า วัดทรายมูล มีโรงเรียนประถมศึกษาของทางราชการตั้งอยู่ในที่วัดนี้ด้วยเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ พระอธิการปัญญา กันตธัมโม และมีพระลูกวัดอีก 2 รูป

ผู้ให้ข้อมูล นายอดิศักดิ์ เฮ้าปาน อายุ 54 ปี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 มีนาคม 2559

27. วัดไผ่ล้อม ตั้งอยู่ที่บ้านนาคันทุง หมู่ที่ 6 ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบตั้งอยู่กลางหมู่บ้าน มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 6 ไร่ 3 งาน 75 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับที่ดินนายคำฮักและนางวิสัย ทิศใต้ติดกับที่ดินของนายแล้และนายประสิทธิ์ และมีที่ธรณีสงฆ์ 1 แปลง เนื้อที่ 7 ไร่ 2 งาน 35 ตารางวา วัดไผ่ล้อมสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2480 การตั้งชื่อเพื่อให้สอดคล้องกับภูมิทัศน์บริเวณรอบๆวัดไผ่ล้อมเต็มไปด้วยป่าไผ่ จึงทำให้ได้ชื่อว่าวัดไผ่ล้อม แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่นิยมเรียกวัดนาคันทุง ตามชื่อหมู่บ้านวัดนี้ไม่มีการโยกย้ายและไม่มีการเปลี่ยนชื่อวัดแต่อย่างใด

ผู้ให้ข้อมูล พระภิกษุชนะ ปญญาวิโร อายุ 45 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 มีนาคม 2559

28. วัดชัยชนะพล ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยนา หมู่ที่ 7 ตำบลแสนตอ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ เชื่อว่าสถานที่ตั้งวัดแต่เดิมเป็นศูนย์กลางแห่งกองทัพทหารพระยาปาดผู้สร้างเมืองน้ำปาด เป็นที่ตั้งทัพของท่านพ่อพระยาปาดและเป็นจุดที่ทำการรบชนะ สามารถก่อตั้งเมืองน้ำปาดได้สำเร็จจนประชาชนทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขจึงเป็นที่มาของคำว่า ชัยชนะพล โดยมีพระครูชัยศีลวัตรเป็นเจ้าอาวาสวัด

ผู้ให้ข้อมูล นางบัวเผื่อน คนดี อายุ 83 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 18 มีนาคม 2559

29. วัดห้วยมุ่น ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านห้วยมุ่น หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2412 ชื่อวัดตั้งตามชื่อของหมู่บ้าน ตั้งตามลำห้วยที่ไหลผ่านในหมู่บ้าน พื้นที่วัดมีจำนวน 3 ไร่ 1 งาน ลักษณะพื้นที่เป็นเนินเขาและป่าไม้ล้อมรอบ ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำนวน 1 รูป

ผู้ให้ข้อมูล นายเด่น บุญพันธ์ อายุ 45 ปี ตำแหน่ง กำนัน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2559

อำเภอปากท่า

1. **วัดมหาธาตุ** ตั้งอยู่บ้านเสี้ยว หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดมหาธาตุสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2105 เนื่องจากที่วัดมีพระธาตุใหญ่หรือเจดีย์ใหญ่มานาน ประชาชนจึงนิยมเรียกว่า “วัดมหาธาตุ” ตามเหตุผลนี้ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมานับตั้งแต่ประมาณ ปีพ.ศ. 2106 มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา 5 รูป สามเณร 1 รูป ทางวัดได้เปิดสอนพระปริยัติธรรมตลอดมา

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการอำคา สมจิตโต (ราศรี) อายุ 86 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มีนาคม 2559

2. **วัดบ้านลุ่ม** ตั้งอยู่ที่บ้านลุ่ม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดบ้านลุ่มสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2459 มีนามตามชื่อบ้านเดิมว่า “วัดจอมแจ้ง” ประชาชนร่วมใจกันจัดสร้างวัดนี้ มีพระภิกษุอยู่ประจำ 1 รูป สามเณร 1 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระสยาม อายุ 64 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มีนาคม 2559

3. **วัดหัวทุ่ง** ตั้งอยู่ที่บ้านหัวทุ่ง หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2483 ปัจจุบันวัดหัวทุ่งไม่มีพระจำพรรษาอยู่ ความเป็นมาของชื่อวัด “หัวทุ่ง” นั้น มาจากในอดีตหมู่บ้านวังอ้อและหมู่บ้านลุ่ม เกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่เมื่อประมาณ พ.ศ. 2500 ทำให้ชาวบ้านเกิดการอพยพถิ่นฐานมาอยู่ยังบริเวณหัวทุ่งเพื่อหลีกเลี่ยงน้ำท่วม มีการตั้งบ้านเรือนหลังแรกคือ นายทัน นาสอน จากนั้นก็เริ่มมีชาวบ้านอพยพมา มากขึ้นจึงเกิดการตั้งหมู่บ้านขึ้น โดยผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายอินทร์ ศรีคำ ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหัวทุ่ง เนื่องจากว่า บริเวณท้ายหมู่บ้านเป็นทุ่งนา และตั้งได้ชื่อวัดตามนามของหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล นายวัน เณรแก้ว อายุ 63 ปี ตำแหน่ง มัคทายก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มีนาคม 2559

4. **วัดวังอ้อ** ตั้งอยู่ที่บ้านวังอ้อ หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ ประมาณ พ.ศ. 2463 มีนามตามชื่อหมู่บ้าน ปัจจุบันวัดวังอ้อมีพระจำพรรษาอยู่จำนวน 3 รูป ความเป็นมาของชื่อวัด “วังอ้อ” นั้น มาจากบริเวณหลังวัดนั้นมีแม่น้ำไหลผ่าน แล้วบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเต็มไปด้วยต้นอ้อ คนในหมู่บ้านจึงตั้งชื่อวัดว่า “วังอ้อ”

ผู้ให้ข้อมูล พระมา ไสยาคตธัมโม อายุ 75 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มีนาคม 2559

5. **วัดห้วยลึก** ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยลึก หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2465 มีอายุมากกว่าประมาณ 90 ปี ปัจจุบันวัดห้วยลึกมี

พระภิกษุจำพรรษาอยู่จำนวน 5 รูป ความเป็นมาของชื่อวัด “ห้วยลึก” นั้น มาจากในหมู่บ้านมีลำห้วยไหลผ่านบริเวณหลังวัด ลำห้วยนี้ไหลลงสู่แม่น้ำปาด เป็นลำห้วยที่ชาวบ้านในหมู่บ้านใช้อุปโภคบริโภค รวมทั้งในการทำการเกษตร ลำห้วยนี้มีชื่อว่า ห้วยลึก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามลำห้วย และได้ตั้งชื่อวัดตามนามของหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการ วีระชาติขันติโม อายุ 40 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส , การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มีนาคม 2559

6. วัดผาโปก เดิมตั้งอยู่บ้านผาโปก หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2501 ตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้าน สร้างวัดโดย พระอาจารย์เอื้อง สมาชิกโร (ปัจจุบันได้ลาสิกขาแล้ว คือ นายเอื้อง บุคำ) ซึ่งคำว่าผาโปก นั้น มาจากการที่เดิมนั้นหมู่บ้านนี้ติดกับหน้าผา แต่เมื่อฝนตกหนัก ทำให้ดินหน้าผาถล่มลงมาหน้าศาลปูตา ซึ่งภาษาบ้านเรียกว่า ดินโปก จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านผาโปก ภายในหมู่บ้านมีค้างคาวอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงทำให้ชาวบ้านได้อพยพแยกย้ายกันอยู่หมู่บ้านอื่น ๆ เมื่อไม่มีผู้คนอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ทำให้ขาดคนดูแลวัด จนไฟไหม้วัดในที่สุด และได้มีหมู่บ้านใหม่ขึ้นมาจากการแยกตัวมาจากบ้านผาโปก คือ หมู่บ้านใหม่จำปี และได้สร้างวัดใหม่ขึ้นมา คือ วัดใหม่จำปี ซึ่งตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้าน และก็ได้ย้ายมาอยู่ในตำบลสองคอน (เดิมอยู่ตำบลบ้านเสี้ยว)

ผู้ให้ข้อมูล นายเอื้อง บุคำ อายุ 80 ปี ตำแหน่ง ผู้ก่อตั้งวัดผาโปก, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มีนาคม 2559

7. วัดโพธิ์ชัย ตั้งอยู่ที่บ้านปากท่า หมู่ 1 ตำบลปากท่า อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกายมีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 1 ไร่ 2 งาน 62 ตารางวาอาณาเขตทิศเหนือยาว 36 วา 1 ศอก ติดต่อกับที่ดินนายจอมอินปากท่าทิศใต้ยาว 37 วา 2 ศอก ติดต่อกับถนนหลวงตะวันออกยาว 17 วา 2 ศอกติดต่อกับถนนหลวงทิศตะวันตกยาว 20 วาติดต่อกับถนนซอยเข้าหมู่บ้าน พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่ม อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มีศาลาการเปรียญกว้าง 27.15 เมตรยาว 47 เมตรสร้าง พ.ศ. 2518 ภูมิสงฆ์จำนวน 1 หลังสำหรับปูชนียวัตถุมีพระพุทธรูป 2 องค์ วัดโพธิ์ชัยสร้างขึ้นนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2426 ชาวบ้านเรียก “วัดปากท่า” ตามชื่อบ้านประชาชนร่วมใจกันสร้างวัดนี้มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา 4 รูปสามเณร 2 รูปทางวัดได้เปิดสอนพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2490 เจ้าอาวาสมีนามว่าเจ้าอธิการเดช สุภโน ดำรงตำแหน่ง พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา ปัจจุบันวัดโพธิ์ชัยได้ย้ายมาตั้งอยู่ที่ 149 หมู่ 1 ตำบลปากท่า อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับโรงพยาบาลปากท่าและเจ้าอาวาสมีนามว่าพระวาสาจารย์วัฒน์

ผู้ให้ข้อมูล พระทองหล่อ อานันโท อายุ 62 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 27 มีนาคม 2559

8. วัดนาหน้า ตั้งอยู่ที่บ้านนาหน้า หมู่ที่ 2 ตำบลปากท่า อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดนาหน้า เดิมเป็นสำนักสงฆ์ต่อมาได้มีอาจารย์ทองพืด ได้มาพัฒนาต่อเติมศาลากฎีให้เป็นที่รู้จักและชาวบ้านมีความศรัทธาขึ้นเรื่อย ๆ ในยุคสมัยพระครูเสรีเป็นเจ้าอาวาสได้ต่อเติมสานงานต่อ ก่อสร้างพระอุโบสถจนสำเร็จในปี พ.ศ. 2537 ต่อมาได้มีอาจารย์วัชรธรรมเป็นเจ้าอาวาสได้ ก่อสร้างศาลาจนสำเร็จในปีพ.ศ. 2548 และได้สร้างกุฏิเสร็จปี พ.ศ. 2555 และได้ตั้งนามตามชื่อหมู่บ้าน คือวัดนาหน้า ผู้ให้ข้อมูล พระบุญรัตน์ ปุณฺโณ อายุ 57 ปี ตำแหน่ง พระลูกวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2559

9. วัดกกต้อง ตั้งอยู่ที่บ้านกกต้อง หมู่ที่ 3 ตำบลปากท่า อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ เขตการปกครองคณะสงฆ์มหานิกาย ภาค 5 เนื่องจากชาวบ้านกกต้องนั้นมีการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน เป็นภาษาท้องถิ่นซึ่งมีความคล้ายคลึงกันกับทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากคำที่เรียกชื่อหมู่บ้านแปลความหมายได้ดังนี้

กก	เป็นภาษาท้องถิ่นมีความหมายว่า	ต้น
ต้อง	เป็นชื่อเรียกคนไม้ชนิดหนึ่งซึ่งหมายถึง	กระท้อน
กกต้อง	หมายถึง	ต้นกระท้อน

จากความหมายข้างต้นทำให้เราได้ว่า “บ้านกกต้อง” มีความเกี่ยวข้องกับต้นกระท้อนอย่างแน่นอนจากการที่ได้ฟังเรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติหมู่บ้านจากผู้สูงอายุทำให้เราเข้าใจว่าประวัติโดยของบ้านกกต้องคงเป็นดังนี้ เมื่อประมาณร้อยกว่าปีมาแล้วได้มีชาวบ้านรวมกลุ่มกันประมาณ 10 ครอบครัว ได้มาตั้งรกรากอยู่ริมแม่น้ำปาด ซึ่งอาศัยแม่น้ำปาดเป็นแหล่งปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านอุปโภคและบริโภค การทำเกษตรกรรม ในถิ่นฐานนี้แต่เดิมไม่มีไฟฟ้าใช้ถนนยังเป็นแบบทางเกวียนเท่านั้น และในบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านดังกล่าวมีต้นกระท้อนต้นใหญ่อยู่ต้นหนึ่งและยังมีต้นกระท้อนอีกเป็นจำนวนมากในบริเวณนี้ทำให้คนในกลุ่มนี้บอกว่าบ้านอยู่ใกล้ต้นกระท้อนจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านต้นต้อง” ต่อมาภายหลังการเรียกชื่อหมู่บ้านได้เพี้ยนไปเป็น “บ้านกกต้อง” เมื่อความเจริญมาถึงและประชากรนี้มากขึ้นจึงได้มีการร่วมกันก่อสร้างวัดและโรงเรียนตามลำดับโดยให้ชื่อวัดและโรงเรียนว่า “โรงเรียนวัดปากไทร” คำว่าปากไทรหมายถึงลำห้วยไทรที่ไหลผ่านหน้าวัดลงสู่ลำน้ำปาด จึงได้ชื่อว่าวัดปากไทรและโรงเรียนวัดปากไทร ต่อมาได้ย้ายวัดออกจากโรงเรียนมาตั้งที่ใหม่และได้เปลี่ยนชื่อจากวัดปากไทรเป็นวัด “กกต้อง” จนถึงปัจจุบัน วัดกกต้องตั้งอยู่ในเนื้อที่กลางหมู่บ้านกกต้องหมู่ที่ 3 ตำบลปากท่า อำเภอปากท่าจังหวัดอุตรดิตถ์ได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างวัดตามพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 หรือเมื่อ พ.ศ. 2475 เดิมตั้งอยู่ในเนื้อที่ 2 ไร่ 2 งาน-ตารางวา ในปี พ.ศ. 2482 โดยการนำของนายทองอินทร์เวระอักษรและนายบุญจันทร์วันมาดีผู้ใหญ่บ้านกกต้องหมู่ที่ 3 ในสมัยนั้นได้ทำเรื่องขอย้ายวัดปากไทรซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านปากนา แต่อยู่ในเขตหมู่ที่ 3 เหมือนกัน วันกกต้องในอดีตไม่เคยมีพระรูปใดได้รับการแต่งตั้งเป็น

เจ้าอาวาสโดยถูกต้องเลย ต่อมาในปีพ.ศ. 2529 ได้มีพระบุญญา เตชธัมโม ได้ย้ายมาจำพรรษาที่วัด กตต้องและได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสและเจ้าคณะตำบลเป็นลำดับ ต่อมาเมื่อได้มาพิจารณา ถวายที่ดินให้แก่ทางวัดกตต้องจำนวน 1 แปลง เจ้าอธิการบุญญา เตชธัมโมจึงได้กำหนดนัดประชุม ชาวบ้านเพื่อจะย้ายวัดอีกครั้งหนึ่งที่ประชุมมีมติสมควรย้ายวัด เมื่อมีมติที่ประชุมแล้วทางวัดจึงตอบ รับกับเจ้าของที่ดินแปลงใหม่ที่ดินแปลงใหม่นี้อยู่ทางทิศตะวันตกของวัดกตต้องห่างจากที่เดิมประมาณ 150 เมตรโดยการซื้อถวายของนางสุดใจ แก้วเพลง

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวรดิตถ์คณารักษ์ ฉายา อภิปัญญา อายุ 57 ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การ สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2559

10. วัดนาไพร ตั้งอยู่ที่บ้านนาไพร หมู่ที่ 4 ตำบลปากท่า อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 3 ไร่ 3 งาน 2 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือยาว 113 เมตร ติดต่อกับทางสาธารณะ ทิศใต้ยาว 113 เมตร ติดต่อกับที่นา ทิศตะวันออกยาว 60 เมตร ติดต่อกับที่ดินนายใส ปามิตร ทิศตะวันตกยาว 64 เมตร ติดต่อกับที่ดินนายสิงห์ นางอัม พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ ราบ มีอาคารต่าง ๆ ศาลาการเปรียญกว้าง 521 เมตร ยาว 25.20 เมตร สร้าง พ.ศ.2515 ภูมิสงฆ์ จำนวน 2 หลัง เป็นอาคารไม้ วัดนาไพร สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2526 มีนามตามชื่อ หมู่บ้าน ประชาชนร่วมใจกันจัดสร้างวัดนี้ ในปี พ.ศ. 2525 ได้มี พระจรินทร์ เอกฉันท รักษาการ แทนเป็นเจ้าอาวาสสืบมา

ผู้ให้ข้อมูล พระปลัดกวี กวีสโร อายุ 31 ปี ตำแหน่ง เลขานุการเจ้าคณะตำบลบ้านเสี้ยว และผู้ช่วยเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2559

11. วัดโพธิ์ธาตุ ตั้งอยู่ที่บ้านโพธิ์ธาตุ หมู่ที่ 6 ตำบลปากท่า อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี ที่มาของชื่อวัดโพธิ์ธาตุคือคำว่า "โพธิ์" มาจากภาษาอีสานแปลว่าเนิน เดิมมีพระธาตุตั้งอยู่บนเนินเลย เรียกว่าโพธิ์ธาตุ พระธาตุถูกสร้างขึ้นตั้งแต่ยังไม่มียี่สิบบ้าน สร้างมาประมาณสามร้อยกว่าปีมาแล้ว เมื่อก่อนยังไม่มียี่สิบบ้านเลย เลยมมีการตัดถนนเข้ามาเพื่อให้สะดวกต่อการเดินทาง เมื่อก่อนหมู่บ้านอยู่ กลางนาปัจจุบันได้มีการย้ายขึ้นมาอยู่บริเวณใกล้ ๆ กับพระธาตุ และมีการตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อพระ ธาตุ ปัจจุบันพระธาตุได้รับการบูรณะขึ้นมาใหม่ เดิมวัดโพธิ์ธาตุนั้นเป็นที่พักสงฆ์ ฟังขออนุญาตสร้าง วัดได้เมื่อปี พ.ศ. 2556 เป็นเวลา 3 ปีมาแล้ว

ผู้ให้ข้อมูล พระชนพดล กันตวิโร อายุ 50 พรรษา ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วน บุคคล, 29 มีนาคม 2559

12. วัดปากนา ตั้งอยู่ที่บ้านปากนา หมู่ที่ 7 ตำบลปากท่า อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย สถานที่วัดตั้งอยู่บนยอดดอยสูง บริเวณรอบ ๆ วัดจะเป็นที่นาของชาวบ้าน ที่ดินตั้งวัดนั้นมีอาณาเขตเนื้อที่ 2 ไร่ 3 งาน ได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2472 มีนาม

ตามชื่อหมู่บ้าน ประชาชนร่วมใจกันจัดสร้างวัดนี้ พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่สูง มีอาคารต่าง ๆ ศาลาการเปรียญ 1 หลัง กุฏิสงฆ์ จำนวน 4 หลัง เป็นอาคารไม้ และอาคารปูน บริเวณรอบ ๆ มีต้นไม้จำนวนมาก ผู้ให้ข้อมูล พระไพโรจน์ พุทธรโส อายุ 65 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2559

13. วัดวังขวัญ ตั้งอยู่ที่บ้านวังขวัญ หมู่ที่ 9 ตำบลปากท่า อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 2 ไร่ 1 งาน ได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ ประมาณ พ.ศ. 2459 มีนามตามชื่อหมู่บ้าน ปัจจุบันวัดวังขวัญมีพระจำพรรษาอยู่จำนวน 2 รูป ความเป็นมาของชื่อวัดวังขวัญนั้น มาจากแต่ก่อนมีเจ้าเมืองศรีสงคราม มีคุ้มอยู่บริเวณวัดวังขวัญในปัจจุบันและได้สร้างคุ้มไว้บริเวณสะพานปากท่ามีผู้เจ้าเมืองคุ้มอยู่ แต่ก่อนนั้นบ้านวังขวัญและบ้านอื่น ๆ ในเขตนี้ขึ้นกับเวียงจันทน์เป็นเขตของประเทศลาวมีผู้นำเป็น ขุนหมื่น เพี้ยแสนท้าว เป็นผู้ดูแลหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น ขุนราชอยู่บ้านห้วยใส ขุนชาทอน อยู่บ้านปากท่า แสนคำ อยู่บ้านห้วยสุน แสนสาม อยู่บ้านสองห้องคอน แสนอินจันท์ อยู่บ้านบุง ท้าวหนันตาและเพี้ยสุพัน อยู่บ้านวังขวัญ ต่อมาเจ้าเมืองพิชัยได้ยึดดินแดนเหล่านี้เป็นของไทยและได้ตั้งเจ้าเมืองศรีสงครามปกครองในเขตนี้ มีผู้ช่วยเจ้าเมืองอยู่ที่บ้านวังขวัญ ซึ่งเจ้าเมืองผู้นี้ได้มีบัญชาให้คนไปเจาะเรือนอยู่ใกล้ริมน้ำป่าดเพื่อเอิญขวานที่ใช้เจาะเรือนได้ตกลงไปในวังน้ำนั้นผู้ช่วยเจ้าเมืองจึงตั้งวังน้ำนั้นว่า “วังขวาน” ต่อมาได้เรียกกันเพี้ยนกันเป็น “วังขวัญ”

ผู้ให้ข้อมูล พระสมักร ราศี อายุ 53 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2559

14. วัดวังกอง ตั้งอยู่ที่บ้านวังกอง หมู่ที่ 1 ตำบลปากท่า อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งวัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2553 ปัจจุบันวัดวังกองมีพระจำพรรษาอยู่จำนวน 1 รูป ความเป็นมาของชื่อวัด “วังกอง” นั้น มาจากในอดีตเกิดการอพยพลี้หนามาทำการเกษตรที่บ้านไร่ ซึ่งต่อมานั้นได้เปลี่ยนเป็นชื่อบ้านวังกอง เพราะในอดีตนั้นมีการแข่งขันประชันกลองที่บ้านเสี้ยว มีหมู่บ้านหลายหมู่บ้านที่มาร่วมแข่งขัน ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ บ้านไร่ ที่เข้าร่วมการแข่งขันด้วย แต่เมื่อแข่งขันแล้วผลปรากฏว่าบ้านไร่แพ้ เมื่อกลับมาถึงหมู่บ้านคนๆ ไปแข่งกลองแพ้นั้นเกิดโมโหที่ตนแข่งกลองแพ้ จึงโยนกลองลงแม่น้ำไป พอรุ่งเช้าเมื่อตื่นขึ้นมาดูกลองนั้นกลับไม่ไหลไปตามแม่น้ำแต่กลับหมุนอยู่ในวังน้ำวน ณ จุดเดิมที่กลองถูกโยนลงไป จากนั้นมาจึงเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านจากบ้านไร่ เป็นวังกอง ต่อมาได้เรียกกันเพี้ยนกันเป็น “วังกอง” และได้ตั้งชื่อวัดตามนามของหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล นางสาวรายจิต อินทยศ อายุ 60 ปี ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2559

15. วัดโพนตุ ตั้งอยู่บ้านโพนตุ หมู่ที่ 2 ตำบลสองคอน อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 2 ไร่ 2 งาน 53 ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือยาว 43 วา ติดต่อกับถนนสาธารณะ ทิศใต้ยาว 35 วา ติดต่อกับถนนสาธารณะ ทิศตะวันออกยาว 31 วา ติดต่อ

กับที่ดินเอกชน ทิศตะวันตกยาว 24 วา ติดต่อกับถนนสาธารณะ โดยมีใบแจ้งเลขที่ 658 พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบท่ามกลางหมู่บ้าน อาคารเสนาสนะต่าง ๆ มี ศาลาการเปรียญกว้าง 12 เมตร ยาว 18 เมตร สร้าง พ.ศ. 2522 ภูมิสงฆ์ จำนวน 1 หลัง เป็นอาคารไม้สำหรับปูชนียวัตถุ มีพระประธาน 2 องค์ พระพุทธรูปอื่นอีก 3 องค์ วัดโพนคู้ สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2376 มีนามตามชื่อหมู่บ้าน แต่เดิมนั้นหมู่บ้านนี้เรียกว่า “บ้านพรวน” ชาวพื้นบ้านเดิมเป็นพวกพรวน หรือเงี้ยว และชนชาติล้อมมาตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อน ประมาณ พ.ศ. 2372 ชาวไทยตามแถบชายแดนไทยลาวจึงได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานหนาแน่นขึ้น และเรียกหมู่บ้านของตนว่า “บ้านโพนคู้” ต่อมาได้สร้างวัดและขนานนามตามชื่อหมู่บ้าน มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา 3 รูป สามเณร 2 รูป เจ้าอาวาสมีนามว่า เจ้าอธิการจำรอง รุจิธัมโม

ผู้ให้ข้อมูล พระครูมนูญ สีลากร เจ้าอาวาส อายุ 45 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ ส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2559

16. วัดโพธิ์เตี้ย ตั้งอยู่บ้านสองคอน หมู่ที่ 3 ตำบลสองคอน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2100 เดิมทีชาวบ้านเป็นพวกม่านที่อพยพมาจาก สิบสองปันนา ประเทศจีน ซึ่งได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้วและค่อย ๆ อพยพตามกันมาจนหนาแน่นขึ้น และชาวบ้านได้เรียกชื่อหมู่บ้านของตนเองว่า “บ้านสองคอน” ต่อมาชาวบ้านได้ร่วมใจกันสร้างวัดขึ้น และเรียกชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านของตนเองว่า “วัดสองคอน” โดยมีพระสงครามเป็นผู้ริเริ่มจัดสร้างวัดนี้ และได้รับพระราชทานเขตวิสุงคามสีมา เมื่อประมาณ พ.ศ. 2112 ต่อมาชาวบ้านได้เรียกชื่อวัดติดปากว่า “วัดโพธิ์เตี้ย” เพราะวัดมีต้นโพธิ์เตี้ยอยู่ และเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2493 ได้มีการต่อเติมมุขหลังคาอุโบสถ เพราะอุโบสถหลังเก่าไม่มีหลังคา เวลาจะประกอบ ศาสนพิธีแต่ละครั้งก็ต้องตัดก้านมะพร้าวมาผูกทำเป็นหลังคาเพื่อบังแดดบังฝน และเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2495 ชาวบ้านได้ร่วมใจกันจัดสร้างพระประธานในพระอุโบสถขึ้น โดยช่างที่มาปั้นนั้นเดินทางมาจากจังหวัดลำพูน วัดสองคอน หรือ วัดโพธิ์เตี้ย ตั้งอยู่เลขที่ 17 บ้านสองคอน หมู่ที่ 3 ตำบลสองคอน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้รับวิสุงคามสีมา เมื่อประมาณ พ.ศ. 2110 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 10 เมตร ยาว 16 เมตร

ผู้ให้ข้อมูล นายกิตติชัย โพธิ์ศรี อายุ 57 ปี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2559

17. วัดห้วยสุน ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยสุน หมู่ที่ 4 ตำบลสองคอน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดห้วยสุนเดิมเป็นแค่สำนักสงฆ์ ถูกสร้างขึ้นเมื่อประมาณสามร้อยปีก่อน ฟังขออนุญาตสร้างเป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมายเมื่อประมาณ 4 ปีมาแล้ว ที่มาของชื่อวัดห้วยสุนคือ เดิมทีในหมู่บ้านมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ตั้งอยู่กลางหมู่บ้านชาวบ้านเรียกว่าห้วย ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชาวบ้านทุกคน ต่อมามีการสร้างที่พักสงฆ์เลยตั้งชื่อว่า ห้วยสุน

ผู้ให้ข้อมูล นางนิศารัตน์ ต้นเต็ม อายุ 65 ปี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2559

18. วัดห้วยใส ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยใส หมู่ที่ 5 ตำบลสองคอน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ ประวัติความเป็นมา สังกัดสำนักสงฆ์มหานิกาย ชาวบ้านได้ร่วมใจกันสร้างขึ้นเป็นวัดเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2472 บริเวณใกล้เคียงจะมีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ที่เป็นของหมู่บ้าน ซึ่งไหลมาจากน้ำลำห้วยมา สะสมกัน ชาวบ้านจึงได้ตั้งชื่อวัดว่า “วัดห้วยใส” อีกทั้งชื่อนี้ยังเป็นชื่อของหมู่บ้านด้วย

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการจุม ธัมโว อายุ 70 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2559

19. วัดห้วยไข่เขียว ตั้งอยู่บ้านห้วยไข่เขียว หมู่ที่ 7 ตำบลสองคอน อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบลุ่ม และได้รับอนุญาตจากนิคมสหกรณ์ปากท่า เพื่อสร้างวัดสว่างหนองบัว เนื้อที่ประมาณ 13 ไร่ต่อมาประมาณ พ.ศ. 2515 โดยมี นายแห้ว ด้วงแดงได้ชักชวนชาวบ้านมี ประมาณ 20 ครั้วเรือนสร้างวัดขึ้นเพื่อเป็นที่พำนักพระสงฆ์ที่สัญจรไปมาและจะได้มีที่ทำบุญตักบาตร ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและได้เรียกชื่อวัดว่า “วัดสว่างหนองบัว” เพราะวายุใกล้หนองบัว ขนาดใหญ่เลยเรียกชื่อวัดตามนั้น เมื่อมีจำนวนประชากรครัวเรือนเพิ่มมากขึ้นก็ได้ทำหนังสือขออนุญาตสร้างวัดนำโดยนายแก้ว สีกา ผู้ใหญ่บ้านและได้รับหนังสืออนุญาตให้สร้างวัด จากกรมศาสนา และกระทรวงศึกษาธิการเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2538 กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศตั้งเป็นวัดขึ้นในพระพุทธศาสนาให้มีนามว่า “วัดห้วยไข่เขียว” เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2543 ให้ใช้ชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านที่ตั้งอยู่จนถึงปัจจุบันต่อมามีคณะกรรมการจากกรุงเทพฯ โดยมี อาจารย์แม่กัลยาวัต พันธุ์รัตน์ เป็นเจ้าภาพสร้างอุโบสถเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 20 เมตร ยาว 30 เมตร

ผู้ให้ข้อมูล พระอาจารย์สมเกียรติ ถานะวัฒน์ อายุ 74 ปี, ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล 30 มีนาคม 2559

20. วัดสองห้อง ตั้งอยู่ที่บ้านสองห้อง หมู่ที่ 1 ตำบลสองห้อง อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ปัจจุบันวัดสองห้องมีพระจำพรรษาอยู่จำนวน 2 รูป ความเป็นมาของชื่อวัด “สองห้อง” นั้น มาจากบ้านสองห้องเกิดมาจากการรวมกันระหว่าง 3 หมู่บ้าน เมื่อรวมเป็นหมู่บ้านเดียวกันแล้วเกิดการแบ่งหมู่บ้านเป็นสองห้องคือ บ้านบน และ บ้านล่าง จึงมีการตั้งชื่อหมู่บ้านว่า สองห้อง และได้ตั้งชื่อวัดตามนามของหมู่บ้าน พ.ศ. 2478

ผู้ให้ข้อมูล พระกล้า จันทรจรร อายุ 75 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส , การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2559

21. วัดบ้านเดิน ตั้งอยู่ที่บ้านเดิน หมู่ที่ 2 ตำบลสองห้อง อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2468 ตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้าน มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 4 ไร่ 3 งาน 80 ตารางวา เหตุตั้งชื่อวัดนี้เนื่องมาจากเมื่อก่อนวัดอยู่ติดแม่น้ำปาดและน้ำท่วมจึงได้ย้ายมาอยู่ที่ปัจจุบัน ซึ่งที่ปัจจุบันถือเป็นจุดเด่นในพื้นที่ จากนั้นคำว่าเดินจึงได้กล่าวเพี้ยนมาเป็นคำว่าเดิน ตามภาษาชาวบ้าน

ผู้ให้ข้อมูล พระประสพ สนติกโร อายุ 67 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2559

22. วัดนาแซง ตั้งอยู่ที่บ้านนาแซง หมู่ที่ 3 ตำบลสองห้อง อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดนาแซงสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2483 มีนามตามชื่อหมู่บ้าน มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 2 ไร่ 1 งาน 10 ตารางวา

ผู้ให้ข้อมูล พระอธิการชนะ ปัญญาโร อายุ 45 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดนาแซง, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2559

23. วัดโพนลาน ตั้งอยู่ที่บ้านข่าบอน หมู่ที่ 4 ตำบลสองห้อง อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ได้สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2458 ที่มาของชื่อวัด คือ วัดนั้นตั้งอยู่ในสถานที่ที่เป็นลานกว้าง ส่วนคำว่าโพนนั้น แต่ก่อนใช้เรียกแทนทิศใต้ ซึ่งวัดอยู่ทางทิศใต้ของตัวอำเภอ จึงเป็นที่มาของชื่อวัดโพนลาน

ผู้ให้ข้อมูล นายจีระเดช ลาสนธิ อายุ 55 ปี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 31 มีนาคม 2559

24. วัดนาไร่เดียว ตั้งอยู่ที่บ้านนาไร่เดียว หมู่ที่ 5 ตำบลสองห้อง อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดนาไร่เดียวสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2465 ตั้งชื่อตามชื่อบ้าน คือนาไร่เดียว โดยมีนายกอง จุมเอื้อย เป็นผู้บริจาคที่ดินให้เป็นที่สร้างวัดเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ ต่อมาได้แบ่งเป็นถนน จึงคงเหลือที่ดินประมาณ 1 ไร่ 8 ตารางวา มีพระภิกษุอยู่ประจำ 1 รูป สามเณร 3 รูป

ผู้ให้ข้อมูล พระครูสุตเขต ธรรมทัศน์ อายุ 81 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 31 มีนาคม 2559

อำเภอบ้านโคก

1. **วัดนาขุม** ตั้งอยู่ที่บ้านนาขุม หมู่ที่ 1 ตำบลนาขุม อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์ เดิมที่วัดนาขุมได้ตั้งอยู่ในใจกลางของหมู่บ้านโดยมีหลวงตาที่ชื่อว่าตาบอด ที่เรียกชื่อนี้เพราะตาบอด เป็นคนเชื้อสายลาวหลวงพระบางเป็นผู้ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2476 พอเกิดสงครามที่ไปรบเชียงตุงในปี พ.ศ. 2492 ก็มีพระที่มาจากหลวงพระบางชื่อว่าหลวงพ่อสอน ได้ไปพบซากอุโบสถเก่าแก่หลายร้อยปีที่บริเวณที่ตั้งวัด ปัจจุบันจึงย้ายวัดจากเดิมที่อยู่ใจกลางหมู่บ้านไปตั้งที่บริเวณที่พบซากโบสถ์เก่าจนถึงปัจจุบัน คำว่า วัดนาขุม ตั้งชื่อตามชื่อของหมู่บ้าน ปัจจุบันมีพื้นที่วัดทั้งหมด 5 ไร่ 49 ตารางวาและพระจำพรรษาอยู่ 3 รูปและพระครูวิโรฒประดิษฐ์ ฐานวิโร เจ้าคณะอำเภอบ้านโคก เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัยศรี เป็นรักษาการเจ้าอาวาสวัดนาขุม

ผู้ให้ข้อมูล นายเรียม คำปล้อง อายุ 59 ปี ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 มีนาคม 2559

2. **วัดห้วยเหล่า** ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยเหล่า หมู่ที่ 2 ตำบลนาขุม อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์ ก่อตั้งขึ้นโดยชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจกันสร้างวัดนี้ขึ้นมาเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2483 คำว่าวัดห้วยเหล่านี้น่าสนใจคือในสมัยก่อนในหมู่บ้านมีลำห้วยหนึ่งที่ไหลพัดผ่านใจกลางหมู่บ้านชื่อว่า “ห้วยเหล่า” ชาวบ้านจึงได้ตั้งชื่อวัดนี้ว่าวัดห้วยเหล่า ปัจจุบันมีพระใบฎีกาบุญมี ชาคโร เป็นผู้ดูแลวัดและมีพระครูวิโรฒประดิษฐ์ ฐานวิโร เจ้าคณะอำเภอบ้านโคก เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัยศรี เป็นรักษาการเจ้าอาวาสวัดห้วยเหล่า

ผู้ให้ข้อมูล พระใบฎีกาบุญมี ชาคโร อายุ 58 ปี ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอ, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 มีนาคม 2559

3. **วัดโคกเหนือ** ตั้งอยู่ที่บ้านโคกเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์ ก่อตั้งขึ้นโดยมีผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านร่วมกันสร้างขึ้น ที่มาของการตั้งชื่อวัดโคกเหนือ คือที่ตั้งวัดอยู่เชิงเขาทางเหนือของใจกลางเมืองอำเภอบ้านโคก จึงได้ตั้งชื่อว่า วัดโคกเหนือ ปัจจุบันมีพระจำพรรษาทั้ง 4 รูปและมีพระอธิการสมชาย ฉินุลโย เป็นเจ้าอาวาสวัดโคกเหนือ

ผู้ให้ข้อมูลพระอธิการสมชาย ฉินุลโย อายุ 72 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 มีนาคม 2559

4. **วัดโคกใหม่** ตั้งอยู่ที่บ้านโคกใหม่ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์ วัดโคกใหม่ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2550 โดยคุณพ่อเหง้า มูลเขียน ได้ถวายพื้นที่ให้จำนวน 12 ไร่ 1 งาน 86 ตารางวาในการสร้างวัด และได้ตั้งชื่อว่าวัดโคกใหม่ ได้มีที่มาจากคำว่า โคกผสมกับ

คำว่าใหม่ ซึ่งหมายถึงวัดที่อยู่ในอำเภอบ้านโคกที่ก่อตั้งขึ้นมาใหม่ ปัจจุบันวัดนี้มีพระจำพรรษาทั้งหมด 4 รูปและมีพระอธิการสุริยา รักชิตธัมโม เป็นเจ้าอาวาสวัดโคกใหม่

ผู้ให้ข้อมูล พ่อเหง้า มูลเขียน อายุ 80 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 4 มีนาคม 2559

5. **วัดห้วยครั่ง** ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยครั่ง หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมที่วัดนี้ตั้งอยู่บนเชิงเขาม่อนจำปาและชื่อเดิมว่าวัดต้นจำปา แล้วต่อมาผู้ใหญ่นอง ปีลา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 และชาวบ้านในหมู่บ้านได้ช่วยกันย้ายวัดไปอยู่อีกเชิงเขาหนึ่งซึ่งเรียกว่า เชิงเขาห้วยครั่ง ซึ่งความหมายว่าห้วยครั่งเป็นสำเนียงภาษาคนบ้านโคกที่จะเห็นเสียงสูง ที่จริงแล้วในภาษากลางก็คือว่าห้วยข่งเพราะมีน้ำขังอยู่ในลำห้วยนั่นเอง ปัจจุบันมีพระจำพรรษาอยู่ 3 รูปและมีพระครูวิโรศาสน ประดิษฐ์ ฐานวีโร เจ้าคณะอำเภอบ้านโคก เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัยศรี เป็นรักษาการเจ้าอาวาสวัดห้วยครั่ง

ผู้ให้ข้อมูล นางส้อย มาคุณ อายุ 71 ปี ตำแหน่ง ชาวบ้าน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มีนาคม 2559

6. **วัดโพธิ์ชัยศรี** ตั้งอยู่ที่บ้านโคก หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อตั้งขึ้นจากชาวบ้านได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2427 ที่มาของชื่อวัดโพธิ์ชัยศรีนั้น คือในวัดมีต้นโพธิ์ต้นหนึ่งมีขนาดใหญ่มากและอายุเก่าแก่มาก ชาวบ้านบ้านโคกนิยมเรียกว่าต้นโพธิ์นี้ว่า ต้นโพธิ์ชัยศรี จึงได้นำชื่อนี้มาตั้งเป็นชื่อวัด ปัจจุบันมีพระจำพรรษา 9 รูปและมีพระครูวิโรศาสน ประดิษฐ์ ฐานวีโร เจ้าคณะอำเภอบ้านโคก เป็นเจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัยศรี

ผู้ให้ข้อมูล พระครูวิโรศาสนประดิษฐ์ ฐานวีโร อายุ 63 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มีนาคม 2559

7. **วัดปากนา** ตั้งอยู่ที่บ้านโคก หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ วัดปากนาได้ก่อตั้งขึ้นจากชาวบ้านได้ร่วมกันสร้างวัดนี้ขึ้นมา สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2557 สมัยก่อนนั้นพื้นที่วัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เชิงเขาแล้วมีนาข้าวอยู่ทั้งสองฟากฝั่งของวัดชาวบ้านจึงได้ตั้งชื่อว่า “วัดปากนา” ปัจจุบันมีพระปลัดนินจา ฐานิสโร เป็นเจ้าอาวาสวัดปากนา

ผู้ให้ข้อมูล พระปลัดนินจา ฐานิสโร อายุ 80 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มีนาคม 2559

8. วัดบ่อเปี้ยววาราม ตั้งอยู่ที่บ้านบ่อเปี้ยว หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อเปี้ยว อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อตั้งขึ้นโดยชาวบ้านร่วมกันสร้างวัดขึ้น คำว่า “วัดบ่อเปี้ยว” ได้เพี้ยนมาจากคำว่า บ่อเปี้ยวเปี้ยว ซึ่งชาวบ้านบ่อเปี้ยวในสมัยก่อนพื้นที่ที่ตั้งวัดคือพื้นที่ที่ชาวบ้านไปเก็บเห็ดเห็ดของป่าขาย พอช่วงพักเที่ยงก็จะนำเปี้ยวมาเล่นการพนันกัน เล่นกันจนเกิดการโกงขึ้น ชาวบ้านเรียกกันว่า เปี้ยวเปี้ยว จึงได้ใช้ชื่อนี้แล้วเพี้ยนมาเป็นวัดบ่อเปี้ยว ตัดคำว่าเปี้ยวออกมาตั้งชื่อวัด ปัจจุบันมีพระจำพรรษา 3 รูปและมีเจ้าอธิการสมบุญ จันทปัญญา เจ้าคณะตำบลบ่อเปี้ยว เป็นเจ้าอาวาสวัดบ่อเปี้ยววาราม

ผู้ให้ข้อมูล เจ้าอธิการสมบุญ จันทปัญญา อายุ 56 ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัด, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 6 มีนาคม 2559

9. วัดจอมแจ้ง ตั้งอยู่ที่บ้านม่วงเจ็ดต้น หมู่ที่ 2 ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ เดิมวัดจอมแจ้งตั้งอยู่บริเวณตรงข้ามโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลม่วงเจ็ดต้น ในพื้นที่นั้นได้มีเนินเขาสูงชาวบ้านที่นั่นเรียกว่า “จอม” แล้วก็มีต้นโพธิ์ที่ผุดขึ้นจากซากเจดีย์เก่าแก่ ในวันขึ้น 15 ค่ำจะมีดวงไฟลูกสว่างจ้า ซึ่งชาวบ้านเรียกว่าลูกแจ้ง คำว่า แจ้ง แปลว่า สว่างผุดขึ้นในเวลากลางคืน ต่อมาในสมัยกษัตริย์ ซึ่งเป็นกษัตริย์ตำบลม่วงเจ็ดต้นได้ย้ายวัดจากเดิมมาตั้งบริเวณพื้นที่สาธารณประโยชน์ทางราชการซึ่งเป็นที่อยู่วัดในปัจจุบัน แล้วเรียกชื่อว่าวัดที่ก่อสร้างใหม่ว่าวัดจอมแจ้ง ปัจจุบันมีพระจำพรรษาอยู่ 4 รูปและมีพระอุทัย อินทปัญญา เป็นรักษาการเจ้าอาวาสวัดจอมแจ้ง

ผู้ให้ข้อมูล พระอุทัย อินทปัญญา อายุ 65 ปี รักษาการเจ้าอาวาส, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 6 มีนาคม 2559

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์และเพื่อศึกษาลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย ประกอบกับการรวบรวมประวัติความเป็นมาของภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมของการใช้คำในการตั้งชื่อวัดและสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการตั้งชื่อวัดตามกลุ่มความหมายในจังหวัดอุตรดิตถ์ว่าเป็นอย่างไร อีกประการหนึ่งเป็นการเก็บรวบรวมประวัติความเป็นมาภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ทั้งหมดที่ยังไม่มีผู้รวบรวมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ไว้ให้ผู้ที่สนใจได้ทราบถึงประวัติและที่มาของการตั้งชื่อวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ ศึกษาชื่อวัดทั้งหมดในจังหวัดอุตรดิตถ์จำนวน 340 วัด

ผลการศึกษาด้านโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์

1. ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลคำเดียว ปรากฏทั้งสิ้น 3 วัด ได้แก่วัด กลาง จริม เอกา คิดเป็นร้อยละ 0.88 จากชื่อวัดทั้งสิ้น 340 วัด
2. ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำ ปรากฏทั้งสิ้น 227 วัด ได้แก่วัด วังดิน ดอยแก้ว ทับใหม่ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 66.76 จากชื่อวัดทั้งสิ้น 340 วัด
3. ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำ ปรากฏทั้งสิ้น 82 วัด ได้แก่วัด ใหม่เจริญธรรม หาดเสือเต็น ม่อนหินขาว เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 24.12 จากชื่อวัดทั้งสิ้น 340 วัด
4. ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสี่คำ ปรากฏทั้งสิ้น 22 วัด ได้แก่วัด น้ำหมื่นน้อยสามัคคี บ้านใหม่โพธิ์เย็น ศรีสะอาดโพธิ์ชัย เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 6.47 จากชื่อวัดทั้งสิ้น 340 วัด
5. ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลห้าคำ ปรากฏทั้งสิ้น 5 วัด ได้แก่วัด เทพนมิตรจอมคีรีธรรมพระยืนพุทธบาทยุคล ุทธิพระฤๅษีทรงธรรม เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 1.47 จากชื่อวัดทั้งสิ้น 340 วัด
6. ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลหกคำ ปรากฏทั้งสิ้น 1 วัด ได้แก่วัด วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 0.29 จากชื่อวัดทั้งสิ้น 340 วัด

จากการศึกษาเรื่องภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ทั้งหมด 340 ชื่อวัด ในด้านโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์ สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำ ปรากฏทั้งสิ้น 227 วัด คิดเป็นร้อยละ 66.76 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำ ปรากฏทั้งสิ้น 82 วัด คิดเป็น

ร้อยละ 24.12 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสี่คำ ปรากฏทั้งสิ้น 22 วัด คิดเป็นร้อยละ 6.47 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลห้าคำ ปรากฏทั้งสิ้น 5 วัด คิดเป็นร้อยละ 1.47 ชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลคำเดียว ปรากฏทั้งสิ้น 3 วัด คิดเป็นร้อยละ 0.88 และชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลหกคำ ปรากฏทั้งสิ้น 1 วัด คิดเป็นร้อยละ 0.29 ตามลำดับ

ผลการศึกษาด้านลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย

- ตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ การตั้งชื่อวัดตามน้ำและแหล่งน้ำพบมากที่สุดในภูมินามวัด จังหวัดอุดรดิตถ์ มีจำนวน 104 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 30.59 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ ส่วนใหญ่จะขึ้นต้นด้วยคำว่า **วัง ห้วย น้ำ หาด หนอง ท่า คลองและชำ**ขึ้นต้น มีจำนวน 24, 20, 13, 9, 8, 7, 6 และ 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 23.08, 19.23, 12.50, 8.65, 7.69, 6.73, 5.77 และ 3.85 ตามลำดับ คำขึ้นต้นว่า **คุ้งและบ่อ** มีจำนวน 3 ชื่อเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 2.88 คำขึ้นต้นว่า **เกาะและชำ** มีจำนวน 2 ชื่อเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.92 คำขึ้นต้นว่า **นอกนั้น**มีอย่างละ 1 ชื่อ ได้แก่ **บุง บึง บาง** แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 0.96 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามน้ำและแหล่งน้ำจำนวนทั้งหมด 104 ชื่อ
- ตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศ การตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศมีจำนวน 64 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 18.82 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศนี้จะพบคำขึ้นต้นว่า **ป่า** มากที่สุด มีจำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 15.63 คำขึ้นต้นว่า **ผาและโพน** มีจำนวน 6 ชื่อเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 9.38 ต่อมาเป็นคำขึ้นต้นว่า **ดอน ดอย และเนิน** มีจำนวน 5 ชื่อเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 7.81 คำขึ้นต้นว่า **ม่อนและเขา** มีจำนวน 4 ชื่อเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 6.25 คำขึ้นต้นว่า **ทุ่ง โคนและคิริ** มีจำนวน 3 ชื่อเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 4.69 คำขึ้นต้นว่า **ดงและช่อง** ปรากฏอย่างละ 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.13 นอกจากนั้นมีเพียง 1 ชื่อ ได้แก่คำขึ้นต้นว่า **ลาน ภู พง อรัญ ร่อง และร่อง(ร่อง)** แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 1.56 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศจำนวนทั้งหมด 64 ชื่อ
- ตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่ การตั้งชื่อวัดตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่ที่มีจำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.88 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่นี้จะนิยมคำขึ้นต้นว่า **บ้าน ปางและด่าน** มีจำนวน 8, 3 และ 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 40.00, 15.00 และ 10.00 ตามลำดับ นอกจากนั้นมีเพียงอย่างละ 1 ชื่อ ได้แก่คำขึ้นต้นว่า **โรง ห้อง ภูมิเจดีย์ เสา หลักและทับ** แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 5.00 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่จำนวนทั้งหมด 20 ชื่อ
- ตั้งชื่อตามดินแดน กลุ่ม หรือส่วน การตั้งชื่อวัดตามดินแดน กลุ่ม หรือส่วนมีจำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.35 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามดินแดน กลุ่ม หรือส่วนนี้ปรากฏคำขึ้นต้นว่า **ฟาก** มากที่สุด มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 37.50 นอกจากนั้นมีเพียง 1

ชื่อ ได้แก่คำขึ้นต้นว่า **แนว หมู่ กอง เหล่าและนิคม** แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 12.50 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามดินแดน กลุ่ม หรือส่วนจำนวนทั้งหมด 8 ชื่อ

5. ตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทาง การตั้งชื่อวัดตามตำแหน่งหรือทิศทาง มีจำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.88 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามตำแหน่งหรือทิศทางนี้ปรากฏคำขึ้นต้นว่า **ปาก** มากที่สุด มีจำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.00 คำขึ้นต้นว่า **หัว หน้าและจอม** ปรากฏคำขึ้นต้นเท่ากันอย่างละ 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.00 นอกจากนั้นมีเพียงอย่างละ 1 ชื่อ ได้แก่คำขึ้นต้นว่า **กลาง ชาย ท้าย กก จริม ตีน ท้อง บุปและบรม** แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 5.00 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามตำแหน่งหรือทิศทางจำนวนทั้งหมด 20 ชื่อ

6. ตั้งชื่อตามแร่ธาตุและวัตถุธรรมชาติ การตั้งชื่อวัดตามแร่ธาตุและวัตถุธรรมชาติ มีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.18 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามแร่ธาตุและวัตถุธรรมชาตินี้ปรากฏคำขึ้นต้นว่า **ทราย พลอย ทองและสุวรรณ** เท่ากันอย่างละ 1 ชื่อ แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 25.00 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามแร่ธาตุและวัตถุธรรมชาติจำนวนทั้งหมด 4 ชื่อ

7. ตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาติ การตั้งชื่อวัดตามพืชพรรณธรรมชาติ มีจำนวน 27 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.94 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามพืชพรรณธรรมชาตินี้นิยมใช้คำขึ้นต้นว่า **โพธิ์และไผ่** มีจำนวน 9 และ 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 33.33 และ 22.22 ตามลำดับ คำขึ้นต้นว่า **ยาง ต้นและผัก** ปรากฏอย่างละ 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.41 นอกจากนั้นมีเพียง 1 ชื่อ ได้แก่คำขึ้นต้นว่า **จิว ข่อย ดอก พิกุล ปทุมและสัก** แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 3.70 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามพืชพรรณธรรมชาติจำนวนทั้งหมด 27 ชื่อ

8. ตั้งชื่อตามสัตว์ การตั้งชื่อวัดตามสัตว์ มีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.18 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามสัตว์นี้นิยมใช้คำขึ้นต้นว่า **สิงห์** มีจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 50.00 ส่วนคำขึ้นต้นว่า **เต่าและกุมภีร์(กุมภีร์)** ปรากฏอย่างละ 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.00 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามสัตว์จำนวนทั้งหมด 4 ชื่อ

9. ตั้งชื่อตามวัตถุสิ่งของ การตั้งชื่อวัดตามวัตถุสิ่งของ มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.29 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามวัตถุสิ่งของนี้ใช้คำขึ้นต้นว่า **หมอน** ปรากฏเพียง 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 100 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามวัตถุสิ่งของจำนวนทั้งหมด 1 ชื่อ

10. ตั้งชื่อตามบุคคลหรือชื่อคน การตั้งชื่อวัดตามบุคคลหรือชื่อคนมีจำนวน 22 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.47 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามบุคคลหรือชื่อคนนี้นิยมใช้คำขึ้นต้นว่า **ประชา พระและราษฎร์** เป็นคำขึ้นต้น มีจำนวน 5, 4 และ 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 22.73, 18.18 และ 13.64 ตามลำดับ นอกจากนั้นมีเพียงอย่างละ 1 ชื่อ ได้แก่คำขึ้นต้นว่า **ขุน ราช แม่ เทพพรหม นาง คลิ่ง(กลิงค์) เสกข(สะเกษ) วงษ์และฤษี** แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 4.55 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามบุคคลหรือชื่อคนจำนวนทั้งหมด 22 ชื่อ

11. ตั้งชื่อตามอาชีพ การตั้งชื่อวัดตามอาชีพมีจำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.88 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามอาชีพนี้นิยมใช้คำขึ้นต้นว่า **นา** มากที่สุด มีจำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 90.00 และปรากฏคำขึ้นต้นว่า **ไร่** จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.00 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามอาชีพจำนวนทั้งหมด 20 ชื่อ

12. ตั้งชื่อตามจำนวนหรือปริมาณ การตั้งชื่อวัดตามจำนวนหรือปริมาณมีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.18 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามจำนวนหรือปริมาณนี้ใช้คำขึ้นต้นว่า **สอง เบญจ เอกาและแสน** อย่างละ 1 ชื่อ แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 25.00 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามจำนวนหรือปริมาณจำนวนทั้งหมด 4 ชื่อ

13. ตั้งชื่อตามความเป็นสิริมงคล การตั้งชื่อวัดตามความเป็นสิริมงคลมีจำนวน 18 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.29 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามความเป็นสิริมงคลนี้นิยมใช้คำขึ้นต้นว่า **ศรีและไชย** มีจำนวน 7 และ 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 38.89 และ 11.11 ตามลำดับ นอกจากนั้นมีเพียงอย่างละ 1 ชื่อ ได้แก่คำขึ้นต้นว่า **เกษม มงคล ชัย ภัคดี ศรีธธา สัจจา(สัจจะ) สามัคค(สามัคคี)และธรรมา(ธรรมะ)** แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 5.56 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามความเป็นสิริมงคลจำนวนทั้งหมด 18 ชื่อ

14. ตั้งชื่อตามคุณลักษณะ การตั้งชื่อวัดตามคุณลักษณะมีจำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.88 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามคุณลักษณะนี้นิยมใช้คำขึ้นต้นว่า **ใหม่และเด่น** มีจำนวน 7 และ 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 35.50 และ 15.00 ตามลำดับ คำขึ้นต้นว่า **แหลม มหาและสว่าง** ปรากฏอย่างละ 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.00 นอกจากนั้นมีเพียงอย่างละ 1 ชื่อ ได้แก่คำขึ้นต้นว่า **ใหญ่ ถาวร หลวงและร่ม** แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 5.00 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามคุณลักษณะจำนวนทั้งหมด 20 ชื่อ

15. ตั้งชื่อตามกิริยาอาการ การตั้งชื่อวัดตามกิริยาอาการมีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.18 จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 ชื่อ ในจำนวนการตั้งชื่อวัดตามกิริยาอาการนี้ใช้คำขึ้นต้นว่า **ขวาง งอม ส่องและขุม** อย่างละ 1 ชื่อ แต่ละชื่อคิดเป็นร้อยละ 16.67 จากจำนวนการตั้งชื่อวัดตามกิริยาอาการจำนวนทั้งหมด 4 ชื่อ

จากการศึกษาเรื่องภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ทั้งหมด 340 ชื่อ ในด้านลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมาย สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ตั้งชื่อตามน้ำ และแหล่งน้ำปรากฏมากที่สุดมีจำนวน 104 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 30.59 รองลงมาเป็นตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศ มีจำนวน 64 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 18.82 ตั้งชื่อตามพืชพรรณธรรมชาติ มีจำนวน 27 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.94 ตั้งชื่อตามบุคคลหรือชื่อคน มีจำนวน 22 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.47 ตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่ ตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือทิศทาง ตั้งชื่อตามอาชีพและตั้งชื่อตามคุณลักษณะปรากฏมีจำนวนเท่ากันคือ 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.88 ต่อมาเป็นตั้งชื่อตามความเป็นสิริมงคล มี

จำนวน 18 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.29 ตั้งชื่อตามดินแดน กลุ่ม หรือส่วนมีจำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.35 ตั้งชื่อตามกิริยาอาการ ตั้งชื่อตามแร่ธาตุและวัตุธรรมชาติ ตั้งชื่อตามสัตว์และตั้งชื่อตามจำนวน หรือปริมาณมีจำนวนเท่ากัน คืออย่างละ 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.18 และที่ปรากฏน้อยที่สุดคือ ตั้งชื่อตามวัตุสิ่งของมีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.29 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ ศึกษาชื่อวัดทั้งหมดในจังหวัดอุตรดิตถ์จำนวน 340 วัด ปรากฏโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์ตั้งแต่คำมูลหนึ่งคำถึงคำมูลหกคำของการตั้งชื่อวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ ในการตั้งชื่อนิยมตั้งชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำมากที่สุด ต่อมาเป็นชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำและชื่อวัดที่ประกอบด้วยคำมูลสี่คำ ตามลำดับ แสดงให้เห็นค่านิยมในการตั้งชื่อวัดด้วยคำมูลสองคำขึ้นไป เพื่อให้จำง่ายและแสดงให้เห็นถึงความหมายและที่มาของชื่อวัดได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์ที่ใช้ในการตั้งชื่อนั้นประกอบด้วยคำหลัก และคำขยาย สิ่งนี้จะช่วยให้เข้าใจความหมายและขยายความหมายของชื่อวัดได้ชัดเจนมากขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา จิรนนทนาภรณ์และอัญชลี สิงห์น้อย (2547 หน้า 781) ที่ได้ศึกษารายงานการวิจัยภูมินามของหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษา โครงสร้างคำประกอบด้วยคำหนึ่งหน่วยคำถึงหกหน่วยคำ ปรากฏคำสองหน่วยคำมากที่สุด รองลงมา เป็นสามหน่วยคำและปรากฏคำคำเดียวกับสี่หน่วยคำเท่ากัน ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานของ โอฬาร รัตนภักดีและวิมลศิริ กลิ่นบวบผา (2551 หน้า บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา ภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่าลักษณะภาษาของภูมินามหมู่บ้านในจังหวัดลำปางนั้นประกอบด้วย คำมูล 1 - 7 คำ ที่พบมากที่สุดคือชื่อที่ประกอบด้วยคำมูล 2 คำ โครงสร้างภายในคำประกอบด้วย “คำหลัก” “คำหลัก + คำขยาย” “คำหลัก + คำหลัก” และ “คำขยาย + คำหลัก”

การศึกษาด้านลักษณะการจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัดตามกลุ่มความหมายปรากฏการตั้งชื่อวัดเป็นคำขึ้นต้นมากที่สุดคือคำว่า “วัง” มีจำนวน 24 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.06 รองลงมาเป็น คำขึ้นต้นว่า “ห้วย” มีจำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.88 ทั้งสองคำขึ้นต้นนี้จัดอยู่ในกลุ่มความหมาย การตั้งชื่อตามน้ำและแหล่งน้ำ และคำขึ้นต้นว่า “นา” มีจำนวน 18 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.29 จัดอยู่ในกลุ่มความหมายการตั้งชื่อตามอาชีพ จากจำนวนชื่อวัดทั้งหมด 340 วัด สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึง ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของพื้นที่ในจังหวัดอุตรดิตถ์ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ แต่ในปัจจุบัน แม่น้ำลำคลองทั้งหลายกลับแห้งแล้ง ตื้นเขิน และอาชีพที่นิยม คือ การทำนา ที่สะท้อนออกมาในการตั้งชื่อวัด แสดงให้เห็นถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันยา จันทรรวชาติ (2536 หน้า 132) เรื่อง ภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์ กรณีอำเภอไพศาลี กล่าวว่า การศึกษาภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์ ทำให้ได้เห็นภาพของลักษณะภูมิศาสตร์ในขณะที่ผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานว่าเป็น

อย่างไร ในกรณีของอำเภอไพศาลีทำให้ทราบว่า พื้นที่นี้แต่เดิมเต็มไปด้วยป่าไม้และลำห้วย ลำคลอง ว่าง มากมาย รวมทั้งมีสัตว์ป่าชุกชุม แต่ในสภาพปัจจุบันกลับตรงกันข้ามคือแห้งแล้ง ไม่มีป่าไม้ ไม่มี สัตว์ป่า ลำห้วยก็ตื้นเขินและขาดเป็นช่วง ๆ

ภูมินามของชื่อวัดบางแห่งมิได้เขียนตามคำที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 เช่น วัดกุ่มกักร์ทอง คำว่า “กุ่มกักร์” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 เขียนว่า “กุ่มกักร์” หมายถึง น. จระเข้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2556, หน้า 136) แต่ ในปัจจุบันวัดนี้ยังใช้ชื่อวัดว่า กุ่มกักร์ทอง เช่นเดิม นอกจากนี้ภูมินามของชื่อวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ ยัง แสดงให้เห็นถึงการยกย่อง การให้ความสำคัญกับบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในประวัติความเป็น มาของวัด เช่น วัดป่าที่ปาราม เหตุที่ตั้งชื่อว่าวัดป่าที่ปาราม เพราะว่าเป็นชื่อเจ้าของที่ดินที่ มอบที่ดินให้แก่วัด มีชื่อว่า “ปทีป” เช่นเดียวกับ วัดพระฝางสว่างคบุรีมีนาค มีเจ้าพระฝางซึ่งเป็นเจ้า นครแห่งเมืองสว่างคบุรีเคยมาจำพรรษาอยู่ อีกประการหนึ่งเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของภูมินาม การตั้งชื่อวัด ยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของความเชื่อที่เกี่ยวกับประวัติพระนางมัทรีในการตั้งชื่อ วัดต่าง ๆ เช่น วัดนาคะนิง มีประวัติความเป็นมาว่า เดิมในสมัยโบราณ มีนางมัทรีเดินทางมาจากกรุง เก่าเดินทางผ่านนาเงิน เงินก็หาย มาถึงนาทอง ทองก็หาย พอมาถึงนาคะนิง ก็มานั่งไต่กอไผ่ กังวล คำนิงถึงทองของตัวเอง แล้วจึงเดินทางต่อไปเรื่อย ๆ ผ่าน นาอิซาง, เขาคีรีวงกต, นาอิน ตามลำดับ เหตุ นี้ทำให้ชาวบ้านในสมัยนั้นตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่านาคะนิง คล้ายคลึงกับประวัติวัดนาอิน ที่มีประวัติความเป็น มาว่า วัดนาอินมีชื่อนี้เพราะว่าในสมัยอดีตหรือสมัยพุทธกาลนั้น นางมัทรีได้เดินทางผ่านมาทาง บริเวณนี้ และได้หยุดพักเหนื่อยโดยที่นางมัทรีนั่งฟังกับก้อนหินทำให้ชาวบ้านเรียกว่า “นางอิง” ต่อมา ได้มีการเพี้ยนเสียงเป็น “นาอิน” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์ (2551) ที่ได้ ศึกษาเรื่อง วัดในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา : การศึกษาการตั้งชื่อและความสัมพันธ์กับบริบท ทางสังคม พบว่า ชื่อวัดที่นำมาจากชื่อบุคคล หรือชื่อเรียกสิ่งต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว ได้แก่ การตั้งชื่อ วัดตามชื่อหมู่บ้าน ตั้งชื่อวัดตามลักษณะ ภูมิประเทศ ตั้งชื่อวัดตามชื่อพันธุ์ไม้ ตั้งชื่อวัดตามแหล่งน้ำ ตั้งชื่อวัดตามทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งชื่อวัดตามความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตั้งชื่อวัดตามถ้อยคำที่ เป็นมงคล ตั้งชื่อวัดตามสิ่งสำคัญในพระพุทธศาสนา ตั้งชื่อวัดตามโบราณวัตถุหรือโบราณสถาน ตั้งชื่อ วัดตามสิ่งก่อสร้าง ตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ตั้งชื่อวัดตามตำนานหรือนิทานพื้นบ้าน และตั้งชื่อวัดตามผู้มีคุณสำคัญในการสร้างวัด

ในงานวิจัยเรื่องภูมินามวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์นี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากภาคสนามมาเป็น ส่วนประกอบช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ผลการวิจัยเรื่องนี้ปรากฏคุณค่าด้านต่าง ๆ ของภูมินาม การตั้งชื่อวัดในจังหวัดอุตรดิตถ์ได้อย่างชัดเจนและลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การศึกษาภูมินามของวัดใน จังหวัดอุตรดิตถ์ นับเป็นการสร้างองค์ความรู้และสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาด้านประวัติศาสตร์ ลักษณะภูมิประเทศของท้องที่ พิษพรรณธรรมชาติในท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ชุมชนในจังหวัด

อุตรดิตถ์ตระหนักถึงคุณค่าในท้องถิ่นของตน อีกทั้งหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาภูมินามการตั้งชื่ออื่น ๆ เพื่อทราบความเป็นมาและเป็นข้อมูลให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและสืบทอดต่อไป
2. ควรศึกษาภูมินามการตั้งชื่อวัดในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบว่ามีความสอดคล้องคล้ายคลึงกันหรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรหริศ บัวสรวง. (2554). **นามศาสตร์ มหาอำนาจแห่งการตั้งชื่อ**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : มติชน.
- กัณทิมา รักรวงษ์วาน. (2550). **การศึกษาคำเรียกสัมผัสและคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยตามแนววรรณคดีชาติพันธุ์**. วิทยานิพนธ์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กันยา จันทรรวชาติ. (2536). **ภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์ : กรณีอำเภอไพศาลี**. งานวิจัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กฤษมา สุ่มมาตร์. (2552). **การปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จริญญา ธรรมโชโต. (2540). **การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเล่นของคนไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตรัง**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จรูญศรี มูลสวัสดิ์. (2535). **การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของชาวล้านนาในจังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จันทร์กมล สติรวณิชย์. (2547). **เปรียบเทียบการตั้งชื่อธุรกิจการค้าสองช่วงเวลาในอำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จินตนา ยอดยิ่ง. (2519). **ประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เจือจันทร์ อิมสาราญ. (2534). **วิเคราะห์การใช้ภาษาในการตั้งชื่อนักศึกษาชาย มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์**. สารนิพนธ์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชมพูนุท โพธิ์ทองคำ. (2541). **การตั้งชื่อของชาวกะเหรี่ยงโป ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธรรพร ใจปลื้ม. (2544). **วิเคราะห์การใช้คำในการตั้งชื่อบุคคลที่มีช่วงวัยต่างกันในตำบลเวียงอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นควัฒน์ สาเรศ. (2550). **การตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี : ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อร้านค้ากับวิถีชีวิตในชุมชน**. วิทยานิพนธ์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล ตุงคะโหด. (2547). **การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นาริรัตน์ เลิศชัยวรกุล. (2548). **การศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อหมู่บ้านในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- นิรัตน์ มุมทอง. (2550). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิภาคที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- น้องนุช มณีอนุทร. (2543). การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประจักษ์ สายแสง. (2549). ศึกษาการตั้งชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย. งานวิจัย : มหาวิทยาลัยพลศึกษาสุโขทัย.
- ปัทมา เรืองศรี. (2547). กลวิธีการตั้งชื่อรายการโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ปิ่นฤทัย คงทอง. (2550). การตั้งชื่อภูมิภาคในอำเภอปากพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปริศนา พงศ์ธัญญ์. (2550). การใช้ภาษาในการตั้งชื่อภาพยนตร์จีน. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์. (2551). วัดในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา : การศึกษาการตั้งชื่อและความสัมพันธ์กับบริบททางสังคม. งานวิจัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พลหลวง. (2546). 7 ความเชื่อของไทย (คติสยาม). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- พิจิตรา พาณิชกุล. (2523). การศึกษาชื่อและระบบการทอชิ้นมัดหมี่ดั้งเดิมของคนไทพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ตามแนววรรณคดีชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พูนพงษ์ งามเกษม. (2522). เอกสารประกอบการสอน วิชา ไทย 351 คติชนชาวบ้าน. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ภาคภูมิ วรรณภา. (2544). กลวิธีการตั้งชื่อภาษาไทยสำหรับภาพยนตร์อเมริกัน. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์. (2547). มณีปิ่นนิพนธ์ : รวบรวมความทางภาษา วรรณคดี และวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : แอคทีฟ พรินท์.
- มนสิการ เองสุวรรณ. (2550). คำเรียกประเภทผีของคนไทยในชุมชนวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี : การศึกษาแนววรรณคดีชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รติการณ สุขเกษม. (2544). ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อธุรกิจการค้าภายในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554**. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุจิเรข บุรวิฆเษตรกร. (2555). **การตั้งชื่อของชาวไทดำ หมู่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอ เชียงคาน จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เรไร ไพรวรรณ. (2553). **คติชนและภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วิลาวัลย์ แก้วสิ้นสุด. (2542). **วิเคราะห์การตั้งชื่อหมู่บ้านในจังหวัดสตูล**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2548). **ทฤษฎีคติชนวิทยา : วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน – นิทานพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สนม ครุฑเมือง. (2551). **การวิเคราะห์ชื่อบ้านนามเมืองเกี่ยวกับการตั้งชื่อตำบลในจังหวัดอุดรดิตถ์**. พิษณุโลก : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมร เจนจิยะ. (2550). **ประวัติและโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในตำบลและอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน**. รายงานวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สินีนาด เสถียรกาล. (2529). **วิเคราะห์คำบาลีสันสกฤตที่ใช้ในการตั้งชื่อของคนไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์และอัญชลี สิงห์น้อย. (2547). **ภูมินามของหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดเพชรบูรณ์**. รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2527). **การใช้ภาษาไทยในการตั้งชื่อของคนไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุไลพร อัจเดช. (2543). **แนวนิยมในการตั้งชื่อรายการวิทยุโทรทัศน์ ปีพุทธศักราช 2541**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรดิตถ์. (2559). **ข้อมูลรายชื่อวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์**. [แฟ้มข้อมูล คอมพิวเตอร์]. อุดรดิตถ์ : สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุดรดิตถ์.
- เสน่หา บุญยรักษ์ และทิพย์สุดา นัยทรัพย์. (2542). **ภูมินามในจังหวัดพิษณุโลก**. รายงานการวิจัย : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- อมรรัตน์ วันยาว. (2545). **การตั้งชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). **ภาษาในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). **ภาษาศาสตร์สังคม**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- อาภรณ์ ประเสริฐวงศ์. (2544). **นามสกุลคนไทยมุสลิมเชื้อสายมาเลย์ : กรณีศึกษาที่ตำบลท่าอุฐ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อำนาจ ปักษาสุข. (2550). **การศึกษาการตั้งนามฉายาของพระสงฆ์ไทย**. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2547). **พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง**. เชียงใหม่ : มิ่งเมือง.
- โอฬาร รัตนภักดีและวิมลศิริ กลิ่นบุบผา. (2551). **ภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดลำปาง**. งานวิจัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของการตั้งชื่อวัด

ผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....

ตำแหน่ง.....วันที่.....

1. ชื่อวัด.....อ่านออกเสียงว่า.....

2. เคยเปลี่ยนชื่อวัดหรือไม่ ไม่เคยเปลี่ยนชื่อ

เคยเปลี่ยนชื่อ ชื่อเดิมคือ.....

3. สถานที่ตั้ง.....

4. จำนวนพระภิกษุสงฆ์และสามเณร.....

5. ปีที่ก่อตั้ง.....นิกาย.....

6. ที่มาของชื่อวัด.....

.....

.....

7. ประวัติความเป็นมาของวัด.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล จักรกฤษณ์ อุตุ้ม
 วัน เดือน ปี เกิด 27 11 2531
 ที่อยู่ปัจจุบัน 313 หมู่ 4 ตำบลท่ามะเฟือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ 53120
 ที่ทำงานปัจจุบัน คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
 ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน อาจารย์
 ประสบการณ์การทำงาน
 พ.ศ. 2557 คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
 พ.ศ.2558 คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
 ประวัติการศึกษา
 พ.ศ. 2554 ศศ.บ. (ภาษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
 พ.ศ. 2557 ศศ.ม.(ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

ผลงานตีพิมพ์

ปีที่ตีพิมพ์	งานวิจัยเรื่อง	การเผยแพร่
2558	การวิเคราะห์บทสุขวิญตาม วัฒนธรรมล้านนา จังหวัด อุตรดิตถ์ (ผู้วิจัยหลัก)	วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ปีที่ 10 ฉบับพิเศษ 2 (สิงหาคม-พฤศจิกายน 2558) หน้า 13-22
2558	เพลงจากนิทานพื้นบ้าน : การ วิเคราะห์ภาพพจน์และภาพ สะท้อนสังคม (ผู้ร่วมวิจัย)	วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2558) หน้า 183-196
2559	การวิเคราะห์ชื่อนักศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรดิตถ์ (ผู้วิจัยหลัก)	วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ปีที่ 11 ฉบับพิเศษที่ 1 (มีนาคม-พฤษภาคม 2559) หน้า 359-368

ปีที่ตีพิมพ์	งานวิจัยเรื่อง	การเผยแพร่
2559	การวิเคราะห์บทพิสูจน์ของ หมู่บ้านท่าสะแก อำเภอชาติ ตระการ จังหวัดพิษณุโลก (ผู้ร่วมหลัก)	นำเสนอแบบบรรยาย ในงานการประชุม วิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรี อยุธยาครั้งที่ 7 7th National Conference of Sri-Ayutthaya Rajabhat University Group(NCSAG 2016) “วิจัย สร้างองค์ความรู้ ใหม่ รับผิดชอบต่อสังคม” 111 ปีจากโรงเรียนฝึกหัดครู เมืองกรุงเก่าสู่มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา วันที่ 7 – 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ณ อาคาร 100 ปี มหาวิทยาลัยราช ภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา
2559	วิเคราะห์การใช้ภาษาที่ปรากฏใน บทละคร คณะวราเชษฐ์ศิษย์กรทอง อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย (ผู้วิจัยหลัก)	นำเสนอแบบโปสเตอร์ ในงานการประชุม วิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรี อยุธยาครั้งที่ 7 7th National Conference of Sri-Ayutthaya Rajabhat University Group(NCSAG 2016) “วิจัย สร้างองค์ความรู้ ใหม่ รับผิดชอบต่อสังคม” 111 ปีจากโรงเรียนฝึกหัดครู เมืองกรุงเก่าสู่มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา วันที่ 7 – 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ณ อาคาร 100 ปี มหาวิทยาลัยราช ภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

ปีที่ตีพิมพ์	งานวิจัยเรื่อง	การเผยแพร่
2559	วิเคราะห์พิธีสงเคราะห์ บ้าน หนองแดง จังหวัดน่าน (ผู้วิจัยร่วม)	นำเสนอแบบบรรยาย ในงานการประชุม วิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรี อยุธยาครั้งที่ 7 7th National Conference of Sri-Ayutthaya Rajabhat University Group(NCSAG 2016) “วิจัย สร้างองค์ความรู้ ใหม่ รับผิดชอบต่อสังคม” 111 ปีจากโรงเรียนฝึกหัดครู เมืองกรุงเก่าสู่มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา วันที่ 7 – 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ณ อาคาร 100 ปี มหาวิทยาลัยราช ภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา
2559	คำเรียกผีที่ปรากฏในบทสวดชัย อำเภอกำปสา จังหวัดอุดรธานี (ผู้วิจัยหลัก)	นำเสนอแบบบรรยาย ในการประชุมสัมมนา วิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคเหนือครั้งที่ 16 และการประชุมวิชาการ ระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 3 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น” ในวันที่ 22 กรกฎาคม 2559 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์
2559	การวิเคราะห์ชื่อบุคคลกลุ่มชาติ พันธุ์ม้ง หมู่บ้านร่มเกล้า อำเภอก แม่จริม จังหวัดน่าน (ผู้วิจัยหลัก)	นำเสนอแบบบรรยาย ในงานการประชุม วิชาการ การนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2 "ครุศาสตร์วิจัย 2559" (National Academic Conference on Education 2016 : NACE 2016) 45 ปี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ผลิตและพัฒนาครู ให้มีคุณภาพเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและสังคม ระหว่างวันที่ 29 - 30 กรกฎาคม 2559 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง